

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 2114-08 פלונית ואח' נ' שחם-רביצקי ואח'
תיק חיצוני:

בפני כבוד השופט אליהו בכר

התובעת/הנתבעת שכנגד פלונית
ע"י ב"כ עו"ד מישל אוחיון ושות'

נגד

הנתבעים/התובעים שכנגד 1. ריקי שחם-רביצקי
2. אבי שחם
3. דליה שחם
ע"י ב"כ עו"ד אריאל שינקביץ ו/או דרור שלו

חקיקה שאוזכרה:

חוק הירושה, תשכ"ה-1965: סע' 30, 30(א)
חוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965: סע' 1, 2, 3, 7א(ב), 11(א), 13(5), 13(7), 14, 15, 15(1), 15.2, 15.3,
15.4, 15(5), 16(8), 16(א)
חוק הפסיכולוגים, תשל"ז-1977: סע' 2, 5, 5א, 53
חוק העונשין, תשל"ז-1977: סע' 264, 415, 416, 417, 422, 428, 431, 441, 443
תקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984
חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו
חוק המתנה, תשכ"ח-1968
חוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973: סע' 18, 20
חוק הגנת הצרכן, תשמ"א-1981: סע' 3
חוק הבנקאות (שירות ללקוח), תשמ"א-1981: סע' 4
חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), תשמ"א-1981: סע' 58
פקודת הנזיקין [נוסח חדש]: סע' 56, 58
חוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ט-1979: סע' 1
חוק ההתיישנות, תשי"ח-1958: סע' 5, 7, 8, 9, 11, 15

ספרות:

א' גורן, סוגיות בסדר דין אזרחי
א' שנהר, דיני לשון הרע (תשנ"ז)

כתבי עת:

[ז' סגל, "הזכות לפרטיות למול הזכות", עיוני משפט, כרך ט \(תשמ"ג-תשמ"ד\) 175](#)
[מרים בן-פורת, "מבחנים לסיווג הוראה בדין", הפרקליט, ספר היובל \(תשנ"ד\) 498](#)

מיני-רציו:

* בית המשפט קיבל, באופן חלקי, תביעה שהגישה התובעת כנגד הנתבעים לצורך השבת כספים ומתנות שהעבירה להם כחלק מהדרישות שהפנו אליה בהיותה חברה בכת. נפסק, בין השאר, כי יש להחיל את דיני ההשפעה הבלתי הוגנת גם בתחום דיני המתנה, וזאת באנלוגיה לסעיף 30 לחוק הירושה. מכאן, בית המשפט בחן את דיני ההשפעה הבלתי הוגנת גם על נסיבותיו של הליך זה.

* נזיקין – עוולות – לשון הרע

* נזיקין – הגנות – אמת בפרסום

* נזיקין – עוולות – תרמית

* חוזים – מתנה – השפעה בלתי הוגנת

* נזיקין – עוולות – רשלנות

התובעת הגישה כנגד הנתבעים תביעה להשבת כספים אותם העבירה לטענתה לשיעורין בכסף ובשווה כסף לידי הנתבעים כחלק מהדרישות שהפנו אליה בהיותה חברה בכת. מנגד, הגישו הנתבעים תביעה שכנגד בשל הפגיעה בשמם הטוב ובמוניטין שלהם.

בית המשפט קיבל את התביעה העיקרית בחלקה, דחה את התביעה שכנגד ופסק כלהלן:

מהראיות עולה, כי לקבוצה מאפיינים כיתתיים. כל המתנות שניתנו ע"י התובעת לנתבעים נגמרו בהקניית דבר המתנה. השאלה הינה אם כן האם היה פגם כלשהו בעצם ההקניה שיאפשר לתובעת לדרוש השבת המתנה עפ"י עילותיה השונות. יש להחיל את דיני ההשפעה הבלתי הוגנת גם בתחום דיני המתנה, וזאת באנלוגיה לסעיף 30 לחוק הירושה.

בנסיבותיו של מקרה זה, הנטל אינו עוד על התובעת להוכיח כי היתה מצויה במצב של השפעה בלתי הוגנת מצד הנתבעים והנתבעת 1 בראשם, אלא שעל הנתבעים הנטל להוכיח שלא ניצלו את האמון שבין הצדדים לרעה באופן שלא הפעילו על התובעת השפעה בלתי הוגנת.

הענקת המתנות וסכומי הכסף נעשתה תוך ניצול התובעת למטרות הנתבעים. מטרות אלה נועדו בעיקרן להטבת מצבם הכלכלי להבדיל מהמטרות המוצהרות כלפי חברי הקבוצה והתובעת בניהם.

משהנתבעים לא מוכיחים כי קיבלו את מתנות התובעת וסכומי הכסף שנתנה מבלי שהשפיעו עליה השפיעה בלתי הוגנת כי אז על הנתבעים, שנהנו ממתנות אלה, להשיבם לתובעת ובהעדר אפשרות פיסית להשיב את שויים.

קיים קושי בהפעלת עילת העושק במקרה זה, באשר תביעת התובעת אינה מוגשת בתוך זמן סביר לאחר עזיבת הקבוצה. מכאן, שגם קושי זה מונע ממנה את הפעלת עילת העושק.

בנסיבות העניין לא קמה לתובעת עילת תביעה בעוולת תרמית. התרמית לצורך העניין מקרבת את טיעוני התובעת למסגרת שהינה "פלילית" יותר מ"אזרחית". בנסיבות שכאלה, מעבר לדרישה ולפיה על הראיות להיות בעלות משקל סגולי רב הרבה יותר לשם הוכחת טענה זו, על ביהמ"ש לבחון הראיות לעניין זה בזהירות רבה, אם כי עדיין אין בכך כדי לשנות מהצורך בהוכחתן במסגרת מאזן ההסתברויות.

בנסיבות העניין עילת הרשלנות הוכחה. לתובעת לא קמה עילת תביעה מכוח חוק עשיית עושר ולא במשפט. יסוד ה"שלא על פי זכות שבדין" לא מתקיים בנסיבות העניין שכן הנכס, השרות או טובת ההנאה שניתנו על ידי התובעת לנתבעים, ניתנו במתנה ולאורך שנים רבות מאד. עילת השפעה בלתי הוגנת יכול ותשעה את תקופת ההתיישנות שבבסיסה ניצול מצוקת התובעת.

יש לדחות את התביעה שכנגד. לנוכח קבלת תביעת התובעת בכל הקשור עם היותה של הקבוצה קבוצה בעלת מאפיינים כיתתיים, כי הפניה למרכז הישראלי לנפגעי כתות, וציון אופן התנהלות הנתבעים כלפיה במסגרת הקבוצה וכן פרסום הכתבה חוסות תחת הגנת סעיף 14 לחוק איסור לשון הרע.

התובעת הוכיחה בכמות ראיות הנדרשת במשפט אזרחי את אמיתות האמירות המיוחסות לה וכן כי יש בפרסום, בהיבטו האובייקטיבי, משום עניין לציבור ולפיכך, נתונה לתובעת הגנת "אמת הפרסום". די בכך כדי לדחות את תביעת הנתבעים.

פסק דין

מבוא

1. לפני תביעת התובעת להשבת סך של 2.7 מיליון ₪, סכום אותו העבירה לטענתה לשיעורין בכסף ובשווה כסף לידי הנתבעים כחלק מהדרישות שהפנו אליה בהיותה חברה בכת בראשה עמדה הנתבעת 1 ונוהלה בסיועם של בעלה, הנתבע 2 ואחותו, הנתבעת 3, בין השנים 2006-1994. מנגד, הגישו הנתבעים תביעה שכנגד על סך מיליון ₪ לצרכי אגרה בשל הפגיעה בשמם הטוב ובמוניטין שלהם ושל גני הילדים הידועים כ"גן דניאל" המצויים בבעלות הנתבעת 3, כמו גם בגין הפגיעה הקשה ממנה הינם סובלים בשל ההשפעה ההרסנית, לטענתם, שיש לתביעת הסרק אותה הגישה התובעת והטענות העולות ממנה ובשל ההוצאות הרבות שנגרמו להם במסגרת זו.

הצדדים להליך

2. בין השנים 2006-1994 השתייכה התובעת כאמור לקבוצת לימוד בראשה עמדה הנתבעת 1. התובעת כינתה את קבוצת הלימוד "כת". משך למעלה משנה טרם קבלתה באופן רשמי כחברה בקבוצה, היתה התובעת נתונה לטענתה להשפעת הנתבעת 1 במסגרת טפולים שנתנה לה זו כחלק מההכנה לקראת כניסתה לקבוצה.

כפי שיורחב להלן, הנתבעת 1 הציגה עצמה בפני התובעת, כטענתה, כד"ר לפילוסופיה של המדעים (Ph.D) מאוניברסיטת בר אילן, ובעלת ידע נרחב בפסיכולוגיה ואסטרולוגיה. עוד הציגה עצמה בפני חברי הקבוצה כבעלת כוחות מיוחדים וכמי שנשלחה לכדור הארץ כדי להצילו. בעת עזיבת התובעת את הקבוצה בשנת 2006, הקבוצה מנתה כ- 25 חברים שסרו למרותה של הנתבעת 1.

הנתבע 2, בעלה של הנתבעת 1, סייע לנתבעת 1 במעשיה והיווה לטענת התובעת דמות בכירה בהיררכיה של הקבוצה. במסגרת זו הוא ערך לחברי הקבוצה שנתפסו על ידי הנתבעים בהתנהגויות לא ראויות כלפי הנתבעת 1, שיחות טיפול ובירור. שיחות אלה התנהלו ברגעי חולשה ומשבר אצל חברי הקבוצה ברמת מחויבותם לנתבעת 1 או עת הפגינו התנהגות העלולה להצביע על אי הסכמה למרות הנתבעת 1 ו/או למתרחש במפגשים במסגרת הקבוצה.

הנתבעת 3, אחות הנתבע 2, שימשה בתקופה הרלוונטית כיד ימינה של הנתבעת 1 וכגזברית הקבוצה, כפי טענת התובעת. הנתבעת 3 מנהלת 3 גני ילדים המוכרים כ"גן דניאל" (היום כבר עסקינן בארבעה), האחד ברמת השרון ושניים נוספים בהרצליה. כחלק מפעילות הקבוצה נודבו חבריה ע"י הנתבעים למשימות שונות בגנים, לרבות תורנויות ניקיון, כאשר הנתבעת 3 עורכת לתובעת ולחברים נוספים בקבוצה שיחות המרצה עת הבחינה בחולשה ומשבר ברמת השעבוד שלהם לקבוצה, כדברי התובעת. הנתבעת 3 לטענת התובעת, היתה המוציאה לפועל של "פרויקטים" אותם התוותה הנתבעת 1. התובעת הצביעה על הנתבעת 1 כמי שכלפיה הופנו עיקר טענותיה ואילו בנתבעים 2-3, ראתה שליחיה ועושי דברה של הנתבעת 1.

מהלך השתלבות התובעת בקבוצה

3. התובעת הצטרפה לקבוצה כפי טענתה לאחר משבר אישי שחוותה. התובעת תיארה מסכת חיים ובה נישאה לאזרח אמריקאי בשנת 1983, מגורים משותפים משך 7 שנים ולידת בתה בארה"ב, כאשר נישואיה נקלעו למשבר בשנת 1989, מה שהוביל לפרידה זמנית ובהמשך לגירושין. בעת היותה בישראל ובמהלך מפגש בהשתתפות פסיכולוגים, הכירה התובעת אדם שסיפר לה על הנתבעת 1 והציע כי תיפגש עמה לשיחה בהיותה מי שעורכת מפות אסטרולוגיות השוואתיות שתוכל לסייע לה למצוא תשובות לשאלות מטרידות בנושא זוגיות, העתיד וחזרה לישראל. כך נפגשה התובעת עם הנתבעת 1 לשיחת ייעוץ אסטרולוגית תמורת תשלום. במסגרת אותה פגישה ציינה הנתבעת 1 בפניה, כי הינה בעלת ידע נרחב בתחום הפסיכולוגיה והאסטרולוגיה וכן בעלת דוקטור בפילוסופיה של המדעים באוניברסיטת בר אילן, ואף רכשה השכלה בסורבון. באותה פגישה המליצה הנתבעת 1 לתובעת לסיים הקשר עם בעלה, ואף ציינה בפניה, כי היא מזהה בה "משהו רוחני חזק מאד" ולכן עליה ללמוד אסטרולוגיה. הנתבעת 1 הציעה לתובעת להצטרף לקורס לימוד אסטרולוגיה המועבר על ידי הנתבעת 3, כאשר הנתבעת 1 הסבירה, כי היא זו שלימדה את הנתבעת 3 את החומר הנלמד.

בשנת 1991 הגיע בעלה של התובעת לישראל, הניסיונות לחידוש החיים המשותפים לא צלחו והם התגרשו. התובעת שבה להתגורר בישראל עם בתה הקטנה ואילו בעלה שב לארה"ב. כישלון זה בחייה האישיים הביאה למצב בו נותרה לבדה ללא בעל, כאם חד הורית נטולת עבודה, ועל רקע זה הצטרפה לקורס לאסטרולוגיה אותו העבירה הנתבעת 3. לאחר מספר מפגשים הוצע לתובעת לבקר בגן הילדים "הגן של דניאל", ע"ש בתה של הנתבעת 1 ששימש לטענת התובעת אחד ממוקדי המשיכה והפיתוי לרכוש אמונם של מועמדים להיות חברים באותה קבוצה ולאחר שכבר הפכו לחברים בה, הם נודבו להפעלה ותחזוקת הגן במשך שעות ארוכות.

עם סיום לימודי האסטרונומיה אצל הנתבעת 3 החלה התובעת נפגשת עם הנתבעת 1 לפגישות טיפולים אישיות בתשלום. באותן פגישות הסבירה הנתבעת 1 לתובעת, כי הינה "ממקומות אחרים" (מחוץ לכדור הארץ) וכי ידיעותיה יתקנו את התובעת ויסייעו לה להתגבר על הקשיים הנפשיים בהם היא מצויה. זו הייתה לטענת התובעת התחנה הראשונה בתהליך ארוך של שטיפת מוח בדרך לרכוש את אמונה. המפגשים התקיימו מדי שבוע ובהם הנתבעת 1 גרמה לתובעת להרגיש כי יש מי שמקשיב לה ורואה אותה וכן גורם לה להרגיש שווה, מיוחדת ובעלת ערך, תוך שהנתבעת 1 הופכת לדמות דומיננטית בחייה. הנתבעת 1 נטעה בתובעת את האמונה שהינה זקוקה לה לשיפור חייה, וכי בזכותה חייה משתפרים. בזה האופן יצרה הנתבעת 1 בתובעת תלות הולכת וגוברת בה. הנתבעת 1 השתמשה במנגנוני אשמה ואחריות לשם ביסוס שליטתה בתובעת שהתעצמו עם חלוף השנים.

בשנת 1994 ולאחר שהתבסס הקשר שבין התובעת לנתבעת 1, סיפרה לה הנתבעת 1 על קבוצת הלימוד בראשותה והזמינה אותה למפגש, תוך שהינה מבהירה שהמשך הטיפול בה יכול להיעשות אך ורק באמצעות הקבוצה והיא אינה יכולה להמשיך לטפל בה באופן אישי. התובעת שחששה לניתוק הקשר עמה, נענתה להזמנה, נכנסה לאותה קבוצת לימוד והשתייכה אליה משך כ- 13 שנים. במסגרת הקבוצה התקיימה תלות בין התובעת לנתבעת 1 אותה ניצלה הנתבעת 1 היטב כפי טענת התובעת. כך, הנתבעת 1 טוותה את הצטרפותה לקבוצה באופן מתוכנן שתאם גם את גיוסם של חברים אחרים לאותה קבוצה באמצעות מניפולציות רגשיות, ניצול מצוקה נפשית ושימוש לרעה בסמכותיות, כריזמה, תוך יצירת תלות בה במסגרת יחסי מטפל-מטופל שהביאו לאחיזה ושליטה בה וביתר חברי הקבוצה ומנעו מהם את הסיכוי להפקיע עצמם משליטתה של הנתבעת 1 בהם, כאשר הסיכויים לעזוב את הקבוצה היו כמעט אפסיים. במועד הצטרפות התובעת לקבוצה, הייתה בתה 7 כבת ובמועד הגשת התביעה הייתה כבת 23 ונתונה אף היא למרותה ושליטתה המוחלטת של הנתבעת 1, לאחר שניתקה כל קשר עם התובעת. הנתבעת 1 עשתה בביתה שימוש כטענת התובעת לניגוחה בדרכה למימוש זכויותיה.

4. אשר לחברי הקבוצה, שמנתה בעת הצטרפות התובעת כ- 20 איש, חלקם השתתפו בקורס לימודי האסטרונומיה של הנתבעת 3 ובראשם עמדה הנתבעת 1 כמנהיגה ושליטה בלתי מעוררת. המפגשים התקיימו במתכונת דו שבועית במהלכם נמסרו שיעורים, האחד באמצע השבוע והשני בסוף השבוע, במהלכם נערכה גם ארוחת ערב מפוארת לחברי הקבוצה. תחילה התקיימו המפגשים בימי שלישי ושישי, ואחר כך המפגש ביום שישי עבר להתקיים במוצ"ש. תחילה התקיימו המפגשים בבית הנתבעת 1 ובבתי יתר חברי הכת, בתורנות, ובהמשך נשכר בית ברמת השרון ששימש לאירוח המפגשים. בתחילת ובסוף כל שיעור היו חברי הקבוצה קדים לנתבעת 1, כמנהג יאה ליחסי מורה תלמיד והפגנת יראת כבוד למורה כפי הסברי הנתבעת 1. במהלך השיעורים הרצתה הנתבעת 1 וחברי הקבוצה הקשיבו, כאשר נושאי השיעורים השתנו והורכבו מנושאים כמו כתבים יהודיים (תנ"ך, קבלה, ספר היצירה, ספר ההקדמות) כתבים נוצריים (הברית החדשה וכתבי המשך לברית החדשה) כתבים פילוסופיים ומיסטיים שונים ובעיקר רעיונות שהועברו לנתבעת 1 ישירות בזמן השיעורים דרך "טלמסרים" כדבריה ממורים המצויים מחוץ לפלנטה וחברי הקבוצה הם היחידים והראשונים ששומעים אותם, לטענתה.

מוטיב ה"מורה-תלמיד" שימש בכל השיעורים כמוטיב מרכזי כאשר הנתבעת 1 דנה רבות בנושא "הבגידה במורה", באותם מקרים בהם היה מי שפקפק בדבריה, כאשר הנתבעת 1 עמדה על הצורך באחריות התלמידים כלפיה כמורה. בכך, כך התובעת, נטעו במוח חברי הקבוצה מנגנוני אשמה ואחריות שבהם אסור לחברי הקבוצה לפקפק או לחלוק על הנתבעת 1 וכי חובה על חברי הקבוצה למלא אחר רצונותיה ולסייע לה ככל שניתן לשאת בעול הכבד שהוטל עליה "ממקום אחר" – היינו מכוכב אחר.

עוד הסבירה התובעת, כי במסגרת אותם שיעורים תארה הנתבעת 1 מהו נושא השיעור במשפטים סתומים ותוך הבטחה להרחיב בהמשך המפגשים, אלא שהרחבה כזו לא הגיעה. כאשר היה מי מהתלמידים מעז לערער על תוכן השיעורים ולו ברמז, הוא זכה להוקעה על ידי הנתבעים אליהם הצטרפו יתר חברי הקבוצה בהפעלת לחץ על "הבוגד", שהינו חסר ערך וחסר כישורים המונעים מגאווה מופרזת ורצון להפוך לגורו/מאסטר בעצמו, כמו התובעת, שאינה ראויה להיות חלק מהקבוצה וחלק מהמקום המיוחד בו נמצאים חבריה. התובעת הסבירה, כי שהייה במחיצת הנתבעת 1 עבור חברי הקבוצה היתה זכות גדולה ולכן עונשי נידוי והרחקה היו אפקטיביים ביותר. כך הפכה הקבוצה להיות מרכז חייהם הבלעדי של חבריה, תוך ניתוק כמעט מוחלט ממשפחותיהם, והפנמה כי סילוק ממנה מהווה עבור חבריה חורבן חיים מוחלט באופן המקשה על חבריה עד היום לעזוב ולהתנתק מלפיתתה של הנתבעת 1.

במסגרת השיעורים שהעבירה הנתבעת 1 היו נושאים שאינם נהירים לחברי הקבוצה ונמסר להם, כי עליהם להתפתח ולהגיע לרמת מודעות גבוהה יותר על מנת להבין את שיעורי הנתבעת 1. הנתבעת 1 אף הבהירה לחברי הקבוצה, כי בהיותה אחת מ"חמשת הקיסרים של הפלנטה" הינה מחזיקה בידע אודות האמת והיופי, וכי יש רק אמת אחת ורק הגדרה אחת למה יפה בעולם וזו מצויה ברשותה כאמור. לכן, כל הקודים המוסריים לפיהם הינה פועלת, אינם יכולים להיות מובנים לחברי הקבוצה והיא זו שיודעת מה נכון ומה לא, מה ערכי ומה לא, מה מוסרי ומה לא, וכך גם הצדיקה את הטפותיה להוצאת סכומי כסף מחברי הכת, לרבות מבני משפחתם באמצעים מניפולטיביים שכן כל החלטותיה, רצונותיה ומעשיה הם תמיד נכונים, מוסריים ומוצדקים, אפילו אינם מובנים לחברי הקבוצה בגלל מוגבלותם הפיזית ונחיתותם התודעתית באופן בו הם יכולים לסבור שהנתבעת 1 עושה מעשה לא נכון, שכן הנתבעת 1 הוכשרה ונשלחה כאמור לקדם אצל חברי הקבוצה בכדור הארץ את תודעתם ולתקן אצלם מושגי יסוד של תפיסת מהו נכון ומהו לא נכון על מנת שיוכלו לשמש דוגמא ברמתם האנושית עבור כלל האנושות, כאשר המציאות בה חיים חברי הקבוצה מעוותת ושקרית ואילו הנתבעת 1 באה לעשות לחברי הקבוצה "תיקון".

כך, בשיעורים רבים אותם העבירה, הטיפה הנתבעת 1 לביטול עצמי מוחלט תוך שהינה מציינת אינספור פעמים את הסיסמה "השאלו לי את העצמי שלכם ואני אחזיר לכם אותו מתוקן". כך גם ציינה בפני חברי הקבוצה, כי פגשה בהם בגלגול קודם שלה, וכי הם נשלחו לקבוצה על מנת לפתור עניינים לא פתורים מגלגולים קודמים.

סיכמה התובעת וציינה, כי חוט השני של החומר הנלמד כלל נחיתות תודעתית של חברי הקבוצה למול עליונות הנתבעת 1, שעברה כאמור הכשרה בכוכב אחר בו הופרד ממנה האגו והיא הפכה להיות נטולת אגו, ומכאן כוחה המחייב, כמו גם ידיעותיה והאמת האבסולוטית אותה היא מייצגת. בכך הצליחה הנתבעת 1 ביחד עם הנתבעים 2-3 לרוקן את אישיות התובעת מחד ולהאדיר את הנתבעת 1 מאידך.

5. שיעורי הנתבעת 1 תועדו בכתב ובחלקן בקלטות שמע. אלה הוקלדו ונכרכו בכריכת עור מהודרת לאחר מספר מפגשים והוגשו לנתבעת 1 כ"מנחה". השיעורים היו סודיים למי שאינו שייך לקבוצה. מעבר למפגשים השבועיים, חגגו חברי הקבוצה חגים יהודים ונוצרים במשותף והופעל על חברי הקבוצה לחץ קבוצתי להשתתף בהם. כאשר ביקשו הנתבעים להפעיל לחץ על חבר בקבוצה, הוא לא הוזמן למפגשים אלה בהם נערכו סעודות מפוארות אותם היו מצווים להכין חברי הקבוצה, איש איש על חשבונו, כמו גם התובעת, שחרדה להצלחת הסעודה באשר לו דבר מה לא היה בה לרוחה של הנתבעת 1, השיעור שלאחר הסעודה התמקד כמעט כולו בחבר שהכין את הסעודה והתבצע בו לינץ (לא פחות) שכלל התייחסות לאישיותו ואופיו הן ע"י הנתבעת 1 והן ע"י יתר חברי הקבוצה עד כדי התעללות של ממש כולל העלבות חריפות וקיצוניות כנגד אותו חבר. זאת נעשה, כך התובעת, כדי לשמר את כוח ההרתעה של הנתבעת 1 כלפי חברי הקבוצה ולבצר את שלטונה הבלתי מעורער בהם.

6. מעבר לאותן סעודות, חויבו חברי הקבוצה ב"מנחה", היינו תשלום חודשי לנתבעת 1 בגין השיעורים, כאות תודה והוכרה על הזכות להשתתף בהם. חברי הקבוצה שילמו כמיטב יכולתם אך לא מתחת לסכום מינימלי שנקבע מראש עבור כל חבר. כך התובעת שילמה בתחילה 1,500 ₪ לחודש ועם עזיבתה שילמה כתשלום מינימלי 8,000 ₪ לחודש. התשלום הועבר בצורה מכובדת, היינו עטוף עם קישוטים ובדים מפוארים ויקרים במזומן ובתאריך קבוע, כאשר הנתבעת 3 אספה את ה"מנחות" והעבירה אותן לנתבעת 1.

הנתבעת 1 הטיפה לחברי הקבוצה אודות הקשר ההדוק שבין הרוח לחומר כאשר רמת הרוחניות של הנתבעת 1 חייבה לטענתה רמת חומריות גבוהה ביותר, ולכן היה הכרח לתן בידה סכומי כסף גבוהים המצדיקים את רמת מודעותה הגבוהה, לעומת רמת המודעות הנמוכה של חברי הקבוצה שמצדיקה דלות חומרית. הנתבעת 1 ציינה בפני חברי הקבוצה, כי יש להם מזל שיש להם למי למסור את החומר שאספו שהרי רק מסירת החומר בידי בעל תודעה, כדוגמת הנתבעת 1, מביא עמו את גאולת הנשמה. בכך שטפה הנתבעת 1 את מוחם של חברי הקבוצה והצדיקה את החזקת הרכוש והנכסים מהסוג האיכותי ביותר בשל הרמה הרוחנית והתודעתית הגבוהה שלה, שהינו **"עול של ממש"**, בעוד יתר חברי הקבוצה המצויים ברמה רוחנית ותודעתית נמוכה אינם רשאים להחזיק ברכוש ונכסים מהסוג והאיכות שרשאית הנתבעת 1 להחזיק בהם.

התובעת הדגישה, כי אבוי לחבר שהעז להעניק מנחה בסכום נמוך מדי ביחס להכנסתו הכוללת, או שהעמיד סכום לא ראוי, שאז היה עובר מכבש לחצים כדי שלהבא יפגין יותר **"נתינה לשם נתינה"**, כמו כן אותו סורר עבר מסכת השפלות מילוליות ע"י הנתבעים ויתר חברי הכת שנועדה להרתיע ולהמחיש לחברי הקבוצה מה יקרה אם לא יעמדו בדרישות המנחה הנאה והמכובדת, ולהיפך, חברים שמילאו אחר מטלותיהם באופן מספק זכו לכבוד גדול מצד הנתבעת 1 וחברי הקבוצה. כך, נאלצה התובעת להעביר את מירב הכנסותיה וחסכוניותיה לנתבעים ואף נאלצה ליטול הלוואות על מנת לעמוד בקצב התשלומים הנדרשים. בתקופה שבה עמדה בציפיות הנתבעת 1, היתה זוכה התובעת לגילויי חיבה מיוחדים ובתקופות שלא, היתה זוכה לקיתונות של רותחין למרות הסכומים העצומים שהעבירה בעבר, באופן שהיה מותירה בלחץ נפשי קבוע. מכאן התביעה הכספית.

7. התובעת הדגישה, כי חברי הקבוצה הינם כולם אנשים נורמטיביים בעלי מקצועות חופשיים ברובם, ובעלי הכנסה שהמקשר ביניהם הינו מצוקה אישית אליה נקלעו שאפשרו לנתבעת 1 לרכוש השפעה כמעט מוחלטת בהם, תוך שהינה מכתיבה לחברי הקבוצה את אופן התנהגותם, הרגשתם, לרבות הביגוד אותו ילבשו, המקצועות בהם יבחרו פגישותיהם עם אנשים מחוץ לקבוצה, לרבות בחירת בני זוג. הנתבעת 1 דאגה לציין בפני חברי הקבוצה כי **"אתם אנשים רגילים במקום לא רגיל"**, ולכן הזכות הגדולה שנפלה בחלקם להיות בקרבת הנתבעת 1. הנתבעת 1 הדגישה בפני חברי הקבוצה, כי על מנת להציל את כדור הארץ הינה זקוקה לחומרים הטובים ביותר לשימושה האישי החל מרכב, מסעדות, חפצי אומנות, בתים, נסיעות במחלקת עסקים לחו"ל, וכאשר רצונותיה הינם בגדר ציווי לחברי הקבוצה. התובעת פעלה במשך שנים למילוי משאלות ומאוויי הנתבעת 1, שנועדו להשלמת שליחותה להצלת כדור הארץ ובכל פעם נוספו לה רצונות, צרכים נוספים ודרישות חומריות נוספות. התובעת הדגישה, כי הנתבעת 1 טסה באופן קבוע פעמיים עד שלוש פעמים בחודש לצרפת, ואף דרשה לנסוע למקומות נוספים לביצוע שליחותה על פני כדור הארץ במימון חברי הקבוצה שכלל טיסות, מלונות פאר וארוחות יקרות. כך ציינה בפני חברי הקבוצה, כי חשוב שתהיה לה אחוזה בדרום צרפת בקרבת מערות לסקו, בהיות האזור בטוח לנחיתת חלליות על מנת שמי שיגיע יוכל להגיע אליה ביתר קלות.

8. מעבר להתנהלות בתוך הקבוצה, הנתבעת 1 אף הביאה לניתוק חברי הקבוצה מבני משפחתם בהיותם של בני המשפחה לטענת הנתבעת 1 גורם מעכב בהתפתחות הרוחנית של חברי הקבוצה. לצורך כך מותר היה לחברי הקבוצה לרוקן את בני המשפחה מכל הרכוש והכספים לטובת הקבוצה, ואף לשקר ולהמציא סיבות לצורך בסכומי כסף אלה, בכדי "לטהר" את בני המשפחה או החברים מרכושם לטובת הנתבעת 1 והקבוצה. הנתבעת 1 הסבירה, כי זו זכות להיות חלק מהקבוצה ואילו בני המשפחה, בהיותם חסרי מודעות ולא מפותחים, הם בבחינת "דשן" לקבוצה. הנתבעת 1 הקפידה שלא יהיה חבר בקבוצה שיחזיק ברכוש ובחפץ שאין לה כדוגמתו וככל שיש לה חפץ מסוים, אסור שיהיה לחבר הקבוצה מאותו סוג, אלא נחות יותר. התובעת הגיעה למצב בו היתה אכולה רגשות אשמה תמידיים שאינה עושה מספיק עבור הנתבעת 1, כאשר תחושת האשם הכבדה מנעה ממנה להשתחרר מהשעבוד הנפשי ולעזוב את הכת. ההתנהלות של הנתבעת 1 כלפי התובעת ויתר חברי הקבוצה עלתה לטעמה כדי "אלימות פרוורטית" באופן שליבה את תחושת האשמה התמידית של התובעת.

9. הנתבעת 1 שלטה כאמור בכל אספקט בחייהם הפרטיים של חברי הקבוצה והכתיבה להם את חומרי הקריאה אותם יקראו, אופן לבושם, רמת האסתטיקה שלהם ואסרה על מפגשים שלא עפ"י רצונה עם האנשים "מחוץ לקבוצה" אלא על מנת לקדם את מטרות הנתבעת 1, אחרת היה עובר חבר הקבוצה הסורר מסע השפלות ועינויים אישיים פומביים, נידוי וחרמות ע"י הנתבעת 1 ויתר חברי הקבוצה. כך, הנתבעת 1 התערבה במערכות היחסים הזוגיות של חברי הכת ואף הורתה להם לשנות את שמם, כאשר לפחות ב- 6 מקרים הידועים לתובעת שינו חברי הכת את שמם הפרטי ובמקרה אחד הוסיפו שם בתעודת הזהות לפי הנחיית הנתבעת 1. הנתבעת 1 אף שינתה את שמה והורתה לחברי הקבוצה לכנותה "אנה".

מעבר לאלה, נולד בקבוצה מערך היררכי של קעקועים, כך עפ"י מעשה של חבר זה או אחר עבור הקבוצה הוענקה לו הזכות או החובה לקעקע את גופו ולפי מעמדו נקבע גם הכיתוב. כך, ל"בעלי הזכות" ניתנה רשות לקעקע סמלים מצריים עתיקים כמו סימני יתדות או צורות (ספינקס וכו') על מנת להצביע על שיוך בין המקועקע לגלגול קודם שהיה לו במצרים העתיקה. הנתבעת 1 הציגה עצמה כמי שהיתה המלכה חתשפסות שכל מי שהיה עמה במצרים העתיקה באותה עת שב לשרתה בגלגול הזה ומכאן הזכות לקעקוע זה.

10. במסגרת המפגשים נדרשו חברי הקבוצה לפרט על מפגשים שהיו להם עם מי שאינו חבר הקבוצה. כך למשל נדרשה התובעת לדבר על מטופליה, בהיותה מטפלת אלטרנטיבית ברפואה סינית בפני כל חברי הקבוצה ולולא עשתה כן, היתה מנודה. הנתבעת 1 אף היתה זו שהנחתה בדבר הטיפולים הרפואיים – נפשיים אותם יקבלו חברי הקבוצה השונים ובאמצעות מי. חברי הקבוצה לא היו רשאים להעלות ביקורת כלשהי כלפי החלטותיה מכל מין וסוג שהוא בהיות החלטותיה "קדושות" עבור חברי הקבוצה.

11. שיאו של השעבוד המנטלי היה לטענת התובעת הדחתה יחד עם חברת קבוצה נוספת לעדות שקר בביהמ"ש. הנתבעת 1, כך התובעת, רקמה מזימה לזייף צוואת אמה המנוחה. שני חברי הקבוצה אמורים היו לטעון כי אם הנתבעת 1 השמיעה בפניהם "צוואת שכיב מרע", על מנת למנוע מאחותה ואחיה של הנתבעת 1 את חלקם בעיזבון אימם המנוחה. בכך, הדיחה הנתבעת 1 את התובעת למתן עדות שקר בביהמ"ש כאשר ביהמ"ש בסיכומו של יום דחה את הבקשה לקיום הצוואה בעל פה, בין היתר מחמת חוסר מהימנות הנתבעת 1 ועדויות שתי חברות הקבוצה. התובעת הכתה לטענתה על חטא בנושא זה לאחר שעזבה את הקבוצה כשרק אז הבינה ובדיעבד את הקושי עם התנהלותה זו. התובעת ציינה, כי בתביעה שהגישו אחי הנתבעת 1 כנגדה בעקבות ההליך המשפטי שילמה הנתבעת 1 50,000 ₪ בפשרה, מתוך סכום זה 20,000 ₪ הועברו לשם כך על ידי התובעת.

12. התובעת הפנתה גם להתנכלות מצד חברי הקבוצה כנגד אלה שפרשו ממנה והפריעו להתנהלותה, התנכלות שמתבצעת על בסיס הוראות הנתבעים. התנכלויות אלה כללו בין היתר חיתוכי צמיגי רכבים ואיומים, מריחת צואה על דלת ביתה של אחת מחברות הכת לשעבר. חברי הכת הנותרים נדרשו לנתק כל קשר ומגע עם הפורשים המוגדרים כסוררים ובוגדים. כך גם התובעת למדה על בשרה את השלכות פרישתה, עת בתה, שנותרה כחברה בקבוצה, ניתקה עמה כל קשר והודיעה לה, כי רק אם תחזור בה מכוונתה לתבוע את הנתבעת 1, היא תסכים להיפגש עמה אחת לשבוע. בהמשך אף קיבלה מכתב מב"כ הנתבעים ולפיו יש בכוונת הבת להגיש תביעה כנגדה על "הזנחה", כאשר הרוח החיה מאחורי מכתב זה, כך התובעת, הינה הנתבעת 1.

13. אמצעי נוסף לשמירת חברי הקבוצה קרובים ומפוקחים ע"י הנתבעת 1 היתה מודעות בכל עת לכל פרט בחייהם של חברי הקבוצה וכן הפעלת חברי הקבוצה בגני הילדים על מנת להעיד על צניעות והתפתחות תודעתית של חברי הקבוצה, כטענת הנתבעת 1. התובעת במסגרת זו, בהיותה מטפלת ברפואה סינית, שימשה כמטפלת על בסיס יומי של הנתבעת 1 ללא תשלום.

אמצעי נוסף ליצירת שליטה והיררכיה ברורה בין חברי הקבוצה היתה במסגרת הנסיעות לחו"ל, כאשר לפני כל נסיעה היה מתח בין חברי הקבוצה מי יזכה ללוות את הנתבעת 1 באותה נסיעה. בכל נסיעה השתתפו בני משפחתה של הנתבעת וכן מספר מצומצם של חברי הקבוצה, כאשר ערב הנסיעה היה טקס ובו הנתבעת 1 בחרה את המצטרף שהיה צריך להיות ראוי להצטרף לאותה נסיעה. אותו מצטרף היה מי שיכול לממן הן את שהותו שלו והן את שהותה ועלויותיה של הנתבעת 1 שכללו את עלות הטיסה, שהות בחו"ל והוצאות בחו"ל, כמו גם רכישת חפצי אומנות וחפצי יוקרה אחרים. התובעת ציינה, כי ליוותה את התובעת 1 מספר פעמים במסעותיה בעולם אך משכמות הכספים שגייסה פחתה, היא נודתה מהנסיעות הקבוצתיות. התובעת הדגישה, כי נסיעות הנתבעת 1 לחו"ל מומנו על חשבון התובעת ויתר חברי הקבוצה. כלל העלויות נאמדו על ידה במאות אלפי שקלים.

14. פן נוסף בהתנהלות הנתבעת 1 כלפי חברי הקבוצה היה הטפותיה לרכישת מתנות בכל הזדמנות. כך, ביום הולדתה שנחגג פעמיים בשנה, בתאריך העברי והלועזי, ובשנים מעוברות שלוש פעמים, וכן בחגים יהודים ונוצריים, בכל נסיעה לחו"ל ובמצבים שבהם חבר בקבוצה חווה רגרסיה או משבר שמנע ממנו להיות במצב של "נתינה לשם נתינה" או אז הוא התנצל בפני חברי הקבוצה והעביר לנתבעת 1 מנחה/מתנה שתוכיח כי חזר למוטב. מועדים נוספים בהם קיבלה הנתבעת 1 מתנות מעבר לימי הולדתה, היו בימי ההולדת של חברי הכת ובכך עסקה את חברי הקבוצה, הוציאה מהם סכומי כסף ניכרים לתועלתה ורווחתה האישית שלה וקרובי משפחתה הקרובים ללא כל תמורה, והכל בשל שטיפות המוח והמניפולציות הנפשיות בהם עשתה שימוש כלפי התובעת שהאמינה בלב שלם בכוחותיה ושליחותה של הנתבעת 1 עלי אדמות. בשל אמונה בלתי מעוררת זו בנתבעת 1 בכוחה ובשליחותה שנבנו לאורך שנים רבות של שטיפת מוח, הפעלת מניפולציות, שכנוע ושעבוד מנטלי, הם אלה שהביאו את התובעת לבחור להעניק לנתבעת 1 כמעט את כל רכושה, אך העברה זו לא בוצעה מרצון כפי טענת התובעת אלא בהעדר גמירות דעת חופשית ורצונית לאורך השנים.

תביעת התובעת

15. לטענת התובעת, הנתבעת 1 גרמה לה באופן ישיר או באמצעות הנתבעת 3, להוציא סכומי כסף עצומים לרכישת חפצים שונים שנועדו "להגשמת השליחות שלה", כמו תכשיטים, חפצי אומנות, נכסי נדל"ן, כלי רכב, נסיעות לחו"ל, הוצאות בגין ארוחות מפוארות ושהייה בחו"ל והכל בשם הצורך להשלים את שליחותה של הנתבעת 1 עלי אדמות.

התובעת תארה את מסעות גיוס הכספים מחברי הקבוצה באופן בו הנתבעת 1 התחילה במסגרת השיעורים בהעלאת חפצים להם הינה "זקוקה", כשאז היו מתארגנים חברי הקבוצה ומגייסים כספים לשם הגשמת רצונה של הנתבעת 1 על מנת להגשים שליחותה כאמור, לאחר שטענה כי חפצים אלה נדרשים לה להצלחת העולם וכי החפצים הם העול שעליה לשאת בהיותה כאמור אחת מחמשת הקיסרים של הפלנטה.

דרך נוספת לגיוס הכספים היתה באמצעות הנתבעת 3 שדרבנה את חברי הקבוצה להגשים את רצונות הנתבעת 1 ואף הדגימה "דוגמא אישית" של תרומת כסף לרכישת חפץ מסוים.

דרך אחרת לגיוס כספים היתה באמצעות הכרזה על פרויקט במהלך השיעורים, כמו הצורך בבית בפאריס לשם "מפגשים עם המנחים שלה", לצורך "השלמת השליחות שלה" או אז היו

מתגייסים חברי הקבוצה לטובת הפרויקט והיו מופעלים עליהם לחצים לגיוס כספים מטעמם או מטעם בני משפחתם, כאשר נכסים אלה כמובן נרשמו על שם הנתבעת 1 או מי מבני משפחתה. כך נרכשו אחוזה בדרום צרפת, דירה בפאריס ודופלקס מפואר בשכונת צהלה בת"א כמו גם יצירות אומנות, פסלים מכל העולם, מתנות ייחודיות, תכשיטים ועוד. סביבה חומרית עשירה זו אמורה היתה כאמור ליצור עבור הנתבעת 1 "תנאי עבודה" במסגרת עיסוקה בהגנת והצלת האנושות, שכן היא נזקקה לחומרי הגלם הטובים ביותר לבצע שליחותה בהגנת כדור הארץ. הנתבעת 1 הדגישה בפני חברי הקבוצה, כי אין מדובר בהנאה אישית שלה באותם חפצים וכי נסיעותיה התכופות לחו"ל הינן לשם "עבודה".

התובעת הוציאה במסגרת זו סכומים נכבדים לאותם צרכים יחד עם יתר חברי הקבוצה, ובין היתר סייעה במימון רכישת הדירה בפאריס, ביחס אליה נאלצה אף למכור את דירתה בפתח תקווה והעבירה את תמורתה בסך \$100,000 לידי הנתבעים, כאשר סכום זה לא הושב לה מעולם. כך גם השתתפה ברכישת האחוזה בעיירה סרג'אק בדרום צרפת בסכום של 10,000 אירו, כמו כן שילמה דמי חבר בסכומים שבין 8,000-1,500 ₪ לחודש לאורך שנים, סייעה במימון טיסות הנתבעת 1 ובני משפחתה לחו"ל בסכום של כ- 500,000 ₪ לאורך השנים ולשם כך אף נטלה הלוואה מהבנק, סייעה במימון רכישת ג'יפ מרצדס עבור הנתבעת 1 בסכום של 50,000 ₪, שילמה שכר לימוד בביה"ס הפרטי ברשפון עבור בתם של הנתבעים 1-2 בסך 12,000 ₪, סייעה ברכישת תנור ומקרר לאחוזה, כמו גם סט סירים ותנור לבית הנתבעים 1-2 בצהלה, וכן מימנה שיפוץ בחדר האמבטיה ורכישת כלים סניטריים לבית בצהלה. רכשה ריהוט יוקרתי של האדריכל והמעצב פרנק לויט רייט בסך 60,000 ₪ ב-1998. מעבר לאלה, רכשה עבור הנתבעת 1 פסל של אוזיריס בשווי \$10,000, ולשם כך מכרה התובעת את רכבה וזאת בשנת '95 לערך, פסל נוסף נרכש בשנת '96 והתובעת השתתפה בסך של \$2,000 ברכישתו. עוד רכשה עגילים בשווי \$10,000 לנתבעת 1 וכן חפצי נוי מיפן לחצר הבית בצרפת בעלות של \$5,000. מעבר לאלה, סייעה ברכישת איקונות מזהב, עטים יוקרתיים, כאשר התובעת רוכשת לפחות 5 עטים, יהלומים וכלי כסף ואף מימנה החזרי הלוואות עבור הנתבעים, כמו 20,000 ₪ מסכום הפשרה בתביעת עדינה פז ויצחק רביצקי משנת 2004, מימנה תשלומים עבור גן דניאל בשנים 2004-2005 בסך 50,000 ₪, לשם כך נטלה התובעת הלוואה, דאגה להשתתף בהחזר הלוואה לעו"ד אורי ד' בו בסך של 100,000 ₪, וכן השתתפה במימון החזרי המשכנתא על בית הנתבעים 1-2 בצהלה בסך 2,500 ₪ לחודש, כפי שעשו גם חברים נוספים מהקבוצה. סך כול ההוצאות הוערכו על ידה בסך 2.7 מיליון ₪, מעבר לנזקים הנפשיים שנגרמו לה. התובעת עתרה לסכום זה בשל עילותיה מתחום הנזיקין והחוזים בשל עולות נזיקיות אותם ייחסה לנתבעים ובהם מצג שווא, טעות, הטעייה, תרמית, ניצול, עושק, כפייה, גזל ועשיית עושר ולא במשפט וכן בגין הפרת חובות חקוקות, ולרבות חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, [חוק הפסיכולוגים](#) תשל"ז-1977 ובפרט סעיפים 2, 5, 5א ו-53. [חוק העונשין](#) ובפרט [סעיפים 264](#) (הכשלת עיקול); [סעיף 415](#) (קבלת דבר במרמה); [סעיף 416](#) (קבלת דבר בתחבולה); [סעיף 417](#) (כישוף); [סעיף 422](#) (שידולי מרמה); [סעיף 428](#) (סחיטה ואיומים); [סעיף 431](#) (עושק); [סעיף 441](#) (התחזות כאדם אחר); [סעיף 443](#) (התחזות כבעל תעודה) והכל לרבות שידול, סיוע, ניסיון או ביצוע של כל אחת מהעבירות הללו. עוד עתרה התובעת להשבת יהלום שקיבלה בירושה ומסרה לנתבעת

1.

התובעת סמכה ידה על חוות דעתה של פרופ' י' ג', פסיכואנליטיקאית ופסיכולוגית קלינית, שסברה כי התובעת סבלה ממצוקה עקב "הטרדה נפשית", היינו מצב בו אדם מציב עצמו בצורה פתיינית בעמדה שתלטינית וכוחנית כלפי אחר ובאופן מאד מתוחכם ואף כמעט סמוי לאורך זמן מוביל את האחר להיכנע טוטלית לרצונו מבלי שהוא יודע שהוא נכנס לאובדנו.

16. התובעת הדגישה, כי טרם הגשת התביעה פנתה לנתבעת 1 בכתב, על מנת להסדיר עניינה עמה מחוץ לכותלי ביהמ"ש ומבלי שהאחרונה תערב את בתה של התובעת, אלא שהנתבעת 1 שללה את טענות התובעת למעט הודאה בקבלת "מתנות", ואף טרחה במקביל להפעיל את בתה של התובעת שדרשה מהתובעת סכום של 4 מיליון ₪ בגין הזנחתה על ידי התובעת באופן ציני ולא מוסרי. במקביל לתביעה עתרה התובעת לפיצול סעדים על מנת שתוכל לתבוע נזקיה הנפשיים.

טענות הנתבעים/התובעים שכנגד

17. הנתבעים מצדם הכחישו הנטען בתובענה מכל וכול על כלל סעיפיה. מפאת ריבוי הטענות אתייחס לעיקרן עתה וככל הנדרש אתייחס אליהן בהמשך פסה"ד. מכל מקום הנתבעים טענו, כי התובענה הינה לא פחות מאשר "ילקוט הכזבים" המבוססת על רצף של שקרים דמיוניים, תוך שהתובעת מבקשת לייצר שנאה ומסתמה כלפי הנתבעים ויתר חברי הקבוצה, והצגתם באופן דמוני תוך ציון חוזר ונשנה של מונחים כמו "כת", "שטיפת מוח" ו"שעבוד נפשי", שאין בינם לבין האמת ולא כלום. הנתבעים הפנו למסמך פרי ידה של התובעת שנכתב בעת שהשתתפה בקבוצת הלימוד (נספח א' לכתב ההגנה) המציגה עצמה כמי שאינה מהימנה ונאמנותה לאמת מפוקפקת. עוד טענו, כי המונחים "כת", "שעבוד נפשי" ו"אמצעים מניפולטיביים" אינם אלא סיסמאות ריקות מתוכן, באשר אין להאמין, כי התובעת היתה משך 15 שנה נתונה לשליטה טוטלית ללא מיצרים של הנתבעת 1 עד כדי ביטול רצונה ועצמיותה בפני רצונה וצרכיה של הנתבעת 1 על יסוד סיפורי מעשיות אינפנטילים בדבר חלליות, חייזרים, קיסרית אחת וחמש פלנטות.

הנתבעים הוסיפו, כי כל חטאם היה בכך שהשתתפו בקבוצה ללימוד פילוסופיה וחדלו מלחפוף מחברתה של התובעת באותה קבוצה ממנה סולקה והינם נאלצים אגב כך להתפשט עירום ועריה בפני ביהמ"ש. הנתבעים הדגישו, כי התובעת מפיצה את טענותיה ברבים בעל פה ובכתובים, ומשתדלת לסכסך בין חברי הקבוצה לבין משפחותיהם באופן שהופך את הנתבעים למושא לקלס, בוז ולעג ובגין כך אף הגישו תובענה שכנגד.

הנתבעים הכחישו דרך קבלת התובעת לקבוצה כטענתה, על האופן בו הציגה הנתבעת 1 את עצמה בפני חברי הקבוצה, או את היותה בעלת כוחות מיוחדים שנשלחה לכדור הארץ על מנת להצילו וראו בכך טענה מגוחכת ממש. הנתבעת 1, כך טענו, אינה אלה מנחת קבוצת לימוד ודיון שהמשתתפים בה הצטרפו אליה באופן חופשי ולומדים בה מרצונם ללא כפיה מצד מי מהנתבעים.

18. הנתבעים הדגישו בנוסף, כי בגרסת התובעת תומכת התובעת בלבד בעוד שבגרסת הנתבעים תומכים רבים, לרבות כאלה שכבר אינם חברי קבוצת הלימוד. אשר לנתבעת 1 ציינו, כי הינה בעלת תואר ראשון בפילוסופיה, כמו כן היא למדה לתואר שני בפילוסופיה באוניברסיטת בר אילן

והשתתפה בקורסים במסגרת חוג לאסטרופסיכולוגיה באנגליה. משך השנים גיבשה הנתבעת 1 השקפת עולם פילוסופית שהתפתחה לאמירה פילוסופית ברורה ורחבת היקף.

אשר לקבוצה, ציינו הנתבעים, כי מפגשים משפחתיים וחבריים שנערכו כ- 20 שנה קודם להגשת התביעה הולידו מפגשים בנושאים פילוסופיים בהנחייתה של הנתבעת 1 ונטלו בהם חלק גם הנתבע 2 והנתבעת 3 כשבמרכז המפגשים עמדה אהבת הפילוסופיה ורצונה של הנתבעת 1 לשתף את האנשים הקרובים אליה בידע הרחב אותו צברה בתחום זה כאשר הסקרנות היא שחיברה בין חברי הקבוצה, כמו גם האהבה לפילוסופיה והרצון ליישם עקרונות מתחומי הפילוסופיה בחיי היומיום. בתחילה היו בקבוצה כ- 10 חברים וזו התכנסה ספונטנית למפגשים לימודיים, להחלפת רעיונות ומחשבות. בהמשך, התרבו חברי הקבוצה והנתבעת 1 אף התבקשה לקיים את המפגשים בתדירות גבוהה יותר ובאופן קבוע. בעת הגשת כתב ההגנה מנתה הקבוצה כ- 30 חברים ובהם בני זוג, קרובי משפחה, בעלי השכלה פורמלית ובלתי פורמלית, אנשים עמידים ואנשים שהפרוטה אינה מצויה בכיסם, צעירים ומבוגרים, בעלי מקצועות חופשיים ואחרים שהמשותף לכולם סקרנות אינטלקטואלית כאמור, אהבת הפילוסופיה והדרך הייחודית בה הציגה הנתבעת 1 את הדברים על מנת ליישם בחיי היומיום. הנתבעים הדגישו, כי עסקינן בקבוצה קטנה ולא פורמלית שאפשרה לימוד באופן משוחרר בו יכלו חברי הקבוצה להביע דעותיהם, עמדותיהם והרהורי ליבם באופן פתוח ומפנה.

הנתבעים ציינו בנוסף, כי חברי הקבוצה בחלקם מגיעים עד היום למפגשים, חלקם הפסיקו להגיע ועזבו הקבוצה, אך אלה שהגיעו ומשתתפים במפגשים, עושים כן בשמחה ומרצון חופשי ללא לחץ. מטבע הדברים, מי שביקש לקחת חלק באותם מפגשים, נפגש גם עם הנתבעת 1 לשיחת היכרות על מנת לוודא שמדובר במי שיש לו תחומי עניין קרובים לנושאים בהם עוסקים המפגשים.

19. במסגרת המפגשים באותה קבוצה העבירה הנתבעת 1 למשתתפים תכנים פילוסופיים שונים העוסקים במגוון נושאים כמו הפילוסופיה של העת העתיקה, הפילוסופיה של העת החדשה, פילוסופיה של המדע וכן טקסטים מוכתבים של דתות שונות במטרה למצוא את המשותף לרוח האדם והנפש. כך גם נדונו במפגשים רעיונות שהביעו פילוסופים כמו אריסטו, אפלטון, פיתגורס, רודולף שטיינר, רנה דקארט, האר"י הקדוש, עמנואל לוינס ועוד. בתחילת כל מפגש הוצג לקבוצה טקסט המעלה רעיון פילוסופי. הנתבעת 1 הציגה את פרשנותה האישית לטקסט ונערך ביחס אליו דיון פתוח בין הנוכחים שפרשו אותו כראות עיניהם והחליפו רעיונות תוך דיון בשאלה כיצד ניתן להביא את הטקסט לכלל ביטוי בחיי היומיום. הדיון היה כלשון הנתבעים "בגובה העיניים" מבלי לקבוע מה נכון ומה לא נכון והפולמוס היה הדבר החשוב ביותר וזאת לשם החלפת רעיונות וניסיון לפתור בעיות מחיי היומיום. בסוף המפגשים הלכו חברי הקבוצה לדרכם. האווירה במפגשים היתה משוחררת כאשר אווירת הריחוק ויראת הכבוד המאפיינת יחסי מורה ותלמיד, לא היתה קיימת כלל. מתכונת המפגשים תכפה לשני מפגשים בשבוע, אחד באמצע השבוע והשני בסופו, תחילה נערכו המפגשים בבתי חברי הקבוצה השונים וגם בבתי הנתבעים, וכאשר תדירות המפגשים תכפה, הוחלט לשכור דירה שתשמש מקום נוח להתכנסות וכאשר את הוצאות האירוח מחלקים שווה בין המשתתפים, כולל הנתבעים 2-3. עסקינן במסגרת לא פורמלית וולונטרית לחלוטין שהגעת חברי הקבוצה אליהם מוכתבת על ידי עיסוקיהם של חבריה שאינם קשורים לקבוצה.

בכל הקשור עם הכיבוד שהוגש באותם מפגשים ציינו הנתבעים, כי עם השנים נערכו ארוחות ערב משותפות במפגשים כמסורת כשבסיסה חשיבה פילוסופית השמה דגש על אתיקה, אסתטיקה והיכולת ליישמה בחיי היומיום על בסיסה ניסו המשתתפים בקבוצה ליצור חמימות ואווירה לא פורמלית בקבוצה. הנתבעים הדגישו, כי בדומה להשתתפות בשיעורים שהיתה וולונטרית, כך גם הכנת הארוחות והכיבוד במפגשים אף היא היתה וולונטרית וביוזמת חברי הקבוצה ורצונם הטוב.

הנתבעים הדגישו, כי לכל אחד מחברי הקבוצה חיים עצמאיים ושלמים משלו שאינם קשורים לקבוצה, כמו משפחה, עבודה וחברים, ולא כטענת התובעת כאילו מדובר בדבוקה בלתי נפרדת של אנשים הנשלטת באופן מוחלט ע"י הנתבעת 1. המפגשים הומשלו ע"י הנתבעים לחוג בתדירות של פעמיים בשבוע בהבדל אחד שחברי החוג הפכו עם השנים חברים קרובים גם מחוץ לשעות המפגשים. הנתבעים הדגישו, כי הפעילות במסגרת קבוצת הלימוד אינה משפיעה באופן כלשהו על היחסים בין המשתתפים בקבוצה לבני משפחותיהם וכי אין כל הטפה לניתוק יחסים אלו, כאשר לחברי הקבוצה מעגלים חברתיים עצמאיים כאמור, פרט לקבוצה, והנתבעת 1 מעולם לא הטיפה למשתתפי הקבוצה או דרשה מהם לנתק מגע מבני משפחותיהם וחבריהם הקרובים שאינם חלק מקבוצת הלימוד.

הנתבעים ציינו בנוסף, כי באופן טבעי מפגשים לאורך שנים בתדירות שכזו הולידה יחסי ידידות וקרבה בין חברי הקבוצה ואף קשרים רומנטיים ואלה מושתתים על כבוד הדדי, אמון מלא וערכים משותפים שהולידו אף רצון להיפגש במפגשים חברתיים נוספים מלבד המפגשים השבועיים וכך החלו נפגשים חברי הקבוצה לארוחות משותפות בד"כ גם בערבי חג או ציון ימי הולדת של מי מהמשתתפים, כאשר במפגשים אלה לא נוכחים כל חברי הקבוצה ומי שאינו יכול להגיע, פשוט אינו מגיע.

עוד ציינו, כי בערבי חג מתקיים המפגש החברתי בין המשתתפים בקבוצה בשעות מאוחרות בדרך כלל על מנת לאפשר למשתתפים להיפגש עם בני משפחותיהם שאינם מגיעים למפגשים החברתיים. יחד עם זאת, להבדיל מהמפגשים הלימודיים, למפגשים החברתיים הצטרפו גם ילדי המשתתפים בקבוצה, בני זוגם או חבריהם הקרובים.

אשר למתנות שהוחלפו בין חברי הקבוצה, ציינו הנתבעים כי נוצרה מסורת בין משתתפי הקבוצה במסגרתה נהגו להחליף ביניהם מתנות בימי הולדת, חגים ואירועים אחרים, כאשר גם התובעת קיבלה מתנות באירועים שונים, לרבות מהנתבעים 1-2 כמו גם מיתר חברי הקבוצה. הנתבעים הדגישו, כי מעולם לא היתה כפיה או דרישה לעשות כן וכך גם לא הותנו תנאים באשר לאופיין או עלותן של המתנות שניתנו ע"י משתתפי הקבוצה האחד לשני וכך גם לא הועברה ביקורת על מתנות אלה, תוך הכחשת טענות התובעת בנושא זה. בכל מקרה, כך טענו, לא מדובר במתנות בסכומים גדולים.

20. הנתבעים הודו, כי ההשתתפות בקבוצת הלימוד כללה תשלום אלא שזה החל משתלם רק בשנת 2008, כשעד לאותה עת התגמול שולם לנתבעת 1 באופן ספונטני ומאותה עת התשלום הפך קבוע. הנתבעים הצדיקו את התשלום בכך שהנתבעת 1 השקיעה מזמנה בעיסוק והכנת התכנים,

כאשר חלק מהמשתתפים חשו צורך לתגמל אותה עבור עבודתה. מאחר וכך, הועברו לנתבעת 1 תגמולים בגין השתתפות במפגשים ע"י חברי הקבוצה בהתאם ליכולתם הכלכלית כמתנת הכרה תודה עבור מאמציה, זאת נעשה באופן ספונטני, ספורדי ולא מאורגן ובאופן ישיר מול הנתבעת 1. כך גם העבירו לנתבעת 1 מכתבי תודה שהכילו סכומי כסף שתאמו את רצון הנותן. התשלומים כאמור שיקפו את ההערכה הרבה שרכשו המשתתפים בקבוצה לנתבעת 1. הנתבעים הכחישו, כי נקבע סכום מינימלי מנדטורי לתשלום עבור השיעורים וטענו, כי מעולם לא נכפה על המשתתפים לשלם והנתבעת 1 מעולם לא העבירה ביקורת על אופן התשלום והיקפו והסכומים המצוינים על ידי התובעת בתביעתה לעניין זה מופרכים. בשנת 2008 כאשר חברי הקבוצה חשו צורך להפוך את התשלום לנתבעת 1 לתשלום קבוע ומסודר, וחשו צורך לתגמל אותה על השנים בהן השקיעה ממרצה עבור חברי הקבוצה, נרשמה קבוצת הלימוד ברשם העמותות ורק מאותה עת הפכו המפגשים השבועיים לקבוצת לימוד בתשלום וחברי הקבוצה שילמו לעמותה סכום חודשי של 800 ₪ בלבד, שנועד לכסות את הוצאות שכירת הנכס בו מתקיימים המפגשים וכן לשלם לנתבעת 1 עבור הנחייתה. גם הנתבעים 2-3 משלמים התשלום החודשי הקבוע, כך טענו.

21. אשר לנסיעות לחו"ל טענו, כי הנתבעים 1-2 נוהגים לבקר בצרפת לעיתים תכופות שכן שני ילדיו מנישואיו הקודמים של הנתבע 2 מתגוררים שם, וכן לשם מתן טיפולים רפואיים לנתבעת 1 על ידי רופא מקומי. הנתבעים ציינו, כי בשנת '98 רכשו הנתבעים 1-2 דירה בפאריס באמצעות חסכוניותיהם והלוואה מובטחת במשכנתא כמו גם הלוואות מגורמים פרטיים בחו"ל עמם לנתבע 2 קשר, והם נוסעים לצרפת פעמיים בחודש בערך כאשר התובעת מעולם לא העבירה להם סכום כלשהו לרכישת דירה זו.

22. באשר לנלווים לנתבעים 1-2 בנסיעותיהם לחו"ל, ציינו, כי מעת לעת התלוו אליהם חברי קבוצה ובני משפחה לחופשה ונופש. גם בנסיעות משותפות שכאלה, הנתבעים 1-2 מימנו בעצמם עלויות נסיעתם וחברי הקבוצה מעולם לא התבקשו להשתתף במימון זה מחד והמשתתפים בקבוצה שהצטרפו נשאו בהוצאותיהם מאידך.

23. בכל הקשור עם "גן דניאל" ציינו הנתבעים, כי זה הוקם ע"י הנתבעות 1 ו-3 ב-1991 על מנת להוות אלטרנטיבה חינוכית למסגרות החינוכיות שהיו קיימות באותה העת ולשיטות החינוך הנהוגות בהן ובה תוכל ביתם של הנתבעים 1 ו-2 דניאל לגדול. הגן הראשון הוקם באוגוסט 1991 ברמת השרון ונוהל ע"י הנתבעת 3. תחילה הופעל הגן ע"י גננים מקצועיים שלא התמחו בשיטת החינוך האנתרופוסופית, שהינה שיטת חינוך פרי משנתו של רודולף שטיינר מייסד הזרם האנתרופוסופי. בהמשך הבינו הנתבעים כי שיטה זו הולמת את תפיסת עולמם ולכן הנתבעת 3 יצאה ללמוד תחום זה במסגרת סמינר דוד ילין בירושלים לימודים שנמשכו 5 שנים ושיטה זו תפסה מקום מרכזי בגן. הנתבעים הדגישו, כי שיטה זו מופעלת בגנים נוספים בישראל. גן דניאל הפך לשם דבר בקרב ההורים והינו בתפוסה מליאה. בשל כך גם נפתחו שני גנים נוספים (כיום כאמור לעיל כבר שלושה נוספים ובסה"כ ארבעה). גנים אלה הינם בבעלות הנתבעת 3 ומנוהלים על ידה כאשר הנתבעת 1 משמשת יועצת בגנים. רשומים בהם כמאה ילדים ועשרות אחרים ממתינים ברשימות המתנה לשנים הבאות. הגנים מופעלים ע"י 18 עובדים בשכר ובהם גנות וגננים, עוזרים,

טבחים, עובדי מנהלה ועובדים נוספים המפעילים את הצהרונים. שמונה מהגננים ואנשי הצוות הם חלק מהקבוצה ונוטלים חלק במפגשים השבועיים של הקבוצה.

הנתבעים הדגישו, כי הגנים היו במרכז חיי הנתבעות 1 ו-3 שהשקיעו בהם את כל כולן וגם הנתבע 2 היה שותף לעשייה ועמל לילות כימים להצלחתם. מאחר והגנים ייחודיים ואווירת בהם טובה, נולד הרצון מצד חלק מחברי הקבוצה להתנדב בגן מרצונם שלהם. הנתבעים הדגישו כי בגנים מועסקים די אנשי צוות באופן שאינו מחייב עזרה נוספת של המתנדבים. התנדבות זו אינה מאורגנת כי אם ספוראדית והנתבעת 1 כלל לא היתה מעורבת ולא ידעה מי שותף להתנדבות ומי לא. בכל מקרה ההתנדבות היתה של שעות בודדות שלא פגעה במהלך חיי המתנדב ונעשה שוב מרצונם הטוב והחופשי. התובעת עצמה, כך טענו, מעולם לא הגיע להתנדב בו ולכן טענתה כי שועבדה לגן אינה נכונה.

24. בכל הקשור עם קבוצת הלימוד טענו, כי הנתבעת 1 פגשה את התובעת בשנת 1989 והמקשר בניהן היה דורון אונטר עמו עמדה התובעת להינשא. האחרון ציין בפני הנתבעת 1, כי התובעת מבקשת שהנתבעת 1 תערוך לה מפה אסטרולוגית, תחום אותו למדה הנתבעת 1 באנגליה ונתנה בו ייעוץ לקרובים אליה כמו גם לתובעת. לימים זנחה הנתבעת 1 תחום זה. הנתבעת 1 נפגשה עם התובעת ערכה עבורה מפה ולא ביקשה שכר. התובעת ביקשה את הייעוץ לבחינת קשר זוגי שהיה לה עם מר אונטר באותה העת. התובעת גילתה באותה פגישה עניין באסטרולוגיה וביקשה ללמוד התחום ולכן הפנתה הנתבעת 1 את התובעת לנתבעת 3 שערכה קורס בתחום באותה העת. התובעת אמנם השתתפה בקורס משך שנה וחצי אך לא התייצבה לשיעורים באופן עקבי ועזבה אותו בטרם הסתיים מרצונה. כשלוש שנים לאחר מכן, בשנת 1994, פנתה התובעת לנתבעת 1 וביקשה להצטרף למפגשים הקבוצתיים השבועיים, מפגשים שהחלו מס' שנים קודם לכן, וכך הצטרפה התובעת לקבוצת הלימוד בה נטלה חלק כ-12 שנה באופן פעיל כמו גם במפגשי הקבוצה וקשרה קשרים חברתיים רבים עם חבריה. בין הנתבעת 1 לתובעת התפתחו קשרים קרובים, התובעת התארחת בבית הנתבעים 1 ו-2 פעמים רבות עם ביתה אלמונית וזו אף הפכה בת בית בבית הנתבעת 1 ולחברתה הקרובה של ביתם דניאל והינן חברות גם כיום. החברות הקרובה שהתפתחה אפשרה לנהל שיחות פתוחות בין התובעת לנתבעים 1 ו-2 והיא שטחה בהם את צרותיה. הנתבעים 1 ו-2 הפצירו בתובעת, כך טענו, לפנות לאנשי מקצוע על מנת להתמודד עם מצוקותיה ואכן היא החלה נפגשת עם פסיכולוגית מרמת השרון.

התובעת נראתה לנתבעת 1 כאשה נורמטיבית שהציגה עצמה בפניה כבוגרת לימודי פסיכולוגיה בארה"ב בוגרת לימודי כימיה ומומחית ברפואה סינית בעלת קליניקה מצליחה בה הינה מטפלת בעשרות אנשים. אלא שעם השנים התברר, כי הדמות שהציגה להם אינה דמותה האמתית שכן אינה בעלת הכשרה פורמאלית, מעולם לא למדה פסיכולוגיה או כימיה וגם את לימודי הרפואה הסינית מעולם לא סיימה הואיל ולא היה לכבודה להיבחן במבחני הסיום. כך גם למרות העדר הכשרה כלשהי היא ערכה טיפולים פסיכולוגיים למטופליה. מעבר לאלה, שיתפה התובעת את חברי הקבוצה בבעיות אינטימיות של מטופליה תוך אזכור שמות באופן פרטני ושמה אותם ללעג בפני חברי הקבוצה. כך סיפרה התובעת, כי טיפלה באנשי עסקים ידועים ועשירים וכי הם נתונים למרותה ויעשו כל שתורה להם. ולפיכך טענת התובעת כי התבקשה ע"י הנתבעת 1 לספר על

מטופליה אינה נכונה והיתה זו יוזמת התובעת עצמה. עוד גילו, כי התובעת מנהלת קשרים רומנטיים עם מספר גברים במקביל חלקם היו מטופליה וחלקם חברי הקבוצה. היבטים שליליים אלה בדמותה של התובעת הם שהביאו את הנתבעת 1 לבקשה לעזוב את הקבוצה.

הנתבעים ציינו, כי מספר ימים קודם שהתבקשה התובעת לעזוב את הקבוצה התגלתה להם מסכת התעללות שהעבירה התובעת את ביתה אלמונית מה שהיה הקש ששבר את גב הגמל שכן הנתבעת 1 ראתה כי ערכיה אינם הולמים אלה של הקבוצה ולכן התבקשה התובעת לעזוב.

הנתבעים ציינו עוד, כי התובעת הינה אישה מניפולטיבית שאינה מהססת לעוות המציאות לטובתה וכי למרות שהינה מבקשת ליצור לעצמה חזות שברירית, היא אינה בוחלת באמצעים להשיג מבוקשה והינה בפועל תאבת שליטה ובצע ההופכת את הסובבים אותה לכלי משחק שנועד לשרתה. כך גם הינה אישה נקמנית וזהו המניע להגשת התובענה. הנתבעים הפנו שוב למכתב אותו כתבה התובעת בו הודתה בפני הנתבע 2 על שקרים ששיקרה (נספח א' לכתב ההגנה).

25. אשר לטענות הנוספות שהעלתה התובעת כלפיהם ציינו, כי הבית בדרום צרפת לא נרכש מכספי חברי הקבוצה או התובעת וכך התובעת גם לא העבירה לנתבעים סכומי כסף למימון דירתם בפאריז או בנאות צהלה.

מעבר לאלה טענו, כי הנתבעת 1 לא שלטה בחייהם הפרטיים של חברי הקבוצה ולא הכתיבה להם כיצד לנהל חייהם.

אשר לטענה לפיה הנתבעת 1 הורתה למשתתפים בקבוצה לשנות שמם ציינו, כי מדובר בטענה המצוצה מהאצבע.

כך גם באשר לטענה בדבר קעקועי הגוף של חברי הקבוצה, אף טענה זו הינה שקר גס ונועדה להתאים את הקבוצה להגדרה המילונית של המונח "כת".

מעבר לאלה הנתבעת 1 לא הטיפה לשמירת השיעורים בסוד או כי חברי הקבוצה יחשפו את חייהם האישיים בפני הקבוצה.

הנתבעים הכחישו במיוחד את טענת התובעת ולפיה התבקשה לשקר עבור הנתבעת 1 בדיון משפטי הקשור בעיזבון אימה המנוחה וכי התצהיר אותו נתנה התובעת היה אמת כפי שסיפרה התובעת לנתבעת 1 אודות אמרת אימה המנוחה קודם לפטירתה שהיתה בגדר "צוואת שכיב מרע". בכל הקשור עם תביעה אותה הגישה כנגדה אחותה, הנתבעת 1 הסבירה, כי עסקינן בתביעת דמי שימוש בדירת האם המנוחה בה עשתה שימוש הנתבעת 1 וסכום הפרשה שולם ע"י התובעת מרצונה כאשר הסכום ששילמה הושב לה במלואו.

הנתבעים הכחישו התנכלות לחברי קבוצה שעזבו אותה או ביקשו לעזוב אותה. אשר למימון נסיעות לחו"ל ע"י חברי הקבוצה ציינו, כי בשל בעיות בריאות של הנתבעת 1 לעיתים מבקשים חברי הקבוצה לסייע לה מיוזמתם האישית במימון שדרוג כרטיסי הטיסה ממחלקת תיירים למחלקת עסקים אך הנתבעת 1 מעולם לא ביקשה זאת מהם.

אשר למתנות שקיבלה הנתבעת 1 מחברי הקבוצה ציינו הנתבעים, כי חברי הקבוצה נוהגים להעניק מתנות האחד לשני בשל יחסי הידידות בניהם ואין מדובר במתנות בסדר גודל כזה עליהם מדברת התובעת. מכל מקום לא הופעלו כל לחצים מנטאליים על חברי הקבוצה לשעבדם ולגרום להם להעביר אל הנתבעת 1 את רכושם. הנתבעת 1 מעולם לא הציגה לחברי הקבוצה דרישות או בקשות אישיות להשיג לה חפצים כלשהם. המתנות שניתנו לנתבעת 1 הוענקו לה ביוזמת חברי הקבוצה ומתוך הכרת תודה על השיעורים שעבירה או כמתנות יום הולדת וחגים. עוד ציינו הנתבעים, כי חפצי האומנות שברשותם נרכשו מכספיהם האישיים מלבד מספר מצומצם ביותר של חפצי אומנות שניתנו להם במתנה.

הנתבעים הכחישו השתתפות התובעת בשכר לימוד של ביתם, אך הודו כי התובעת ואחר אמנם רכשו לבית בדרום צרפת תנור אך זאת נעשה מרצונם הטוב וכאשר הנתבעת 1 מעולם לא ביקשה זאת.

אשר לרכישת מקרר לביתם הודו הנתבעים שהתובעת אספה לשם כך כספים אך הרכישה לא בוצעה והכספים לא הוחזרו לחברי הקבוצה.

הנתבעים הכחישו רכישות נוספות אך הסכימו כי קבלו סכומי כסף שונים אלא שאלה הוחזרו לתובעת במלואם.

26. הנתבעים טענו בנוסף, כי תביעת התובעת התיישנה, בכל הקשור למה שהתרחש מעבר לשבע השנים ערב הגשת התובענה (קודם ל-27.10.2001) וכן הינה לוקה בשיהוי כבד שמסב להם נזק באיסוף הפרטים הנדרשים להם להגנתם. לטענת הנתבעים התובעת במכוון לא ציינה מועדי הוצאת סכומי הכסף הנתענים בחלק נכבד מהמקרים המנויים בתביעתה על מנת להתחמק מטענת ההתיישנות. מעבר לכך טענו, כי התובעת חתמה על כתב ויתור בו ויתרה על כל טענותיה כלפי הנתבעים (נספח ג' לכתב ההגנה).

עוד טענו הנתבעים, כי התובענה נעדרת כל עילת תביעה, וכי הינה מבוססת על מתנות כפויות אותן לכאורה העניקה התובעת לנתבעים, אלא שהתובעת לא פנתה לביטול אותן מתנות בתוך זמן סביר.

27. בכתב התביעה שכנגד, בו קיימת חזרה למעשה על הנאמר בכתב ההגנה, תבעו התובעים שכנגד את התובעת בסכום של 1 מיליון ₪ לצרכי אגרה, בשל הוצאת דיבתם רעה תוך הפצת טענותיה של התובעת כנגד הנתבעים לכל עבר ובהתייחס בין היתר להיות הקבוצה בגדר "כת" והיות הנתבעת 1 שליטה בלתי מעוררת בחבריה הנתונים ל"שעבוד נפשי" וכאשר הנתבעת 1 יוצרת בהם תלות על מנת לסחוט אותם וכופה עליהם להעביר לה ממון רב כאשר כל אלה הינם בבחינת שקר שהוצג לבני משפחות חברי הקבוצה כמו גם למרכז הישראלי לנפגעי כתות ולעיתונות. אין ספק לנתבעים שהתובעת עומדת מאחורי פרסומים אלה. הנתבעים הפנו גם לנאמר בכתב התביעה כאל הוצאת דיבה רעה כלפיהם בניגוד ל**חוק איסור לשון הרע**, התשכ"ה-1965 (להלן: "**חוק איסור לשון הרע**") כשלטעמם אין חוק זה מגן בפני העולה מכתב התביעה בהיותו כזה שאינו כתוב כפי דרישות הדין. מעבר להוצאת לשון הרע כאמור, טענו הנתבעים לרשלנות בהיות התביעה מוגשת ללא כל אמת ביסודה ובדברי התובעת וכן טענו לעוולת שקר במפגיע.

תשובת התובעת לכתב ההגנה ולתביעה שכנגד

28. התובעת ציינה בתשובתה, כי כל מטרת כתב ההגנה הינו להפחידה כמו גם להפחיד את חברי הקבוצה לשעבר, ואת משפחות חברי הקבוצה ומעל לכולם להפחיד את החברים הנוכחים בה בראשם ביתה של התובעת אלמונית, כאשר המוטו הינו "כך ייעשה לבוגדת בכת". התובעת תיארה מסכת הפחדות והכפשות הננקטות כנגדה מאז הגשת התובענה וציינה את היותה בעמדת נחיתות למול 30 חברי הקבוצה הממושמעים העומדים לרשות הנתבעים שיבצעו כמעט כל הוראה שתניתן להם ע"י הנתבעת 1.

לטענת התובעת, על מנת להילחם בתובעת, הנתבעים הקימו צוותים מבין חברי הקבוצה, שחולקו כדלקמן: צוות אחד אמון על המרחב המקוון והכפשת התובעת ברחבי האינטרנט (נספח לנספח א' 3 לתגובה); צוות שני אמון על הסתה כנגד התובעת; צוות שלישי אמון על פגיעה כלכלית בתובעת וכללו תלונות שהוגשו ע"י שני חברי הקבוצה יובל רייט ודני גולדברג בקשר עם עיסוקה של התובעת כמטפלת ברפואה סינית שהופנו לשורת גורמים כדי לחסל את מקור פרנסתה. התלונות הוגשו בסמוך לבקשה שהגישה התובעת לביהמ"ש לסעדים זמניים למרות שהטיפול במתלוננים התבצע שנים רבות קודם לכן כאשר הטיפול בתלונות הסתיים בלא כלום; צוות רביעי אמון על איומים והסתה כנגד מי שהביע תמיכה בתובעת, אלה זכו לאיומים טלפוניים, פורסמו ביחס אליהם דברי לשון הרע ברשת, ופתחו כנגד אחד מהם פרופיל באתר היכרויות הומוסקסואלי. כך גם המרכז הישראלי לכתות טופל ע"י מי מהנתבעים. צוות חמישי אמון על הקשר עם משפחות חברי הקבוצה ולחץ עליהם שלא לשתף פעולה עם התובעת, כמו גם לא לפנות למרכז הישראלי לכתות; צוות שישי אמון על הטרדה ומעקב אחר התובעת; צוות שביעי אמון על הסתת ביתה של התובעת אלמונית כנגד אימה התובעת בין חברי התובעת 1 ונועד להסית את הבת כנגד האם על מנת לשבור את רוחה ולגרום לה לסגת מהתביעה. לטענת התובעת, התוודתה הבת בפני זרים על מעשים נוראיים אותם חוותה במרפאת אמה ע"י המטופלים, לרבות התעללות מינית, ואף הפנתה למכתב ששלחה הבת לאחותה של התובעת.

29. התובעת ציינה בנוסף, כי כתב ההגנה רצוף שקרים, בדותות והכפשות, כאשר באי כוחם של הנתבעים מהווים לטענת התובעת את הצוות השמיני במערך הכוחות המופעל כנגדה. התובעת ביקשה להפנות לעובדה ולפיה למרות שעל פניו הסכסוך בין הצדדים נראה כסכסוך כספי, בפועל בבסיסו מסכת התעללות אותה עברה התובעת, כמו גם בתה, המוחזקת כשבויה בידי הנתבעת 1 ומנוצלת על ידי בניסיון לסכל את התובענה. התובעת שללה במקביל את כלל סעיפי כתב ההגנה. התובעת הדגישה, כי כל הפעילות סביב הקבוצה המכונה על ידי "כת" הותאמה ונשלטה על ידי הנתבעת 1. ההשתתפות בשיעורים אינה וולונטרית ונכפתה למעשה כחלק מהשעבוד הנפשי והמנטלי של חברי הקבוצה כלפי הנתבעים, כאשר מי שלא התייצב למד על בשרו את השלכות אי ההתייצבות כעולה מכתב התביעה. מפגשי הקבוצה נערכו בוילה ולא בדירה ומי שמימן את דמי השכירות היו חברי הקבוצה. הכיבוד במפגשים היה מפואר ויקר ולא "כיבוד קל" כטענת הנתבעים, שנרכש ממיטב כספם של חברי הקבוצה. עוד טענה, כי כעניין של עיקרון ושיטה חברי הקבוצה מנותקים ומורחקים ממשפחותיהם עד כדי ניתוק מוחלט של שנים כאשר קשר נוצר רק לצרכים פיננסיים. העובדה שחברי הקבוצה עובדים למחייתם בעבודות אחרות, אינה סותרת את טענות התובעת, להיפך, יש בכך כדי למקסם את טובות ההנאה הכספיות שניתן לבקש מהם עבור הנתבעים. בכל הקשור עם מפגשים של חברי הקבוצה עם בני משפחתם ציינה התובעת, כי בעקבות הגשת התביעה נעשה ניסיון לרכך את הקשר עם בני המשפחה, כאשר הנתבעת 1 דואגת לפייס את

מי שאינם מהווים איום מבין בני המשפחה, ולהפעיל מכבש לחצים על אלה שכן מהווים איום בדרכים שונות. עוד הפנתה לטענות של רבים אחרים בדבר קיומה של כת בראשה הנתבעת 1, כפי שעלה בהזדמנויות שונות, גם בהליכים משפטיים.

התובעת הוסיפה, כי היא השתתפה במימון רכישת הדירה בפאריס, ואף שימשה בלדרית להעברת הכספים במזומן לחו"ל לצורך הרכישה לפי הנחיות הנתבעת 1. התובעת חזרה והדגישה, כי בכל הקשור לכת, חבריה ומוסדותיה, ידה של הנתבעת 1 היתה בכל, כך גם בכל אספקט בחיי חברי הקבוצה ובפרט בקבלת החלטות הקשורות לחייהם, החל מבחירת או שינוי שם, בחירת או החלפת בן זוג וכן ניסוח תשובות להורים ולבני המשפחות של חברי הקבוצה השואלים למהותה של הקבוצה, ולכן טענות הנתבעים כי הנתבעת 1 כביכול לא היתה מעורבת או לא ידעה על עניינים כאלה ואחרים, אינם ממין העניין.

התובעת הכחישה את טענת הנתבעים ולפיה עמדה להינשא לדורון אונטר, נושא שלטענתה הועלה לצרכי המשפט בלבד ואף לא העלתה כל טיעון שכזה בפני הנתבעת 1. עוד ציינה, כי לאחר שהופנתה אל הנתבעת 1 על ידי אותו דורון אונטר, היא שילמה עבור עריכת המפה האסטרולוגית כפי ששילמה עבור כל פגישה שערכה עם הנתבעת 1 לפני שהצטרפה לקבוצה ולאחר מכן.

התובעת הוסיפה, כי מיד עם ניתוק קשריה עם הקבוצה הפכו חייה לגיהנום לאחר שהפכה "אויבת העם". בתה "הורעלה" על ידי הנתבעת 1 וניתקה עמה כל קשר, חבריה לקבוצה החלו עוקבים אחריה ולרגל אחריה, להפחידה ולהרתיעה שלא תפתח את הפה. התובעת הדגישה בנוסף, כי כל מערכת היחסים עם הנתבעת 1 נבעה והושתתה על פחד עד כדי אימה ותחושת אשמה מתמדת ובלתי פוסקת. התובעת הוסיפה, כי מהלך עזיבתה את הקבוצה התנהל לאורך כשנתיים והיה קשה ביותר, עד שהחליטה לעזוב בפועל, ולא נדרשה לעזוב כטענת הנתבעים, כאשר בתקופה זו הנתבעים ערים לכך, במיוחד הנתבעת 1, שבאופן מרושע ואכזרי החלה עושה שימוש בבתה אלמונית תוך שהינה מקרבת אותה אליה, על מנת לגרום לכך שהתובעת לא תעזוב את הקבוצה. לתובעת גם היה ברור, כי ככל שתפנה בהליכים משפטיים ייעשה שימוש בבתה כנגדה, כפי שנעשה בפועל ומשכך נעשה, גם חזרה בה התובעת מכוונתה לנסות ולייתר את התובענה.

אשר לנספח ב' לכתב ההגנה ציינה התובעת, כי מדובר במכתב אחד מני רבים שנשלח כדבר שבשגרה אל הנתבעת 1 ע"י חברי הקבוצה והנוהג ורווח בכת. אשר למכתב השני נספח א' לכתב ההגנה, זה נכתב בנוכחות הנתבע 2, כאשר התובעת כותבת את שהנתבע 2 מסביר לה שעליה לכתוב.

לעניין שינוי שמות במסגרת חברי הקבוצה, הציגה התובעת רשימה של 6 חברים ששינו את שמותיהם, כמו כן הכחישה טענת הנתבעים כי השיבו לה סכומי כסף אותם מסרה בידיהם.

30. בכל הקשור עם התביעה שכנגד טענה התובעת, כי יש לדחות את התביעה על הסף בכל הקשור עם התקופה שקדמה להגשת מכתב ההתראה ערב הגשת התביעה (מאי 2006 עד מאי 2008), בהיות הטענות לא מפורטות, התובענה אינה מציינת את המילים המהוות לשון הרע, כיצד בוצע הפרסום ומתי ותביעתם לתקופה זו מעורפלת וסתמית. באשר לתקופה שמניינה חודש אוקטובר 2008 ומתייחסת לאמור בכתב התביעה, אמירות אלה זוכות לחסיון מוחלט [בסעיף 13\(5\) לחוק איסור לשון הרע](#), (ר' [רע"א 1104/07 עו"ד פואד חיר נ' עו"ד עודד גיל](#) [פורסם בנבו] (19.8.09)). עוד הוסיפה התובעת, כי מאחר ובדיון מ-7.4.10 ציין עו"ד שניאורסון ב"כ הנתבעים דאז, כי עילת

התביעה עפ"י [חוק איסור לשון הרע](#) אינה מתייחסת לאמירות שעלו במסגרת כתבי הטענות, כי אז ביחס לתקופה זו דינה של התובענה להידחות. ביחס לתקופה השלישית שעניינה הוצאת לשון הרע מאוקטובר 2008 עד דצמבר 2008, גם זה מוגן מפני תביעת לשון הרע מכוח הוראות [סעיף 13\(7\)](#) [לחוק איסור לשון הרע](#), שעניינו פרסום של דין וחשבון נכון והוגן על דברים שאירעו או נאמרו כאמור [בסעיף 13\(5\)](#) לחוק, היינו הגנה על פרסום המתייחס לכתבי טענות. מעבר לאמור טענה התובעת, כי מדובר בתביעה טרדנית וקנטרנית, שנולדה רק לשם הפחדת והלחצת התובעת, בעוד שלא הוגשה כל תביעה כנגד כתבות שפורסמו בעיתונים שהופנו כנגד הנתבעים. התובעת אף הדגישה, כי עשתה כל שלאל ידה על מנת למנוע את הפרסומים למרות שאלה אהדו את טיעוניה, בעוד שהנתבעים עצמם לא עשו דבר למניעת המשך הפרסומים כאמור.

31. בכל הקשור עם טענות לשון הרע המופנות כלפי הנתבעים, טענה התובעת כי האמירות המצוינות בכתב התביעה אינן מהוות לשון הרע כמשמעותן [בסעיפים 1 ו-3](#) לחוק ואף אינן פרסום כהגדרתו [בסעיף 2](#) לחוק. בכל מקרה, אפילו אם מדובר בדבר לשון הרע, הרי שהיא אמת בפרסום וכן עניין ציבורי, מה שגם שנעשה בתום לב ובנסיבות המפורטות [בסעיפים 15\(2\) עד 15\(4\)](#) לחוק. בכל מקרה, לא מדובר בפרסומים שחרגו ממתחם הסביר בנסיבות ולכן עומדת לה גם הגנת [סעיף 16\(א\)](#) לחוק. התובעת אף התייחסה ליתר סעיפי כתב התביעה שכנגד ושללה את הטיעונים המופנים כלפיה. לא אחזור על כלל הטיעונים על מנת שלא לחזור על טיעונים פעמיים יחד עם זאת אציין, כי התובעת הסבירה בפרוטרוט פעם נוספת את התנהלות הנתבעים במסגרת הקבוצה/הכת, כלפיה, כלפי יתר חברי הקבוצה וכלפי גורמים החיצוניים לקבוצה, והכל תוך ניצול חברי הקבוצה לתועלתם של הנתבעים, ניתוקה מבני משפחתם והשתעבדות חומרית ונפשית שכללה מתנות וסכומי כסף אסטרונומיים, על מנת לספק את מהוויה של הנתבעת 1, כמו גם פעולות נוספות בהם נזקקה הנתבעת 1 למזומנים, כמו ייצוג משפטי ופעולה כנגד מי שמאיים על הקבוצה בסכומים של מיליוני שקלים היוצאים מכיסם של חברי הקבוצה ולא של הנתבעת 1. התובעת הדגישה, כי היא לא היחידה שהתלוננה על דרך התנהלותה של הנתבעת 1 והיו כבר כאלה שקדמו לה, כמו בני משפחתה של הנתבעת 1 האדונים יצחק רביצקי ועדינה פז וכן פרסומים עיתונאים שונים.

32. יצוין כבר עתה, כי הרחבתי בהעלאת טענות הצדדים כאמור לעיל, באשר עסקינן בתובענה ובתובענה שכנגד המייחסות לצדדים המעורבים התנהלות מפורטת ארוכת שנים, שבהצטרפות כלל הטענות יש בהן לכאורה כדי לתמוך בטענות הטוען להן, ויש לכן צורך להתייחס לאירועי מפתח לאורך התקופה בה הייתה התובעת חברה בקבוצה ובתקופה שלאחר ניתוק הקשר, על הפעולות השונות שביצעו הצדדים ומעידות שוב על טיעוניו של צד אחד כלפי רעהו ולהיפך.

המחלוקות שבין הצדדים

33. תחילה יצוין, כי למרות הקוטביות המצויה בכתבי הטענות של הצדדים וההתייחסות הבוטה של הצדדים איש כלפי רעהו, הנתבעים למעשה הסכימו לטענות עובדתיות רבות שהעלתה התובעת לרבות עובדת ביצועם של תשלומים על ידה ועל ידי חברי הקבוצה למטרות שונות, על רכישת מתנות לנתבעים או מי מהם, על קיומם של מפגשים ועל האינטנסיביות שלהם, על קיומן של ארוחות משותפות, על נסיעות לחו"ל של הנתבעים ובני משפחתם, תדירותם והצטרפות חברי הקבוצה אליהם ועוד. המחלוקות הינן על מינונים, כך בעניין השתתפות חברי הקבוצה והתובעת

במימון הנתבעים כמו גם על המניעים שעמדו בבסיס רצון התובעת ויתר חברי הקבוצה להעניק סכומי כסף ומתנות לנתבעים ועל הדרך שבה פעלו הנתבעים ובעיקר הנתבעת 1 בהפעלת התובעת ויתר חברי הקבוצה למימון ההוצאות השונות שהוציאו לטובתם ובמיוחד עבור הנתבעת 1. טענה מרכזית שהעלו הנתבעים בכתב הגנתם הייתה כי השיבו התשלומים השונים ששילמו התובעת בפרט וחברי הקבוצה בכלל.

34. המחלוקות שבין הצדדים בתמצית הן כדלקמן:

- א. האם התיישנה תביעת התובעת או חלקה?
- ב. מהן הנסיבות בהן הוענקו המתנות והתשלומים ששולמו ע"י התובעת לנתבעים או למי מהם לאורך השנים והאם יש בנסיבות אלה משום השפעה בלתי הוגנת, עושק, תרמית, רשלנות, עשיית עושר ולא במשפט וגזל באופן המחייב בשל אחת או יותר מהעילות הללו השבת הסכומים ששילמה התובעת לנתבעים.
- ג. מהם הסכומים שעל הנתבעים להשיב לתובעת ככל שיימצאו פגמים בהעברתם לנתבעים?
- ד. האם פרסמה התובעת דבר לשון הרע כלפי הנתבעים לפני הגשת התביעה מחודש מאי 2006 עד מאי 2008, מועד משלוח מכתב הדרישה, האם פרסמה התובעת דבר לשון הרע במסגרת כתב התביעה המקורי בחודש אוקטובר 2008 והאם פרסמה דבר לשון הרע בתקופה שממועד הגשת כתב התביעה ועד לדצמבר 2008?
- ה. האם קמות לתובעת הגנות [חוק איסור לשון הרע](#)?
- ו. ככל שייקבע כי אמנם פורסם דבר לשון הרע וכי ההגנות אינן תקפות, מהם נזקי הנתבעים/ התובעים שכנגד?
- ז. האם קמות לנתבעים עילות תביעה בגין רשלנות וכן שקר במפגיע כלפי התובעת.

35. לשם הוכחת תביעתה, העידה התובעת בעצמה, כמו כן העידה את אחיה, מר רמי מ' ורעייתו הגב' שושי מ', כמו גם את אחיה מר חיים מ', את הגב' שרה א', אמה של אפרת אלמוג חברת הקבוצה, את מר מנחם ג', אחיהם של דנה ודני גולדברג חברי הקבוצה, את הגב' נועה ל' ק', ואחותה ח' שירה ל' שהן אחיותיה של איה לביא, את הגב' רחל ליכטנשטיין פעילה במרכז הישראלי לנפגעי כתות, את מר אליהו ט' עמו עבדה התובעת בעבר, את הגב' ד"ר ענת פ"ה, פסיכולוגית וחברתה של התובעת, את טניה מ' שהקלידה את שיעורי הנתבעת 1 וכן את הפסיכולוגית שנתנה חוו"ד בעניינה בתחום הפסיכולוגי, פרופ' י' ג'. עוד העידה את עוה"ד אורי ד' שהיה חבר בקבוצה ומנהל מאבקים משפטיים עם הנתבעים, את מר דוד ש', שכנס של הנתבעים 1-2, את הגב' יעל ש', נציגת חברת הנסיעות גלקסי בה נהגו לנסוע הנתבעים לחו"ל, את ד"ר חגי ה' שהינו פסיכיאטר והכין עבור התובעת "תעודת רופא", את אלון בוהר אורדונה ואת טל ראשוני אורדונה רעייתו שהיו שניהם בעבר חברים בקבוצה. כמו כן העידה את מר אורי שחם אחיהם של הנתבעים 2 ו-3, אף הוא חבר בקבוצה גם בתקופה בה מסר עדותו.

מטעם הנתבעים העידו מי שהיו או הינם חברי הקבוצה: מר אורי צייג, הגב' נעמי אברמסון, איה לביא, הגב' ורדה שמואלי ואבי שחם – הנתבע 2, כמו כן העידו בתה של התובעת, הגב' אלמונית. בנוסף, נמסרה חוות דעת הפסיכולוג מר מישל אלוש שנמשכה ע"י הנתבעים בסיכומו של יום.

מעבר לאלה הוגש תצהירה של הגב' אפרת אלמוג ללא חקירתה. יודגש, כי הנתבעת 1 עצמה, בעלת הדין המרכזית, לא התייצבה לדיון ולא הגישה תצהיר מלכתחילה וזאת בין היתר בטענות הקשורות למצבה הרפואי. הנתבעת 1 אף לא התייצבה עת זומנה כעדה מטעם התובעת למרות צווים שיפוטיים שנתנו כנגדה בעניין זה. הנתבעת 3 מסרה תצהיר עדות ראשית החלה להעיד אך עדותה הופסקה ותצהירה נמשך בשל מצב נפשי אותו תיארה ואף הציגה במהלך הדיון כמו גם הציגה חוו"ד פסיכיאטרית בעניינה לעיני ביהמ"ש בלבד.

שני הצדדים המציאו ראיות בכתב בכמות מרשימה, במיוחד התובעת, ובהן מספר רב של קלסרים הכוללים אינפורמציה שונה, ובה חלק מהשיעורים שערכה הנתבעת 1 עבור חברי הקבוצה והועלו על הכתב, וכן הקלטות שונות שכללו עשרות רבות של שעות בהן נשמעו השיעורים, עיתון שערכה הקבוצה, כמו גם אישורי חברת הנסיעות גלקסי לנסיעותיהם של הנתבעים וחברי הקבוצה לחו"ל ועוד.

אדון בהמשך בפלוגתות שבין הצדדים אך אציין כבר עתה, כי אתייחס לטענת ההתיישנות לאחר שאבחן טענות התובעת לעניין הפגמים השונים שבבסיס העברת הסכומים ששילמה והמתנות שהעניקה לנתבעים. מן הראוי להדגיש כבר עתה, כי במסגרת כתב התשובה לא השיבה התובעת בצורה מסודרת לטענת ההתיישנות שהעלו הנתבעים, אלא אך טענה (סעיף 86) כי תעלה טענותיה בסוגיות המשפטיות "במקום ובזמן המתאים", וזאת במנוגד לדין המחייב התייחסות במסגרת כתב התשובה לעובדות המהוות בסיס לסתירת טענת ההתיישנות העולות במסגרת כתב ההגנה (ר' [ע"א 7261/97 שרביני נ' חברת האחים שנירו בע"מ, פ"ד נד\(4\) 464, 473-474 \(2000\); ע"א 2167/94 בנק למסחר בע"מ נ' שטרן, פ"ד נ\(5\) 216, 220 \(1997\)](#)). כמו כן טענה התובעת ל"הודאה והדחה".

אדון תחילה בטענות מקדמיות שהעלתה התובעת בסיכומיה ולפיהן יש למחוק כתב הגנת הנתבעת 1 ולתן כנגדה פס"ד עפ"י התביעה בשל אי מילוי אחר צווי ביהמ"ש. כמו כן אדון בטענת התובעת, כי יש לתן פס"ד כנגד הנתבעת 3 בהעדר גרסה לאחר שתצהירה נמשך ולכן העובדות העולות מתצהיר התובעת מהוות עובדות שאינן שנויות במחלוקת.

מחיקת כתב הגנת הנתבעת 1 ומתן פס"ד כנגדה

36. לטענת התובעת, הנתבעת 1 לא מילאה אחר שורת צווים שהוצאו ע"י ביהמ"ש, האחד מתאריך 8.4.2010 לגילוי מסמכים ומענה לשאלון, השני מתאריך 3.1.2012 לזימון הנתבעת 1 כעדה מטעם התביעה והשלישי מתאריך 6.6.12 בו ניתן צו המורה לתובעת להתייצב לדיון עפ"י פקודת ביזיון בימ"ש, אלא שהתובעת בחרה שלא לעשות כן ונותרה בצרפת. לאחר מכן התברר, כי טענתה לאי התייצבות לחקירה מסיבות רפואיות מקורה בטענה שקרית בעודה נוסעת מצרפת ליפן כאילו הבעיות הרפואיות אינן קיימות. לפיכך ביקשה התובעת מביהמ"ש עפ"י סמכותו כעולה [מע"א 2271/90 ג'מבו בע"מ נ' מרדכי, פ"ד מו\(3\) 793 \(1992\)](#), למחוק את כתב הגנתה ולתן פס"ד עפ"י כתב התביעה שלא נסתר לאור העדר כתב ההגנה.

37. הנתבעים מצדם טענו כי עסקינן בבקשה המוגשת לראשונה בסיכומים. לטעמם, אין כל מקום למחוק כתב ההגנה מקום בו לא הועלתה הטענה לאורך ההליך עצמו ובשל אי התייצבות הנתבעת

1 לעדות, מה גם שמדובר בסנקציה קשה וקיצונית שיש להשתמש בה במשנה זהירות במיוחד לאחר שכתב הגנה מטעמה הוגש, וכאשר הנתבעת 1 לא גרמה לתובעת כל "נזק ראייתי" באשר הראיות נגישות גם אצל חברים אחרים בקבוצה.

38. לטעמי, אין כל סיבה להורות על מחיקת כתב הגנתה של הנתבעת 1 רק מחמת אי קיומם של צווי ביהמ"ש ובעיקר אלה המורים לה להתייבב לדיון כעדה מטעם התובעת. אין ספק בעיני, כפי שעוד יובהר הבהר היטב בהמשך, כי לתובעת היו כלים ראייתיים רבים שלא חיבו דווקא את התייצבות הנתבעת 1 כעדה מטעמה, ולא נפגע ניהול ההליך על ידה בשל הפרת צו לגילוי מסמכים ומענה לשאלון. מכאן שלא נגרם לתובעת כל "נזק ראייתי" שיש בו כדי להצדיק מחיקת כתב ההגנה. מיותר לציין, כי להתנהלותה של הנתבעת 1 ובה לא הגישה תצהיר מחד ואף לא נענתה לצווי ביהמ"ש תהא משמעות ראייתית בניתוח חומר הראיות שבתיק כמו גם משמעות כלכלית בתום ההליך, אך לא כזו שאמורה למחוק את הגנתה. לפיכך דין הבקשה להידחות.

מתן פס"ד כנגד הנתבעת 3

39. התובעת טענה, כי לאור משיכת תצהירה של התובעת 3 במהלך הדיון, נותרה זו ללא גרסה ולפיכך מן הראוי לתן כנגדה פס"ד בהעדר גרסה כאמור. הנתבעים טענו, כי אין כל סיבה להורות כפי בקשת התובעת במיוחד כאשר רשאי נתבע להוכיח גרסתו גם ללא מתן עדות או תצהיר מטעמו ובכל מקרה תחילה על התובעת להוכיח גרסתה ורק לאחר מכן עובר הנטל אל הנתבע. לפיכך אין במשיכת התצהיר כדי להעמיד הנתבעת 3 ללא גרסה.

לטעמי, אין כל סיבה למתן פס"ד רק משום משיכת תצהירה של הנתבעת 3. עסקינן במסכת ראייתית שלמה שגיבשו שני הצדדים כאשר כל צד רשאי ליטול ראיות מכלל הראיות שהוגשו לתיק על מנת לבסס גרסתו ללא צורך בהסתמכות דווקא על תצהיר הנתבעת 3. גם כאן לא מיותר לציין, כי משיכת תצהירה של הנתבעת 3, למרות נסיבות משיכתו לאור מצבה הנפשי הלכאורי כפי שעלה בחווי"ד שהוצגה לביהמ"ש במהלך הדיון, אין בו כדי לתמוך בגרסת הנתבעים להיפך, יש בו כדי לפגום בו אך זאת כאמור נותר להמשך פסה"ד. מכל מקום, בשלב הזה לא מצאתי להורות כפי המבוקש ללא בחינה מקיפה של כלל הראיות בתיק.

קבוצת הלימוד - "כת"?

40. למרות הכותרת, התוהה האם יש להגדיר את הקבוצה כ"כת", אין בפועל כל משמעות אופרטיבית במסגרת הדין בישראל למונח "כת". אין בו כדי להוליד נורמות משפטיות כמו זכויות או חובות או כדי להגן מפני פגיעה בהן. המונח "כת" אם כן אינו בעל הגדרה חוקית מחייבת בדין באופן המוליד תוצאות משפטיות אופרטיביות בהתייחס לראשי הכת או לחברים בה.

בהעדר הגדרה חוקית ובשל הצורך בהגדרה שכזו לנוכח אפשרות הפגיעה בחברים ב"כת" הוקם בישראל צוות לבחינת תופעת הכתות, אלא שגם תוצאות בחינה זו לא הולידה כל תוצאה אופרטיבית להבדיל ממספר מדינות בעולם המערבי בהן כן חוקקו חוקים המתייחסים לכתות (כך למשל צרפת ובלגיה בהן נחקקו חוקים האוסרים את פעילותן של כתות ומאפשרים במקרים מסוימים לפרק קבוצות בעלות אופי כיתתי שנמצא כי שיעבדו או ניצלו לרעה את חבריהן (ר' עמ')

14 ע"ש 10 ל"דו"ח צוות משרד הרווחה והשירותים החברתיים לבחינת תופעת הכתות בישראל" (להלן: "הדו"ח") מחודש מרץ 2011 כמופיע באתר www.molsa.gov.il וכן בנספח ה' לסיכומי התביעה). מכאן, שבישראל גם לאחר פרסום הדו"ח טרם אמר המחוקק את דברו. כאן המקום לציין, כי קמו לדו"ח מסתייגים כפי העולה ממכתב שהפנו אנשי אקדמיה לשר הרווחה (נ/2). לפיכך, נתונים אנו במצב משפטי המחייב בחינת טענות התובעת בכלים המשפטיים המצויים ברשותנו כיום ועפ"י עילות התביעה אותן העמידה התובעת בתביעתה (סעיפים 181-187 לכתב התביעה ושלא כטענת הנתבעים בסיכומיהם להעדר עילות תביעה), מתוכם הותרה התובעת בסיכומיה את עילות ההשפעה הבלתי הוגנת, העושק, התרמית, עוולת הרשלנות לרבות היצג שווא רשלני, עשיית עושר ולא במשפט ועוולת הגזל.

יאמר עוד ובנוסף, כי למרות העדר משמעות אופרטיבית למונח "כת", אבחן בהמשך האם ניתן ללמוד בחומר הראיות שבתיק כי הקבוצה בראשה הנתבעת 1 הינה אמנם קבוצה בעלת מאפיינים כיתתיים כפי הגדרת המונח בדו"ח, או ליתר דיוק האם יש בהתנהלות הקבוצה והעומדת בראשה כדי להוות מסגרת חברתית שפגעה בשיקול דעת התובעת, או שגרם למערכת יחסי אמון שנוצלה לרעה ושהביאה את התובעת להעניק לנתבעים מתנות וסכומי הכסף ניכרים, כטענתה, לאורך שנים באופן המצדיק כיום את השבתם ו/או השבת שווים, בין אם עשתה כן על דרך שיעבוד נפשי, כטענתה, או בין אם עשתה כן בהגדרות אחרות המייחסות לה העדר רצייה, או פגיעה בשיקול הדעת, או פגיעה במערכת יחסי האמון שנוצלה בינה לנתבעת 1 אם בכלל. כמו כן, ייבחנו מאפייני הקבוצה על פי הגדרת המונח "כת" שבדו"ח, לצורך בחינת השאלה האם אין מקום בנסיבות בהן עסקינן ב"כת" או בקבוצה בעלת מאפיינים כיתתיים, המנצלת לרעה את חבריה בדומה לטענת התובעת דנא, כדי להעביר את הנטל אל ראשת הקבוצה להוכיח, כי לא התקיים אותו ניצול נטען וכן לבחינת השאלה האם יש במאפיינים אלה כדי להעמיד על מכוון את עילות התביעה השונות הנטענות ע"י התובעת. כפי שיתברר בהמשך יש לטעמי במאפייני הקבוצה כ"כת" כדי להשפיע גם על נטלי ההוכחה בנסיבות.

41. התובעת ביקשה לבחון בראיות את מאפייני הקבוצה סביב הגדרת הדו"ח המציינת מהי "כת פוגענית", כחלק מהגדרות שונות של כתות. הדו"ח הינו דו"ח רשמי שהוצא לבקשת שר העבודה והרווחה שהוגש והתקבל כראיה לתיק ביהמ"ש. מצאתי בנסיבות, כי למרות ההסתייגות שעלתה במסגרת מכתב אנשי האקדמיה (נ/2), שהוגש אף הוא והתקבל כראיה, ניתן בהחלט לנסות ולהגדיר קבוצות בעלות מאפיינים כיתתיים על פי הפרמטרים שהותוו בדו"ח, בין אם הקבוצה תכונה "כת", ובין אם היא תכונה "תנועה דתית חדשה" שהינו המונח שבא להחליף לטענת אנשי האקדמיה את המונח "כת". מעבר לשימוש הלא ראוי בהגדרה "כת", סברו אנשי האקדמיה, כי אין לעשות שימוש במונח הכולל "נפגעי כתות". יחד עם זאת, גם אנשי אקדמיה סבורים, כי **"ישנן קבוצות רוחניות ודתיות בהן הפרט מוותר על חשיבה עצמאית, ושלפעמים ויתור זה מנוצל לרעה ופוגע באותו פרט"**, אלא שקשה מאד להבחין ולהבדיל בין חברות כנועה בקבוצה שמבקשת לחקור בצורה כנה אמיתות רוחניות, לבין כניעה מאונס בקבוצה המשעבדת את חבריה ומנצלת אותם לרעה. לפיכך, ביקשו אנשי האקדמיה להימנע מהתערבות ממשלתית בכל אותן קבוצות דתיות או רוחניות חדשות, אלא ביחס לאותם מקרים בהם הוכח שמי מחברי הקבוצה או מנהיגיה

עבר על החוק, שאז יש לנהוג עימם בהתאם לחוק כשגם אז אין לרדוף את כל הקבוצה בשל מעשי מנהיגיה או חלק מחבריה. בכל מקרה, כך טענו בהסתייגותם מן הדו"ח, אין להתעלם מעדויות על פעילותן של קבוצות דתיות חדשות לטובת הפרט והחברה. אנשי אקדמיה אף דחו השימוש שנעשה בדו"ח במונח "שליטה הכרתית - mind control" כחסר תוקף מדעי וכי אין לעשות בו שימוש בהקשר של תנועות דתיות חדשות. לטעמם, המחקר מצביע על כך שאנשים בוחרים להצטרף לתנועות דתיות חדשות מרצונם החופשי ואף בוחרים לעזוב אותן מרצונם החופשי, כאשר מחקרים רבים מראים שמרבים המתעניינים בתנועות אלה בוחרים בסיכומו של דבר שלא להצטרף אליהן או שמצטרפים ועוזבים אחרי זמן מה, ומכאן שהתנהלות זו אינה מעידה על כך שתנועות אלה משיגות שליטה מוחלטת בתהליכי החשיבה ודפוסי ההתנהגות, כעולה מן הדו"ח. אנשי האקדמיה הביעו חשש, כי המלצות הוועדה עלולות להיות מנוצלות לרעה, לרדיפה אחר קבוצות שונות בשל החזקתן באמונות ומנהגים השונים מן המקובל.

המסקנה מהדו"ח ומההסתייגויות ממנו הינה, כי ישנה הסכמה בין מחברי הדו"ח לחברי האקדמיה כי מקום בו תוגדר קבוצה ככזו בה הפרט מוותר על חשיבה עצמאית וויתור זה מנוצל לרעה בניגוד לחוק, יש להגדיר הקבוצה כקבוצה כבעלת מאפיינים כיתתיים שיש לפעול כנגדה באמצעים העומדים לרשות החוק. מהו אם כן המבחן לבחינת השאלה האם נוצלו חברי הקבוצה לרעה בניגוד לחוק? נדמה כי תחילה יש להשיב לשאלה האם הנתבעים ניצלו את התובעת לרעה, לאחר מכן, האם ניצלו אותה בזה האופן בניגוד לחוק שהרי ייתכן, כי התובעת אמנם נוצלה כלכלית אך עשתה כן בהסכמה מליאה, המאיינת את טענתה לניצול לרעה, היינו בהעדר הסכמה מודעת באופן מובהק ולכן שלא כדין.

בחרתי אם כן לבחון מאפייני הקבוצה עפ"י המאפיינים העולים בדו"ח בהסתייגות מכתב אנשי האקדמיה, תוך בחינת השאלה האם יש במאפיינים אלה כדי להצביע על כך שמדובר בקבוצה המנצלת את חבריה לרעה לטובת מטרותיה, או לטובת ראש הקבוצה.

הדו"ח מפנה במסגרת זו להגדרת המונח "כת פוגענית". נדמה, כי הן מחברי הדו"ח והן נציגי האקדמיה יסכימו, כי הגדרת המונח "כת פוגענית" כפי שתפורט להלן, יש בה כדי להעיד על כך שאותה קבוצה מבקשת לנצל את חבריה לקידום מטרותיה באופן הגורם להם נזקים פיזיים, נפשיים, כלכליים וחברתיים, הן לחברי הקבוצה והן לבני המשפחה והקהילה הסובבת, כאשר בהגדרה זו יש כדי להיכנס לגדר ניצול לרעה של חברי הקבוצה לאור התוצאה הנגרמת לחבריה בסיכומו של יום.

הדו"ח מגדיר "כת פוגענית" כך :

"כתות פוגעניות הן קבוצות המתלכדות סביב אדם או רעיון, תוך שימוש בשיטות של שליטה בתהליכי החשיבה ובדפוסי ההתנהגות, לצורך יצירת זהות נבדלת מהחברה ותוך שימוש במצגי שווא. קבוצות אלה מעודדות לרוב תלות נפשית, נאמנות, ציות וכפיפות למנהיג הכת ולמטרותיו, מנצלות את חבריהן לצורך קידום מטרות הכת, וגורמות לנזקים נפשיים, פיזיים, כלכליים וחברתיים (באחד או יותר מהתחומים) בקרב חברי הקבוצה, משפחותיהם והקהילה הסובבת".

קבוצה הינה בעלת מאפיינים כיתתיים בהתאם לדו"ח כאשר מוצאים במסגרתה מנהיגות, סודיות, התנתקות, אדיקות, ציות, מסיונריות, גיוס כספים, ויתור על רכוש, סולידריות בין חברי הכת, דוקטרינה וטקסיות. התובעת סברה, כי הקבוצה בראשות הנתבעת 1 עונה על כל מרכיבי ההגדרה ולכן יש להגדירה ככת. מאחר והקבוצה מנצלת את חבריה למטרות הנתבעת 1 תוך שהינה גורמת להם נזקים כמו גם לבני משפחותיהם ולקהילה הסובבת כי אז עסקינן לטעמה גם ב"כת פוגענית".

42. הנתבעים מצדם, שללו מכל וכל טענות התובעת וראו בהן פגיעה בכל אחד ואחד מחברי הקבוצה, שהינם אינטליגנטים, בגירים, משכילים, בעלי מקצועות חופשיים, ובהם עורכי דין בכירים ומוכרים, אנשי תקשורת ופרסום, מרצים, לרבות מגיש בכיר בחדשות ערוץ 2, בעלי חברות מסחריות, שכולם עתה מוכתמים בטענות סרק בלתי מבוססות שהציגה התובעת. הקבוצה לטעמם אינה פועלת בניגוד לחוק, להבדיל מקבוצות שהוגדרו כ"כת" (ר' תפ"ח 23751-10-02 **מדינת ישראל נ' גואל רצון** [פורסם בנבו] (9.9.14) להלן: "**פרשת גואל רצון**"). לטענת הנתבעים עפ"י הפסיקה, אין אפשרות לבסס טענה בדבר קיומו של "שעבוד נפשי" או "שליטה מנטלית" בבתי המשפט בישראל לשם ביסוס וקביעת ממצאים (ר' **פרשת גואל רצון** ולאחרונה אף בג"צ 2732/15 **המרכז הישראלי לנפגעי כתות בע"מ נ' פרקליטות המדינה** [פורסם בנבו] (3.6.15)). הנתבעים הוסיפו, כי שימוש חוזר ונשנה של התובעת במונחים "כת", "גורו", "מנחה", יוצרת קונוטציה שלילית ואנטגוניזם כלפי הנתבעים, על מנת לציירם כאנשים מסוכנים שכל מטרתם הינה לשטוף מוחם של חברי ה"כת" ולהביאם לשעבוד נפשי, לרבות התובעת, עד כדי אובדן יכולת שיפוט או שיקול דעת עצמאי, כאשר תוך כדי שעבוד זה ניתן יהיה לנצלם לרעה ולהתעשר על חשבונם לטובת גחמותיהם, צרכיהם ומבוקשם של הנתבעים ובראשם הנתבעת 1, אלא שלא כך הם פני הדברים. הנתבעים הפנו לעדותם של **מר צייג אורי**, ראש המחלקה לעיצוב טקסטיל בשנקר ושל **הגב' נעמי אברמסון**, שצינו, כי הפעילות בקבוצה הטיבה עמם. הגב' אברמסון אף עזבה את הקבוצה לפני שנים רבות וראתה בקבוצה את התקופה היפה בחייה, תוך דחיית התמונה המעוותת שניסה להציג התובעת. כך גם בעדויותיהם של **אלון בוהר וטל ראשוני** שאף הם עזבו את הקבוצה מצאו, כי כל שנעשה על ידם נעשה ללא כפיה ומרצון חופשי, הן ביחס לתשלומים החודשיים, הן ביחס לתשלומי המשכנתא עבור הנתבעים 1-2 והן ביחס לתשלומים אחרים עליהם החליטה הקבוצה לצרכי הנתבעת 1. מעבר לאלה גם הגב' **ורדה שמואלי** העידה מטעם הנתבעים שהינה עצמאית במחשבתה ועשתה תמיד מה שנראה לה לנכון, כל זאת בניגוד לטענת התובעת ולפיה עסקינן בכת סגורה ומסוכנת שחבריה שטופי מוח ומשועבדים נפשית אלא שלא נמצאו עדים שיצאו מהקבוצה והעידו שכך הם פני הדברים.

43. הנתבעים הפנו גם לעובדה ולפיה, **עוה"ד אורי ז'**, שהיה בקבוצה, יצא ממנה והגיש תביעה כנגד הנתבעים 1-2, לא טען כי היה "משועבד נפשית", אלא טען לעילת תביעה אחרת ביחס לסכומים ששילם לנתבעים 1-2, היינו כי היו אלה "מתנות על תנאי" גרסה שנדחתה ע"י בית משפט השלום בתל אביב במסגרת **ת"א 2892-12-09 שחם רביצקי ואח' נ' דניאל ואח'** [פורסם בנבו] (9.9.14). הנתבעים הדגישו, כי בשיעורים שהתנהלו במסגרת הקבוצה בהנחיית הנתבעת 1 לא היה כל דבר רע או פוגעני אלא יפה בלבד ונעשו במסגרתם שימושים במטאפורות ובמילים ספרותיות להציג דברים, כאשר התובעת בחרה לברור מבין אלפי השיעורים קטעים שישרתו את מטרתה להציג את הקבוצה כ"כת". כך גם הקבוצה אינה "קבוצה סמכותנית" האוסרת על חבריה לעזוב בדומה

לפרשת גואל רצון ואלה שעזבו אותה לא סבלו מרורים או היו נתונים למסכת ארוכה של התנכלויות, להיפך, היו שעזבו ואף העידו במהלך המשפט כמו **אלון בוהר**, **טל ראשוני**, **נעמי אברמסון ואף עו"ד אורי ד'**, כולם עזבו את הקבוצה מסיבות אלה ואחרות, כמו התובעת בעצמה. הקבוצה גם לא היתה סודית ומסוכנת, היתה בה החלפת דעות להבדיל מכת, בה אין להמרות את פי ראש הכת, והתקיימה בה סולידריות ויחסים דו סטריים, מה גם שחברי הקבוצה מקיימים במקביל מערכת חיים שאינה קשורה לקבוצה. כל אלה תואמים כלל יסוד בחברה דמוקרטית ולפיו "איש באמונתו יחיה" כחלק מזכותו לחרות, כעולה מחוק יסוד: כבוד האדם וחרותו, ככלל בסיסי של חברה דמוקרטית חופשית כאשר בנסיבות מדובר בהתאגדות של עשרות חברים סביב מורה לפילוסופיה במפגשים תדירים על רקע לימודי וחברי, ותוך בחירה לראות בחברי הקבוצה מעין משפחה מורחבת, לרבות חגיגת אירועים שונים יחדיו ושיתוף פעולה כלכלי ואין בכל אלה כל פסול, להיפך, עסקינן בהתנהגות המוגנת חוקתית אפילו אחרים, ובהם בית המשפט, מסתייג אישית מאורח חייהם.

44. מעבר לכך הוסיפו, כי המתנות שניתנו על ידי התובעת ניתנו לפני שנים והתובעת אינה מוכיחה כי היתה תחת "שעבוד נפשי" השולל כל רצון למתן אותן מתנות ומכאן שדין התביעה להידחות. הנתבעים הפנו לראיות אותן הציגה התובעת ושללו אותן ככאלה התומכות בגרסתה. כך חוות דעתה של פרופ' ג' מטעם התובעת, אינה חוות דעת עליה ניתן לבסס לטעמם ממצאים משפטיים שכן זו אינה מומחית בתחום הרפואה אלא פסיכולוגית, בעוד שרק רופא מומחה בפסיכיאטריה יכולה לתן חוות דעת בנושאים שברפואה על פי [תקנות סדר הדין האזרחי](#), במיוחד כאשר לא נמנעה מהתובעת האפשרות לפנות לפסיכיאטר. מעבר לכך, טענו לפגמים בחוות הדעת גופה באשר זו מהווה לטעמם עדות מפי השמועה, שכן התובעת פנתה אליה בשל המשבר עם בתה ולא בשל השעבוד הנפשי אותו חוותה, כי פרופ' ג' אינה יכולה להתייחס לבתה של התובעת כאשר מעולם לא פגשה בה, כמו גם לא נפגשה עם הנתבעת 1, במיוחד כאשר התובעת עצמה מנהלת קליניקה עצמאית משגשגת בתקופה בה הינה לכאורה "שטופת מוח" ו"משועבדת נפשית", כאשר אין כל עד אחר שיצא מהקבוצה והעיד על שעבוד שכזה וכאשר המומחית עצמה מעידה על עצמה, כי היא מזדהה עם התובעת וחשה כלפיה אמפטיה. לפיכך יש לדחות את חוות דעתה.

45. הנתבעים אף התייחסו לתצהירה ועדותה של חברתה של התובעת הפסיכולוגית ד"ר ענת פ"ה. לטעמם אין לומר כי תצהירה הינו בגדר חוות דעת, מה גם שאינה רופאה. עוד הפנו הנתבעים לכך שהתובעת עצמה הינה שקרנית, מניפולטיבית הגוררת אינספור בעיות נפשיות מהעבר ובכל מקרה הינה אישה מצליחה ודומיננטית שלא הייתה מעולם כנועה או נטולת שיקול דעת עצמאי וכפי שהעידה על עצמה שנתנה עדות שקר בהליך משפטי אחר וסיפרה לחברי הקבוצה כי הינה רופאה למרות שלא למדה רפואה, כי הינה פסיכולוגית למרות שלא למדה פסיכולוגיה ואף מציינת בכתובים שאינה פסיכולוגית (נ/19), כמו גם הינה מעידה על עצמה כי הינה שקרנית (נ/20 ו- נ/21). כך גם היתה התובעת קורבן לטראומה מינית בילדותה ועברה טיפול פסיכולוגי עוד קודם הצטרפותה לקבוצה, ולאחר עזיבת הקבוצה עברה ניסיון אובדני אך סירבה לטיפול תרופתי נגד דיכאון, למרות שהיא עצמה ציינה לרופא המטפל ד"ר חגי הררי, כי מאז ומתמיד הינה טיפוס מלנכולי והעיד עליה עו"ד א.ד. כי היא מאז ומתמיד נתפסה כתלמידה בעייתית ולא צייתנית (סעיף 22 א' לתצהירו), מכאן, שלא מדובר בתובעת כנועה הנתונה לשעבוד נפשי או הטרדה נפשית אלא

דעתנית שידעה להביע את דעותיה בקול, אך לא ידעה להתייחס לטיעונים אלה שהופנו כלפיה בחקירתה, וציינה ביחס לדברים אלה כי "אין לי מה לומר" (עמ' 279 לפרו' מ- 11.11.12, ש' 7-8). כך גם העידו ביחס אליה מר אלון בוהר ורעייתו הגב' טל ראשוני ששניהם עזבו את הקבוצה כאמור והוזמנו כעדים מטעם התובעת לדיון, וכך אף הצהירה הגב' נעמי אברמסון מטעם הנתבעים, כאשר הכול מצביעים על היות התובעת דומיננטית ומניפולטיבית. לכך הוסיפו הנתבעים את מכתב התודה שהפנתה התובעת (נ/22) לנתבעת 1.

46. הנתבעים גם הפנו לעובדה ולפיה התביעה עצמה הוגשה לא מחמת רצונה של התובעת לדרוש כספים שילמה לנתבעים חזרה, אלא מאחר ורצתה ליצור מחדש קשר עם בתה אלמונית. הנתבעים הדגישו, כי התובעת הייתה חברה באותה קבוצה והיא עצמה גייסה כמות רבה ביותר של חברים לקבוצה (פרו' 11.11.12, עמ' 251 מול ש' 5-6) ונתפסה בעיני רבים מחברי הקבוצה כדומיננטית ובעלת ביטחון רב והפנו שוב לעובדה ולפיה, סיבת התביעה לכאורה הייתה רצונה של התובעת למנוע הישארותה של הבת אלמונית בקשר עם הנתבעים 1-2 וחברים נוספים, אלא שבפועל עמדה התובעת על תביעתה הכספית ולא על הישארותה של הבת באותה "כת אלימה ומסוכנת". התובעת אף לא טרחה לחקור את הבת בביהמ"ש למרות שהגישה תצהיר מטעם הנתבעים על ההשלכות שיש לכך, לרבות אי היותה של הבת בראש סדרי העדיפויות של התובעת, על הנזקים הפיזיים והנפשיים שנגרמו לבת מהתנהלותה של התובעת והיות יחסייהם מעורערים וכן חשיפת הבת לסיטואציות אינטימיות בין התובעת לבין בני זוגה, מה שמעיד על כך שלא הרצון להיות עם הבת עומד בראש מעייניה אלא בצע כסף, נקמנות וקנאה. במיוחד כך, לאחר שכתבה בכתב ידה מכתב ובו חזרה בה מן התביעה (נ/23), אך בפועל חזרה בה ממכתבה זה למרות שאלמונית הסכימה לחזור ולהיות עמה בקשר.

47. הנתבעים אף תקפו את עדותו של עוה"ד אורי ד' כדלת אמינות וחסרת תום לב, וביקשו להמעיט מערכה תוך הפניה לפסיקות בתי המשפט, לרבות ביהמ"ש העליון אודות עוה"ד דניאל והתנהלותו. לטענת הנתבעים, היה זה עו"ד א.ד. שהגה את תביעת התובעת, עמד מאחוריה מלכתחילה, שכן שלח מכתב התראה לנתבעים בשמה של התובעת (נ/14), העיד במהלך הדיון המשפטי ואף השתמש בכתב התביעה של התובעת בתיק שניהל הוא למול הנתבעים (כתב תביעה שכנגד), מה שמעיד על הקשר הגורדי שבין התובעת לעו"ד א.ד. ולהשלכות שיש לכך על המשקל שיש לתן לעדותו.

מעבר לכל אלה, שללו הנתבעים אחת לאחת טענות התובעת באשר לסממני הכת שבקבוצה.

דיון

48. נבחן אם כן תחילה את הסממנים השונים של הקבוצה אליהם התייחסו שני הצדדים והאם יש בהם כדי להצביע על היות הקבוצה בעלת סממנים כיתתיים על פי המצוין בדו"ח. יוזכר שוב, כי אין לעצם הגדרת הקבוצה כ"כת" השלכות על קיומן של זכויות או חובות, אך כפי שנראה להלן, יכול ויהיה פרטנית לכל אחד ואחד מהמרכיבים ולשילובם יחדיו כדי להשליך על עילות התביעה בהן תבעה התובעת לרבות על העברת נטל ההוכחה אל הנתבעים על מנת שיוכיחו הם עצמם, כי חברי הקבוצה לא נוצלו על ידם.

Langone, M.D. & Lalich, J. (2006). *Characteristics Associated with Cultic Groups – Revised*. Retrieved 19,2010 from: [http://scholar.google.co.il/scholar?q=characteristics+associated+with+cultic+\(groups&hl=iw\)](http://scholar.google.co.il/scholar?q=characteristics+associated+with+cultic+(groups&hl=iw), צוינה רשימת 11 מאפיינים סוציולוגיים מרכזיים בפעילות של כת. אפרט מאפיינים אלה תוך התייחסות של כל אחד מהצדדים להם ואקבע האם הם אמנם חלים בנסיבות.

48.א. מנהיגות – הכת מרוכזת סביב אדם כריזמטי בעל כושר מנהיגות יוצא דופן. המנהיג מטיל טאבו וסנקציות על התנהלות החברים ומכתיב אורח חיים מפורט לחברי הכת.

48.א.1. לטענת התובעת בסיכומיה, הקבוצה עונה לקריטריון זה במלואו. התובעת הדגישה, כי הנתבעת 1 סירבה לבוא ולתן עדות ולפיכך יש לסמוך אך ורק על העדויות הנמצאות בפני ביהמ"ש באשר לאופן בו רואים חברי הקבוצה את הנתבעת 1.

48.א.2. לטענת הנתבעים בסיכומיהם, הנתבעת 1 אינה שולטת בחברי הקבוצה כחומר ביד היוצר. את הקבוצה עזבו האנשים מרצונם החופשי ומבלי שארע להם דבר. הנתבעים הדגישו, כי עפ"י כלל הראיות שבתיק פעלו ופועלים חברי הקבוצה ללא כפיה או לחץ עליהם וכפי שמתאים להם בכל רגע נתון ואפילו התנהלות כזו או אחרת אינה לרוחו של אדם כלשהו לרבות ביהמ"ש, עדיין אין בכך כדי להוות התנהלות לא ראויה או אסורה. עוד התייחסו לטענת התובעת ולפיה היו חברים בקבוצה שעשו קעקועים זהים או שינו שמותיהם, וטענו כי לא הוכח שהדבר נעשה עפ"י הוראת או כפיית הנתבעת 1.

48.א.3. בחינת חומר הראיות מעלה, כי אמנם יש בהם כדי ללמד על כך שקריטריון זה מתמלא במלואו. הנתבעת 1 הינה בעלת כושר מנהיגות יוצא דופן הסוחף אחריו את כלל חברי הקבוצה. כחלק מהנהגתה היא מורה לחברי הקבוצה כיצד להתנהל ומטילה סנקציות בין בעצמה ובין באמצעות אחרים כלפי אלה הפועלים בניגוד לרצונה תוך שהינה מכתיבה את אורח חייהם של חבריה. הנתבעת 1 היא זו שמחליטה מי יבוא ומי ייצא מהקבוצה (ר' סי' 14 לתצהירו של הנתבע 2 נ/35), כך גם מר **אורי שחם**, אחי הנתבעים 2 ו-3, בחקירתו בביהמ"ש, מציין ביחס לסיבה שבשלה הושארה התובעת בקבוצה למרות התנהלות לא ראויה לכאורה שלה, כי **"ריקי עם שיקוליה אולי החליטה שהיא תישאר"** (עמ' 245 לפרו' מ- 6.11.12, ש' 20-21) וביחס לנתבעת 1 השיב **"מה זה מורה טוב בעיני? אדם עם כריזמה שיש לו דברים לומר, מעביר אותם ואנשים מרצונם רוצים להקשיב"** (שם, עמ' 253 מול ש' 14-15). כך גם באשר לאידאליזציה של הנתבעת 1 מציין מר שחם **"להיות במסגרת של ריקי נועד להביא לשלמות נפשית ולהיות טובים יותר"** (עמ' 246 מול ש' 4), ובהמשך באשר לסיבה בשלה משלמים תשלומים לנתבעת 1: **"למעשה כולם משלמים לה כי היא מנחה אותנו בדרך אל האושר ולהיות אנשים טובים יותר, תורמים לחברה"**. כך גם עדותו של מר **אורי צייג**, חבר בקבוצה ומי שעומד בראש המחלקה לעיצוב טקסטיל במכללת שנקר, המציין ביחס לנתבעת 1 כי: **"כל הזמן אני בערנות מלאה, השיעורים שלי וזה בטח השראה מריקי שהשיעורים שלי גדלים משנה לשנה, אני מבין ומשתבח יותר, יש לי אני מאמין, תפיסות עולם שלי, זה בדיוק**

מה שאני רואה על ריקי, מה שאני מוצא בה הדבר המדהים הזה, משיעור לשיעור היא ממשיכה לייצר תמונות יפות ומחשבות מרעננות וסימולטיביות" (עמ' 242 לפרו' 21.11.12, מול ש' 25-28), או בעדותה של טל ראשוני המציינת באשר לשאלה כיצד תפסה את הנתבעת 1 "בתור אישה מעניינת, מצחיקה, כריזמטית" ובהמשך ביחס לשאלה כיצד באה לכלל ביטוי הכריזמה השיבה "זה משהו ש, לא יכולה להגדיר. משך אותי להיות שם היא וגם הקבוצה, כל האנשים והאחראים, היא וכל מה שהיה מסביב" (עמ' 174 לפרו' 6.5.12, מול ש' 10-13), וכך גם ביחס למתנות שהנתבעת 1 מקבלת לעומת אחרים בקבוצה ציינה, כי "היא יותר. כי היא זו שמעבירה את השיעורים. לא כולנו מעבירים את השיעורים" (שם, עמ' 177 מול ש' 13). גם אורי שחם הגדיר את הנתבעת 1 כמי ש"יש לה ידיעות שקשורות לנפש האדם, לכן היא יכולה להגיע לנקודות שאנו לא הגענו אליהן. נכון שהיא רגישה ויודעת לגעת בנקודות האמיתיות... אני תוצר של עשרים שנות לימוד, כל מה שהיא אמרה ואומרת גם היא וגם השפעות אחרות שבחרתי להיות מושפע מהם..." (עמ' 243 מול ש' 9-13). נעמי אברמסון העידה כי הנתבעת 1 הינה: "מורה, אישה בעלת ידע רחב" (עמ' 256 מול 4), הנתבע 2 העיד אודות הנתבעת 1 כי: "ריקי היתה המורה שלנו אז בוודאי שהיא מעלינו כי אנחנו באים לשמוע אותה, ולא היא באה לשמוע אותנו" (עמ' 32 לפרוטוקול 3.12.13 מול 23-25).

4.א.48. הנתבעת 1 אם כן הינה זו שקבעה מי יצטרף לקבוצה, מי ייצא ממנה ומי יישאר בה. ביחס לפריבילגיה זו מציין מר אורי שחם (פרו' 6.11.12 מול ש' 20-21, וכך גם ציינה התובעת בתצהירה ת/23, סעיף 32) אודות בקשת התובעת, בתחילת הקשר שבין הצדדים, לחזור לקבוצה כאשר הנתבעת 1 אומרת לה "שזו הפעם האחרונה שאני מפסיקה, ושם אבקש להפסיק שוב, היא לא תקבל אותי בחזרה" וכן בסעיף 57 לתצהיר התובעת, שם ציינה "חברים מתקבלים לכת רק לאחר סינון ואישור של ריקי שחם. בשנים שאני הייתי בכת הצטרפות לכת היתה מותנית באישורה, לאחר שהייתי מקיימת מפגשים אישיים עם המועמד הפוטנציאלי (בדומה למה שעברתי)", וכן סעיף 61 "היו מקרים אחרים, שניסיתי להביא אנשים לכת, אך ריקי שחם התנגדה בתוקף, ואף הגיבה בכעס רב כלפי- כך היה למשל כאשר ביקשתי שחברתי אז (אורית אור) תגיע למפגש של הקבוצה, ריקי סירבה לכך בתוקף, ולמעשה מאז התנתק הקשר החברי שלי איתה".

5.א.48. עוה"ד אורי ד' הצהיר אף הוא בסעיף 7 ל- 3/3 (תצהיר שהוגש לתיק בימ"ש השלום בתל אביב 2892-12-09 שנוהל בין הנתבעים 1 ו-2 כנגדו כתביעה ותביעה שכנגד) כי "ריקי שחם... אינה רק מורה המנחה 'חוג לפילוסופיה' כביכול כפי שהיא מציגה עצמה בכתבי טענותיה, אלא היא ראש כת, מעין 'גורו' או 'מאסטר', של קבוצה המונה כמה עשרות אנשים... המלוכדים סביבה הסוגדים לה, הרואים את קידום טובתה וסיפוק צרכיה ומאוייה כתכלית המרכזית של חייהם, המעבירים אליה רכוש וכספים בהיקף דמיוני ועצום ומאפשרים לה לחיות חיי ראוה ומותרות על חשבונם, ועושים מגדול עד קטן את דברה והוראותיה שהיחס אליהם הוא כאל חוק שאין לערער אחריו, ...".

6.א.48. מעבר לכך, טענה התובעת, כי הנתבעת 1 שולטת בקשרים הזוגיים של חברי הקבוצה ובאפשרותם להביא ילדים לעולם, כך גם שולטת בזמנם של חברי הקבוצה ובמחויבותם להתייצב לשיעורים ולמפגשים הקבועים, על הדרישה להכנות מרובות לקראת אותם מפגשים והחובה

להתנדב בגנים (גן דניאל), כאשר מי שלא יכול להתחייב לא יכול להיות חבר בקבוצה, וציינה כי: "ריקי שחם הכתיבה, לעיתים באופן מפורט, את האופן בו יחשבו, ינהגו ואף ירגישו חברי הכת. כל פרט היה עובר דרכה, החל מסוג הבגדים שראוי ללבוש, דרך בחירת המקצוע והחלטות בנושא קריירה וכלה במפגשים עם אנשים מחוץ לכת" (סעיף 41 לתצהירה), או "בנוסף לניתוק ממשפחתי ומחבריי ריקי שחם גם שלטה בכל אספקט של חיי הפרטיים" (סעיף 98) "היא הכתיבה לי מה מותר לקרוא ומה אסור. היו ספרים שריקי אסרה לקרוא בהם או ספרים היא הורתה לקרוא בהם" (סעיף 99). "היא הורתה כיצד נכון וראוי להתלבש-חבר בכת חייב להתלבש בצורה יפה ומכובדת ולשמור על רמה אסתטית גבוהה, שכן לא ניתן להימצא במחיצתה בלבוש לא הולם" (סעיף 100 לתצהירה). "היא היתה מעורבת עם אלו אנשים מותר או אסור לחברי הכת להיפגש. מי שנפגש עם אדם מחוץ לכת, שלא לפי רצונה של ריקי שחם או 'מאחורי גבה' או שלא על מנת לקדם את מטרותיה, היה עובר מסע השפלות ועינויי נפש של ממש על אודות התנהלותו הפסולה. עינויים אלה כללו השפלות בפומבי ונידוי וחרמות שבוצעו בהוראת ריקי שחם, על ידי כל חברי הקבוצה, אשר הופנו כנגד סורר זה" (סעיף 101 לתצהירה). "ריקי שחם היתה מעורבת בבחירת בני הזוג של חברי הכת. כאשר ריקי שחם היתה מחליטה כי קשר זוגי (בן חבר כת לבין אדם חיצוני או בין חבר כת לחבר כת) מפריע להתנהלות הקבוצתית של הכת קרי מפריע לה לעשות את מה שהיא צריכה לעשות – הקשר היה נפסק, מיידי" (סעיף 102 לתצהירה). "ריקי שחם אף הורתה לחברים בכת לשנות את שמם..." (סעיף 103 לתצהירה). היו מי ששינו או הוסיפו לשמם את אחד מרכיבי שמו של פרנק לויט (אדריכל אמריקאי) (סעיף 103 ו-104 לתצהירה), וכך גם נולד מערך היררכי של קעקועים "שלפי מעשיו של חבר זה או אחר בקבוצה, הוענקה לו הזכות/חובה לקעקע את גופו ולפי מעמדו נקבע גם הכיתוב בקעקוע" (סעיף 105).

48.א.7. מעבר לאמור לעיל, הטילה הנתבעת 1 על התובעת עונש כספי בסך 10,000 ₪ בשל היעדרות מאחד המפגשים בשל העדפת אירוע משפחתי (ר' לעניין זה סעיף 152 לתצהיר התובעת). הנתבעת 1 יחד עם הנתבע 2, אף דאגה להעביר לחברי הקבוצה את חוסר שביעות רצונה לנוכח התנהלות לא מתאימה לטעמם של מי מחבריה, בדיוק כפי שחוותה זאת על בשרה הגב' נעמי אברמסון שאף העידה כי לעיתים מי מחברי הקבוצה זקוק ל"ניעור" (עמ' 249 מול 26-24).

כך גם הכתיבה הנתבעת 1 את האופן שבו התנהלו המפגשים הקבוצתיים, מיקומם, תוכנם, אופיים, מה יכללו ככל שעסקינן במפגש חברתי ולא בשיעור ועוד. כך למשל טענה התובעת, כי במסגרת אותם שיעורים נדרשו חברי הקבוצה לפרט אודות קשריהם עם אנשים חיצוניים לקבוצה. התובעת למשל אולצה לספר אודות מטופליה (ר' סעיף 107 לתצהיר התובעת). תימוכין לכך שנושאים שנדונו בחדרי חדרים בין מטפלת למטופל הועברו למסגרת חברי הקבוצה, מצאתי גם בעדותה של הגב' שרה א' בחקירתה החוזרת ובה ציינה, כי בעלה התייעץ עם לילי שלם שהינה פסיכולוגית חברת הקבוצה, אך דברים שנאמרו באותה התייעצות הגיעו לבתם אפרת אלמוג חברת הקבוצה שמסרה להם אותם (עמ' 30 מול ש' 9-7).

48.א.8. המסקנה מכל האמור הינה, כי עסקינן בקבוצה שבראשה אדם כריזמטי, הנתבעת 1, המצליחה להחזיק קבוצת לימוד לאורך שנים רבות ביותר (עד היום כשלושים שנה), בה חברי הקבוצה מצויים בה לאורך שנים רבות ביותר ואך מעטים באופן יחסי עזבו את הקבוצה כשהיא

מצליחה לעשות כן גם לאחר שעזבה את ישראל. כפי שעלה מהדיונים בביהמ"ש הנתבעת 1 ממשיכה במתן שיעורים לקבוצה באמצעים חזותיים באופן שהקבוצה למעשה ממשיכה ונושאת אליה את עיניה ולשיעורים אותם היא מעבירה גם כיום. עוד מצאתי, כי הנתבעת 1 דואגת לקיום המפגשים במועדים כפי רצונה, במקומות כפי רצונה, בדרך כפי רצונה וככל שלא כך פועלים חברי הקבוצה, כי אז הם גם ננזפים בדרגות חומרה שונות בין על ידה באופן פרטני ובין על ידי אחרים כמו גם חברי הקבוצה עצמם ולא אחת גם למול כלל חברי הקבוצה. הנתבעת 1 שולטת ושולטה בקבוצה ביד רמה, על פיה יישק דבר, הממרה רצונותיה צפוי להיפגע. חברי הקבוצה עושים רבות על מנת לרצותה ולמנוע מה שכינתה "הסתר פנים" או במילים אחרות התנגשות בין רצונותיה להתנהגות חברי הקבוצה, מה שגורר אחריו גם ענישה שהינה חברתית בעיקר, בין אם עסקינן ב"ניעור" כלשונה של הגב' נעמי אברמסון ובין אם עסקינן בהרחקה מנסיעות לחו"ל וכיוצ"ב. בכך כאמור מתמלא לטעמי הקריטריון הראשון.

ב.48. סודיות - מצטרפים לכת, עוברים טקס חניכה שבו הם מתחייבים לנאמנות ולשמירה על סודיות.

ב.48.1. התובעת טענה, כי קבלה לקבוצה התבצעה בדרך של "חבר מביא חבר". חברים חדשים לא התקבלו לקבוצה רק מחמת זאת שביקשו להירשם אליה (כמו הרשמה לחוג למשל). אופן ההצטרפות היה כזה בו חברים בקבוצה היו מגייסים חברים חדשים. כך למשל התובעת עצמה וכן לילי שלם וורדה שפון שאף הן חברות בקבוצה, שימשו כמנגנון גיוס חברים חדשים. היו אלה דווקא שלוש נשים אלה שגייסו חברים חדשים לקבוצה מאחר ושושתן עבדו במסגרת עבודה שהינה טיפולית.

כך, ועפ"י הנחייתה של הנתבעת 1, כאשר הגיע אל התובעת מטופל הזקוק לייעוץ או שהיה שרוי במצוקה וכונה לכן "חיפושניק", הוא הופנה לטיפול אצל לילי שלם או ורדה שפון (שהיו עובדת סוציאלית והומאופטית בהתאמה) או אף ישירות לטיפול של הנתבעת 1. המועמדים עברו מסלול "חניכה" שכלל שיחות עם הנתבעת 1 או הרכבים שונים של מראיינים עד שהצטרפו לקבוצה או נדחו.

הנתבעת 1 גם הטיפה לסודיות הקבוצה ותוכן השיעורים שהועברו בה (ר' סעיפים 60-61 ו-107 לתצהיר התובעת ת/23 כמו גם עדותה בעמ' 271 מול 7; עדות עו"ד א.ד. עמ' 138 ש' 1-18, בכל הקשור עם אופן הצטרפותו לקבוצה, ר' גם עדותה של שרה א' עמ' 24 מול ש' 27). עוד ציינה התובעת, כי חברי הקבוצה נדרשו לנאמנות מוחלטת לנתבעת 1. נאמנות זו מצאה ביטוי בעדותו של אורי שחם (עמ' 248 לפרו' 6.11.12 מול ש' 20, שם הינו מתייחס לעו"ד אורי ד' שהקליט את השיעורים וראה בכך בגידה עת שאמר: "אני יודע זאת ממנו, היה חבר שלי, אח שלי הוא היה. ברגל גסה בגד", ובהמשך בעמ' 250 לאותו פרוטוקול, שם התייחס לתובעת שהיתה חברה בקבוצה ובסיכומו של יום החליטה לתבוע את הנתבעים והינו מצייין "זה כואב חוסר הנאמנות הזו, ליהנות שנים מבאר ולבעוט ברגל גסה אח"כ ולירוק לתוכה" וכך גם הפנתה התובעת לעדותה של ורדה שמואלי בה ראתה עדות מגינה ומתחמקת).

48.ב.2. הנתבעים מצדם טענו, כי כל חברי הקבוצה הגיעו אליהם מרצונם החופשי והמלא, כולם בגירים, שכלתניים, בשנות השלושים עד השישים לחייהם, בעלי דעה משל עצמם וחופשיים לעשות כרצונם. כך גם מי שביקש לעזוב עשה כן ללא כל קושי דוגמת אלון בוהר, הגב' טל ראשוני, הגב' נעמי אברמסון, עו"ד אורי ד' והתובעת עצמה. מכאן, שנאמנות מוחלטת אינה קיימת לכאורה. מעבר לכך, מערכת היחסים בתוך הקבוצה היא זו סטרית ולא חד סטרית מהנתבעת 1 לחברי הקבוצה. קיימת גם החלפת דעות בין חברי הקבוצה באופן שאינו מעמיד את הנתבעת 1 כמחליטה בלעדית שכל חברי הקבוצה נשמעים להנחיותיה אוטומטית.

48.ב.3. לטעמי, חברי הקבוצה שנתרו בה, לרבות הבודדים שגם יצאו ממנה, למעט התובעת ועו"ד אורי ד' שניהלו ומנהלים הליכים משפטיים כנגד הנתבעים או מי מהם, גילו נאמנות מוחלטת לנתבעת 1 ולדרכה גם לאחר עזיבת הקבוצה. לא יכולתי שלא להתרשם מהעובדה ולפיה חברי הקבוצה מגוינים על הנתבעים והנתבעת 1 בראשם מפני כל "מרעין בישין" הפוקדים אותם מצד גורמים חיצוניים לקבוצה ובמיוחד חברי הקבוצה לשעבר - התובעת ועו"ד אורי ד' כאמור. חברי הקבוצה אף דאגו להביע את הסתייגותם מהתנהלותה של התובעת במעשים והאמנותי, כי הם עושים כן על מנת לגונן על דרכה של הקבוצה ודרכה של הנתבעת 1, דרך בה בחרו לילך בה מזה שנים רבות. התייצבות קולקטיבית ומאורגנת שכזו להגנת הקבוצה והנתבעת 1 באמצעים שאינם בהכרח יומיומיים ו"קונבנציונאליים" כפי שיובהר להלן, מדליקה נורה אדומה באשר למניעים העומדים בבסיס פעולות הקבוצה והנתבעים. הרצון לשמר את הקבוצה מהסביבה, תוך הקרבה עצמית כמעט בלא מחיר, להמשך התנהלותה של הקבוצה והנתבעת 1 בראשה מעוררת השתתפות. כך למשל, הצהירה התובעת, והאמנתי לה, כי בוצעו אחריה מעקבים ע"י חברי הקבוצה אורי שחם, דליה שחם ומיכל קרני, לאחר שעזבה את הקבוצה, בשיעורים אותם נטלה אצל ניצן משורר ואשתו באומנויות לחימה (סעיף 238 לתצהירה), כך גם הוגשו כנגדה תלונות למשרד הבריאות על ידי עטרה גולדנברג ויובל רייט חברי הקבוצה, במסגרתם היא הוכפשה על מנת לפגוע בהכנסותיה (סעיף 239 לתצהירה). כך גם היא הוכפשה במסגרת האינטרנט בקשר עם עיסוקה כמטפלת ברפואה סינית (סעיף 240 לתצהירה). התובעת אף היתה במעקב של חוקר פרטי (סעיף 242 לתצהירה). בדצמבר 2009 היא הותקפה על ידי ורדה שפון חברת הקבוצה ואף הוגשה נגדה תביעה על ידי חבר הקבוצה אמיר לוי כמי שהינה עצמה "גורו" העומדת בראש "קבוצה רוחנית" ומשעבדת אחרים, אלא שתביעה זו נמחקה (סעיף 245 לתצהירה).

כך גם מצאתי תימוכין לכך שחברי הקבוצה מתנכלים גם לאחרים, כמו ארגנטינה שחם, שהגישה תביעה כנגד חבר הקבוצה אורי שחם וצמיגי מכוניתה נחתכו שיטתית, כך גם סבלה מאיומים מצד חברי הקבוצה ואף נמרחה צואה על דלת ביתה (סעיף 231 לתצהירה התובעת). שכניהם של הנתבעים 1-2 (דוד וורדה ש') סבלו התנכלות סדרתית שכללה לטענתם חיתוך צמיגים, הנחת חיות מתות בתיבת הדואר של ביתם, חבלה בארון החשמל שלהם, והם אף נאלצו למכור את דירתם (סעיף 232 לתצהירה התובעת וכן עדותו של **מר דוד ש'**, עמ' 89 לפרו' 27.2.12, ש' 19-5, שם מפרט מר ש' מדוע עזב את ביתו ומציין "**עזבתי בגלל הצקות של רביצקי, שחם, אבי וריקי. הם הציקו לנו כשכנים. לקח לי שנתיים לגלות שזה הם, עד אז חשדתי בשכנים אחרים. ההצקות החלו בשיחות טלפון בלילה, שתיים שלוש לפנות בוקר, אמרו סלקו את התוכי, החליטו שהתוכי שהיה לי הפריע להם...**" כך גם עמ' 90 מול ש' 8 "**הם החלו לפנצ'ר לי את גלגלי הרכב, 22 פנצ'רים, שכל פנצ'ר חייב אותי להחליף גלגל...**" והכל בכוונה שימכור את דירתו, אם כי לא יכול היה להצביע על מי

מהנתבעים או חברי הקבוצה שפגע ברכושו והציק לו בפועל (עמ' 90 לפרו' מול ש' 22)). מר דוד ש' הביע חשש גדול מהנתבעים והמקורבים להם וסבר כי הם יכולים לפגוע בו גם כיום (עמ' 91 לפרו' מול ש' 13).

4.ב.48. כך גם הגב' ורדה שמואלי, עמדה מחוץ לביתה של התובעת עם שלטים המציינים כי התובעת הינה אמא מתעללת ואישה מושחתת וציינה בעדותה "לגבי השלטים אני בן אדם של שלטים ודגלים ואני יוצאת נגד עוולות ועשיתי זאת בשמחה" (עמ' 301 לפרו' 4.4.13, מול ש' 12-12), הגב' שמואלי אף חילקה פליירים לעוברים והשבים ודיברה עם אנשים שחלפו ברחוב מחוץ לבית התובעת (שם, מול ש' 20-21). כך גם ידעה חברת הקבוצה דליה שחם להפגין למול לשכת עוה"ד עם שלט ובו צוין כי עו"ד אורי ד' הינו "אנס" אך הגב' שמואלי ציינה, ביחס להפגנות אלה "אנו לא תכננו כלום".

5.ב.48. מר מנחם ג' ציין בתצהירו, כך:

"9. על מנת להבין את טיבה של הכת של ריקי שחם אציין, כי מניסיוני ולפי התרשמותי איומים מסוגים שונים, התנכלויות, הטרדות ונקיטת הליכי סרק או איום בנקיטת הליכי סרק זו שיטה בה נוקטים ריקי שחם וחסידיה כלפי מי שהם מזהים כיריביהם – כך למשל, אפרט את הדוגמאות הבאות:

10. בחודש נובמבר 2008 הגעתי לדיון בבית המשפט המחוזי בתל אביב בעניין תביעתה של פלונית מתוך עניין ודאגה לאחיי (דני ודני גולדברג-א.ב.) ועל מנת שאולי אותו דיון ישפוך אור על מצבם. סמוך לאחר הדיון, תמונתי ופרטיי האישיים פורסמו במסגרת אתר אינטרנט שנועד להכרזות להומוסקסואליים וכך באתר צ'אט דומה, ורק בעקבות פנייתי אל מפעילי האתר נחסמה הגישה 'פרופיל' שמאן דהו פתח לי שם.

11. סמוך לאחר מכן, אחד המשתייכים לכת, אריאל ביגון, פנה אלי טלפוני, מאוחר בלילה ואיים עלי שאם לא אפסיק בשיחותי עם אחותו (שאף היא היתה מודאגת ממצבו של אחיה בשל השתייכותו לכת) יבולע לי ולמשפחתי. עקב מעשה זה הוגשה על ידי תלונה למשטרה.

12. באמצע שנת 2009 פנה אלי טלפוני אדם שהציג עצמו בשם 'גרי קמחי' וטען שהוא קרוב משפחה של רוני קמחי אונטר, המשתייכת לכת של ריקי שחם, וביקש להיפגש עמי היות שהוא מעונין לסייע להתארגנות של בני משפחה של המשתייכים לכת של ריקי שחם. אותו אדם הגיע להיפגש עמי מלווה באדם נוסף. לאור חשדי, שהתעורר כבר בשיחת הטלפון, רשמתי את מספר הרכב של האדם שהגיע ותיעדתי את המפגש, ובעקבות בדיקות שונות שערכתי בהמשך לאותה פגישה, למדתי שהאדם שהגיע להיפגש עמי הוא העבריין דן ויג, שלימים נתברר לי כי נשלח מטעם ריקי ואבי שחם לבלוש גם אחרי פלונית, עורך דין אורי ד' ובני משפחה נוספים של כאלה המשתייכים לכת. בעקבות אותו גילוי הוגשה על ידי תלונה למשטרה נגד אותו דן ויג.

13. סמוך לאחר מכן, בספטמבר 2009, 'זכיתי' לקבל, דרך אחותי הקטנה, איומים מאחי דני שהוא כביכול יודע דברים מן העבר שביקש 'מנחם צריך לשבת מאחורי סורג ובריח' ושם אני לא אפסיק את 'מלחמתי' בכת של ריקי שחם הוא (דני) ידאג 'לסתום לי את הפה' ולחשוף את שהוא כביכול יודע אודותיי. רמיזות דומות המייחסות לי ביצוע כביכול של מעשים מיניים אסורים הועלו על ידי אחי, בהזדמנויות נוספות. להבנתי ומשיחות שקיימתי עם 'אויבים' נוספים של הכת, מסתבר כי מדובר בשיטת פעולה של הכת: לרקום עלילות דם חסרות בסיס בעניינים בעלי אופי מיני כלפי מי שהם רואים כיריביהם.

14. במרץ 2010 הגעתי ביחד עם הורי לביהמ"ש לדיון שנערך בתיק זה. אחי שהגיעו לאותו דיון לצד ריקי שחם, תקפו אותי בכניסה לבניין ביהמ"ש והכו אותי וצעקו להוריי שבמידה וינסו להיכנס לדיון הם לא יראו אותם בחיים, ואכן הקשר נותק לחלוטין בשנה האחרונה. אמי אשר לא יכלה לשאת זאת עזבה את ביהמ"ש מבלי להיכנס לדיון ואילו אבי ואני נכנסנו לדיון בליווי מאבטחי ביהמ"ש. בעקבות אירוע זה הגשתי תלונה למשטרה".

אשר לסודיות המפגשים העידה הגב' שרה א' לאחר שנשאלה בחקירתה הנגדית האם אף פעם לא היתה בשיעור של הקבוצה כי:
"ביקשתי אך לא נתנו לי להיכנס" (עמ' 29 מול ש' 7).

ביחס לאותה סודיות שבה פעלה הקבוצה הצהיר גם מר אליהו ט' (ת/5) מטעם התובעת, כך:
"3. החל מאמצע שנות ה-90 ידעתי כי פלונית לומדת במסגרת של קבוצה ושיש אישה שהיא המורה של הקבוצה. פלונית נהגה בחשאיות רבה אודות הלימודים בקבוצה ודיברה על המורה שבראש הקבוצה ביראת כבוד ובהערצה ממש. כשניסיתי לקבל מפלונית יותר פרטים אודות תוכן וטיב השיעורים, היא לא הסכימה להיכנס לפרטים, ורק חזרה על כך שמדובר במקום מיוחד ביותר ובמורה מיוחדת במינה."

גם ד"ר ענת פלגי ביקשה להיות נוכחת בשיעורים אך התברר לה, כי אינה יכולה לשמוע שיעורים אלה (עמ' 65 ו-66 לפרו' מ-20.2.12).

גם בתצהירו של אחי התובעת מר חיים מ' (ת/11) צוין, **"פלונית שמרה על חשאיות ודיסקרטיות רבה בקשר למה שקורה במפגשים עצמם. בשנים הראשונות שהיא גרה בכפר סירקין, יצא לי כמה פעמים להגיע לבקר את פלונית בימים שהיא היתה מארחת מפגש של הקבוצה – היא היתה דוחקת בי ללכת לפני שהמפגש מתחיל... ביקשתי מפלונית מספר פעמים לשמוע מה היא לומדת? היא סירבה לחשוף. לפחות פעם אחת, ביקשתי ממנה להישאר ולהשתתף בשיעור – פלונית סירבה ואמרה שמדובר בקבוצה סגורה ושאני יכול להישאר לשיעור"** (סע' 6 ו-7 לת/11).
עד זה אף התייחס לנושא הנאמנות שהפגינה התובעת כלפי הנתבעת 1 כשציין **"כשניסו להשמיע ביקורת על ריקי פלונית היתה מגיבה בכעס, ומשנה את הנושא. היה נראה שהיא ממש שומרת עליה"** (סעיף 8 לתצהיר).

48.ב.6. המסקנה מהאמור לעיל הינה, שכל המבקש להצטרף לקבוצה עובר תחילה ראיון התאמה אצל הנתבעת 1 שתאשר או תדחה את הצטרפותו. לאחר מכן מחויבים חברי הקבוצה בנאמנות לקבוצה ולעומדת בראשה. הנאמנות נלמדת בנסיבות לא במעט מעוצמת אמצעי ההגנה הננקטים על ידי חברי הקבוצה כלפי אלה המבקשים לטעמם לפגוע בקבוצה ובנתבעת 1 שבראשה, אמצעים שאין לכנותם **"קונבנציונאליים"**. בכל הקשור עם שמירה על סודיות, ניתן להבין כי חברי הקבוצה לא מיהרו להסביר מחוץ לקבוצה בצורה מלאה, כמו לבני משפחתם, מה מתרחש בשיעורים ובמפגשים ומדוע הינם זקוקים מהם לסכומי כסף גבוהים כאשר תכני השיעורים והסיבות לדרישת הסכומים מוסתרים מהמלווים וסודיים כאמור (ר' למשל עדותה של ד"ר ענת פ"ה המתדייחסת לתובעת שציינה, **"היא גם שיקרה לי לגבי לאן הכספים הולכים. שיקרה זו מילה קשה, היא רצתה יותר להסתיר, לשמור על סודיות, זה היה מאד סודי, עיגולי פינות על ענייני כספים"** (עמ' 67 מול ש' 14-11)). כך גם לא הופצו השיעורים שהעבירה הנתבעת 1 מחוץ לקבוצה ואלה נותרו בין חברי הקבוצה בלבד. מכאן, שגם תנאי זה של סודיות מתקיים באופן עקרוני בנסיבות.

48.ג. התנתקות - עידוד עד כפיה של ניתוק הקשרים החברתיים הישנים, תוך הסתגרות והתבדלות מפני העולם החיצוני.

48.ג.1. התובעת טענה, כי מרגע שהפך אדם להיות חבר בקבוצה, אין לו עוד זכות קיום או מקום בעולם. אין יותר "אני", ומהות הקיום שלו הינו להיות "תלמיד", היינו חלק בלתי מסוים מקבוצה שכל תכליתה היה קיומה של הנתבעת 1, הקבוצה הינה המשפחה והינה הכול עבור חבר הקבוצה וכלשון התובעת "ריקי שחם דאגה להבהיר לי שאין לי מה לחפש בחוץ" (ר' סעיף 47 לתצהיר התובעת וכן עדותה עמ' 269-270). התובעת אף הדגישה, כי בשנים בהן השתייכה לקבוצה היא התרחקה מאד ממשפחתה ומהוריה, כאשר התחושה בקבוצה הינה, כי ההורים אשמים בקלקולים של ה"אני" והקשר עמם מפריע להתפתחות שלה כאדם, לכן, וכפי שהסבירה הנתבעת 1, יש להתנתק מההורים ומהמשפחה ומכל גורם מעכב על מנת להתנתקות מהקלקולים בכדי להפוך לאדם טוב יותר. עיקר פניותיה של התובעת באותה עת למשפחה היו לצרכי קבלת סכומי כסף והלוואות לצרכי הקבוצה, כמו לצרכי רכישות עבור הנתבעת 1. ניסיונות בני משפחת הנתבעת 1 לשמור עמה על קשר מעבר לצרכיה כאמור נדחו על ידה והיא הגיעה לבקר את משפחתה לעיתים רחוקות ולפרק זמן קצר. אמה היתה מתקשרת אליה כמעט מדי שישי והמשיכה לנסות לשמור על קשר כל העת, אך חדלה מכך אחרי שנים של נתק. התובעת ציינה, כי נותרה מכל בני משפחתה בקשר מסוים עם אחיה הקטן חיים ואחותה ורד שבזכותם נשמר הקשר עם המשפחה שכן הם המשיכו לנסות ולשמר את הקשר. בעדותה אף ציינה, כי שידרה למשפחתה תחושת התנשאות מעצם היותה בקבוצה (עמ' 271 מול 9-10).

התובעת אף הפנתה לכך שבין חברי הקבוצה נוצרה קרבה וקשרים זוגיים בינם לבין עצמם, כאשר הבאת ילדים לעולם היתה רק בין חברי הקבוצה (עדות אלון בוהר עמ' 158, ש' 19-18, שם אומר: "לא היה דבר כזה שבני זוג לא יהיו בקבוצה. לא היה מצב בדרך כלל שבו בני קבוצה עם בני זוג לא יהיו בתוך הקבוצה", וכן עדות הנתבעת 2 המפרט באופן נרחב בין עמ' 128 מול ש' 8 ועד עמ' 134 מול ש' 20, כי למעשה מירב אם לא כל הקשרים הזוגיים בקבוצה הם בין חבריה).

48.ג.2. הנתבעים מצדם הכחישו מכל וכל טענת התובעת בעניין הפרדת חברי הקבוצה מבני משפחתם וציינו, כי עדי התובעת בעניין זה לא הצליחו להוכיח קיום של נתק מחמתה של הקבוצה, אלא מנסיבות חיים אחרות לגמרי. עוד הפנו לעדויות מטעמם לפיהם אין למעשה ניתוק בפועל והתייחסו בסיכומיהם לכל אחד מבני משפחתה התובעת, בני משפחתה של עוה"ד איה לביא, בני משפחתם של דני ודני גולדברג ואמה של אפרת אלמוג. כך למשל טענו, כי עדי התביעה שייצגו את בני משפחת התובעת לא שללו קשר עמה. בכל הקשור לבני משפחה של חלק מחברי הקבוצה טענו לקשיים משפחתיים, כמו לחברת הקבוצה עוה"ד איה לביא לה סכסוך ארוך שנים עם אחיותיה; או בכל הקשור עם דני ודני גולדברג שהתייחסו לאחיהם מנחם ג' כאדם מוזר שהקים כפר עתיק – כפר קדם- וכן הגב' שרה א', אמה של אפרת אלמוג, שהינה מטופלת של התובעת שנים רבות וקיים לטעמם לכן קושי בעדותה.

48.ג.3. בחינת חומר הראיות מעלה, כי המגמה בהתנהלות הקבוצה היתה של הרחקת חבריה מבני משפחותיהם, אך לא בהכרח עד כדי ניתוקם המוחלט שכן בני המשפחה נדרשו לסייע לחברי

הקבוצה כלכלית לשם מימון מטרות הקבוצה שבעיקרן היו מימון דרישותיה החומריות של הנתבעת 1 העומדת בראשה. מכאן שנתק מוחלט לא בהכרח קיים אצל כל חברי הקבוצה והתובעת העידה אף היא על קשר מסוים עם בני משפחתה.

כך, התובעת מציינת בתצהירה, כי החברים בקבוצה מנותקים ממשפחתם אלא אם כן המשפחה מקבלת ללא סייג את אורח החיים של חבר הקבוצה הכולל הוצאת כספים רבים מבני המשפחה. בני משפחה שאינם מקבלים את אורח החיים בקבוצה ומנסים להטיל ספק בנתבעת 1, או שאינם מוכנים לסייע כלכלית, מורחקים ומנותקים (סעיף 43 לתצהיר התובעת). האמצעים בהם נקטה הנתבעת 1 לשם יצירת ריחוק בין חברי הקבוצה לבני משפחתם היו השיעורים והמפגשים שנערכו במועדים בהם נהוג לערוך מפגשים משפחתיים (ערבי שישי, מוצ"ש, חגים, ימי הולדת). הנתבעת 1 הסבירה לחברי הקבוצה שבני המשפחה מעכבים התפתחות וצמיחה רוחנית, לפיכך אין פסול מריקון בני המשפחה מכל רכושם וכספם לטובת הקבוצה, לפיכך מותר לחברי הקבוצה לשקר ולהמציא סיפורים על סיבות בשלן הינם זקוקים לכספים ולנקוט בכל אמצעי כדי לתאר את בני המשפחה או החברים מכל רכושם וכספם לטובת הנתבעת 1. בני המשפחה הם לא יותר מאשר "דשן" שישמש את צרכי התודעה של קומץ קטן של אנשים נבחרים כמו הנתבעת 1 ועל חברי הקבוצה לתווך את העברת חומרי הדשן (סעיף 44 לתצהירה). בכך יצרה הנתבעת 1 אצל חברי הקבוצה בית חליפי ומשפחה חליפית למסגרת הקבוצה. אין יותר "אני" אלא יש "קבוצה" ולמעשה יש את הנתבעת 1 שלמענה ולמען רעיונותיה פועלת וקיימת אותה קבוצה. תימוכין לכך מצאתי בעדות בני משפחתה של התובעת (ר' תצהיר גיסת התובעת **שושי מ'** ת' 9/ סעיפים 4, 5; תצהירו של **רמי מ'** אחיה, ת' 10/ סעי' 4, 5, 6 ו- 7; ותצהירו של אחי התובעת, **מר חיים מ'**, ת' 11/ סעי' 2, 3).

4.ג.48. תימוכין להתפוררות הקשר המשפחתי מצאתי בעדויות בני משפחתם של חברי הקבוצה. ראשון העיד **מנחם ג'** (תצהירו סומן ת' 1/), אחיהם של דני ודני גולדברג, חברי הקבוצה, שהצהיר כך:

"2. למן השתייכותם לאותה קבוצה הפכו אחיי לאנשים אחרים משהיו. אחד המאפיינים הבולטים של השתייכות אחיי לקבוצה האמורה, הוא ניתוקם והתנכרותם מהוריי והמשפחה המורחבת - למעט פניות חוזרות ונשנות לקבלת כספים מרובים באמתלות שונות - עניין אשר העסיק אותנו כמשפחה עד כדי שהחלנו לתור אחר מידע, פרטים ואנשים אשר ניתן יהיה באמצעותם ללמוד 'להיכן' נקלעו אחיי, וחשוב מכך, כיצד ניתן לסייע להם ולחלצם מההשפעה הרעה שהם נתונים לה ומשועבדים לה.

בחקירתו הנגדית ציין מר ג', כי אביו ציין באוזניו ש"הוא מבין שהוא שכול מעוד שני ילדים, אחיי לא היו בבית כמה שנים, אין להם קשר עם אף אחד מבני המשפחה הקרובה והרחוקה, מתנכרים ממה שקורה אצלנו בבית, לא היו בבר מצוות של הילדים שלי, לא עשיתי להם שום דבר רע, גם לא בקשר עם האחים האחרים שלי, דודתי ניסתה ליצור עמם קשר וקיבלה מכתב נאצה מאחותי, אנו משפחה נורמטיבית, אין לי מושג איך התדרדרנו לעניין הזה" (עמ' 15 לפרו' 8.9.11, מול ש' 13-17).

5.ג.48. עדה נוספת שהעידה מטעם התביעה הינה הגב' שרה א', אימה של אפרת (קודם לכן שמה היה ייפי) א' חברת הקבוצה. בתצהירה (ת/2) ציינה:

"3. למן הצטרפותה של ייפי לקבוצה הלכה והשתנתה התנהגותה, זו לא הילדה שאנחנו הכרנו ובנינו בתוך המשפחה. לא ארע שום עימות או סכסוך שיסביר את הכעס הגדול כלפינו והניתוק מאיתנו. אנו ניסינו לשמור על קשר, אך הקשר המעט שהסכימה לקיים זה פגישות ספורות שהסכימה לערוך במקום ניטראלי – לא בביתנו ואף לא בביתה, שאליו לא הוזמנתי. אציין, כי גם בפעמים הספורות הללו מדובר היה במפגשים שגדי (בעלה של העדה ואביה של אפרת – א.ב.) ואני יזמנו מתוך מטרה ברורה להבין את פשר הריחוק והניכור שלה ולנסות להתקרב אליה (ולא מפגשים שנבעו מרצון שלה להיות בקשר איתנו). כמו כן, מפגש נוסף נוצר בהלווית אמי, שאליה ייפי הגיעה, ולשמחתי הרבה אף יכולתי לחבק אותה לרגע קצר. לצערי, ייפי לא הגיעה ל'שבועה' של סבתה, למרות שעד הצטרפותה לקבוצה היה ביניהן קשר קרוב.

4. גם בנותינו השתדלו לשמור איתה קשר אך ברגע שאחותה הגדולה (של אפרת – א.ב.) הציגה בפניה דעה שונה משלה, וביקרה אותה על האופן שבו היא מתנגדת כלפי המשפחה, ייפי ניתקה את הקשר גם איתה (והתבטאה כלפיה בבוטות לא אופיינית לבת הרגישה והנעימה שהכרנו, כפי שאתאר להלן).

...

12. כתבנו לייפי מכתבים, בהם לצד ביטוי לגעגועים שלנו אליה ניסינו להתעניין במהות הקשרים שלה והלימודים שבהם היא נמצאת (אצל הנתבעת 1 – א.ב.). לא קיבלנו מענה לאף אחד מהמכתבים.

...

15. מתוך שיחות ומפגשים עם משפחות נוספות שיצרו איתי קשר, התחוויר לנו שאת הניתוק והניכור שאנו חווים מול ביתנו חובות גם הן באופן קשה, בסיפורים מאד דומים והזויים אפילו משלנו.

...

17. בשלב מסוים, במהלך 2009, לאחר שלמדנו יותר על טיבה של הקבוצה, בין היתר, משיחות עם משפחות נוספות, אימתנו את העניין עם ייפי. כאשר ייפי שמעה על קשרינו עם המשפחות ושנחנו יודעים ומבינים היכן היא נמצאת, איימה עלינו שתנתק לגמרי את מעט הקשרים שעוד היה ביננו וכך גם עשתה. ייפי הטיחה בנו 'האשמות' שלא קשורות במציאות ואמרה לנו שלא תחדש את הקשר עד שאני לא אפסיק לפעול נגד הקבוצה, כי זה פוגע בחברים שלה ובכך גם בה. היא אמרה שריקי היא אישה מיוחדת ושאינו לנו זכות לדבר עליה דברים רעים, וביקשה שנכבד את הבחירות שלה, שלא ניכנס לה לחיים וטענה שהיא מאושרת.

18. לאחר שהתפרסם התחקיר העיתונאי ב'מעריב' אודות הכת של ריקי שחם ('הקיסרית מצהלה' – אפריל 2009), בזמן שהיינו בטיוול משפחתי קיבלתי טלפון מייפי ובו נמסר לי שיותר לא אהיה אמא שלה וכי לא אזכה לראות את ילדיה, נכדי לעתיד, לכשאלה ייוולדו. עוד הטיחה בי בזעם כי בעלי (אביה) מתעסק עם חברתי הטובה וכי החתן שלנו, הבעל של בתי, מקיים יחסים אינטימיים עם פלונית – דברים משמיצים ונוראיים שנאמרו בקור רוח ומכניות מקפיאיים, אשר כל כך לא אופייניים לבת שהכרנו כל חייו."

בחקירתה הנגדית ציינה הגב' א', כי היתה גם עדה להתנהלות חבר קבוצה אחר, בנה של חברתה מקיבוץ נען, אדווה אוקו, חברת נפש של העדה, שלאחר שהתברר לבנה כי הינה מודעת לכך שהוא נמצא בקבוצה "הוא איים עליה שאם היא תמשיך ליצור איתי קשר, זה היא אמרה, והוא מאיים עליה ממש, אם תמשיך ליצור איתי קשר הוא ינתק לגמרי את הקשר איתה" (שם, עמ' 25 מול ש' 26-27). כך גם ציינה ביחס לחגי ארבל, שהיה בן זוגה של בתה, שהיה אף הוא חבר בקבוצה וניתק קשר עם בני משפחתו, שהוריו סיפרו לה, כי כאשר בנם זה מגיע הביתה "כאלו עומד ביניהם זכוכית" (עמ' 26 מול ש' 4) כאשר אותו חגי ארבל אף התקשר אליה, צעק עליה ומסר, כי הינה מתערבת בחייו הפרטיים ושתתעסק עם בעיותיה שלה ולא עם שלו (עמ' 27 מול ש' 24-26) וכך אף ביחס לחברת הקבוצה טל ראשוני שבשיחות עם אמה רחל ראשוני התרחבו ידיעותיה אודות

הקבוצה, אך הגב' רחל ראשוני סירבה להיות שותפה להליך שכן בתה טל הצליחה לעזוב את הקבוצה (עמ' 26 מול ש' 4-8).

בחקירה חוזרת אף ציינה, כי נפגשה עם משפחת דובר, שאבי המשפחה ביקש ממנה שאיש לא יידע על אותה פגישה על מנת שלא לפגוע ברסיסי הקשר שנתרו להם עם בנס. עוד ציינה, כי שוחחה עם בתם יערה שציינה בפניה שאיבדה את אחיה, מזה 6 שנים לא דיברו אתו ונוצר הרס משפחתי.

6.ג.48. תימוכין נוספים להתנתקות מצאתי בתצהירה של גב' **נועה ל' ק'** (ת/3), אחותה של איה לביא, חברת הקבוצה, שציינה בתצהירה כך:

"4. למן שנודע לאיה כי ערכתי בירורים וגיליתי שהיא משתייכת ל'קבוצה' של ריקי שחם ניתקה היא עמי כל קשר, ומאז שאחותי שירה ואני עומדות בקשר עם בני משפחה אחרים ומבקשות לברר פרטים בנוגע לכת ולדרכי הפעולה האפשרויות במטרה לסייע לאחותנו להיחלץ מהשפעתה הרעה, ניתקה איה כל קשר גם עם שירה".

כך גם ציינה, כי שוחחה עם בני משפחתו של דני ודני גולדברג, חברי קבוצה שאף הם הלכו והתנכרו לבני משפחתם ובשיחה שהיתה לה עם אחותם סיפרה כי הוא מתנהג באופן לא מכבד כלפי הוריו ופונה אליהם רק לקבל כספים (סעיפים 8, 9 ו-12 לתצהירה). כך גם ביחס לאחותה שהצטרפה אף היא לקבוצה באמצעות דני גולדברג, החלה משנה אף היא יחסה כלפי המשפחה ובמיוחד כלפי וכלפי אחותה שירה, אליהם התנהגה באופן בוטה ולא מכבד (סעיף 11 לתצהירה).

עוד ציינה נועה ל' ק' בתצהירה, כי בחודשים שקדמו להגשת תצהירה **"חלה הקצנה והסלמה בצורת הביטוי של איה כלפי שירה וכלפיי עד כדי אלימות מילולית של ממש. איה העלתה כלפי שירה וכלפיי האשמות קשות (חסרות בסיס) שהדעת לא סובלת ושאיני מעזה להעלותן על הכתב"** (סעיף 24 לת/3). בחקירתה הנגדית ציינה, כי קודם כניסתה של איה לקבוצה מערכת היחסים היתה נפלאה, למרות נתק שהיה קודם לכן בשל נושאי ירושה שתם ונשלם ועליו גישרו (עמ' 31 מול ש' 6 ו-19). מכאן ניתן להסיק, כי נתק בקשרים אינו נובע בהכרח מסוגיות מן העבר, אלא דווקא מהעובדה ולפיה האחות איה מצויה באותה קבוצה.

7.ג.48. כך גם אחותה של נועה, **שירה ל' מציינת בתצהירה (ת/4) כך:**

"מאז שאיה הצטרפה לכת, באופן הדרגתי ההתנהגות שלה והמעשים שלה הלכו והקצינו – בהתחלה האמנתי שעוד אפשר לשכנע את איה ולחלץ אותה מהכת, אבל היום אני מבינה שהשליטה הטוטלית עליה לא מאפשרת להתקרב אליה ולא ניתן ליצור שום תקשורת ישירה וטבעית, כפי שהיה בכל השנים לפני שאיה היתה בכת. יותר מהכל אני חרדה למצבה הנפשי של איה ולהשפעה של הכת על שתי בנותיה – משיחותי עם אבי, סבתי וחברים קרובים של המשפחה, איה מדברת באופן אובדני וקיצוני. אני מרגישה שאיבדתי את אחותי, מאז שחברה ל'קבוצת הלימוד' של ריקי שחם".

בחקירתה הנגדית ציינה, כי מעולם לא היה קודם לכן נתק משתי אחיותיה ובהן גם איה עד שנכנסה לכת (עמ' 37 מול ש' 12) ובהמשך ציינה, כי הותקפה על ידי איה ודני בכל הצורות האפשריות, מילולית אך לא פיזית. כך גם, דני נכנס לתיק המוסד לביטוח לאומי שלה כשלא הייתה

בארץ ורשם אותה כעובדת שלו במשך שנתיים, זאת התברר לה רק כשחזרה לארץ. בכך, היתה רשומה במוסד לביטוח לאומי כמי שעבדה במשך שנתיים אצל דני גולדברג, למרות שכלל לא חייתה באותה עת בארץ, וזאת עשה לצורך העלמת מס (עמ' 38 לפרו' מול ש' 15-12). הנתק התבטא גם באבדן הקשר עם בנותיה של איה לאחיות ל' ולסבן, אביה של איה, רק מאחר ואלה סברו כי איה חברה בכת (עמ' 41 מול 9-7).

8.ג.48. אודות הניתוק שבין התובעת לבתה אלמונית, שאף היא הינה חברה בקבוצה, בשל פעילות התובעת למול הקבוצה, למדתי מחקירתו הנגדית של מר אליהו ט' שציין, כי נפגש עם בתה של התובעת לאחר שחשב שיצליח לחזור ולקשור בינה לבין אמה, ובפגישה זו ניסה להבין ושאל אותה מה קרה וזו השיבה ש"אמה האמיתית היא מישהי מהקבוצה, פלונית לא אמה, אמרה שפלונית עשתה לה רק רע בחיים, היא יוצאת נגד הקבוצה, אמרה שאם היא יוצאת מהקבוצה היא גם יוצאת נגדה ואמרה שלא רוצה קשר איתה" (עמ' 46 מול ש' 12-10).

9.ג.48. התייחסות דומה מצאתי בתצהירה של ענת פלג-הקר (ת/7) שציינה, כי לאחר שהתובעת עזבה את הקבוצה היא ניסתה ללא לאות לשמור על קשר עם בתה אלמונית, שלחה לה מכתבים, כספים, רכשה עבורה מצרכים, שילמה עבור הוצאות המחייה שלה "אבל אלמונית סרבה לכל קשר עם פלונית ולמיטב ידיעתי גם עם כל בני משפחתן". ממסרונים ששלחה הבת אלמונית לתובעת למדה הגב' פ"ה ש"אלמונית אמרה לפלונית לא פעם שפלונית לא תראה אותה יותר ושהיא (אלמונית) תפגע בעצמה אם פלונית תעז לפעול נגד ריקי שחם" (סעי' 17,18 לת/7).

10.ג.48. תימוכין לנושא הניתוק מצאתי גם בתצהירה של רחל ליכטנשטיין (ת/6), שהינה פעילה במרכז הישראלי לנפגעי כתות בע"מ, שציינה, כי התקבלו אצלם תלונות מצד חברי קבוצה שעזבו את הקבוצה ובני משפחה של חברי הקבוצה, כאשר קיים דפוס מאפיין באותן תלונות המתייחס להתרחקות מהמשפחה הקרובה עד כדי ניתוק מוחלט ממנה, לצד פניות חוזרות ונשנות להעברת סכומי כסף גדולים לצרכי הקבוצה (סעיף 7 לת/6).

11.ג.48. עד נוסף שהיה בקבוצה ועזב הינו עוה"ד אורי ד' שבתצהירו (ת/18) מפרט, בדומה לתובעת, את מגמת הרחקת חברי הקבוצה מבני משפחתם וחבריהם והפיכת הקבוצה לביתם כתחליף למשפחה ואת חברי הקבוצה לחבריהם כתחליף לחברים. ניהול קשר עם בני המשפחה נועד למעשה להשגת יעדים כלכליים בלבד של הנתבעת 1 (ר' סעיפים 9, 10, 12).

גם עדת ההגנה איה לביא ציינה, כי ניתן להתייחס לקבוצה כאל משפחה אם כי אינה מוותרת על משפחתה (עמ' 168 מול 19).

12.ג.48. אציין, כי למרות העובדה ולפיה חלק מהעדויות מתייחסות לחברי קבוצה אחרים שלא העידו בעצמם או שבני משפחותיהם לא העידו ולכן עסקינן בעדות מפי השמועה והינן חסרות משקל ראייתי או בעלות משקל ראייתי נמוך, עדיין, נתתי אמון בכל אחד ואחת מבני משפחות חברי הקבוצה שבאו להעיד ולקחתי בחשבון את כל אותן עדויות שאינן עדויות מפי השמועה. התרשמתי מהקושי העצום שהביא את בני המשפחה לדוכן העדים, ומהקושי שחוו בעת מתן

העדות המופנה למעשה כנגד בני משפחתם חברי הקבוצה היקרים להם מאוד למרות החשש כי הקשר לא יאוחה, וזאת מאחר וראו בהם שבויים באותה קבוצה בראשות הנתבעת 1, לא פחות. עדים אלה העידו מדם ליבם ורצו לראות את בני משפחתם שבקבוצה כחלק ממשפחתם לאחר שניתקו עצמם מהם ופגעו בהם כמשפחה עד מאוד. יותר מכל ראו בהם בני המשפחה כמי שפגעו בעצמם. כך הדגישה למשל הגב' שרה א' בעדותה, כי כלל לא ביקשה להתערב בחייה של בתה ייפי, אלא אך ביקשה את האפשרות לשוחח אתה כאימא, אך היא סירבה.

בני המשפחה העידו כולם אודות התנהלות דומה של חברי הקבוצה כלפי בני משפחתם שכללה ניתוק מתמשך ויצירת קשר בעיקר לשם קבלת עזרה כספית כזו או אחרת. כשנשאלו חברי הקבוצה על ידי בני משפחתם למטרות לשמן הינם זקוקים לכסף הם לא ציינו כי עסקינן בצורכי הקבוצה או הנתבעת 1 אלא תמיד ציינו צרכים אישיים שלהם. ניסיון הנתבעים להראות, כי מדובר בקשרים לקויים עוד מקדמת דנא בין חברי הקבוצה לבני משפחתם שכלל אינם קשורים לקבוצה תוך הטלת פגמים באישיותם של עדים אלה כעולה מסיכומיהם, אינה משנה מדעתי זו ולפיה הנתק מבני המשפחה או השינוי ההתנהגותי והתנהלותי המגירוי של חברי הקבוצה כלפי בני משפחתם החל ממועד הצטרפותם לקבוצה, אפילו היו קשיים משפחתיים כאלה ואחרים עוד קודם לכן.

הקבוצה אם כן מילאה עבור חבריה תחליף כמעט מלא למשפחה על כל המשתמע מכך (ר' למשל עדות ורדה שמואלי מטעם ההגנה לפיה ראתה בנתבעת 1 "משפחה" עמ' 292 מול 15), ועדיין קשר מסוים עם המשפחות התקיים, לפחות ביחס לחלק מחברי הקבוצה, בעיקר כאשר חבר הקבוצה לא "נשפט" ע"י משפחתו אודות חברותו בקבוצה וחברי הקבוצה עשו שימוש בבני משפחתם לטובת צרכים כספיים שנועדו בחלקם הרחב לקבוצה ולנתבעת 1 שבראשה.

המסקנה הינה אם כן, כי הקשר עם בני המשפחה התרופף עד למאוד. הקשר שנותר, נותר בעיקרו למטרות כספיות. כאשר גשר כלכלי זה לבני המשפחה נותק, בדרך כלל גם נותק או נפגע עד מאוד הקשר המשפחתי שהיה רופף ממלא בשל החברות בקבוצה. תנאי זה לדו"ח אם כן מתקיים ברובו אם כי לא במלואו, היינו לא עד כדי נתק מוחלט לכל אורך התקופה.

48. ת. אדיקות: תביעה לאדיקות פולחנית עזה, ללא שאילת שאלות או הטלת ספק.

48. ת. 1. טענה התובעת בסיכומיה, כי נושא זה בא לכלל ביטוי בחוסר האפשרות למתוח ביקורת על הקבוצה כל עוד הנך נמצא בה. אין לחבר בקבוצה למעשה כל רצון חופשי. ציין זאת היטב עו"ד אורי ד' בעדותו בביהמ"ש בעמ' 217, ש' 24 עד 219 ש' 19, וכלשונו: "... כל מי שנמצא בכת, נמצא בה שלא בטובתו אין ספק בכך. זה לא משנה מה הוא אומר, אי ואבוי אם היה אומר אחרת. ממילא לא היה שם, אם היה אומר אחרת" כשהופנה לכך שיש חברי קבוצה האומרים כי חברותם בקבוצה הינה מבחירה חופשית השיב: "איני יודע מה הסטטוס שלהם, אם כך אמרו, אני אומר לך מה אני יודע על איך המקום מתנהל בכל נימי, או שהם עדיין בתוך הקבוצה וזה תעלול או שהם פוחדים פחד מוות להגיד אחרת כי הם יודעים מה מעוללים ועוללו לי ואלה האפשרויות, או אומרים לא אמת מסיבה אחרת". באשר להיותו משועבד השיב: "אני לא יכול לומר שלא הייתי משועבד. כל מה שאני רוצה להאמין שאני לא הייתי משועבד, היו לי סיבות למה הייתי שם, לא

התנהגתי שם בסדר, נתתי שם סכומים שנדמה לי שאיני צריך לומר שבר דעת בעולם מחוץ לקבוצה לא נותן כאלה סכומים, זה כל כספי. זה מאפיין את הכת. קשה לי לענות על השאלה אם הייתי משועבד או לא, הייתי שם. נתתי כספים. בוודאות לא נתתי כספים מרצון חופשי ומלא. רצון חופשי לא יכול לאפיין אדם שמצוי בכת". כך גם סעי' 43, 86 ו-127 לתצהיר התובעת.

התובעת הפנתה לעניין זה גם לעדותו של מר אורי שחם שציין "רק מי שמרגיש שייך מספיק לקבוצה גם תרם את כל כולו לקבוצה ולריקי. נכון לומר זאת" (ההדגשה שלי א.ב. עמ' 247 מול ש' 4-5). עוד הפנתה לכך, שלא הוצג בכל חומר הראיות מקרה ובו חברי הקבוצה הצביעו על ספק או פקפוק בדברי הנתבעת 1, במיוחד כך כאשר הנתבעת 1 במהלך השיעורים מטיפה לחברי הקבוצה ש"לא צריך להבין ולא צריך לשאול שאלות". כך גם הונחו חברי הקבוצה שלא לקרוא ספרים מסוימים על מנת שלא להטיל ספק (נספח 8 לתצהיר התובעת, המהווה את תמלול השיעורים, בעמ' 44 למשל שם אומרת הנתבעת 1: "אני משתמשת פה בביטויים בעלי משמעות כמו אתיקה ומטאתיקה, אנחנו יושבים פה כדי ללמוד לחיות נכון על פי מטאתיקה אבל בין זה לבין שימוש בזה למעשה, זה אסור, רק מורה יכול לעשות את זה, מורה זה מישהו שהוא chosen, הוא נבחר...").

48. ת.ד.2. ל"אדיקות" ניתן לייחס גם את שינוי השמות בקרב חלק מחברי הקבוצה שהוסיפו למשפחתם את חלקי שמו של פרנק לויד רייט, כמו למשל שלומית צדפי ששינתה את שם משפחתה לפרנק, או אמיר אור ששינה את שם משפחתו ללויד, או יובל ששינה את שם משפחתו לרייט (עמ' 165 לעדות אלון בוהר מול ש' 9-14, שם הינו מסביר גם את שינוי השמות בשל היותו פרנק רייט לויד מוערך בקבוצה). כך גם קעקועים שהוטבעו על גופם של חברי הקבוצה הקשורים למצרים העתיקה (ר' למשל עדותו של אלון בוהר שעל ידו קועקעה ספינקס, קעקוע שקיים גם על גופה של הנתבעת 1 וכן לחברים נוספים בקבוצה יש את אותו קעקוע, עמ' 166 מול ש' 1-3).

48. ת.ד.3. הנתבעים מצדם כפרו מכל וכול בטענה זו מצד התובעת. לטעמם עסקינן בקבוצה הטרונגנית של אנשים אינטליגנטיים, משכילים, בחלקם בעלי מקצועות חופשיים ואף בתחומי עניין אקדמיים, תחומי מדיה ועוד שלא הפעילו כנגדם כל מניפולציות שהן באופן שהתנהלותם בקבוצה הלמה את דרישות הנתבעת 1 ככזה ראה וקדש. חברי הקבוצה השתתפו בשיעורים חקרו, שאלו והתווכחו באופן שלא העמיד את הנתבעת 1 כמי שמורה הלכה וכולם מחרישים בעקבותיה. מכאן, שלטענת הנתבעים אין מדובר בקבוצה המולכת אחר שיגיונותיה של הנתבעת 1.

48. ת.ד.4. בחינת חומר הראיות מלמדת, כי הנתבעת 1, גם בעיניה שלה כך נראה, למרות שלא העידה על כך, וגם בעיני הקרובים לה ביותר כמו גם יתר חברי הקבוצה, הינה קודם וראשית לכל "מורה" בהגדרה וחברי הקבוצה הינם תלמידיה. היא מרביצה בהם את תורתה. השיעורים הם לימודיים ובפועל, בניגוד לטענת הנתבעים, לא מתנהל כל פולמוס סביב ההנחות העובדתיות או התזות שהעלתה הנתבעת 1 במהלך השיעורים, אם כי חברי הקבוצה נדרשו לא אחת להביע דעה. מי שהורה אם כן, לימד והסביר הייתה הנתבעת 1. ניתן לראות ולשמע זאת לאורך כל השיעורים שהצליחה התובעת לשים ידה עליהם. יש להדגיש לעניין זה שכמות השיעורים ששמה עליה יד

התובעת אינה כלל השיעורים או אף בחלק גדול מהם אלא דווקא חלק קטן מהם, מכאן שמסקנה זו מבוססת על אלה ששמה עליהם ידה בהעדר ראיות אחרות מצד הנתבעים עצמם למרות שהשיעורים, כך נראה, כולם הוקלדו ונמסרו לנתבעת 1, ומכאן שהמסקנה הינה סבירה. עוד ניתן להסיק, כי חברי הקבוצה הינם תלמידי "המורה" והיא כאמור מוערכת על ידם מאוד. על פיה יישק דבר. היא זו שצריכים לקום לכבודה עת היא נכנסת לכנס הקבוצתי ואף לחוות לה קידה וכך גם כשהיא יוצאת את החדר. היא זו שיושבת בראש השולחן והיא כאמור המביאה והמוציאה של התכנים אך גם של האנשים, מהקבוצה ואל הקבוצה. מעמד זה של הנתבעת 1 בקרב חברי הקבוצה מלמד על כך שלנתבעת 1 מעמד מיוחד המלווה ביראה. ייראה זו מקורה תחילה בכבוד שחברי הקבוצה רוחשים לה, אך נדמה שגם מהחשש הנובע מכוחה כלפיהם בכל אותם "ניעורים" שחו ממנה ומהנתבע 2 במהלך השיעורים. ניעורים שהנתבעים וחברי הקבוצה לא התכחשו אליהם אך ניסו לייפות אותם כהתנהלות מקובלת ב"מסגרת משפחתית". מכאן ניתן להסיק, כי קיימת אדיקות באופן התנהלות הקבוצה במהלך המפגשים, באופן התייחסותם לנתבעת 1 ובאופן התנהלותם בינם לבין עצמם. ויודגש, כי לא מצאתי בחומר הראיות ראיה לכך שדברי הנתבעת 1 במהלך השיעורים הופרכו ע"י מי מחברי הקבוצה או כי נטען כלפיהם שאינם נכונים או בלתי אפשריים. בכך נוצרת מערכת יחסי אמון/יראה כלפי המורה הנבנה ומתעצם לאורך שנים ומקבל אף משנה תוקף, עוצמה והידוק לאור פרק הזמן בו שוהים חברי הקבוצה במחיצת הנתבעת 1 ובאופן בו היא מנהלת את הקבוצה. אופן זה של התנהלות מעצב עם הזמן את חברי הקבוצה כעושי דברה של הנתבעת 1 ללא כחל וסרק. בכך מתקיים לטעמי גם תנאי זה לדו"ח.

48.ה. ציות - דרישת ציות וכפיפות מוחלטת למנהיג הכת והטלת סנקציות כאשר אלה אינן ממולאות כנדרש.

48.ה.1. התובעת מציינת בסיכומיה, כי התייחסה לדרישה זו בתצהירה בסעיפים 124, 127, 174 ו-175. בעדותה וביחס לשאלה מה מנע ממנה לעזוב את הקבוצה, השיבה "פחד מנע ממני, זה הדבר העיקרי" (עמ' 251 מול ש' 14 וכן עמ' 279 שורות 5-6 לעניין לינצ'ים שעברו חברי הקבוצה ע"י הנתבעים וחברי קבוצה אחרים וכן עדות נעמי אברמסון שהעידה מטעם הנתבעים, הייתה מאוד לויאלית לעמדתם, אך לבסוף היתה מוכנה לקבל את העובדה ולפיה במהלך אחד השיעורים אף היא עברה סוג של לינצ' שכזה ע"י הנתבעים 1 ו-2 וחברי קבוצה נוספים (עמ' 245 מול 15-23) למרות שלא זכרה זאת אך טרחה וציינה כי: "...היו סיטואציות שאדם היה צריך, נכנס למקומות, אולי ניעור, שיתעשת על עצמו, הוא את עצמו מביא למקומות לא נעימים, זה לא היה סטנדרטי, היה מידי פעם" עמ' 249 מול 24-26).

48.ה.2. הנתבעים מצדם חזרו והדגישו לכל אורך ההליך בין בכתבי הטענות ובין בתצהירים ובעדויות, כי חברי הקבוצה הינם אנשים בגירים חופשיים ועצמאיים בדעתם שהשתתפו בקבוצת הלימוד מרצונם החופשי מאחר והפיקו מכך הנאה ותועלת אישית כשכולם אינם מצויים בכפיה כלשהי. עוד הדגישו, כי לכל אחד מחברי הקבוצה חיים עצמאיים משלו הכוללים עבודה, משפחה חברים ובית שאינם קשורים לקבוצה ולכן ניסיון לראות בקבוצה דבוקה שאינה ניתנת להפרדה אינו ממין העניין. מכאן שגם אין כל מקום לראות בקבוצה "כת" (ר' תצהירה של איה לבניא נ/30 ס' 4-5 וכן תצהירו של אורי צייג נ/31 ס' 5)

48.ה.3. בחינת חומר הראיות מלמדת, כי חברי הקבוצה אמנם נדרשו גם לציות. ד"ר ענת פ"ה למשל ציינה בתצהירה, כי נדהמה מכך שעל התובעת נאסר ללוות את בתה לארה"ב ללוויית גרושה המנוח "שמעתי בתוך כך את מצוקתה וגם את קבלת הדין בעוד שהיא לא הצליחה להסביר לי את הסיבה לאיסור זה" (סעי' 6 ו-15 לתצהירה ת/7).

שושי מ', גיסתה של התובעת, ציינה בתצהירה ת/9 מפי התובעת, כי לאחר שהתובעת עזבה את הקבוצה: "הדבר הכי בולט בדבריה היה חוסר החופש שהיה שם והשליטה הטוטאלית בכל פן של החיים: בפן המשפחתי, אסור שיהיה קשר שלא באישור ובשליטה של ריקי שחם, עד כדי כך שאפילו קשר זוגי, צריך לקבל את אישורה. בפן האישי – דיכוי מחשבתי, אסור ללמוד שום דבר מחוץ למסגרת של הקבוצה, וצריך לקבל אישור ממנה לפני כל החלטה או פעולה. ראשי הקבוצה, ריקי ואבי, יצרו תלות טוטאלית של פלונית בהם..." (ס' 11 לתצהיר). בחקירתה הנגדית ציינה: "אני זוכרת שהיא סיפרה לי שהיא התעניינה באומנות יפנית והיא ננזפה על כך קשות שהיא פולשת לתחום שאינו שלה" (עמ' 72 מול 16-17).

גם אחיה של התובעת, רמי מ', ציין בתצהירו (ת/10), שציין ביחס לנתבעת 1 כי "מדובר בשליטה טוטאלית של המנהיגה על כל אחד מחברי הקבוצה" (סעיף 24).

הרחיב על כך עוה"ד אורי ד' בתצהירו (ת/18) עת ציין, כי חברי הקבוצה נדרשו להתאמץ עבור הנתבעת 1 ולציית לבקשותיה. כל אימת שלא השתדלו די הם נאלצו להתמודד עם "הסתר הפנים של הגורו" כלשונה של הנתבעת 1, שהיה מביא על אותו חבר התנכלות רבתית של הנתבעת 1 והנתבע 2 כמו גם של יתר חברי הקבוצה. התנכלות שכזו גם בוצעה כלפי התובעת והביאה לשני ניסיונות התאבדות לנוכח הלחץ הקבוצתי לעמוד בצפיפותיה של הנתבעת 1 (ר' סעיפים 12, 13 ו-14 לתצהיר). עוה"ד דניאל הדגיש, כי היה חשש מתמיד בקבוצה מפני "חרון אפה" של הנתבעת 1 שהביא לכך שהיו בה חברים שרעבו ללחם פשוטו כמשמעו לאחר שהעבירו את מלוא כספם לנתבעת 1 ואף נטלו הלוואות אותן לא יכלו להשיב בעוד שהנתבעת 1 ובני משפחתה חיים חיי פאר ראוותניים כיאה למלכה לאחר שהנתבעת 1 הסבירה לחברי הקבוצה, כי הינה גלגול נשמת חתשפסות מלכת מצרים העתיקה. מהלך השיעורים בהם השתתפו חברי הקבוצה גם נועד להעביר מסר של נתינה אינסופית של חברי הקבוצה-הם התלמידים- למורתם – היא הנתבעת 1 על מנת שתוכל לממש שליחותה עלי אדמות והיא הצלת האנושות ושמירה על כדור הארץ. נתינה זו היתה מרכיב מרכזי בהווית הקבוצה (ס' 15 לתצהירו).

בחקירתו הנגדית נשאל כיצד זה יתכן שכל חברי הקבוצה בתצהירים שצורפו להגנה מציינים שהיו בקבוצה מבחירה וביקשו להפסיק להטריד אותם והשיב: "זה לא מפתיע, זה טיבה של הכת או מי שמשתייך אליה, לאחרונה צפה השוואה בין בחורה אינטליגנטית מהכת של גואל רצון שלפני שנעצר אומרת שאוהבת אותה (צ"ל אותו – א.ב.), הוא בעלה, גרה בבית פתוח בלי מנעול, גרה מבחירתה, באה מתי שהוא רוצה, הכל עושה מרצון, אחרי שנעצר ועננה הוסרה ממנה, אמרה דברים הפוכים לגמרי. לגבי אותם אנשים שנתנו תצהירים, אני אומר שהדבר החשוב יותר זה לשמוע מי שנשמע מחוץ לקבוצה. זה מס' בודד ונדיר של אנשים שהיו שם, ואפשר לשמוע בני משפחה של האנשים האלה, שדעתם נשבתה לתוך הקבוצה. אני אומר זאת כמומחה אלא מידיעה הכי עמוקה, אמיתית וכואבת, כל מי שנמצא בכת, נמצא שלא בטובתו, אין ספק בכך. זה

לא משנה מה הוא אומר, אוי ואבוי אם היה אומר אחרת. ממילא לא היה שם אם היה אומר אחרת" (עמ' 217 מול ש' 27 עד עמ' 218 ש' 7). כשנשאל מדוע חברי קבוצה שיצאו ממנה אומרים דברים אחרים, כאשר הכוונה הינה לאלון בוהר ואשתו טל ראשוני, השיב "איני יודע מה הסטטוס שלהם, אם כך אמרו, אני אומר לך מה אני יודע על איך המקום מתנהל בכל נימי, או שהם עדיין בתוך הקבוצה וזה תעלול או שהם פוחדים פחד מוות להגיד אחרת כי הם יודעים מה מעוללים ועוללו לי ואלה האפשרויות, או שאומרים לא אמת מסיבה אחרת. אם ישאלו אותי אם טל ואלון יודעים איך זה מתנהל, אני עונה בוודאות כן. כעורך דין היו באים אלי חלק מאנשי הקבוצה, אחרי מעשים שהיו שולחים אותם לעשות, הייתי נותן להם יעוץ איך להתמודד עם ההיבטים הפלילים שראיתי שם. אלון וטל לא חושבים שהם יודעים, לא צריך לשכנע אותם להיזכר, הם יודעים כמונו את המעשים שהם עשו, אני יודע מה הם עשו, ואם הם עזבו זה בשל אותם דברים. הייתי שם ועזבתי" (שם, ש' 11-18), ולמרות הדברים הללו, כשנשאל אם היה משועבד, השיב "לא אמרתי שהייתי משועבד" (עמ' 219 מול ש' 1), אך בהמשך אמר "קשה לי לענות על השאלה אם הייתי משועבד או לא, הייתי שם. נתתי כספים. בוודאות לא נתתי כספים מרצון חופשי ומלא. רצון חופשי לא יכול לאפיין אדם המצוי בכת" (שם, ש' 8-10). כך גם ציין, שרצון חופשי בניתוח שלו לא היה לו באותה עת. בחקירה חוזרת נשאל שוב ביחס לאלון בוהר וטל ראשוני וחששותיהם מן הקבוצה והסביר שהם אמרו לו שהם חוששים (עמ' 229 מול ש' 22-23).

48.ה.4. החשש והיראה ממה שעלול להתרחש למי שפונה כנגד הקבוצה, מבטא את הציות הנדרש בקריטריון זה של הדו"ח. חשש זה בא לכלל ביטוי בחקירתו של אלון בוהר אורדונה. אלון עזב את הקבוצה לאחר שהיה בה כ-14 שנה. לאחר שעזב את הקבוצה הוא פנה למרכז לנפגעי כתות. כשנשאל מדוע השיב, כי "באותו זמן היה נראה לי שזה קשור. היום לא יודע כבר" (עמ' 154 מול 13). כשנשאל מדוע כשקיבל את הזימון לדיון היה בסערת רגשות ופרץ בבכי השיב: "נכון, אתה רוצה להיות במקומי ולראות מה כ"כ מסעיר?...מה זה ענייני? מה קשור אלי? במיוחד כשאני באתי אליכם אמרתם שהכול בסדר, שאתם לא מערבים אותי ולא אהיה קשור לתיק הזה, אחרי החיסיון אמרו לי שפלונית יותר חשובה לו. אני לא רוצה להיות מעורב כאן. יצאתי, עזבו אותנו בשקט. אני לא חושש מכלום, אך רוצה להמשיך עם חיי הלאה. זה הפסיק לעניין אותי" (עמ' 154 מול 16-21). בהמשך התברר, כי עשה שימוש בכדורים פסיכיאטרים לאחר שעזב את הקבוצה. גם רעייתו טל ראשוני נזקקת לשיחות לאחר עזיבת הקבוצה. כשנשאלה כיצד הגיבה לכך שמקורבים אמרו לה שהינה מצויה בכת השיבה: "בהתחלה חלקתי על דעתם, אח"כ הסכמתי, אח"כ אמרתי שלא בדיוק. היום איני יודעת להגיד" (עמ' 188 מול 27-28).

המסקנה המתבקשת הינה, כי אורח החיים במסגרת הקבוצה חייב ציות וכפיפות לנתבעת 1. מתן עדות בביהמ"ש הינה ללא ספק ניסיון להטיל דופי בקבוצה או בנתבעת 1 ומכאן הקושי העצום שבעצם עמידה על דוכן העדים ומתן עדות באופן שרק "עלול" לפגוע בקבוצה ובנתבעים, מה שגרם לאלון בוהר למתחים ולחצים עצומים לאחר שהצליח לצאת מחברותו בקבוצה. לא מיותר לציין, כי שני אלה, אלון בוהר ורעייתו טל ראשוני, זומנו באמצעות צו הבאה לאחר שלא נעתרו לזימונם לביהמ"ש. מכאן שהחשש שלא לפגוע ולציית להלך הרוח בקבוצה גם לאחר עזיבתה מוטבע בחברי הקבוצה העוזבים לפחות בחלקם, מה שמעיד שבעתיים על התנהלות חברי הקבוצה בהתאם לקו המנחה אותו טווח הנתבעת 1.

48.ה.5. לא התעלמתי לעניין זה מעדויותיהם של חברי הקבוצה כמו גם מעדותו של הנתבעת 2, שביקשו להציג תמונה שונה לגמרי. יצוין, כי כל עדי ההגנה, למעט הנתבעת 3 שתצהירה נמשך במהלך עדותה לאור קשיים מהתחום הנפשי שהציגה באולם ביהמ"ש ולא ארחיב מעבר לכך, נראו לי כאנשים בוגרים, בעלי מקצוע בתחומים מרשימים ומקובלים, שעמדו על טענתם לפיה הימצאותם בקבוצה הינה מרצונם החופשי, מבלי שאיש כופה זאת עליהם ומבלי שאיש מורה להם כיצד לנהוג, לחשוב ולהתנהל. השיעורים לטעמם הינם מרחיבי דעת והנתבעת 1 הינה אדם מאיר עיניים שהימצאות בקרבתו רק הסבה להם אושר, שיפרה חייהם והביאה להם הצלחה בעיסוקם. את סכומי הכסף שהשקיעו בקבוצה ובנתבעת 1 לא ראו אלא כנתינה מרצונם החופשי וכביטוי לרצונם החופשי במיוחד כשאינו עסקיני בסכומים שהם גבוהים כטענתם.

יחד עם זאת, ולמרות שאמירות אלה מנוגדות מטבען לדברי התובעת ועדיה, לא התרשמתי כי כך הם בהכרח פני הדברים. ודוק, נקודת מבטו של המעיד בהחלט יכולה להיות אמיתית מבחינתו, אך "לא כל מה שרואים מכאן רואים משם". לעיתים יש צורך בפרספקטיבה הן של מקום והן של זמן על מנת לעכל את מה שהתרחש בקבוצה. רק כאשר יצא אותו חבר אל מצוי מחוץ לקבוצה הוא יכול היה להבין את שעבר עליו. בהחלט ייתכן, כי מה שנראה לאותו חבר קבוצה כטוב במיטבו, יכול ויראה אחרת לגמרי ברגע שנקודת מבטו תשתנה, היינו במקום להביט מהקבוצה החוצה, הוא יביט אל הקבוצה מבחוץ ויתהה האם יש בהתנהלות זו של הקבוצה כדי להוות התנהלות נורמטיבית המותרת בדין אם לאו.

עוד לא התעלמתי מהעובדה ולפיה ב"כ הנתבעים חזרו והדגישו הן במהלך הדיונים והן בסיכומיהם כי "איש באמונתו יחיה" במיוחד לאור [חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו](#), כאשר התנהלות שאולי נראית חריגה למתבונן מהצד, לרבות בעיני ביהמ"ש, אינה חייבת להיות מוקעת אך מחמת זאת, כל עוד אין בהתנהלות זו משום פגיעה אסורה בחברי הקבוצה על פי החוק. אתיחס לנושא זה ביתר הרחבה בהמשך עת אתבונן על כלל הפרמטרים המרכיבים את המונח "כת", אך לעת הזו אומר, כי לא התרשמתי מדברי עדי הנתבעים כאילו התנהלותם הינה חופשית מבקורת או מהשפעת הנתבעת 1 או כי הינם פועלים באופן חופשי באופן אובייקטיבי. נדמה, כי יותר מאשר חברי הקבוצה פועלים באופן חופשי כרצונם, הינם פועלים במסגרת קבוצתית מחבבת מאוד ותובענית באופן ניכר המתווה להם דרך התנהלות במסגרת הקבוצה תחת ניהולה של הנתבעת 1. אין בכך כדי לסתור את טענתם כי הינם חשים בנוח תחת מסגרת זו וכי הינה נוחה להם וכי אינם חשים בה כל לחץ או מתח, אך יחד עם זאת, אין בהכרח בראייתם זו כדי להוות את נקודת מבטה של התובעת או של המתבונן מהצד הוא ביהמ"ש בנסיבות. מכל מקום, האמנתי בנסיבות כי גם תנאי ה"ציות" הנדרש לפי הדו"ח אמנם מוכח בנסיבות.

48.ו.1. מיסיונריות - פעילות לשם גיוס חברים נוספים.

48.ו.1.1. לטענת התובעת, כעולה מסעי' 63-58 לתצהירה, הנתבעת 1 העלתה צורך קבוע בגיוס חברים נוספים על מנת שניתן יהיה להגדיל הקבוצה וכפועל יוצא על מנת לממן רכישות נוספות עבורה. התובעת פרטה בתצהירה את האופן שבו הנתבעת 1 "צדה" את חברי הקבוצה ודרשה להרחיב את מספר החברים (ר' גם לעניין זה חקירת התובעת עמ' 251 מול ש' 6-1, שם מפרטת התובעת כיצד היא עצמה דאגה לגיוס חברים לקבוצה ובהם אמיר, אורי ד', יובל רייט, טל ראשוני

וכן דני ודני גולדברג). גם עו"ד א.ד. (בעדותו עמ' 138 מול ש' 18-7), מספר אודות קשריו עם התובעת שהביאו אותו להצטרף לקבוצה כאשר על המצטרפים החדשים בשפת הקבוצה להיות "חיפושניקים", היינו כאלה המחפשים תשובות לשאלות, כאשר התובעת, גם לטעמו, דאגה לצירופם של רבים נוספים לקבוצה, כמו דורון אונטר, טל ראשוני, אלון בוהר ועוד.

2.1.48. הנתבעים מצדם לא ראו בצירוף חברים חדשים לקבוצה כל רע, כמו גם הסכימו, כי כל מי שביקש להצטרף לקבוצה אמנם ניהל שיחה עם הנתבעת 1 על מנת שזו תוכל לבחון את מידת התאמתו בטרם יצטרף לקבוצה (ר' ס' 14 לתצהיר הנ/2 נ/35). הנתבעים הכחישו עם זאת את הדרך לצירוף חברים לקבוצה ואת המניעים לכך כפי שציינו התובעת ועוה"ד דניאל.

3.1.48. עיון בחומר הראיות מלמד, כי גם באשר לקריטריון זה שבדו"ח, יש ממש בדבר התקיימותו בנסיבות. כך למשל הגב' שרה א' העידה, כי בתה ייפי (אפרת אלמוג) הצטרפה לקבוצה לאחר שהתובעת, אצלה קיבלה העדה טיפולים ברפואה אלטרנטיבית, המליצה לה לפנות לגב' בשם לילי שלם, שהינה פסיכולוגית, וכפי שהתברר לה בדיעבד אותה לילי שלם היתה הציר שדרכו, אחרי תחקורים, הגיעה בתה להיות חברה בקבוצה (עמ' 24 לפרו' מ- 8.9.11, מול ש' 27).

גם **טל ראשוני** ציינה בעדותה, כי נכנסה לקבוצה באמצעות התובעת. בתחילה פגשה את הנתבעת 1 לשיחת היכרות ולאחר מכן התקשרה לנתבעת 1 וביקשה להמשיך לפגוש אותה וכך הגיעה לקבוצה. העדה ציינה, כי את כל המפגשים הראשונים עשתה בביתה של הנתבעת 1 ורק לאחר מכן הגיעה לקבוצה (עמ' 175 מול ש' 25). המפגשים היו נערכים בימי שישי אצל הנתבעת 1 בביתה, כאשר השיעורים נערכו בימי שלישי ושבת. מפגשים נוספים היו בחגים, הן היהודיים והן הלא יהודיים, כמו גם ימי הולדת.

מכאן, שהקבוצה, כפי שהודתה בו התובעת בעצמה, עסקה בגיוס מתמיד של חברים חדשים למסגרתה. אלה לא נכנסו לקבוצה לפני שעברו ראיון מיון אצל הנתבעת 1 שמצאה אותם מתאימים לקבוצה או שנדחו על ידה. מכאן כאמור שרכיב זה בקריטריונים אמנם מתקיים.

48. ז. גיוס כספים - עיסוק של חברי הכת בגיוס משאבים כלכליים ואחרים עבור הכת ומנהיגיה.

1. ז.48. לטענת התובעת, פרק גיוס הכספים היה פרק משמעותי במסגרת החברות בקבוצה והפנתה לכל אותם סכומים שהעבירה לנתבעים במהלך שהותה במסגרת הקבוצה שעמדו לטענתה על כ-2.7 מיליון ₪. התובעת הדגישה בחקירתה, כי לצורך העברת סכומי הכסף לנתבעים היא נטלה הלוואות גם מאנשים פרטיים והחזירה אותם בהמשך (עמ' 267 מול ש' 21-22).

2. ז.48. הנתבעים מצדם טענו, כי אמנם הוחלפו מתנות בין חברי הקבוצה כולם, לא רק כלפי הנתבעים, כאשר לטעמם אין מדובר במתנות יקרות ערך. אשר לסכומי כסף שהועברו ע"י חברי הקבוצה לנתבעים, אלה כולם הושבו, זו היתה לטענתם הדינמיקה בקבוצה, לקחת ולתת הדדית (ר' למשל עדות הנתבע 2 עמ' 46 לפרוטוקול מ- 3.12.2013 מול 9-23). הנתבע 2 ציין בעדותו, כי הנתבעים אף נתנו הלוואות לאחרים ובהם התובעת עצמה, (עמ' 47 מול 22-24) אלא שעובדה זו לא

צוינה בתצהירו משום מה. הנתבע 2 הודה, כי קיבל הלוואות מהתובעת אך בפועל, כך טען, השיב לה את שקיבל. בכל הקשור עם התשלומים החודשיים עבור השיעורים טענו הנתבעים תחילה, כי אלה נגבו באופן מסודר רק החל מ- 2008, אלא שטענה זו אינה מדויקת, לשון המעטה, שכן התשלומים החודשיים עבור השיעורים נגבו באופן מסודר כבר שנים רבות קודם לכן, בין אם כך מציינת התובעת, ובין אם מציינים זאת אחרים כמו **אלון בוהר** (עמ' 161 מול ש' 13-14, שם מציין כי החל משלם את התשלומים החודשיים מרגע שהצטרף לקבוצה ומדובר ב- 1996 ואחרים שחברים גם כיום בקבוצה) ואף הנתבע 2 עצמו מודה בכך במהלך עדותו(עמ' 108 לפרוטוקול מ- 3.12.13 מול 18-19 וכן 113 מול 1).

3.ז.48. תימוכין לגיוס הכספים ע"י כלל חברי הקבוצה לטובת הנתבעת 1 מצאתי בתצהירי בני משפחת התובעת שהתייחסו להלוואות שביקשה מהם התובעת ורכישות שבצעה עבור הנתבעת 1 והיו בתחום ידיעתם (ר' תצהירה של **שושי מ'** ת/9 סעיפים 8, 9, 10 ועדותה עמ' 74 מול 9-10 לעניין איקונין שנרכשו כמתנות עבור הנתבעת 1; תצהירו של **מר רמי מ'** אחי התובעת – ת/10-סעי' 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, בהם מפורטות דרישותיה הכספיות של התובעת מבני משפחתה והרכישות שביצעה עבור הנתבעת 1 והיו בתחום ידיעתו. כך גם בחקירתו הנגדית מציין, כי הדרישה לכספים לא היתה מחמת מצוקה כלכלית לאוכל, אלא לצורך רכישת מתנות, כמו אותו איקונין שרכשה התובעת עבור הנתבעת 1 (ר' פרו' מ- 20.2.12, עמ' 79 מול ש' 12-15); תצהירו של מר חיים מ' (ת/11) סעי' 15, 16, 17, 18 שאף ציין מפי התובעת כי: **"החברים בקבוצה נדרשו על ידי ריקי להפעיל לחץ על המשפחות ובמיוחד ההורים על מנת שיתנו להם את הכספים הנדרשים לריקי. חברי הקבוצה הונחו להיות אסרטיביים ולהשתמש בכל מניפולציה אפשרית על מנת לקבל את הכספים"** (סעיף 24 לת/11). כך גם ביחס להתנתקותה של הבת אלמונית מהתובעת לאחר שעזבה את הקבוצה (סעי' 26 ו- 29 לתצהיר)). יצוין, כי בחקירתו הנגדית ציין, כי אלמונית, בתה של התובעת, היתה בקשר טוב עם המשפחה עד לשנת 2005, למרות שהתובעת, בשל היותה בקבוצה, היתה בנתק עם המשפחה.

4.ז.48. **מר מנחם ג'** ציין בתצהירו (ת/1) את הדברים הבאים:

3. בתקופת השתייכותם לאותה קבוצה נטלה אחותי עטרה כספים בסכומים ניכרים, מאות אלפי ₪, מהוריי ומקרובי משפחה נוספים, כפי שמסרו לי הוריי, וזאת באמתלות שונות לעיתים באמתלה של חובות לשוק האפור.
4. בשנת 2008 לערך פנו דני אחי וזוגתו דאז, איה לביא (שגם היא השתייכה לקבוצה) אל הוריי בבקשה שהוריי ישעבדו רכושם כבטוחה להלוואה שדני ואיה סיפרו שהם זקוקים לה – הוריי סרבו לכך.
5. דני גם ביקש מאבי לחתום עבורו על ערבות ע"ס של 90,000 ₪ בבנק. סכום זה, לדברי דני, נועד להשקעה בנכס. כאשר דני נשאל האם הוא הבעלים של הנכס, דני השיב שהוא אינו הבעלים והטיף לאבי שכסף וחומר אינם הדברים הכי חשובים בחיים, שהוא נהנה מהקבוצה ומטרותיה נעלות מכך. משפטים שכידוע לי דני ואיה חזרו עליהם.
6. להבנתי, הן הערבות שאבי חתם עבור דני, הן הדרישה לשעבד את בית הורי נועדו כדי להעביר כספים ומתנות יקרות ערך לריקי שחם".

בחקירתו הנגדית ציין ביחס לאחיו ולקשר הכספי בלבד שהיה להם עם הוריו כך: **"כאשר אחיי הבינו שכבר כסף לא יקבלו מהורי פשוט ניתקו את הקשר"** (עמ' 16 לפרוטוקול 8.9.11 מול ש' 22-23).

5.ז.48. בתצהירה של **שירה א'** היא מפנה לתמיכה כספית נרחבת בבתה אפרת אלמוג, בעת שהותה בקבוצה, הוצאות שהוציאה עבור רכב, מיטת פילטיס, ואף נסיעות לצרפת שפשרן לא היה ברור, עד לסירוב המשפחה למתן כספים כשלאחר מכן **"ייפי הפסיקה להגיע אלינו הביתה"** (סעיפים 5, 6, 7, 8, 9, 10 ו-13 לת/2).

6.ז.48. **נועה ל' ק'** ציינה בתצהירה (ת/3), כי נמשכו מחשבון הבנק של אחותה שירה בזמן ששהתה בחו"ל כספים על ידי אחותה איה, חברת הקבוצה, תוך שימוש בייפוי כוח אך ללא הרשאה (סעיף 23 לתצהיר).

7.ז.48. גם **שירה ל'** סיפרה בחקירתה הנגדית, כי אחותה איה לביא עשתה שימוש בייפוי כוח שנתנה בידה להוציא כספים מחשבון בנק השייך לה. שירה ל' הודיעה, כי רק מאחר ומדובר באחותה לא הגישה תביעה כנגדה, אך כשביקשה חזרה את ייפוי הכוח היא קיבלה איום בתביעה בסכום של חצי מיליון ₪ ללא הסבר מדוע, מה שחייב בהמשך הגשת תלונה במשטרה על איומים מצד אחותה איה לביא (ר' עמ' 40 מול ש' 16-6). **איה לביא** עצמה ציינה, כי היתה במצב כלכלי רע ונזקקה להלוואה מאביה אם כי לא ציינה שנוקקה לכסף בשל תרומתה לקבוצה או לנתבעת 1 (עמ' 267 מול 16). היא הוסיפה, כי אמנם מסרה סכומי כסף בסך של כ- 47,000 ₪ לנתבעים אך אלה דאגו להשיב לה סכומים אלה במזומן אם כי לא היתה לה כל אסמכתא לכך (עמ' 271 מול 8), איה לביא הודתה עם זאת בכך שסייעה בגן לאפות חלות ועבדה במטבח משך כחודשיים, אך הכחישה שימוש שלא כדין בכספי אחותה.

8.ז.48. מר **אליהו ט'** ציין בתצהירו (ת/5), כי התובעת פנתה אליו לשם קבלת הלוואה לרכישת בית ספר או מעון בפריס לסיוע לילדים טיבטים, והוא אמנם נתן לה הלוואה ע"ס 60,000 ₪. הלוואה נוספת נתן לצורך פעילותה של התובעת בקבוצת הלימוד בסך 45,000 ₪. פעם שלישית שביקשה הלוואה כבר סרב. תחושתו היתה שהתובעת נמצאת במצוקה גדולה ושהיא **"ממש חייבת להשיג את הכסף בכל מחיר"** (סעי' 6, 7, 8 ו-9 לת/5). בחקירתו הנגדית ציין, כי התובעת ביקשה ממנו לסייע במכירת ביתה וכששאל מדוע מבקשת למכור את הנכס היחיד שלה, ביקשה ממנו התובעת לא להתערב והרחיקה אותו מהנושא, תוך שציינה כי הינה זקוקה לכסף לשם עשיית מעשה טוב לילדים בחו"ל, שם נקנה בית (עמ' 45 ו-46 לפרו' 8.9.11).

9.ז.48. בתצהירה של **ד"ר ענת פ"ה**, חברתה של התובעת, אוששו דברי התובעת ולפיה **"הבנתי מפלונית שהיא מעבירה כספים רבים למטרות שלא הצלחתי לעמוד על טיבן. עובדה זו נודעה לי כשנחשפתי ללחץ שלה להשיג הלוואות דחופות בהיקפים גדולים (פעם אחת הבנתי שעליה לגייס 100,000 ₪ תוך ימים)"** (סעיף 4 לת/7).

10.ז.48. **עוה"ד אורי ד'** מציין בתצהירו, כי העניק לנתבעת 1 בהיותו חבר בקבוצה מאות אלפי ש"ח בכסף במתנות, בעבודה עבור הנתבעים ללא תמורה כמו בגן דניאל או בנגריה של אורי שחם (עמ' 139 לפרו' 23.4.12 מול 6-7) וזאת מעבר לטיפול בענייניהם המשפטיים של הנתבעים 1 ו-2 ללא תמורה (ר' ס' 19-21 לת/18), ואף אישש חלק מהסכומים אותם העבירה להם התובעת (ס' 22 שם). כך גם ציין, כי חברי הקבוצה העניקו סכומי כסף עד שהפכו לנרדפים ע"י נושים כמו בנקים (שם עמ' 139 מול 25-28).

11.ז.48. **מר אלון בוהר** ציין בחקירתו, כי הוציא סכומי כסף שונים מידי חודש. היו תקופות בהן לא היה לו כסף ולכן לא שילם דבר, אך בתקופות אחרות בהן הפרוטה היתה מצויה בכיסו שילם בין 2000-3000 ש"ח לחודש (עמ' 159 מול 22) בעודו משתכר בין 4000-7000 ש"ח לחודש (עמ' 152 מול 13). עוד ציין, כי כמחצית משכרו הוצאה לטובת הקבוצה (עמ' 163 מול ש' 22) ומדגיש, **"לא היו מצבים שלא היה לי ובכל זאת נתתי. הייתי אז הולך לאמי"** (שם, מול ש' 25). כך גם נטל הלוואות לצרכי הקבוצה (עמ' 159 מול 28) וכן נטל מאמו סכומי כסף שנועדו להוצאות הנתבעים (ר' עמ' 162 מול ש' 24-25 וכן נספחים ת/19 ו-ת/20). לעניין הוצאות שהוציא מר בוהר מחשבונה של אמו עבור רכישת כרטיסי טיסה לנתבעים, כאשר רק חלק מהלוואות אלה השיב לאמו ובסך הכול נטל מאמו כ- 300,000 ש"ח הלוואות כאשר רוב הכסף הלך לצרכי הקבוצה, ר' עמ' 163 מול ש' 15-17). סכומי הכסף נועדו חוץ מהשיעורים לתשלום משכנתא לבית הנתבעים 1 ו-2 בצהלה, לארוחות, להוצאות עבור מוצרי חשמל, לנסיעות לחו"ל, או לרכב שהיה צורך לקנות (עמ' 160 מול 13-16). מר בוהר הפנה לכך שרעייתו טל שהיתה חברה בקבוצה גם כן, אף היא שילמה סכומים של כ- 3,000 ש"ח לחודש (עמ' 162 מול ש' 1), כמו גם התובעת עצמה שילמה עבור השיעורים, המשכנתא של הנתבעים 1 ו-2, נסיעות לחו"ל, הכנת ארוחות ועוד (עמ' 162 מול 9-10). מר בוהר קורא לתשלומים החודשיים ששולמו לנתבעת 1 "מנחות" (עמ' 163 מול ש' 26), כאשר מעבר למנחות אלה שולמו סכומים נוספים, כמו למשכנתא כאמור. כשיצא מהקבוצה בסיכומו של יום לא היה ברשותו כל רכוש למעט רכב, אך היו לו חובות בסדר גודל של כ- 300,000 ש"ח, הקשורים להשתתפותו בקבוצה. החובות הם בעיקר לבנקים ולחברים, אם כי חלק מהחובות נולדו לטענתו לצרכיו שלו. עוד ציין, כי אף נתן מתנות לנתבעים 1-2 ובהם דמויות של קדושים נוצריים.

12.ז.48. **הגב' טל ראשוני** אף היא העידה כי שילמה עבור השיעורים כ"מנחה" סכומים שונים וכן הוציאה הוצאות רבות עבור הנתבעת 1. כך למשל תיארה סכום של 10,000 ש"ח שקיבלה פיצויים מאל-על שם עבדה והוציאה אותם על חגיגת יום הולדת שלה וכן על מתנה שרכשה עבור הנתבעת 1, כאשר נהוג שגם בימי הולדת של חברי הקבוצה עצמם נרכשת מתנה עבור הנתבעת 1 (עמ' 192 מול 17-21).

13.ז.48. גם **מר אורי שחם** התייחס לסכומי הכסף שנגבו מחברי הקבוצה כשאמר: **"יכול להיות שהתמורה היא בעצם עשייה. אולי התמורה היא גם מימון שיעורים פעמיים בשבוע. כשאתה מקבל משהו בלי לתת משהו אין בו ברכה. הנתניה יכולה להיות בהרבה דברים. זה חלק מהוויית המקום. צריך גם לתת ולא רק לקחת. אנשים מבינים שהם צריכים לסייע כי יש צורך להחזיק את המקום ואת ריקי"** (עמ' 247 מול ש' 10-13). בהמשך ציין, כי התמורה אינה חייבת להיות כספית, היא יכולה להיות בעזרה בגן דניאל, אך יש גם תקופות שבהם אנשים שלא היה להם לא

נתנו דבר, אך כשרווח כן נתנו כי זה חלק מהקבוצה (שם, ש' 15-20). במקום אחר בעדותו וביחס למימון נסיעותיהם של הנתבעים לחו"ל, ציין "חברי הקבוצה גם תרמו לנסיעות לחו"ל, נקרא לזה לתת" (עמ' 260 מול ש' 5-6), וביחס לעצמו ציין בחקירה חוזרת כמה כסף היה משלם השיב: "אם היתה לי תחושה, אם היה לי בכסף או בחומר, נתתי בשמחה כהודיה על מה שאני מקבל" (עמ' 262 מול ש' 2-3) אך ציין בהמשך, כי מעולם לא דרשו ממנו לשלם, לא הנתבעת 1 ולא הנתבע 2, והעזרה מתבצעת לא רק כלפי הנתבעת 1 אלא גם בין שאר חברי הקבוצה.

14.ז.48. גם עדת ההגנה הגב' נעמי אברמסון העידה, כי היה מקובל בקבוצה לשלם עבור הוצאות הנתבעים 1 ו-2 כאשר כל אחד נתן כמה שרצה (עמ' 252 מול 5-6). היא עצמה העבירה כספים לנתבעת 1 גם מהלוואות שנטלה מאימה, כאשר שכרה החודשי עמד במוצא על לא פחות מ-25,000 ₪ לחודש וכלשונה: "לא לויתי מאימי סכומי כסף גבוהים ולא הערתי לקבוצה, אולי לאוברים שלי, סייעו לי אולי בכספים, היו מצבים כאלה, אך לא סכומי עתק, זה הלך להוצאות שלי. אולי נתתי כמה מאות לריקי, גם לשם זה הלך" (עמ' 251 מול 12-14) יצוין, כי לא היה קל לעדה זו לציין עובדות אלה.

15.ז.48. המסקנה המתבקשת בפן זה שבהגדרת הקבוצה הינה, כי הקבוצה עסקה בין יתר עיסוקיה בגיוס סכומי כסף רבים לטובת פעילות שדרשה מימון עפ"י הנחיית הנתבעת 1. ההנחיות ניתנו בין באופן ישיר ובין באופן עקיף באמצעות הנתבעים 2 ו-3. הדרישות הכספיות הישירות היו בתשלום עבור השיעורים ואלה שולמו מידי חודש בחודשו לאורך שנים רבות (ר' למשל אורי צייג עמ' 253 מול 1-3 וכן ורדה שמואלי עמ' 278 מול 4-5 ושוב, שלא כטענת הנתבעים לפיה רק משנת 2008 החלו גובים באופן מסודר לאחר רישום עמותה). מעבר לסכומים אלה, שנקראו כאמור "מנחה" והועברו בדר"כ במזומן במעטפות או כשהם עטופים באמצעים ויזואליים נאים לא אחת עם מכתב לוואי לנתבעת 1, שילמו חברי הקבוצה סכומי כסף ניכרים עבור רכישות שונות שנועדו לרווחת הנתבעים 1 ו-2 וכללו בין היתר השתתפות בתשלומי המשכנתא של בני הזוג ריקי ואבי שחם (ר' עדות הגב' ורדה שמואלי בעמ' 281 מול 22-25 שם ציינה כי סייעה ובפועל ריכזה את נושא תשלומי המשכנתא עבור הנתבעים 1 ו-2), השתתפות בעלויות טיסה של הנתבעים 1 ו-2 לחו"ל הן בכרטיסי טיסה והן בהוצאות שהייה (ר' למשל הגב' ורדה שמואלי עמ' 281 מול 8-10 שהייתה מרכזת גם נושא זה של התשלומים לסוכנות הנסיעות עבור טיסות הנתבעים 1 ו-2 לחו"ל). עוד השתתפו חברי הקבוצה במימון השתתפות שהיית הנתבעים 1 ו-2 בחו"ל, השתתפות ברכישת נכסי מקרקעין, השתתפות ברכישת מיטלטלין עבור נכסי המקרקעין, השתתפות ברכישת מיטלטלין אחרים כמו כלי רכב, חפצי אומנות מסוגים שונים, מימון ארוחות משותפות ברמה גבוהה (ר' עדות אורי צייג אודות הרמה הגבוהה של הארוחות בעמ' 260 מול 24 – 261 מול 3), שילמו חובות שונים עבור הנתבעים 1 ו-2 בין אם לעורכי דין ובין לאחרים וכן התנדבו פיסית לרווחת הנתבעת 1 בין בטיפולים פרא-רפואיים ובין בסיוע בגן דניאל כעובדים ללא תמורה ועוד. יאמר כבר עתה, כי טענות הנתבע 2 בדבר היקף מתנות בשווי זניח שהוחלפו הודנית או כי סכומי הלוואות שנטלו הוא והנתבעת 1 הושבו כולם, לא הוכחו כדבעי. האמנתי כי גם הנתבעים העניקו מתנות לחברי הקבוצה יחד עם זאת, לא הוכחו שווים של מתנות אלה וכפי הנראה אלה פחתו לאין שיעור משווים של המתנות שהרעיפו על הנתבעים חברי הקבוצה ובהם התובעת ועוה"ד דניאל אפילו תאמר, כי יש לשניים אלה עניין אישי בתביעה מאחר ושניהם מנהלים סכסוכים בערכאות המשפטיות למול

הנתבעים. מעבר לכך ובכל הקשור עם סכומי הכסף שהעבירה התובעת לנתבעים לא ראיתי כל אסמכתא בכתב או בראיה מהימנה אחרת כי אלה אמנם הושבו לה בין ע"י הנתבע 2 או ע"י אחר מטעמו לאחר שהנתבע 2 הודה כאמור שהתובעת הלוותה לו סכומי כסף, למעט אותם סכומים בהם הודתה התובעת כי קיבלה חזרה מאותו סרז' פאס. לא מיותר לציין, כי בנושא זה ציפיתי לעדותה של הנתבעת 1 וכן הנתבעת 3 אלא שכאמור הנתבעת 3 לא העידה באופן מלא ותצהירה נמשך ע"י בא כוחה ואילו הנתבעת 1 לא הטריחה עצמה לישראל לתן עדות על המשמעות הראייתית שיש לכך עת בעל דין אינו מוצא לנכון להעיד במשפטו מקום בו הינו אמור לשמש עד מרכזי בהליך ונדרשות מצדו הבהרות שאינן נלמדות ממקורות ראייתיים אחרים ולו כדי לחזק את אלה. (ר' לעניין זה [ע"א 795/99 אנטוני \(טוני\) פרנסואה נ' אהוד \(אודי\) פוזיס, נד \(3\) 107 \(2000\)](#) שם מזכיר לנו כב' הש' אנגלרד כי "רשאי היה בית-המשפט מאז ומתמיד להעניק ל'שתיקתו' של בעל-דין משקל ראייתי לחובתו. משקל ראייתי זה עולה, מטבע הדברים על המשקל שמייחסים בדרך-כלל לאי-העדתו של עד, בעוד שבעל-דין מוחזק, ככלל, כעד מרכזי (ראה [ע"א 216/73](#) סולומונוב נ' אברהם [פורסם בנבו] [4], בעמ' 194)). מכאן שאי העדת הנתבעת 1 בעצמה פוגמת קשות בגרסת הנתבעים. לכך מצטרפת משיכת עדות הנתבעת 3 שאף בכך יש כדי לפגום ממשית בגרסת הנתבעים כאשר לא די לטעמי בהסברי הנתבע 2 וכל יתר עדי הנתבעים שיש בהם יותר לכסות על התנהלות הנתבעת 1 מאשר להסבירה.

16.ז.48. המסקנה המתבקשת הינה, כי חברי הקבוצה סייעו בין בכסף ובין בשווה כסף לקיום צורכי הנתבעים ובראשם הנתבעת 1. שיעור ההוצאות היה גבוה ולמרות טענות הנתבעים כי סכומי כסף שנטלו בהלוואה גם הוחזרו לחברי הקבוצה לא מצאתי כאמור כל תימוכין להשבה זו לא ע"י הנתבעים ולא ע"י חברי הקבוצה מטעמם למעט הודאת התובעת, כי סכום מסוים אמנם הושב לה ע"י אחר שאינו מהנתבעים. מכאן, שחברי הקבוצה עסקו במסגרת הקבוצה בגיוס סכומי כסף לאורך שנים כחלק משגרת ההתנהלות בקבוצה. סכומי הכסף ששולמו בפועל אינם ידועים אך מדובר בחלק ניכר מרכושם הפיננסי של חברי הקבוצה באופן שמתיר לפחות את חלקם במצב כלכלי רעוע לאחר שנים רבות בהם הינם מצויים במסגרת הקבוצה בעוד שהנתבעת 1 ובעלה הנתבע 2 מגדילים את רכושם לאורך השנים ביחס ישר כך נראה לשיעור סכומי הכסף שהשקיעו בהם חברי הקבוצה. מכאן שגם תנאי זה של הדו"ח מתקיים.

48.ח. ויתור על רכוש – תביעה להקדשת הרכוש הפרטי לכת או למנהיגיה.

48.ח.1. תנאי זה הינו למעשה המשך ישיר לתנאי הקודם. לטענת התובעת כאמור לעיל, היא הוציאה הוצאות ניכרות שעלו כדי סכום התביעה ופרטה אותן בהרחבה במסגרת תביעתה וסיכומיה. בתמצית הוציאה התובעת סכומים לסיוע ברכישת דירת הנתבעים 1-2 בפריס, סיוע במימון רכישת אחוזתם בדרום צרפת, תשלום דמי חברות קבועים מדי 4 שבועות לאורך שנות חברותה בקבוצה, מימון טיסות, שהייה ואירוח של הנתבעים 1-2 וכן של בתם דניאל בחו"ל, השתתפות ברכישת ג'יפ מרצדס עבור הנתבעת 1, תשלום שכר לימוד בב"ס אמריקאי עבור הבת דניאל, רכישת שני תנורים, מקרר, סירים, מימון שיפוץ חדר אמבטיה בבית הנתבעים 1-2 בתל אביב, רכישת ריהוט ואח, רכישת פסלים, עגילים, חפצי נוי, איקונות נוצריות, עטים יוקרתיות ותכשיטים עבור הנתבעת 1 וכן השתתפות ברכישת יצירות אומנות לחברי הקבוצה, בנוסף,

השתתפות ברכישת מנורת הולוגרמה, וכן תשלום הוצאות משפט עבור הנתבעים, תשלומים עבור גן דניאל ומימון החזר הלוואה לעוה"ד דניאל, כמו גם תשלומים חודשיים עבור השבת משכנתת הנתבעים 1-2 לדירתם בתל אביב, תשלום טיפולי שיניים לנתבעת 1 ותשלום "קנס" לנתבעת 1. התובעת הפנתה לעניין זה לתצהירה נספחיו ועדותה בביהמ"ש כמו גם, לעדות עו"ד א.ד. (עמ' 142 לפרו', מול ש' 19-14) שם הינו מתייחס לנתינה בה חויבו חברי הקבוצה כלפי הנתבעים. כן הפנתה לעדות אלון בוהר, (עמ' 163 לפרו', מול ש' 24-15) שהעיד אודות סכומי הכסף שהעביר לנתבעים, לרבות פנייה לאמו לשם קבלת סכומי הכסף לאחר שרכשו אזל, כך גם חקירתו של אורי שחם (עמ' 247, מול ש' 5-4) המתייחסת לתרומת חברי הקבוצה לנתבעת 1, כמו גם הטפות הנתבעת 1 במסגרת השיעורים אותם העבירה לצורך בנתינה, (כעולה מנספחים 12-7 לראיות התביעה ולמוצג ת/25).

הנתבעים מצדם שללו בפועל גם תנאי זה.

48.נ.2. למרות שלא מצאתי בראיות כי כלל חברי הקבוצה ויתרו על מלוא רכושם לטובת הנתבעים או הקבוצה, עדיין יכולתי להבחין שחלק מחברי הקבוצה מצויים לאורך שנים במצוקה כלכלית כזו או אחרת שחייבה אותם ליטול הלוואות. כך התובעת עצמה, וכך גם אלון בוהר למשל או טל ראשוני ואחרים. אמנם לא ניתן לקבוע בוודאות כי מצוקה זו מקורה כולה בדרישותיה הכספיות של הנתבעת 1 אך יחד עם זאת אין לי ספק, כי חלק ניכר ממנה מקורה בהוצאות שנאלצו להוציא חברי הקבוצה לטובת הנתבעת 1 שנוקקה כל העת לסכומי כסף ניכרים לשם הסדרת הוצאותיה, שהרי ניתן באופן סביר להניח, למשל, כי אדם הנוסע עם בני משפחתו לחו"ל פעמיים או שלוש בחודש ידרש להוצאות ניכרות לשם כך במיוחד כאשר קיימות גם הוצאות מעבר לנסיעה עצמה כמו הוצאות שהייה ויש חברים מהקבוצה המממנים זאת עת הינם מצטרפים לנסיעה, או הוצאות עבור תשלומי משכנתא של הנתבעים 1 ו-2 או עבור הסדרת הארוחות המשותפות והכל מעבר ל"מנחות" החודשיות ששילמו חברי הקבוצה באופן קבוע ועוד. אפילו לא תאמר כי ההוצאה הוצאה תמיד על חשבון חברי הקבוצה עדיין ניתן לקבוע לאור מסמכי חברת הנסיעות למשל כי הוצאות הטיסה הוצאו בחלקם הגדול ע"י חברי הקבוצה, כאשר נושא המימון רוכז ע"י הגב' ורדה שפון שמואלי שהסדירה עבור הנתבעים גם את נושא תשלומי המשכנתא החודשיים (ר' לעניין זה עדותה של ורדה שמואלי עמ' 281 לפרוטוקול 4.4.13 מול 25-24). מכאן, שתנאי זה, לפיו נדרשים חברי הקבוצה לוותר על רכושם לטובת הקבוצה וראשיה, מתקיים באופן חלקי ויחסי, אך גם חלק זה הינו משמעותי בנסיבות לאור הכמות הרבה של ההוצאות שהוצאו בפועל.

48.ט. סולידאריות בין חברי הכת - עידוד הדדי בין חברי הכת, המתאפיין בגילויים חריגים של אמפתיה. יצירת קרבה גדולה בין החברים והקדשת מרבית זמנם לפעילות בתוך הקבוצה או למען תועלתה.

48.ט.1. לטענת התובעת, חברי הקבוצה הקדישו את רוב זמנם למפגשים, שיעורים, ארוחות ואירועים בתוך הקבוצה ועם חברי הקבוצה, לרבות חגים, ימי הולדת שנחגגו בחיק הקבוצה ולא בחיק המשפחה (ר' אלון בוהר עמ' 151, מול ש' 28-21 לעניין המפגשים הרבים בהם נדרשו חברי הקבוצה, וכן תצהיר התובעת ס' 119, 120, 141). כך גם כל חברי הקבוצה היו מעורבים בתחזוקה ניקיון וסיוע בגן דניאל, מבלי שזכו לכל תמורה ועשו כן בהתנדבות. מעבר לאלה, טיפולים

ושירותים מקצועיים הוחלפו בחינם בין חברי הקבוצה, במיוחד כאלה שבוצעו עבור הנתבעים והנתבעת 1 בראשם (סעיף 173 לתצהיר התובעת, עדות **טל ראשוני** עמ' 186 ש' 25-20, אורי ד' עמ' 139 ש' 28-15, **ורדה שמואלי** עמ' 284 ש' 28-26). מעבר למפגשים ופעולות הדדיות שבוצעו האחד כלפי השני, נוצרו גם קשרים זוגיים בין חברי הקבוצה בינם לבין עצמם, וילדים הובאו לעולם רק בין חברי הקבוצה (עדות **אלון בוהר** עמ' 158, ש' 19-18, וכלשונו: "**לא היה דבר כזה שבני זוג לא יהיו בקבוצה. לא היה מצב בד"כ שבו בני קבוצה עם בני זוג לא יהיו בתוך הקבוצה. גם לי היתה חברה כמה חודשים**" וכן עדות הנתבע 2 עמ' 128, מול ש' 8, עד 134 מול ש' 20, באופן המלמד כי מירב הקשרים הזוגיים היו בתוך הקבוצה).

48.ט.2. תימוכין ל"שמירה ההדדית" שבין חברי הקבוצה בינם לבין עצמם ובינם לבין הנתבעת 1 יכולתי למצוא בחומר הראיות למכביר. כך למשל, **הגב' שרה א' ציינה** בתצהירה, כי:

"19. בשלב מסוים נכנס אל ביתנו ללא הזמנה (פשוט התפרץ) גדעון אוקו (המסתייד גם הוא לקבוצה) יחד עם אמא שלו (גדעון הוא בן נען) (הקיבוץ בו מתגוררת העדה – א.ב.). והטיח בי שאפסיק לעסוק בענייני הקבוצה וכי הוא איננו מסתייד לכת, הוא טען שהוא בכלל לא חבר בקבוצה של ריקי שחם, ושאין לו שום קשר עם הבת שלנו – כל זאת, כאשר הבת שלי (ייפי), יושבת בסלון אצל אמא שלו (אדווה), שהיתה חברתי הטובה ביותר) בבית שמרוחק 60 מטר מהבית שלנו בקיבוץ. אוקו אמר לי שאעסוק בצרות שיש לי במשפחה עם הבת שלי והבעל שלי".

ובהמשך:

"22. אציין כי לפי התרשמותי, ההתנכלויות, ההטרדות, איומים מסוגים שונים (בפרט איומים בעלי אופי מיני) ונקיטת הליכי סרק או איום בנקיטת הליכי סרק, זו שיטה בה נוקטים ריקי שחם וחסידיה כלפי מי שהם מזהים כיריביהם. כך, בנוסף להכפשות המיניות כלפי בעלי גדי, בסמוך לפסח 2010 הגיע לביתנו שליח כשבידו מכתב איום, חתום על ידי עו"ד איה לביא (המסתייכת לכת), בגין כך שאני כביכול נוקטת הסטה כלפי לילי שלם (המסתייכת לכת) ופוגעת בשמה הטוב ובפרנסתה. כעבור מספר ימים, התקבל מכתב איום נוסף, חתום על ידי עו"ד משה וקרט (שאחיותיו – גילה ורותי מסתייכות לכת), ובו דרישה לפצות את לילי שלם בסך של 100,000 ₪ בגין הנזקים שכביכול גרמתי לה, אחרת אתבע בערכאות משפטיות. למותר לציין, כי לא היתה לי מעורבות בהפסקה הנטענת של קשרי העבודה הנ"ל, ומכל מקום, לא הוגשה נגדי שום תביעה ולא בכדי".

בחקירתה החוזרת ציינה, כי התקשרה אליה גב' לילי שלם מהקבוצה וצעקה עליה שלא תעיד במשפט של פלונית (עמ' 30 מול ש' 6).

ראו לעניין זה גם סעיפים 28, 29, 40, ו-41 לתצהירו של **עו"ד אורי ד'** (ת/18) באשר למה שמצפה למי שמבקש לפנות כנגד הקבוצה הכולל השחתת צמיגי רכבים, מריחת צואה על דלתות, הכפשות איומים, וכך גם הוא והתובעת נאלצו להתמודד עם איומים הכפשות, הוצאת דיבה וכיוצ"ב. התובעת עצמה העידה ביחס לשאלה מדוע היו חברים בקבוצה שעזבו אך לא תבעו את הנתבעת 1 והשיבה כי "**הם מתים מפחד. תראה את המסכת שאני עברתי מאז שעזבתי שם. עומדת לי אישה מתחת לבית אחרי לידתי, עם שלט, כאן גרה פלונית אמא מתעללת, ימים עומדת עם שלט. שמה ורדה שפון שמואלי**" (עמ' 246 לפרו' 11.11.12 מול 8-6). באשר לטענה כי גם נעמי אברמסון עזבה את הקבוצה אך אומרת דברים ראויים עליה השיבה כי "**היום היא עדיין חלק מהקבוצה**" (שם)

מול 16) ובהמשך: "היא עדיין קשורה אליהם, ואומרת זאת מתוך פחד. לפני שעזבתי, ידעו על כך שאני בדרך החוצה כמה זמן, זה הורגש, אחד המפגשים לדעתי כחודשיים טרם עזיבתי, נאמר מפורשות, אני לא מקנאה במי שעוזב את המקום הזה, כך אמרה ריקי, איזה חיים אומללים יהיו למי שעוזב את המקום הזה" (עמ' 246 מול 24-27).

3.ט.48. מכאן, שכל זיהוי של פגיעה במי מחברי הקבוצה ובראשם הנתבעת 1 על ידי גוף או אדם חיצוני, זכה באופן מידי לתגובה בין מותרת (מכתב איום בתביעה מעו"ד), ובין תגובות בוטות אחרות שאינן בהכרח לגיטימיות (הפגנות למול ביתה של התובעת או עוה"ד אורי ד', ביטויים מילוליים קשים כלפי בני המשפחה ועוד). כך למשל, ציין אורי שחם בחקירתו כי התלונן כנגד מומחית התובעת פרופ' י' ג' לוועדת האתיקה של החברה הפסיכואנליטית (ת/21) וזאת עשה לאחר שנכח בדיונים בביהמ"ש, והבחין, כך טען, כי נעברו על ידה "עבירות תמורות". אורי שחם העיד, כי את המכתב ניסח חבר בשם אריאל שכותב יפה. הנתבעים 1-2 אמנם לא קראו את המכתב אך ידעו את רוח הדברים (עמ' 240 מול ש' 19-24). בהמשך הוסיף, כי התייעץ עם הרבה מאד אנשים קודם שכתב את המכתב (עמ' 242 מול ש' 18), אם כי בסיכומו של יום התברר כי חלק גדול מהמושגים המקצועיים שנמצאים באותו מכתב תלונה, הוא כלל אינו מכיר. כך למשל בעמ' 242 מול ש' 15 כשנשאל מהן תופעות אינטראפסיכיות, השיב: "מה אני כתבתי דבר כזה?".

4.ט.48. כך גם התגייסו חברי הקבוצה לטובת גיוס כספים למטרותיה של הנתבעת 1 (ר' עדות אלון בוהר בעמ' 160 מול 6-3 וכן מול 16-13). חברי הקבוצה טיפלו בנתבעת 1 ללא תמורה (ר' עמ' 164 מול ש' 23, שם מספר כי אשתו טיפלה בריקי ברפואה סינית ויפנית ולא קיבלה על כך כל תשלום; תצהירה של התובעת סעיף 173 ולפיו ביצעה טיפולים לנתבעת 1 ללא כל תשלום, על בסיס יומי לאורך שנים) אלון בוהר אף ציין, כי "מונח של ערבות הדדית מתאים בין חברי הקבוצה" (עמ' 166 מול ש' 15). כך גם ציין, כי הנתבעת 1 נהגה לתת לו מתנות בימי הולדת כמו עט, פסלים, כל מיני דברים לבית, לא דברים גדולים וכן זהב בשל היותו צורף ממנו עשה תכשיטים שחלקם מכר וחלקם נתן. כך גם חגי ארבל מהקבוצה, לו חברה בתחום ההייטק, העסיק את אשתו ושילם לה שכר, כמו כן נתן להם רכב שכור על חשבון החברה.

גם טל ראשוני ציינה בעדותה, כי "היינו נפגשים הרבה, עושים חגים, מסיבות, חיים שלמים, משהו חברתי ואינטלקטואלי, תרבותי" (עמ' 174 מול ש' 15-16). בהמשך ציינה, כי טיפלה בנתבעת 1 במסגרת עבודתה כמרפאה סינית ויפאנית ללא תמורה כמו גם טיפלה בחברי הקבוצה ללא תמורה (עמ' 186 מול 16 ומול 23-2). בחקירה נגדית פרטה כיצד היחסים בקבוצה בכך שלא קיבלה תמורה לעבודתה נענתה גם ע"י האחרים באותו האופן כך שאבי שחם למשל לימד את בעלה את תחום הברזל, דורון הפנה אליו לקוחות, אבי סידר לו עבודה בקסטיאל, חברי הקבוצה חתמו להם ערבות לדירתם השכורה (עמ' 194 מול 23-14), כך גם הנתבעת 1 העניקה מתנות לחברי הקבוצה (שורה 26 שם), והיא עצמה הצטרפה לחברת הייטק של אחד מחברי הקבוצה, הכשיר אותה בלימודים וְעוֹד (עמ' 195 מול 6-1). העדה גם הדגישה כי במהלך השהות בקבוצה חלה התפתחות של חברי הקבוצה בעולמם המקצועי.

48.ט.5. גם בכל הקשור עם הדיון המשפטי המתנהל בין התובעת לנתבעים, קיבלו חברי הקבוצה והנתבעים עצמם אינפורמציה מלאה מאורי שחם שנכח בדיונים (ר' עמ' 239 מול ש' 22-23, שם ציין "נכון שאני הייתי כאן כמי ששימש להם אוזניים ועיניים" ובהמשך "אני חיל החלוץ של הקבוצה" (עמ' 241 מול ש' 13) ועוד הוסיף כי התיק "בוער בעצמותיו" שם מול ש' 17-18). לעניין זה ראו גם עדותה של איה לביא שסייעה לנתבעים 1 ו-2 בענייניהם המשפטיים גם ביחס לתיק זה (ר' עמ' 276 מול 3 בו הינה מציינת כי היתה בקשר עם משרד עוה"ד שטיפל בעניינם, כך גם אימתה חלק ניכר מתצהירי עדי ההגנה). אורי צייג הגדיר את המסגרת הקבוצתית כ"סוג של בית" (עמ' 252 מול 12), ואף ורדה שמואלי ראתה כאמור לעיל בנתבעת 1 משפחה, כל כך משפחה שבאחת מצוואותיה ציינה את דניאל שחם, ביתם של הנתבעים 1 ו-2, כמוטבת (עמ' 295 מול 13).

הסולידריות הקבוצתית התבטאה גם בשינוי שמות חלק מחברי הקבוצה או ציור כתובות קעקע מהמיתולוגיה המצרית על גופם (ר' ורדה שמואלי עמ' 300 לפרוטוקול מ- 4.4.2013 מול 6 ו-11).

48.ט.6. המסקנה מכל האמור לעיל הינה, כי קיימת סולידאריות רבה בין חברי הקבוצה המגוונים איש על רעהו ובמיוחד על הנתבעת 1 בכל תחומי החיים בין באופן שוטף בכל הקשור עם חיי היומיום, ובין במצבים משבריים עבור הקבוצה והעומדת בראשה שאז נחלצת הקבוצה להגנתה בכל האמצעים החוקיים והפחות חוקיים העומדים לרשותם, תוך ניהול מלחמת חורמה בגורמים הפוגעניים לא פחות. מכאן, שאין אלא לקבוע שגם תנאי זה בהגדרת הדו"ח מתקיים.

48.י. דוקטרינה - אידאולוגיה העומדת בבסיס פעילות הכת, מסבירה ומפרשת את העולם בצורה חדשה, תוך שימוש בשיטות שינוי תודעה (מדיטציה וכיוצ"ב) המשמרות את הנאמנות לכת ולמנהיג.

48.י.1. לטענת התובעת, הדוקטרינה מתקיימת בביורר במסגרת קבוצת הלימוד. השיעורים כפי שתועדו מפרטים בהרחבה את משנתה של הנתבעת 1 בדבר פרשנותה את העולם, באופן המכוון לנאמנות עיוורת כלפיה ולביצור שליטתה בחברי הקבוצה. התובעת הפנתה לכך שהנתבעת 1 הטיפה לצורך בחומרים הטובים ביותר לשימושה האישי, החל מהרכב בו היא נוהגת דרך המסעדות בהן היא סועדת, חפצי האומנות והפסלים, הבתים המפוארים ברחבי העולם, בהטפה לכך שחומר יקר זה משמש לשירות התודעה והרוח, כפי שהיה במצרים העתיקה, בפרו, ובכל יתר המקומות שהנתבעת 1 כמורה מקושרת אליהם. לדברי הנתבעת 1, כך התובעת, מקום שבו אין חומר, אין רוחניות, וכל הצרכים הרבים הם בגדר עול שעליה לשאת בשל היותה אחת מחמשת הקיסריות של הפלנטה והם לא נועדו להנאתה האישית (עדות התובעת עמ' 247, מול ש' 27-8, סעי' 64-73 בתצהירה, כמו גם 74-88, 123-141, המתייחסים לתוכן השיעורים והסברי הנתבעת 1 בדבר הצורך בנתינה אינסופית למורה. ר' כמו כן תצהיר עו"ד אורי ד' המתאר אף הוא את משנתה של הנתבעת 1 בסעי' 7,8,15 לתצהירו).

48.י.2. הנתבעים מצדם שללו מכל וכל קיומה של דוקטרינה המיוחסת להם או לנתבעת 1 שבראשם. הנתבע 2 והעדים מטעם הנתבעים כולם התייחסו בביטול עד כדי זלזול בטענות התובעת בדבר השימוש שעשתה הנתבעת 1 באותם אלמנטים קוסמיים ושייכות הנתבעת 1 לקיסרי הפלנטה

כשלטעמם עסקינן בשימושים מטאפוריים בלבד שנועדו לתן צבע ללימודים מבלי שיהא בהם כדי להוות איזו אמירה אמיתית או מגמתית ובוודאי שלא היה בהם כדי להביא להתעשרותם של הנתבעים על חשבון חברי הקבוצה.

3.י.48. בחינת חומר הראיות מעלה, כי יש ממש בדברי התובעת. הקשבתו לשם כך לשעות רבות של שעורי הנתבעת 1 כפי שהוקלטו (נספחים 11 ו-12 לראיות התביעה שעלו על גבי דיסקים) מהם למדתי אודות אופן התנהלות השיעורים. אשר לטענה כי הנתבעת 1 דאגה לציין במהלך שיעוריה בקבוצה, כי מוריה הם ממקורות חוץ פלנטריים אישר זאת **אורי שחם** כשאמר: **"יכול להיות שאמרה שהוא ממקומות אחרים, יכול להיות. לא זוכר"** (עמ' 249 מול ש' 6), כשהכוונה היא למורה של הנתבעת 1, אם כי מר שחם נמנע מלהתייחס בצורה מפורשת לכך שהנתבעת 1 ציינה בפני חברי הקבוצה, כי הן היא והן הדלאי לאמה באו מבית ספר שנמצא ב"קונסטלציית הפליאדות". לשאלת ביהמ"ש **"אמונה מתחילה במקום בו העובדות מאבדות מהמשמעות שלהן. עובדה זה בגדר ידיעה, אמונה זה נשגב יותר. אם כך, ואתם מאמינים לריקי ואין הוכחות לעניין, כי אז נכון שהאמתם כי היה מאחורי זה משהו גדול מכולכם. המורים ובית הספר שלה. האנשים מאמינים כי המוסר את הדברים מקבל את התורה מגופים נשגבים מהם"** השיב: **"זה הגיוני"** (עמ' 250 מול ש' 23 עד עמ' 251 מול ש' 1), כך גם כשנשאל האם הנתבעת 1 מביאה את המידע ממקורות נשגבים מהם, השיב: **"בטוח"** וביחס לשאלה האם כך היא אמרה להם, השיב: **"כנראה, איני יודע. היא למדה מאחרים, אמרה 'מורים שלי'. לא יודע וזה לא מעניין אותי אם הם בשר ודם. אם מביאים לה דברים טובים, זה מספיק לי"** (עמ' 251 מול ש' 7-8). מכאן, שהנתבעת 1 מבססת את ידיעותיה על מקורות אחרים חוץ ארציים באופן המקנה לה יכולות שאין לחברי הקבוצה במקרה הפחות חמור בעיני, עד ליכולות נשגבות שלא לומר אלוהיות, לא פחות, לבצע ניסים במקרה החמור יותר. כך למשל הנס שגרמה הנתבעת 1 לקרובת משפחתה שזכתה לטיפול בעקבות מחלתה של האחרונה ממנה החלימה ואף הולידה ילד למרות שחלתה בזאבת והיו לה בעיות כיליתיות (ר' השיעור המוקלט מתאריך 1.6.2002. נספח 11 לראיות התביעה). מכאן, שהקבוצה נושאת עיניה למי שאינה כאחד האדם אלא מי שניחנה ביכולות מאגיות של ממש שיש לממש את רצונותיה מאחר ומאחורי כולן ניצבת מטרה נשגבה, גדולה ומיוחדת המאחדת את חברי הקבוצה כולם בדרך להשגתה והיא הצלת כדור הארץ. זוהי הדוקטרינה אותה יישמה הנתבעת 1 כלפי חברי הקבוצה בקבוצת הלימוד שנועדה לפילוסופיה מעשית ולמעשה הטיפה לאופן התנהלות עפ"י דרכה כשהמעשיות אינה אלא אמצעי להפעלת חברי הקבוצה למימוש רצונותיה של הנתבעת 1 על שלל ההוצאות הכספיות הנדרשות לשם כך.

בכך אם כן מתקיים גם תנאי זה של הדו"ח.

48.יא. טקסיות - הקפדה על קיום טקסים כחלק מתהליך אינדוקטרינציה שעוברים חברי הכת.

48.יא.1. לטענת התובעת, לקבוצה ריטואלים פנימיים שהבולטים בהם הם הענקת מנחות במזומן לנתבעת 1. המנחה עטופה בצורה חגיגית בליווי מכתב הודיה או ברכה (**אלון בוהר** עמ' 160 מול 18-23, **אורי צייג** עמ' 253 ש' 20, **טל ראשוני** עמ' 177 מול ש' 16 עד 178 מול ש' 13). כך גם בעת שהנתבעת 1 נכנסה לחדר קמו לכבודה הנוכחים (עדות **טל ראשוני** עמ' 181 ש' 16-17; עדות **נעמי אברמסון** עמ' 256 מול 17). סלסלות מלאות כל טוב הונחו בפתח ביתם של הנתבעים 1-2 (עדות **דוד**

ש' עמ' 89 ש' 12-14, עמ' 93 ש' 10-22, כמו גם פרק ד/4 לתצהיר התובעת). מעבר לאלה, סדר הישיבה במהלך הארוחות היה כזה שהנתבעת 1 הייתה יושבת בכיסא קבוע ומרופד, לידה הנתבע 2 ומצידה האחר הנתבעת 3 ולא מתחילים לאכול לפני שהנתבעת 1 מתחילה (עדות **טל ראשוני** עמ' 181 מול ש' 14-24). מעבר לאלה הפנתה התובעת לכתובות קעקע שקעקעו על עצמם חברי הקבוצה והתייחסו למצריים העתיקה כמו גם שינו שמות חלק מחברי הקבוצה כחלק מהצורך ליישר קו עם רצונותיה של הנתבעת 1.

48.יא.2. הנתבעים מצדם לא התייחסו באופן מסודר לטענות אלה אודות הטקסיות הקיימת לה במסגרת הקבוצה, אם כי שללו מכל וכול טענות התובעת אודות כתובות קעקע מוגדרות ומתוכננות שקעקעו על גופם חברי הקבוצה או שינוי שמות חלק מחברי הקבוצה כפועל יוצא מרצונה של הנתבעת 1.

48.יא.3. בחינת חומר הראיות מעלה, כי בחקירתה הנגדית של **שירה ל'**, היא ציינה כי נהגה לשמור על בנותיה של אחותה איה שהיתה בת זוגתו של חבר אחר בקבוצה, דני גולדברג, עת שניים אלה היו יוצאים למפגשים של הקבוצה. במפגשים אלה לעיתים היו גם שותפות בנותיה של איה, המפגשים נערכו בימי שלישי ושבת כשאז שמרה שירה על הבנות והעידה:

"היה טקס שלם של לבוש שלהם ושל הכנה, אי אפשר היה לשאול אותם לאן הם הולכים. הם לבשו בגדים ש'ם בכל הזדמנות לקראת המפגשים. בחיי היומיום זה היה שונה. הבגדים הש'ם היו רק למפגשים" (עמ' 37 מול ש' 23-25).

חלק מהטקסיות המלווה את הקבוצה נלמדת מהמפגשים, שנפתחו תחילה בסעודה ולאחר מכן התנהל שיעור על ידי הנתבעת 1. המפגשים הוכנו עפ"י סבב בין חברי הקבוצה, כאשר רמת האירוח היתה גבוהה (עמ' 175 מול ש' 6).

אודות הטקסיות למדתי גם מתצהירה של התובעת ולפיו, במסגרת הסעודות המשותפות, היתה הקפדה רבה על עריכת שולחן ראוי, רמת האסתטיקה, כמו גם על איכות המצרכים והיותם יקרים

(עמ' 27 לתצהיר התובעת) כך גם בכל תחילת שיעור ובסופו קדו קידה לנתבעת 1, לנתבעת 1 כסא מיוחד מרופד בכריות שרק לה הותר לשבת בו, חל איסור על התחלת הסעודה קודם להתחלת הנתבעת 1 לסעוד, השתתפות בשיעורים ובמפגשים היתה חובה מוחלטת, חלה חובה על כתיבת מכתבים לנתבעת 1 מכתבי תודה וסגידה שצורפו למתנות ולמנחות שנתנו כמו גם מכתבי התנצלות ומחילה; שירי הלל בימי הולדת; תשלום מנחה למורה היא הנתבעת 1 וכיוצ"ב (ר' עמ' 28-30 לתצהיר התובעת).

כך גם עוה"ד אורי ד' התייחס למנחות, סעודות הפאר הקבועות ועוד (ס' 18 לתצהירו).

48.יא.4. המסקנה מהאמור לעיל הינה, כי קיימת טקסיות במידה מסוימת במסגרת הקבוצה. קשה להלום מצב ולפיו רק התנהלות מנומסת כלפי הנתבעת 1 או הענקת פריווילגיות שמקורן בכבוד כלפי הנתבעת 1 מהוות סוג שלטקסיות רבת ערך לקבוצה עצמה. גם בכל הקשור עם כתובות הקעקע ושינוי השמות לא למדתי כי כך נהגו כל חברי הקבוצה אם כי ביחס לחלקם כך הם אמנם פני הדברים. המסקנה הינה כי נושא הטקסיות אינו נושא מובהק במסגרת ההתנהלות הקבוצתית

אם כי מתנהלים מפגשים באותו האופן ומוטלות חובות לביצוע על חברי הקבוצה כמו תשלומי המנחות למשל, שהן בגדר התנהלות חוזרת אך לא בהכרח התנהלות טקסית שנועדה לשם הידור הנתבעת 1. מכך שנושא של טקסיות בדו"ח אינו מתמלא לטעמי באורח מלא. הייתי מצפה להתנהלות יותר "דתית" בהיבט זה של טקסיות אך אותה לא מצאתי באופן מובהק אלא חלקי בלבד.

סיכומי מרכיבי הכת בדו"ח

49. המסקנה מכל האמור לעיל הינה, כי חלק גדול מאוד של מאפייני המונח "כת" כאמור בדו"ח אמנם מתקיים בנסיבות העניין. מכאן, שאין לי אלא לקבוע, כי לקבוצה מאפיינים כיתתיים. שאלה נפרדת הינה האם מאפיינים אלה יש בהם כדי להוליד תוצאה אופרטיבית ביחס לנתבעים. כזכור, צינתי בראשית דברי, כי הגדרת הקבוצה כ"כת" אינה מולידה על פי הדין הישראלי כל תוצאה אופרטיבית וכי יש לבחון האם במאפיינים אלה יש כדי להוות פגיעה בחוק כפי שהינו מונח לפתחינו כיום. נקודת המחלוקת העיקרית הינה האם יש במסגרת קבוצתית זו כדי להוות גורם מדרבן לביצוע פעולות החסרות שיקול דעת או מהוות פגיעה באוטונומיית הרצון או אולי נובעות ממניפולציות כאלה ואחרות שהופעלו על התובעת על מנת שתעניק את אותן מתנות באופן שאינו כפי המצופה בדין ממי שנותן מתנה ושמחייב לכן השבתן של אותן מתנות רק מחמת זאת שניתנו עת הנותן שהה במסגרת קבוצה בעלת מאפיינים כיתתיים. או במילים אחרות כלשון הדו"ח האם עסקינן ב"כת פוגענית". נדמה שהתשובה לכך אינה כה פשוטה ונדון בה להלן. נזכיר לעניין זה כי הגדרת "כת פוגענית" בדו"ח בהשלכה לנסיבות המקרה דנא הינה: **"קבוצה שהתלכדה סביב הנתבעת 1, תוך שימוש בשיטות של שליטה בתהליכי חשיבה ובדפוסי התנהגות לצורך יצירת זהות נבדלת מהחברה ותוך שימוש במצגי שווא. הקבוצה עודדה נאמנות, ציות וכפיפות לנתבעת 1 ולמטרותיה תוך ניצול חברי הקבוצה לקידום מטרות הקבוצה וגרמה לחבריה נזקים נפשיים, כלכליים וחברתיים בקרב חברי הקבוצה, ומשפחותיהם".** נבחן להלן האם הקבוצה הינה בפועל "כת פוגענית" באופן המוליד תוצאות אופרטיביות במסגרת העילות הנתונות לנו כיום בחוק.

"הטרדה נפשית" וכת פוגענית

50. תחילה נפנה לניסיון התובעת להגדירה כמי שסבלה במסגרת הקבוצה מ"הטרדה נפשית". לטענת התובעת, המגובה בחו"ד של הפסיכולוגית פרופ' ג' (ת/17), היא סבלה במסגרת הקבוצה ממצב של "הטרדה נפשית" היינו **"מצב בו אדם אחד בצורה פתיינית מציב את עצמו בעמדה שתלטנית וכוחנית כלפי אדם אחר ובדרך מאד מתוחכמת, שהיא כמעט סמויה, הפועלת כל הזמן, מוביל את האדם הזה להיכנע טוטאלית לרצונו מבלי שהוא יודע שהוא נכנע לאובדנו (היריגוין מארי – פרנס, הטרדה נפשית, כתר הוצאה לאור, ירושלים [2002])"** (ס' 25 לת/17).

לטענת פרופ' ג', לאחר שניתחה את התנהלות התובעת במסגרת הקבוצה כפי שספרה לה התובעת, וראתה בקשר שבין התובעת לנתבעת 1 קשר פרוורטי בו העטיפה הרוחנית-חברתית של דאגה הפכה לניצול, היא ציינה: **"פלונית עברה מלהיות סובייקט בתוך העולם עם הסובייקטיביות שלה, לאובייקט של סובייקטיביות של משהו אחר (אותה אישה) שאמרה לה איך לחיות, מה לעשות, עם מי להיות, את מי לעזוב, מה לקנות ולמי"** (ס' 30 לנ/17) או אז אבדה התובעת את כושר השיפוט העצמי שלה לאורך שנים כתוצאה מהאמונה השגויה ששיקול הדעת הנכון מצוי אצל

הנתבעת 1. כך גם איבדה את מיומנות הסיור וההתנגדות והייתה נתונה לחלוטין לשליטתה הנפשית, רגשית התנהגותית והקוגניטיבית של הנתבעת 1 ולתכתביה הפסבדו-רוחניים. "מצבים המוגדרים בספרות כ'שטיפת מוח' או רפורמת החשיבה לפי (Lifton R. 1956) (ס' 31 לת/17).

המומחית חזרה על גישתה בחקירה נגדית.

הנתבעים מצדם שללו את חווה"ד מכל וכול באשר אינה חוו"ד מומחה שברפואה.

51. נדמה, כי אין מנוס בנסיבות מלהתעלם מחוו"ד זו ככזו שאינה יכולה לקבוע ממצאים אודות מצבה הנפשי של התובעת באופן הקובע כי נמנע ממנה או נשלל ממנה שיקול הדעת בעת מתן כל אותם סכומי כסף ומתנות לנתבעים (ר' לעניין זה [ת"א \(חי'\) 1032/90 עיזבון המנוח אוסמה אברהים עיד חמד נ' מדינת ישראל](#) [פורסם בנבו] (21.4.05), בסעיף 2 לפסק הדין, בו מציין כב' השופט עמית בביהמ"ש המחוזי, כי "בתי המשפט אינם נוהגים לסמוך על חוות דעת פסיכולוג לצורך קביעה בתחום הנפשי, באשר פסיכולוג אינו 'מומחה רפואי'"). חוו"ד המבקשת לקבוע, כי שילוב התובעת במסגרת הקבוצה, יש בו כדי להוות פגיעה ברציה מבחינה נפשית מחייבת לטעמי חוו"ד הניתנת ע"י מומחה שברפואה ובנסיבות פסיכיאטר, באשר עסקינן למעשה בקביעת נכות או פגיעה נפשית שלה השלכות תפקודיות בהתנהלות התובעת והגבלתה להתנהלות שאינה נורמטיבית. כל זאת הנני לציין, מבלי לפגוע חלילה בפרופ' ג' שעם כל הכבוד למלאכתה אין בה את הנדרש כדי להסיק את המסקנות הנדרשות למעשה בתחום המצוי כולו או רובו לטעמי בעולם הרפואה. כך לעניין טענת התובעת להיותה לא פחות מאשר "שטופת מוח" המבצעת את הנדרש ממנה ללא הפעלת כל שיקול דעת בדומה לבובה על חוט המונחית ע"י הנתבעת 1. דוק, לטעמי, אין מניעה להגדיר אדם כמצוי תחת השפעתו הבלתי מסויגת של אחר ("נשלט"), תוך שהינו מבצע את המוטל עליו ע"י אחר ("השולט") בכל פעם שהינו מתבקש לעשות כן בבחינת "גולס", היינו חסר שיקול דעת או רציה משל עצמו אותה הינו יכול להניח לפני רצון השולט, אלא שעל מנת שניתן יהיה לקבוע, כי התובעת אמנם היתה במצב שכזה בו היתה בהעדר רציה תוך ציון מצב נפשי של "הטרדה נפשית" או "שטיפת מוח", יש צורך לטעמי כי מצבה הנפשי ייבחן ע"י מי שהינו כאמור מומחה לתחום הנפש בפן האורגאני הגופני ולא רק התנהגותי כתחום מומחיותו של הפסיכולוג. לפיכך, משלא הובאה חוו"ד של מומחה בתחום הפסיכיאטרי אין אפשרות לקבוע, כי התובעת נשלטה ע"י הנתבעת 1 עת ביצעה את תרומותיה לנתבעת 1 ולקבוצה שלא על פי רצונה אלא עפ"י רצון הנתבעת 1, היינו כי מעשיה כוונו כולם ע"י אחר היא הנתבעת 1 כאותה בובה על חוט. ויובהר, אין מדובר על פעולה יחידנית או לפרק זמן נתון וקצר, אלא על סדרת פעולות נתינה לאורך שנים רבות המחייבת קביעה ערכית ביחס ליכולותיה של התובעת להבין את מעשיה וכאשר הנטל המוטל עליה בנסיבות אלה להוכיח את שלילת יכולות ההתנגדות שלה ע"י הנתבעת 1 מחייבת כאמור גם קביעות של מומחה שברפואה ולא רק מומחה בתחום מדעי ההתנהגות. לעניין זה ציינו ב"כ הנתבעים ובצדק, כי קשה עד מאוד לראות התנהלות בעלת מאפיינים דומים לאורך שנים רבות מאוד, כ- 13 שנים בנסיבות, ככאלה שאין מופעלת ביחס אליהם שיקול דעת או רציה ולכן גם הצורך בקביעה שהינה יותר יסודית לעניין זה בדמותה של חוו"ד פסיכיאטר כאמור. לכך יש

להוסיף את העובדה ולפיה הקבוצה אינה אטומה באופן הרמטי למגע עם העולם החיצון, ומכאן, שהתובעת יכלה להיחשף להשפעות ממתנות לכאורה להתנהלותה או לביקורת שיכלה "לפקוח את עיניה" ולכן הקושי לעניין זה גדול עוד יותר. ואף למעלה מכך, חוות דעתה של פרופ' ג' מבוססת כולה על התבוננות בתובעת בלבד וקבלת עמדתה באופן מוחלט, מבלי שבחנה באופן מובהק את חברי הקבוצה האחרים ובראשם את הנתבעת 1 על הקושי הסובייקטיבי הנובע מהיות התמונה מוצגת דרך עיניה של התובעת בלבד. גם פן זה של חווה"ד מביא למסקנה ולפיה קשה עד בלתי אפשרי לקבוע מצב ובו התובעת מצויה ב"הטרדה נפשית" עד כדי קביעה כי הינה במצב של "שטיפת מוח".

52. המסקנה המתבקשת הינה שהתובעת אינה מוכיחה, כי הייתה במצב נפשי של "שטיפת מוח" בו פעולותיה התבצעו באופן אוטומטי כפי בקשות הנתבעת 1. הגדרת היותו של אדם כנתון ב"שטיפת מוח" מחייבת כאמור קביעה רפואית פסיכיאטרית (ר' לעניין זה גם [תפ"ח 23571-02-10](#) **מדינת ישראל נ' גואל רצון** [פורסם בנבו] (9.4.9), שם מציין ביהמ"ש כי: **"הפסיקה בישראל הביעה ספקנות רבה באשר לאפשרות של השפעתו של אדם אחר תוביל לשלילת החשיבה העצמאית על האחריות הפלילית הכרוכה בכך... איננו סבורים שיש מקום לקבל את התיאוריה בדבר קיומה של 'שליטה מנטלית' באדם אחר כבסיס לקביעת ממצאים בבתי המשפט בישראל"**). מכאן, שאין מקום לטענה בדבר "הטרדה נפשית" בה מצויה לכאורה התובעת, באשר אינה מוכחת.

יחד עם זאת ולמרות האמור, אין בהעדר חוו"ד מתחום הפסיכיאטריה כדי למנוע מהתובעת להוכיח קיומן של עילות תביעה המצדיקות השבה אך אינן מחייבות הימצאות במצב נפשי השולל ממעניק המתנה כל מודעות לעצם מתן המתנה. נבחן בהמשך עילות תביעה המתבססות בין היתר על הגדרת הקבוצה כקבוצה בעלת מאפיינים כיתתיים ואף על הגדרת הכת ככת פוגענית, היינו הימצאות במצב חברתי כזה הגורם לאותו חבר בקבוצה להיות מנוצל בשל אמון או תלות בנתבעת 1 ולנהוג כפי המקובל בקבוצה עפ"י הנחיות הנתבעת 1 באופן הגורם לה להוציא הוצאות עצומות כאמור.

יובהר כבר עתה, כי למרות העדר הוכחה בדבר שליטה נפשית בתובעת, עדיין לא יכולתי להתעלם מהעובדה ולפיה הגדרת הקבוצה הינה בעלת מאפיינים כיתתיים, כאמור לעיל. מכאן שעסקינן בקבוצה שהתלכדה סביב הנתבעת 1 וזו אמנם שולטת בה באמצעות הפעלת תהליכי חשיבה בקרב חברי הקבוצה ובהם התובעת תוך הנחלת דפוסי התנהגות שייצרו זהות אחרת ונבדלת של הקבוצה והתובעת כחלק ממנה מיתר החברה. בתוך כך הביאה הנתבעת 1 לכך שחברי הקבוצה התנתקו מבני משפחותיהם. כך גם הנתבעת 1 עשתה שימוש במצגי שווא בדבר יכולותיה המיוחדות והנבדלות מיתר חברי הקבוצה. מעבר לאלה הקבוצה והנתבעת 1 בראשה עודדה נאמנות, ציות וכפיפות לנתבעת 1 ולמטרותיה תוך ניצול חברי הקבוצה לקידום מטרות הקבוצה ותוך כדי כך גרמה לחבריה נזקים כלכליים וחברתיים, ולמשפחותיהם. בכך, ואפילו לא הוכח הפן הנפשי הפגוע כאמור, יש כדי לראות בקבוצה גם ככת בעלת מאפיינים פוגעניים.

53. נבחן עתה את עילות התביעה השונות בהתייחס לעובדות ומסקנות אלה ונראה מהן ההשלכות לתביעת ההשבה של התובעת. נציין תחילה כי חוק המתנה, תשכ"ח 1968 קובע כי:

1. (א) מתנה היא הקניית נכס שלא בתמורה.
(ב) דבר-המתנה יכול שיהיה מקרקעין, מטלטלין או זכויות.
(ג) מתנה יכול שתהיה בויתורו של הנותן על זכות כלפי המקבל או במחילתו של הנותן על חיוב המקבל כלפיו.
2. מתנה נגמרת בהקניית דבר-המתנה על-ידי הנותן למקבל תוך הסכמה ביניהם שהדבר ניתן במתנה.

במילים אחרות, כל המתנות שניתנו ע"י התובעת לנתבעים נגמרו בהקניית דבר המתנה. השאלה הינה אם כן האם היה פגם כלשהו בעצם ההקניה שיאפשר לתובעת לדרוש השבת המתנה עפ"י עילותיה השונות.

"השפעה בלתי הוגנת"

54. התובעת העמידה את עילת התביעה הראשונה מטעמה על השפעה בלתי הוגנת. בהשפעה בלתי הוגנת הכוונה למצב בו אדם נתון להשפעה רעה של אחר לטובת המשפיע ועל חשבוננו של המושפע. הכוונה הינה לניצול יתרון פסיכולוגי הנעוץ באמון או בתלות של צד אחד במשנהו באופן המונע מהצד הנתון להשפעה להפעיל שיקול דעת עצמאי. ככל שהצד בעל ההשפעה מנצל את מעמדו ואת תלותו של הצד האחר, באופן שהוא מפיק לעצמו או לצד ג' יתרון בלתי הוגן על דרך קבלת דבר ערך, כי אז פעולה זו ניתנת לביטול על ידי הצד שפעל תחת אותה השפעה (דניאל פרידמן, עשיית עושר ולא במשפט (מהדורה שניה 1998) כרך ב', 1031 (להלן: "פרידמן")).

לטענת התובעת, דוקטרינת ההשפעה הבלתי הוגנת חלה בדין הישראלי במסגרת סעיף 30(א) לחוק הירושה, תשכ"ה-1965. דוקטרינה זו חלה לטעמה גם על כל מקרה בו נרכשת השפעה על אחר ומשתמשים בה לרעה כאשר האדם שם את מבטחו באחר והלה מאכזבו (פרידמן, 1031). המכנה המשותף לכל אותם מקרים הינו הענקה חד צדדית בהיקף כלכלי משמעותי באופן הדומה למקרה דנא. נושא זה נדון בפסיקה (ר' ע"א 1233/94 פלונית נ' היועהמ"ש [פורסם בנבו] [17.12.95]), הדן באפשרות ביטול מתנה בייפוי כוח מחמת השפעה בלתי הוגנת של מקבל המתנה על נותן המתנה; ע"א 236/84 מנהל עזבון המנוחה הלה יפה ז"ל נ' אסיה שוורץ לבית קלצ'קין [פורסם בנבו] [1.9.91] דעת יחיד של הש' בן יאיר לעניין בטלות הענקה של כספים בקופת תגמולים מחמת השפעה בלתי הוגנת; ע"א 2041/05 מחקשווילי נ' מיכשווילי [פורסם בנבו] [19.11.07] לעניין ויתור חד צדדי להסתלקות מעיזבון כאשר חתימת הוויתור הושגה בין היתר תוך עושק ו/או השפעה בלתי הוגנת; ת"א (ת"א) 1781/88 רכטמן נ' חקלאי [פורסם בנבו] [6.2.91] באשר לבטלות ייפוי כוח והפעולות שנעשו מכוחו מחמת השפעה בלתי הוגנת על מייפה הכוח; ע"א 1612/03 גרינפלד שמואל נ' בן צבי וולי אסתר [פורסם בנבו] [27.6.04] לעניין הענקת סכום כסף גבוה על ידי אדם קשיש וחולה לאחר שהיווה חלק מרכזי בעולמו באותה עת; וכן ע"מ (ת"א) 1042/04 ש. ס. נ' י. נ. [פורסם בנבו] בו כב' השופטת שטופמן מחילה את דוקטרינת ההשפעה הבלתי הוגנת על חוזה מתנה בין מעניק לנהנה מכוח הסכם, כאשר המעניק מפתח תלות נפשית או פיזית במקבל המתנה, וכאשר עסקינן בנכסים יקרים או סכומי כסף ניכרים).

55. התובעת אף טענה, כי בנסיבות המקרה דנא אף יש להעביר את הנטל אל הנתבעים להוכיח, כי לא הפעילו השפעה בלתי הוגנת על התובעת בדומה לע"א 423/75 מ. בן נון נ' מטילדה ריכטר, פ"ד לא(1) 372 (1976), בו קבע ביהמ"ש העליון כי מקום בו נמצאים שני אנשים ביחסי אמון וההשפעה של האחד על רעהו צומחת באורח טבעי מאמון זה ונעשה שימוש לרעה באותו אמון כדי להשיג יתרון על חשבון הצד הסומך על האמון, כי אז לא יורשה מפיק התועלת להחזיק בתועלת שהפיק אפילו אין פגם בעסקה אלמלא אותו אמון. באופן דומה, בהתקיים יחסי אמון בין נותן מתנה למקבלה אפילו זו ניתנה מתוך רצון חופשי, ככל שהמתנה נובעת מהשפעה בלתי הוגנת זו, ומטעמים של תקנת הציבור, על מקבל המתנה מוטלת החובה להראות שלנותנה היתה עצה בלתי תלויה או שעשה את העסקה לאחר שהוסרה ההשפעה או נסיבות דומות לאלה. ביהמ"ש מסכם ההלכה באשר להשפעה בלתי הוגנת בדין הישראלי וקובע כך:

"גם אצלנו, כאשר הנסיבות האופפות את המקרה מצביעות על קיומה של תלות של אדם אחד בזולתו, שהיא כה מקיפה ויסודית שניתן להניח כי נשלל רצונו החופשי והבלתי תלוי של אותו אדם במה שנוגע ליחסים שבינו לבין הזולת, כי אז אפשר לומר שעשייה או פעולה שהיא בעליל לטובתו של זה האחרון, היא תוצאה של השפעה בלתי הוגנת מצידו, אלא אם הוכח היפוכו של דבר. כלומר, במקרה כזה חובת ההוכחה על אי קיומה של השפעה בלתי הוגנת עוברת אל שכמו של המבקש לקיים את המעשה או הפעולה".

גם פרידמן בספרו מציין, כי:

"במקרה שבו קיימת הנחה בדבר הפעלה לא הוגנת מוטל על הצד, שכנגדו טוענים כי הפעיל השפעה לא הוגנת, לסתור הנחה זו, ואילו במקרה האחר שבו לא קיימת הנחה כזו, מוטל על הצד התובע השבה או מבקש לבטל את העסקה להמציא ראיות שיוכיחו קיום השפעה לא הוגנת למעשה". (פרידמן, שם 1034).

מכאן, כך התובעת, שלשם הוכחת החזקה של השפעה בלתי הוגנת יש להציג מתנה כה גדולה שאין זה מתקבל על הדעת שמניע רגיל גרם להענקתה, וכן כי בין הנותן למקבל המתנה קיימת מערכת יחסי אמון כזו שמקבל המתנה הוא במצב שבו הוא יכול להשפיע על נותן המתנה. שני תנאים אלה מתקיימים לטענת התובעת בנסיבות, היינו יחסי אמון ותלות של ממש בדומה למערכת יחסי מטפל-מטופל או מורה-תלמיד, בין התובעת לנתבעת 1, כמו גם בין הנתבעת 1 ליתר חברי הקבוצה. מעבר לכך מדובר במתנה בהיקף משמעותי העולה כדי מלוא סכום התביעה לאורך שנים ומכאן שהחזקה פועלת בנסיבות ועל הנתבעים הנטל להוכיח שהסכומים שקיבלו מהתובעת אינם פרי השפעה בלתי הוגנת. מאחר והנתבעים לא הצליחו לעשות כן, עליהם לשלם לתובעת את סכום התביעה.

56. הנתבעים מצדם שוללים מכל וכל טענת התובעת בדבר השפעה בלתי הוגנת באשר זו קיימת לטעמם בדין הישראלי בהקשר לצוואות בלבד, ובמקרה דנא כאשר עסקין בתובעת שהינה בגירה וכשירה שכלית כי אז מוטב כי טענה זו כלל לא היתה נטענת.

דין

57. שאלת התחום המוקצה בדין הישראלי לדיני ההשפעה הבלתי הוגנת אינו ברור די צרכו. חוק החוזים כפי שצינו שני הצדדים, אינו מזכיר נושא זה ובמקומו מופיעה הוראת ה"עושה" בסעיף

18 לחוק החוזים (חלק כללי) תשל"ג-1973 (להלן: "**חוק החוזים**"). מאידך, נושא ההשפעה הבלתי הוגנת מופיע **בסעיף 30 לחוק הירושה**, תשכ"ה-1965 ולכן דיני ההשפעה הבלתי הוגנת חלים בתחום הצוואות. הוראות חוק נוספות הדנות בהשפעה בלתי הוגנת קיימות בחוקים צרכניים כמו **סעיף 3 לחוק הגנת הצרכן**, תשמ"א-1981, האוסר על עוסק לנהוג בעושה כלפי הצרכן או להפעיל עליו השפעה בלתי הוגנת, כאשר חוק זה חל על מגוון רחב של חוזים ובהם חוזה מכר ושירות שבין עוסק לצרכן, בשונה מן המקרה דנא. כך גם **חוק הבנקאות (שרות ללקוח)**, תשמ"א-1981 מחיל דין דומה **בסעיף 4 לו** וכך גם **סעיף 58 לחוק הפיקוח על עסקי הביטוח**, תשמ"א-1981 (ר' **פרידמן** שם, 1027-1029).

פרופ' פרידמן סבור, כי מעבר לדבריו המפורשים של המחוקק, יש להחיל את דיני ההשפעה הבלתי הוגנת גם בתחום דיני המתנה, תחום בו אנו עוסקים עתה ובאנלוגיה **לסעיף 30 לחוק הירושה**. שני התחומים עוסקים בהענקה חד צדדית. אנלוגיה זו כפופה לטעמו לשינויים הנובעים מטבע הדברים בין שני התחומים – מתנה וצוואה – באשר פגם ברצון בצוואה גורר בטלות ההוראה שנעשתה עקב הפגם, בעוד שבמתנה הפגם מהווה עילה לביטול הפעולה בלבד והיא לא תהיה בטלה לחלוטין. לטעמו אם כן, דיני ההשפעה הבלתי הוגנת חלים בדיני המתנה מעבר לאלה המופיעים **בחוק הירושה** ובחוקים הצרכניים. דיני החוזים מצויים מחוץ למסגרות זו ובהם תופסים דיני העושה את מקומם של דיני ההשפעה הבלתי הוגנת. הפעלת דיני ההשפעה הבלתי הוגנת גם על דיני המתנה הולמת גם את דעתי בדומה לפסיקה שהוזכרה לעיל. מכאן, שניתן לבחון את דיני ההשפעה הבלתי הוגנת גם על נסיבותיו של ההליך שבפני.

58. יסודות מערכת הדינים בדבר השפעה לא הוגנת מקורה בדיני היושר. השימוש הנפוץ ביותר כיום בדינים אלה הינו מקום בו קיימת השפעה נפשית או פסיכולוגית של צד אחד על חברו, באופן המונע מהצד הנתון להשפעה להפעיל שיקול דעת עצמאי. ככל שהצד המשפיע מנצל את מעמדו ואת תלותו של הצד האחר, באופן שבו הוא מפיק לעצמו או לצד שלישי (שלא פעל בתמורה ובתום לב) יתרון בלתי הוגן על דרך של מתנה, כי אז הפעולה ניתנת לביטול על ידי הצד שפעל תחת אותה השפעה. במילים אחרות, השפעה בלתי הוגנת חלה על כל מקרה שבו נרכשת ההשפעה ומשתמשים בה לרעה, עת אדם שם מבטחו באחר והלה מאכזבו. האמון הוא שמקנה לצד האחר את ההשפעה והשפעה בלתי הוגנת משמעה שימוש לרעה באמון או ניצול האמון שזכה בו בעל ההשפעה. זהו גם היסוד המרכזי המבחין בין עושה להשפעה בלתי הוגנת, כאשר עושה מושתת על ניצול מצוקה, חולשה או חוסר ניסיון של הזולת להשגת תנאים בלתי הוגנים (גם ללא תלות נפשי או יחסי אמון), ואילו השפעה בלתי הוגנת מושתתת על ניצול לא הוגן של השפעה, שמקורה ביחסי תלות ואמון (פרידמן, 1032).

רעיון האמון כפי שמשקף בדין האנגלי מתייחס גם לנטל ההוכחה. הפסיקה האנגלית מבחינה בין שתי קטגוריות, באחת לא קיימת הנחה בדבר השפעה בלתי הוגנת כשאז מוטל על הטוען לקיומה להוכיח את טענתו, וקטגוריה שניה בה קיימת הנחה בדבר השפעה בלתי הוגנת המבוססת על קיומם של יחסי אמון בין הצדדים, אשר מטבע הדברים מעניקים לצד אחד השפעה על חברו כמו במערכת יחסי עו"ד – לקוח, רופא לחולה בטיפולו, אפוטרופוס לבין חסותו, הורים לילדיהם כל עוד הילדים בשליטתם או בין בן משכיל להוריו הנופלים ממנו בהשכלתם, בין כהן דת לאלה המקבלים את סמכותם הדתית רוחנית וכן בין בני זוג מאורסים אך לא בין בעל ואשתו. ההבדל בין

הקטגוריות מתייחס לנטל ההוכחה. בעת שעסקינן בהנחה בדבר השפעה בלתי הוגנת, מוטל על הצד שכנגדו נטען כי הפעיל השפעה לא הוגנת, לסתור הנחה זו, ואילו כאשר אין הנחה כזו, כי אז על הצד התובע השבה או המבקש לבטל את העסקה להוכיח בראיות קיומה של השפעה לא הוגנת (פרידמן, 1033-1044).

59. בנסיבות המקרה דנא, מערכת היחסים בין התובעת לנתבעת 1 מניחה **אמון מוחלט** בין התובעת לנתבעת 1 לכל אורך תקופת שהייתה בקרב הקבוצה היינו לאורך שנים רבות. מערכת היחסים שבין הצדדים הינה דומה לזו הקיימת בין כהן דת למקבלי סמכותו הרוחנית, באשר הנתבעת 1 ראתה בעצמה מורה רוחנית לחברי הקבוצה. אך אפילו לא תאמר כך, עדיין, הגדרת הקבוצה כבעלת מאפיינים כיתתיים מניחה פרלימינארית מערכת יחסי אמון מוחלטת בין ראש הקבוצה לחבריה המאופיינת בכל אותם מרכיבי הקבוצה שצוינו לעיל. אפשרות נוספת הינה שתאמר כי מערכת יחסי האמון מתבקשת בנסיבות באשר עסקינן במורה נערה ותלמידתה. במצב דברים שכזה, ניתן להניח מערכת יחסי אמון בין הנתבעת 1 לבין התובעת. מעבר לכך, העניקה התובעת לנתבעים מתנות ייקרות ערך לאורך השנים כחלק מהיותה חברה בקבוצה וכפועל יוצא מהיענותה לדרישותיה של הנתבעת 1, סכומים שאינם ניתנים להסבר סביר כמו כאלה הניתנים לבעלי קרבה משפחתית מיוחדת. בנסיבות המקרה דנא גם אין חולק, כי הנתבעים קיבלו מתנות מהתובעת, אפילו לטענתם עסקינן בסכומים לא גבוהים. עוד הודו הנתבעים, כי קיבלו סכומי כסף, אך הוסיפו כי טרחו להשיבם מבלי להתייחס לסכומים לגופם. בעניין זה ניצבות לנגד עיני ביהמ"ש ראיות מטעם התובעת לפיהן לאורך שנים העניקה מתנות וכן סכומי כסף לא מבוטלים, ולפיכך מצטברות המתנות לאורך זמן לכדי סכום כספי ניכר, אפילו אין מדובר בכל מקרה פרטני בסכומים גבוהים באופן מובהק. מכאן, שסך כול הסכומים מצטבר לכדי סכומים גבוהים במיוחד כשמדובר במתנות שניתנו לשם מטרה מוגדרת אחת שנפרשת לאורך כ-13 שנים, והיא דאגה לרווחת הנתבעת 1 לשם השלמת שליחותה. לפיכך, מצאתי כי עסקינן במתנה בסדר גודל גדול כפי הדרישה הנוספת להשפעה בלתי הוגנת.

60. במצב דברים זה, הנטל אינו עוד על התובעת להוכיח כי היתה מצויה במצב של השפעה בלתי הוגנת מצד הנתבעים והנתבעת 1 בראשם, אלא שעל הנתבעים הנטל להוכיח שלא ניצלו את האמון שבין הצדדים לרעה באופן שלא הפעילו על התובעת השפעה בלתי הוגנת.

עמידת הנתבעים בנטל

61. לאחר שקבעתי, כי עסקינן בקבוצה בעלת מאפיינים כיתתיים, מתקשים הנתבעים עד למאוד להוכיח, כי המתנות שהועברו אליהם ע"י התובעת אין מקורם בהשפעה בלתי הוגנת. במיוחד כך, כאשר קבעתי, כי הנתבעת 1 הנחתה את חברי הקבוצה לעבר צורך מתמיד בהעברת סכומי כסף לה ולנתבע 2, לצרכים שהינם כולם גשמיים ונועדו בסיכומו של יום להיטיב את מצבם הכלכלי על חשבון יתר חברי הקבוצה. במילים אחרות, הנתבעים, בעצם התנהלותם הכיתתית כאמו רלעיל, ניצלו לרעה את האמון שנתנה בהם התובעת כמו גם חברי קבוצה אחרים, עת האמינה, כי הינה מעניקה מתנות וסכומי כסף לנתבעת 1 למטרה נשגבת היא הצלת האנושות, לא פחות. משמטרה זו נשמטה, והיתה גם לגרסת הנתבעים סוג של פנטזיה, אלגוריה וכו', כי אז אין מנוס מלקבוע, כי

הענקת המתנות וסכומי הכסף נעשתה תוך ניצול התובעת למטרות הנתבעים. מטרות אלה כאמור נועדו בעיקרן להטבת מצבם הכלכלי להבדיל מהמטרות המוצהרות כלפי חברי הקבוצה והתובעת בניהם. בכך קיים פער משמעותי ואקוטי בין הסיבות בשלן נדרשו ושולמו סכומי הכסף והועברו המתנות, לבין המטרה האמיתית לשמן הועברו כאמור. בכך יש כדי להוות פגיעה ממשית באמון שנתנה התובעת בנתבעים בהתייחס לסיבות בשלן ניתנות מתנות אלה.

62. מעבר לעובדה ולפיה לא מוכיחים הנתבעים כי לא השפיעו על התובעת באופן לא הוגן, ניתן גם לומר קטגורית, כי מקום בו עסקינן בקבוצה בעלת מאפיינים כיתתיים, ניתן להניח פרלימינארית מערכת יחסי אמון מיוחדת בין ראש הקבוצה לחברי הקבוצה. כשלכך נוסף שווי מתנות וסכומי כסף נכבדים שמועברים לראש הקבוצה יהא בכך כדי לקבוע, כחוקה הניתנת לסתירה, כי הנטל יהא על ראש הקבוצה להוכיח שלא השפיע השפעה בלתי הוגנת על חבר הקבוצה להעביר אליו את אותם תשלומים. ככל שלא יעמוד בנטל זה, הוא יאלץ להשיב לחברי הקבוצה את הסכומים אותם שילמו לו כאמור.

משהנתבעים לא מוכיחים כי קיבלו את מתנות התובעת וסכומי הכסף שנתנה מבלי שהשפיעו עליה השפיעה בלתי הוגנת כי אז על הנתבעים, שנהנו ממתנות אלה כפי שיפורט להלן, להשיבם לתובעת ובהעדר אפשרות פיסית להשיב את שויים.

63. כאן המקום להתייחס לטענות המהימנות עליהן הפנו הנתבעים כלפי התובעת. הנתבעים ניסו לאורך כל הדרך להציג את התובעת כמי שהינה שקרנית פתולוגית, לא פחות, שאף העלתה על הכתב את שקריה (ר' לדוגמא נ/20 שהינו מכתבה של התובעת ובו ציינה כי שיקרה שלמדה פסיכולוגיה וכן שיקרה בפרטים רבים). יחד עם זאת, המסקנות אליהן הגעתי בדבר אמיתות גרסת התובעת בכל הקשור עם אופן התנהלות הקבוצה, אינן מתבססות אך ורק על דברי התובעת, אם כי נטיתי לתת אמון בגרסתה בכל הקשור עם מערכת היחסים שנקמה בינה לבין הנתבעת 1, על ההשלכות שיש למערכת יחסי אמון זו על רצונה בהענקת כל אותן מתנות לנתבעת 1 וליתר הנתבעים לאורך השנים, מבלי שהתעלמתי מהעניין האישי שיש לה בהליך כמו גם לעדים נוספים מטעמה, אלא שלא רק עדים מעוניינים העידו בהליך, העידו בו גם כאלה שבקשו שלא להעיד בו כלל או היו אלה עדים מטעם הגנה דווקא שתמכו בגרסת התביעה. בכל מקרה לא ראיתי בראיות התביעה משום הפרזה יוצאת דופן שיש בה כדי להביא לפסילתם. מאידך, לא יכולתי להתעלם מרצונם הבלתי נלאה של עדי ההגנה לשמור ללא תנאי על הנתבעת 1 ועל הקבוצה. בעיני אך מובן, כי הינם שומרים בכך לא פחות מאשר על ביתם, זוהי דרך חיים בה בחרו ללכת לאורך שנים רבות ומכאן גם המסירות לרעיון ולאורח החיים אותו בחרו במה שנדמה בעיניהם כנשגב, אפילו הינו שונה בעיני אחרים המתבוננים על הקבוצה מבחוץ, וכפי הנראה זאת נקודת המבט הנכונה בנסיבות.

עמדת התובעת לעניין אופן התנהלות הקבוצה ככזו המנוצלת לרעה ע"י הנתבעים, נתמכה באופן מיוחד בתמליל שיחה שניהל עוה"ד אורי ד' עם הנתבעים 2 ו-3 (צורף כנספח לתצהירו של עוה"ד דניאל ת/18), בעקבות דרישת עוה"ד דניאל מהנתבעים 1 ו-2 להשיב סכום הלוואה שנתן להם בסך 350,000 ₪. במסגרת השיחה מסביר הנתבע 2 לעוה"ד אורי ד' כך:

"אתה היית שמונה שנים במקום הזה ואתה עברת איתנו את כל הדרך, כל האווירה, אתה יודע בדיוק מי זאת ריקי" (עמ' 23 ש' 20 עד עמ' 24 ש' 2), ובהמשך: "בשם אותם דברים שאני מרגיש

שכן נתתי כי אני יודע שנתת... חלק מההבנה מתקופה של מקום, ונתת באהבה. קניית רובר, קניית ג'יפ. אני זוכר הרבה דברים שהבאת פעם, דברים, לא חסכת. אני אומר לך נתת... " (עמ' 39-40) ובנוסף: "... הכנות שלי אומרת כך. כל מי שנתן במקום הזה, נתן בידיעה של נתינה מתוך הבנה של המקום. ואתה יודע את זה בדיוק כמוני. לגבי כל מי שנתן. בסדר? כל מי שנתן כל מי שנתן כל מי שיתן. מכוס חלב, בקבוק חלב לדרך ועד מכונית ועד מה שאתה רוצה. אף אחד לא נותן הלוואות ואף אחד לא מחתים ולא זה ולא זה. זו נקודת המוצא שלי. נקודת המוצא הזו נותנת את התחושה, את אותה תחושה שזה מעולם לא קרה לא קרתה סיטואציה כזו של הלוואה" (עמ' 52 מול ש' 11-17, לעניין מערכת היחסים בתוך הקבוצה והעובדה שלא ניתנו בה הלוואות אלא רק "נתינות" ולכן גם לא קיימת לטענת הנתבע 2 הלוואה מצד עוה"ד אורי ד'), ובהמשך: "מעולם, מעולם בחיים אף אחד לא נתן לריקי הלוואה" (עמ' 54 מול ש' 9-10). במילים אחרות, כל מי שנמצא בקבוצה מאז ומעולם נתן לנתבעת 1, מכוס חלב ועד מכונית ויותר. נתינות אלה היו בגדר מתנות, לא הלוואות, ומכאן גם התמיהה העצומה של הנתבע 2 ביחס לקיומה של הלוואה אותה הוא נדרש להשיב לעוה"ד דניאל. מכאן גם הקושי לכל אורך גירסתו של הנתבע 2 במהלך עדותו בביהמ"ש ולפיה הוא אמנם קיבל הלוואות שניתנו על ידי חברי הקבוצה, אך אלה גם הוחזרו להם, כטענתו, כאשר לא ברור באופן מובהק מהעדים שהעידו מטעם הנתבעים או כאלה שהעידו מטעם התובעים והיו בקבוצה, למעט הודאת התובעת, כי סכומי כסף שהועברו לנתבעים לצרכיהם השונים, אמנם הושבו להם, כפי שנראה בהמשך.

משקיימת לתובעת עילת תביעה בכל הקשור עם השפעה בלתי הוגנת, אדון בקצרה בלבד בעילות התביעה הנוספות להן טענה התובעת.

עושה

64. לטענת התובעת, וכעולה [מסעיף 18 לחוק החוזים](#), קמה לה עילת העושה. לטענתה, מתקיימות שלוש יסודות העילה ובהם היותה במצב של מצוקה, חולשה שכלית או גופנית או חוסר ניסיון, הנתבעים ניצלו מצבה זה ותנאי הסכם המתנה גרועים במידה בלתי סבירה מהמקובל. הנתבעים מצדם שללו עילה זו בהעדר שעבוד נפשי או חולשה שכלית או גופנית.

65. על מנת שלא להאריך יתר על המידה, לא סברתי אף אנוכי כי בנסיבות העניין מצבה של התובעת הציג מצוקה, חולשה שכלית או גופנית או חוסר ניסיון. התובעת שהתה במסגרת הקבוצה לאורך כ- 13 שנה, השהייה במסגרת הקבוצה לא היתה שהייה גורפת אלא כזו שאפשרה לה גם לצאת ולעסוק בענייניה, כך גם למרות המתחים והלחצים שהופעלו על חברי הקבוצה, היו כאלה שעזבו אותה, על כל המצוקות בהן היו חברי הקבוצה שעזבו גם בהמשך חייהם ובכל מקרה, קיים קושי בהפעלת [סעיף 18 מכוח סעיף 20 לחוק החוזים](#), באשר תביעת התובעת אינה מוגשת בתוך זמן סביר לאחר עזיבת הקבוצה, כאשר את הקבוצה היא עזבה בשנת 2006 ואילו את התובענה היא הגישה רק בשנת 2008. מכאן, שגם קושי זה מונע ממנה את הפעלת עילת העושה.

תרמית

66. לטענת התובעת, בנסיבות העניין קמה לה גם עילת התרמית. לעילה זו חמישה יסודות מצטברים ([ע"א 9057/07 אפל נ' מדינת ישראל](#) [פורסם בנבו] (2.4.12) סעיף 45 לפסק דינו של כב' מ

הש' מלצר) ובהם: **יסוד ראשון** - הצג כוזב, כאשר בנסיבות אלה מתייחסים להצגי הנתבעת 1 אודות יכולותיה, כוחותיה, ידיעותיה והכשרתה של הנתבעת 1, כמו גם מטרת שליחותה של הנתבעת 1 ושל הקבוצה וכן לגבי ההצדקה בהעברת הכספים המגיעים מחברי הקבוצה לנתבעים, כאשר המקור לאותו הצג הינו בראש ובראשונה הנתבעת 1, וכאשר מובן כי פרטי ההצג הינם כוזבים אף לטענת הנתבעים עצמם שראו בהם מטאפורות ואגדות; **יסוד שני** - הינו העדר אמונה באמיתות ההצג כאשר הנתבעת 1 שהציגה את ההצג לא טרחה כלל להגן עליו ואילו עדות הנתבע 2 מוכיחה שהנתבעים כלל לא האמינו באמיתות אותם הצגים, כמו גם הנתבעת 3 בחלק הדיון בו העידה; **היסוד השלישי** - הינו כוונה שהניצג יוטעה ויפעל בהסתמך על ההצג, כאשר גם יסוד זה מתקיים עת התובעת וחברי הקבוצה האחרים האמינו לנתבעת 1 ולכל אותם מצגים ואף תרמו מכספים לשם קיומם; **היסוד הרביעי** - הינו פעולת הניצג על יסוד ההצג שאף הוא מתקיים בנסיבות, עת התובעת הוציאה ממון רב לטובת הנתבעים **והיסוד החמישי** - שעניינו נזק ממון שנגרם לניצג עקב ההצג הכוזב אף הוא מתקיים לאור הסכום הניכר שהוציאה התובעת מכיסה לטובת הנתבעים.

67. הנתבעים מצדם סבורים, כי אין כל עילת תרמית בנסיבות, במיוחד כאשר נדרשים לשם הוכחתה ראיות מוגברות בהיותה עוולה המייחסת מעשים מהתחום הפלילי. מעבר לכך, ומאחר וגם עילה זו מבוססת על טענת ה"שעבוד הנפשי" ו"שטיפת המוח" אותה עברה לכאורה התובעת ולא הוכחו כי אז דינה להידחות.

68. **סעיף 56 לפקודת הניקון** [נוסח חדש] קובע:

"תרמית היא הצג כוזב של עובדה, בידיעה שהיא כוזבת או באין אמונה באמיתותה או מתוך קלות ראש, כשלא איכפת למציג אם אמת היא או כזב, ובכוונה שהמוטעה על ידי ההיצג יפעל על פיו; אולם אין להגיש תובענה על היצג כאמור, אלא אם היה מכוון להטעות את התובע, אף הטעה אותו, והתובע פעל על פיו וסבל על ידי כך נזק ממון".

עילה זו מורכבת כאמור מחמישה יסודות ובהם: הצג כוזב; העדר אמונה באמיתות ההצג; כוונה שהניצג יוטעה ויפעל בהסתמך על ההצג; פעולת הניצג על יסוד ההיצג; כי ייגרם נזק ממון לניצג עקב ההצג הכוזב.

התקשיתי לקבוע בנסיבות העניין כי קמה לתובעת עילת תביעה בעוולת תרמית. התרמית לצורך העניין מקרבת את טיעוני התובעת למסגרת שהינה "פלילית" יותר מ"אזרחית". בנסיבות שכאלה, מעבר לדרישה ולפיה על הראיות להיות בעלות משקל סגולי רב הרבה יותר לשם הוכחת טענה זו, על ביהמ"ש לבחון הראיות לעניין זה בזהירות רבה, אם כי עדיין אין בכך כדי לשנות מהצורך בהוכחתן במסגרת מאזן ההסתברויות (ר' לאחרונה פס"ד של כב' הש' מלצר **ע"א 9178/12 המכללה האקדמית הערבית לחינוך חיפה נ' ג'מאל ח'יר** [פורסם בנבו] (24.9.15)). ועדיין, התקשיתי לראות בעצם הרעיון שבבסיס הקבוצה כזה שנולד כולו לצרכי התרמית, היינו במגמה להוציא דווקא במרמה את כספי חברי הקבוצה. פרק הזמן שבו התנהלה הקבוצה, כיום כשלושים שנה, מוציא את עוקצה של עילת התרמית לטעמי בנסיבות במיוחד בכל הקשור עם היסוד השני בדבר העדר אמונה אודות אמיתות ההיצג מצד הנתבעת 1. מכל מקום, התובעת ידעה היטב מהותה של הקבוצה אליה השתייכה, היא היתה חברה רבת משמעות בה לאורך שנים רבות, דאגה לצרופם

של חברים חדשים ונתנה בה לא מעט את הטון, מבלי להפחית מן העובדה ולפיה חשה צורך עז להיות שייכת לקבוצה ולתרום לה בכל דרך אפשרית כפי המצופה ממנה ומכל חבר אחר בקבוצה שהוגדרה על ידי כאמור לעיל, בהיותה קבוצה בעלת מאפיינים כיתתיים. יחד עם זאת, העיסוק בנעלה ובנשגב ממך כאדם, יכול ויביא לעיתים למחשבות ומעשים פנטסטיים שלא סברתי בנסיבות העניין שנועדו כולם אך לשם הוצאת כסף מחברי הקבוצה במרמה, אם כי בהחלט ייתכן שבעיקרם כך הם פני הדברים. מהאזנה לשיעורים למדתי, כי מעבר לרעיונות הפנטסטיים, עלו גם דיונים ברעיונות פילוסופיים ואין לומר כי ההיצגים שהוצגו לחברי הקבוצה בכל הקשור עם יכולותיה של הנתבעת 1 ומטרת שליחותה ושליחות הקבוצה, כמו גם מטרת העברת הכספים כולם, נועדה אך ורק למטרות אלה גם ובנוסף נועדו גם לרווחת חברי הקבוצה והנתבעים יחד עימם (כמו הארוחות המשותפות אם כי יודגש שהתובעת אינה תובעת בגין הוצאותיה לארוחות). מכאן, שלייד את כלל פעילות הקבוצה לאותם הצגים על מנת להביא להשבת כלל הסכומים ששילמה התובעת, הינו מעט מרחיק לכת לטעמי בנסיבות ונראה שגם לתובעת עצמה ולכן לא סברתי, כי יש מקום לקיומה של עילת התרמית, אם כי כאמור לעיל כן סברתי שקמה עילה של "השפעה בלתי הוגנת" שהינה לטעמי פחותה בעוצמתה וחומריתה מההשפעה על המעניק בעוד שהחומרה מעילת התרמית מקומה כאמור יותר בפן הפלילי של ההתנהלות האנושית, מקומה של עילת ההשפעה הבלתי הוגנת בניצול יחסי האמון שבין הצדדים להבדיל כאמור מפעולה המתבצעת במרמה.

עולת הרשלנות

69. לטענת התובעת קמה לה גם עילת הרשלנות. לטעמה, הנתבעים בכלל והנתבעת 1 בפרט התרשלו כלפיה כאשר נזקה מתבטא בהתממשות סיכון שנוצר עקב התנהגות הנתבעים בהעברת סכומי כסף, מוצרים, חפצים ושירותים בשווי של מיליוני ₪ ובהיותה נתונה להשפעה בלתי הוגנת של הנתבעת 1, כאשר הנתבעת 1, בהיותה מורה נערצת ונשגבת יכולה היתה לצפות שהתובעת, הנתונה להשפעתה, תמלא משאלותיה במחיר פגיעה אנושה ברמת ואיכות חייה ונזק לחסכוניותה הקיימים והעתידיים. בהיות מערכת היחסים בין התובעת לנתבעת 1 מערכת יחסי תלמיד-מורה, מורה סביר אינו מנצל את תלמידו לתועלתו האישית. גם מתנות הניתנות ברגיל מתלמיד למורהו אינן עולות כדי המתנות שנמסרו לנתבעת 1 בפועל, ולפיכך הנזק לתובעת הינו בלתי סביר. נזק בלתי סביר זה ניתן היה לצפייה על ידי הנתבעים שהתנהגותם או השפעתם הבלתי הוגנת חשפה את התובעת לסיכון בלתי סביר המתבטא באובדן רכושה, ומכאן שהתנהגותם עוולתית ומהווה התרשלות כלפיה. אשר לקשר הסיבתי טענה התובעת, כי הסיבט העובדתי זה אמנם קיים, ובהיבט המשפטי יכלו הנתבעים בזמן אמת לראות כי התנהגותם ככזו מסבה לתובעת נזק, נזק אותו ניתן היה לצפות מלכתחילה ומכאן שגם הקשר הסיבתי מוכח.

הנתבעים מצדם שללו מכל וכל גם עילה זו של התובעת. לטעמם, התובעת לא הוכיחה כי בעצם השתתפותה בקבוצת הלימוד נגרם לה שעבוד נפשי ונזקים שעליהם אחראים הנתבעים, נזק שלא התרחש לאף חבר אחר בקבוצה מעולם. מכל מקום, אין במקרה דנא התרשלות, מה גם שלא הוכח נזק ביחס לסכומי הכסף או המתנות שלא הוכיחה התובעת את עצם נתינתם, וככל שניתנו, הם ניתנו מרצון.

70. בנסיבות עוולה זו, נדמה כי אמנם עסקינן בעילה המוכחת ע"י התובעת. מערכת היחסים שבין התובעת לנתבעת הינה אמנם מערכת יחסי מורה-תלמיד, המוכרת ככזו המולידה עימה חובות זהירות (ר' למשל ר' ע"א 4486/11 פלוני ואח' נ' פלוני [פורסם בנבו] (15.7.2013)). במסגרת יחסים זו נשאה התובעת בהוצאות רבות הן בגין השיעורים והן על פי בקשות מפורשות ו/או משתמעות של הנתבעת 1 ו/או הנתבעים בדרך זו או אחרת. מורה סביר, הנתבעת 1, יכולה היתה וצריכה היתה לצפות, כי ייגרם נזק לתובעת מחמת התנהגות המנצלת את תלמידתה-התובעת. התנהלות הנתבעת 1 בנסיבות הינה התנהלות מנצלת בידועין שהביאה את התובעת, כמו גם את יתר חברי הקבוצה, לפתוח את כיסם במגמה להטיב עמה באופן אישי ובהסכמה תוך מיצוי פוטנציאל האיסוף האפשרי מכל אחד מחברי הקבוצה כפי יכולותיו, כך זאת במסגרת של הפעלת "השפעה בלתי הוגנת" הן על התובעת והן על חברים אחרים בקבוצה. התנהלות מכוונת זו נכנסת אף היא לגדר עוולת הרשלנות (ר' למשל, פס"ד של כב' השי' דנציגר בע"א 2805/13 פלונית נ' מדינת ישראל משרד העבודה והרווחה [פורסם בנבו] (16.4.15) שם הינו קובע כך: "בפסיקה ובספרות הובעה דעה התומכת בהכללת מעשים מכוונים וזדוניים בעוולת הרשלנות, מתוך תפיסה כי 'אין הדעת סובלת שאדם יהיה אחראי לנזק פלוני אם גרמו מתוך חוסר זהירות, אך יהיה פטור באותן נסיבות אם גרמו בזדון' [ראו עיצוני, בעמ' 366-369 והאסמכתאות שם; ישראל גלעד "אחריות בנזיקין של רשויות ועובדי ציבור" משפט וממשל ב 339, 376 (תשנ"ה); תמ"ש (י-ם) 2160/99 ל' נ' ל', [פורסם בנבו] פסקאות 124-135 (31.8.2005)]. מכאן, שניתן לעשות שימוש גם בעילת תביעה זו בהתייחס לעובדות המקרה דנא בכל הקשור עם יסוד ההתרשלות היינו הפרת חובת הזהירות המצופה ממורה כלפי תלמידתו כאשר החובה בנסיבות הינה שלא לנצל לרעה את ההשפעה שיש למורה על תלמידו. לשם השלמת התמונה אציין, כי התנהלותה זו של הנתבעת 1, בהיותה מכוונת כאמור, גם קשורה סיבתית לנזקי התובעת הן בפן העובדתי, באשר הנתבעת 1 בפרט והנתבעים בכלל גרמו לתובעת להוציא כספים בסכומים עצומים כאמור, וכך גם בפן המשפטי באשר כל מורה סביר במקום הנתבעת 1 היה בוודאי צופה, כי במעשיה הינה מביאה לנזק עצום לתובעת כפי שנראה עוד בהמשך. מכאן שעילת הרשלנות מוכחת לטעמי בנסיבות.

עשיית עושר ולא במשפט

71. לטענת התובעת, בנסיבות העניין חל סעיף 1 לחוק עשיית עושר ולא במשפט, התשל"ט-1979 (להלן: "חוק עשיית עושר"), על שלוש יסודותיו, היינו יסוד ההתעשרות, הקשר הסיבתי והיסוד הנורמטיבי הטהור. הנתבעים מצדם טענו, כי לא הוכח שהם קיבלו נכס או טובת הנאה שלא כדין או שלא עפ"י זכות שבדין, במיוחד כאשר עסקינן בתובעת שאינה רפת שכל ובגירה, ועשתה כן לאורך שנים רבות מאד ולפיכך אין לטעון כי עסקינן בעשיית עושר ולא במשפט.

72. גם לטעמי, יסוד ה"שלא על פי זכות שבדין" לא מתקיים בנסיבות העניין שכן הנכס, השרות או טובת ההנאה שניתנו על ידי התובעת לנתבעים, ניתנו במתנה ולאורך שנים רבות מאד. המתנות ניתנו בידיעה ומתוך רצון, שמקורו כאמור לעיל במערכת יחסים מעוותת בין הצדדים, אך עדיין מרצון להטיב עם הנתבעת 1 ו/או הנתבעים, ולפיכך לא מצאתי בנסיבות העניין מקום לדיון בעילה עפ"י סעיף 1 לחוק עשיית עושר.

התיישנות

73. הנתבעים טענו לכל אורך הדרך להתיישנות תביעת התובעת בכל הקודם לתאריך 27.10.2001. כזכור התובעת לא פרטה עובדות נדרשות לטענה זו בכתב תגובה באופן מובהק על מנת שניתן יהיה לשלול טענת הגנה זו ולפיכך בהעדר טיעון עובדתי מתאים להפעלת אותם חריגים התובעת גם אינה יכולים לטעון כל טענה הסותרת טענה זו בסיכומיה (ר' לעניין זה סעיפים 124-137 לסיכומי התשובה של התובעת) (לעניין הנטל המוטל על הטוען להתקיימות חריגי [חוק ההתיישנות](#) תשי"ח-1958, (להלן: "חוק ההתיישנות") ר' ע"א 97/77 זונבנד נ' קלוגמן, פ"ד לא(3) 466, 471 (1997); ע"א 1349/05 שוב נ' בנק ירושלים [פורסם בנבו] (18.3.2009). ולעניין הצורך בטיעון ע"י התובע בדבר התקיימות החריגים ר' ע"א 7261/97 שרבני נ' חברת האחים שבירו בע"מ, פ"ד נד(4) 464, 474 (2000); ע"א 2167/94 בנק למסחר בע"מ נ' שטרן, פ"ד נ(5) 216 (1997)).

אפילו לא תאמר כן, משקבעתי כי התובעת אינה מצליחה להוכיח, כי היתה נתונה ל"שטיפת מוח" לאורך שנים, כי אז גם אין לומר שהתובעת רשאית להפעיל את חריגי [חוק ההתיישנות](#), כמו התיישנות שלא מדעת ([סעיף 8 לחוק](#)) או התיישנות מחמת ליקוי נפשי או שכלי ([ס' 11 לחוק](#)).

אודה, כי התחבטתי לא מעט בכל הקשור עם טענת התובעת לתחולת [סעיף 7 לחוק ההתיישנות](#). סעיף זה תוקן לאחרונה בתאריך 3.8.2015 (ר' ס"ח תשע"ה מס' 2497 מיום 3.8.2015 עמ' 217) והצדדים לא התייחסו לתיקון זה בסיכומיהם. נוסחו של הסעיף קודם לתיקון התייחס לתרמית שכעילת תביעה אינה חלה בנסיבות כאמור לעיל, וקבע כך:

תרמית ואונאה-

7. היתה עילת התובענה תרמית או אונאה מצד הנתבע, תתחיל תקופת ההתיישנות ביום שבו נודעה לתובע התרמית או האונאה."

נוסחו החדש עם זאת, מרחיב את תחולת השעיית תקופת ההתיישנות להתנהגות פסולה של הנתבע ולא רק לתרמית והונאה, מכאן שעילת השפעה בלתי הוגנת יכול ותשעה את תקופת ההתיישנות שבבסיסה ניצול מצוקת התובעת. הנוסח החדש קובע כך:

השעיית מרוץ תקופת ההתיישנות עקב התנהגות פסולה של הנתבע-

7. מרוץ תקופת ההתיישנות של תביעה יושעה כל עוד נמנע התובע מלהגיש תובענה בשל כך שהנתבע, או מי מטעמו, מטעה ביודעין את התובע, מפעיל נגדו כוח, מאיים עליו או מנצל את מצוקתו; לעניין זה, 'הטעיה' – לרבות בדרך של אי-גילוי ביודעין של עובדה מהעובדות המהוות את עילת התובענה."

שאלה ראשונה שיש לשאול ביחס לשינוי נוסח מרחיק לכת ומשנה סדרים זה [בחוק ההתיישנות](#) הינה, האם השינוי הינו בעל תחולה רטרוספקטיבית, אקטיבית, או פרוספקטיבית. נקודת המוצא, אך לא נקודת הסיום, הינה החזקה בדבר אי תחולה רטרוספקטיבית של דבר חקיקה. יחד עם זאת מלמדנו ביהמ"ש העליון כב' השי ברק (כתוארו אז) [בע"א 1613/91 ארביב נ' מדינת ישראל, פ"ד מו\(2\) 765, 783 \(1992\)](#) עת קבע כי: "התשובה לשאלת הרטרוספקטיביות, אקטיביות או פרוספקטיביות של דבר חקיקה קשורה בתכליתו של דבר חקיקה". אשר לדרך בה על ביהמ"ש לילך עת הינו מבקש למצוא פתרון לשאלה זו קבע:

"כדי לעמוד על תחולתה או על אי-תחולתה של חזקת אי הרטרופקטיביות יש לעיין בתכליתו הכללית של החוק: האם נועד החוק להשפיע על מעמדן המשפטי או על תכונותיהן המשפטיות או על תוצאותיהם המשפטיות של פעולות (מעשים או מחדלים) שהתרחשו בעבר או של מצבים משפטיים שהסתיימו בעבר, או שמא נועד החוק לתקן מצב קיים ונמשך, או שמא הוא נועד להשפיע על מצבים ופעולות עתידיים. אם תכליתו הכללית של החוק היא הראשונה, הרי תחול חזקת אי הרטרופקטיביות. החלת החוק על פעולות שנעשו בעבר או על מצבים משפטיים שנסתיימו בעבר היא החלה רטרופקטיבית של החוק, בניגוד לחזקת אי הרטרופקטיביות. לעומת זאת, אם תכליתו של החוק היא השנייה, הרי אין תחולה לחזקת אי הרטרופקטיביות. החלת החוק על מצבים קיימים היא החלת האקטיביות של החוק. אם תכליתו של החוק היא השלישית, החלתו על מצבים ופעולות עתידיים היא החלה פרוספקטיבית של החוק. לחזקת אי הרטרופקטיביות אין כל תחולה."

עוד העיר כב' הש' ברק באשר לחזקה בדבר אי תחולה רטרופקטיבית של חוק שלוש הערות:

האחת: "גם אם חזקת אי הרטרופקטיביות חלה, אין משמעות הדבר כי החוק לא יוחל רטרופקטיבית. בהיעדר הוראה חוקתית כנגד תחולה רטרופקטיבית של דבר חקיקה, ובהיעדר הוראה מפורשת בחוק עצמו באשר לתחולתו בזמן, השאלה היא, כפי שראינו, פרשנית באופייה. החוק יוחל רטרופקטיבית, אם תכליתו תוגשם על-די החלתו הרטרופקטיבית"

השניה: "מן הראוי הוא להבחין בין חזקת אי הרטרופקטיביות - עליה עמדנו עד כה - לבין חזקה אחרת, שעניינה אי-פגיעה בזכויות מוקנות. שתי אלה הן חזקות שונות ונפרדות (ראה . b. "Tex. L. Rev 5"retroactive laws and vested rights", (Smith 232(1926-27)). חזקת אי-רטרופקטיביות עניינה בהחלת החוק על פעולות שהתרחשו בטרם הוחק, או על מצבים משפטיים שנסתיימו בטרם הוחק. חזקת אי הפגיעה בזכויות מוקנות עניינה ההנחה, כי חוק חדש לא בא לפגוע בזכויות קיימות. שתי אלה אינן היינו הך נדמה כי הינה בעלת תחולה רטרופקטיבית. [חוק ההתיישנות](#) הינו חוק פרוצדוראלי במהותו שאינו פוגע בעצם קיומה של הזכות אלא רק מונע את אפשרות הגשת התביעה בגינה מטעמי חלופ הזמן המוגדר בו המהווה את תקופת ההתיישנות. מאחר וכך, אין כל מניעה לראות את השינוי לחוק כחל רטרופקטיבית באופן המחילו גם על נסיבותיו של תיק זה (ר' לעניין החלה רטרופקטיבית של חוק פרוצדוראלי בדומה [לחוק ההתיישנות ע"פ 290/63 עאצם נאשף נ' היועץ המשפטי לממשלה, יח \(2\) 570 \(1964\) פסק דינו של כב' הש' כהן](#));"

והשלישית שהינה הרלוונטית גם לענייננו: "דין מקובל הוא, כי חזקת אי הרטרופקטיביות אינה חלה בחוק הקובע סדרי דין. התפיסה הינה, כי 'חוק דינוני' יכול שיחול רטרופקטיבית (ראה [ע"א 238/53 \[16\]; ד"נ 25/80 \[33\]](#), בעמ' 460). הכול מודעים לכך כי ההבחנה בין חוק דינוני לבין חוק מהותי קשה היא, ולעתים הרצון שלא ליתן להוראה תוקף למפרע גורר את סיווגה כהוראה מהותית (ראה מ' [בן-פורת, "מבחנים לסיווג הוראה בדין](#) כמהותית או דינונית" הפרקליט לח (תשמ"ח-מ"ט) 5, 16)... הבחנה זו היא במהותה פרשנית, ויש בה כדי להועיל לעתים... בהנחה שמצויה בידנו אמת מידה ראויה להבחנה בין הוראה דינונית לבין הוראה מהותית, הרי על-פי התפיסה המשפטית, המונחת ביסוד פסק-דיני זה, מרבית ההוראות הדינוניות, שלגביהן נקבע כי חזקת אי הרטרופקטיביות אינה חלה עליהן, אינן הוראות רטרופקטיביות כלל (ראה פלר, במאמרו הנ"ל, בעמ' 216). הן אינן מתיימרות לחול על מצבים משפטיים שנסתיימו או על פעולות דינוניות (מעשים או מחדלים) שהתרחשו בעבר. הן מתיימרות לחול על מצב דינוני קיים, עומד ונמשך. על-כן, תחולתן בזמן היא אקטיבית, וחזקת אי הרטרופקטיביות אינה חלה בהן כלל. אכן, אם דין דינוני חדש (החל במועד ההליך השיפוטי) מחליף דין דינוני ישן (שעמד בתוקף בעת התגבשותה של עילת התביעה), אין בהחלת הדין החדש על עילת התביעה הישנה (התלויה ועומדת בפני בית המשפט) כדי להביא להחלתו הרטרופקטיבית. הרטרופקטיביות של הדין (הדינוני) החדש נקבעת על-פי השפעתו של הדין החדש על פעולות דינוניות (מעשים או מחדלים) שנעשו בעבר או על מצב משפטי דינוני שכבר נסתיים. הפעולות לעניין זה אינן הפעולות המגבשות את

עילת התביעה המהותית, והמצב המשפטי שהתקיים בעבר אין עניינו מצב משפטי הקשור לדין המהותי. הפעולות והמצב המשפטי, אשר בהם עוסק החוק הדיוני החדש, הם הפעולות הדיוניות והמצב המשפטי הדיוני הנמשך (ולא פעולות או מצב משפטי הקשורים לדין המהותי המגבש את עילת התביעה). מטרת החוק הדיוני היא להסדיר את פועלן הדיוני על הוראותיו, והוא לא נועד לקבוע את פועלן המשפטי של ההתרחשויות בתחום המהותי. על-כן, עד כמה שפעולות דיוניות נעשות במסגרת הליך קיים ועד כמה שהן מעצבות מצב דיוני קיים (שטרם הסתיים), אין בהן כל היבט רטרוספקטיבי, ותחולתן היא אקטיבית. "

אשר לדיני ההתיישנות ציין: "אם חוק חדש מאריך תקופת התיישנות (אזרחית), החלתו על תקופת התיישנות שכבר נסתיימה בעבר (מצב משפטי שנסתיים) מהווה חלה רטרוספקטיבית, וחזקת אי הרטרוספקטיביות צריכה לחול. כמובן, יהא מקום לאזן בין חזקה זו לבין חזקות אחרות או בין חזקה זו לבין תכלית החוק הדיוני, כפי שהיא עולה ממקורותיו האחרים, כדי לגבש את התכלית הכוללת והסופית של ההוראה הדיונית. ייתכן כי בסופו של תהליך זה ההחלטה תהא, כי ההוראה הדיונית חלה רטרוספקטיבית, חרף תחולתה של חזקת אי הרטרוספקטיביות (ולא בשלב אי-תחולתה)."

74. מהכלל אל הפרט: דיני ההתיישנות הינם דינים דיוניים במהותם. לפיכך לכאורה לא חלה ביחס אליהם חזקת אי התחולה הרטרוספקטיבית. יחד עם זאת, וכפי האמור לעיל, חלה לגביהם התחולה האקטיבית. כלומר הם חלים גם על הליכים תלויים ועומדים. שאלה נפרדת הינה האם יש להפעילם גם ביחס לאירועים שביום כניסת החוק לתוקף כבר התיישנו, שכן עסקינן בתיקון מ-3.8.2015 בעוד התובעת עזבה את הקבוצה במאי 2006 ולכן יכולה היתה לתבוע 7 שנים לאחר מכן, היינו עד מאי 2013. ביחס לכך ציין כב' הש' ברק, כי החלת תקופת התיישנות על אירוע שהתיישן ערב כניסת החוק לתוקפו הינה חלה רטרוספקטיבית כשאז יש להחיל את חזקת אי הרטרוספקטיביות (ר' לעיל). במילים אחרות אין להחיל את התיקון לחוק המאפשר הגשת תביעה שולא התיקון היתה נדחית באשר הוגשה לאחר חלוף 7 שנים מיום בו נולדה עילת התביעה (ס' 5 לחוק ההתיישנות) בדומה למקרה דנא.

שאלה נוספת הינה האם ניתן לראות בתקופה בה מתנהל המשפט ככזו המעכבת את מניין תקופת ההתיישנות באופן שיש להימנע ממנין התקופה מיום הגשת התביעה באופן המחיל את התיקון לסעיף 7 כבר מיום הגשת התביעה דנא? לטעמי יש להשיב על כך בשלילה. הדיון המשפטי בנסיבות לא נקטע בשל דחיית התביעה כקבוע בסעיף 15 לחוק ההתיישנות ולכן אין בפועל משום עיכוב בתקופת ההתיישנות.

לפיכך, בהעדר הוראה מפורשת המחילה את התיקון לחוק באופן רטרואקטיבי גם ביחס לעילות תביעה שהתיישנו ערב כניסת התיקון לתוקף, כי אז התיקון לחוק אינו יכול לחול בנסיבות ודין עילות התביעה שהחלו קודם לתאריך 27.10.2001 להידחות.

הסכומים להשבה

מימון רכישת הדירה של הנתבעים 1-2 בפאריס

75. התובעת טענה, כי רכישת דירה זו מומנה על ידי חברי הקבוצה והיא עצמה שילמה 100,000 דולר, כשעיקר הסכום התקבל ממכירת דירתה בפתח תקווה. מאחר והתובעת נשאה בתשלומים אלה בין השנים 1997-1998 (נספחים 25 ו-26 לראיותיה), ובהעדר טענה להשבת אותו סכום

כהלוואה על ידי הנתבע 2, כאשר בכך היה מודה בקבלת סכום הכסף ופוגם בטענת ההתיישנות מטעמו (סעיף 9 לחוק ההתיישנות), כי אז עסקינן למעשה בעילה שהתיישנה ומכאן, שאין מקום למרבה הצער, לדון בדרישה זו של התובעת.

מימון לרכישת אחוזת סרז'אק בדרום צרפת

76. לטענת התובעת, היא גייסה והעבירה במצטבר מאות אלפי ₪ לרכישת אחוזה זו, החלק הארי של סכום זה הוחזר לה על ידי חבר הקבוצה סרג' פאס, שהיה אמור לממן את הרכישה מלכתחילה, אך נותר סכום חוב של 10,000 אירו שלא הושבו לה. התובעת סמכה ידה לעניין זה על עדותה בתצהיר ובחקירה נגדית (עמ' 273 ש' 5, ש' 22). עדותה נתמכה גם ע"י ראיות חיצוניות כמו מסמכי בנק המפרטים הלוואה שנטלה מהבנק ומאנשים פרטיים שהומרו מש"ח לאירו וכן את החזר ההלוואות שניטלו (ר' נספחים 27, 29, 30, 32, כמו גם אסמכתא להעברה בנקאית ע"ס 20,000 אירו מחשבונה של התובעת לחשבונו של הנתבע 2 בבנק צרפתי-נספח 28 לראיותיה). כך גם העיד מר אליהו ט' על ההלוואה בסך 45,000 ₪ שנתן לתובעת והושבה לו. מסמכי בנק נוספים פרטו כניסה של 180,000 ₪ לחשבון התובעת שהושבו לה ע"י אותו סרג' פאס (נספחים 33-35), כאשר בסמוך להם השיבה התובעת למי שהלווה לה סך של 70,000 ₪ (מר יוסי אלוביץ') ו-45,000 ₪ למר אליהו ט'. גם מר אלון בוהר העיד, כי חברי הקבוצה השתתפו במימון רכישת האחוזה בדרום צרפת, ואף הנתבע 2 הודה בחקירתו הנגדית לאחר שהוצג לו המסמך המציין העברת 20,000 אירו מחשבון התובעת לחשבונו, אלא שטען לראשונה, וללא כל אסמכתא, כי מדובר בהלוואה שהוחזרה, גרסה שלטענת התובעת הופיעה לראשונה בעת חקירתו ולא בכתבי הטענות ולכן מהווה שינוי חזית אסור.

הנתבעים מצדם טענו, כי מדובר בנכס שנרכש ביוזמתו ובמימונו של סרג' פאס, מה גם שלא הנתבעים 1-2 ביקשו או דרשו מחברי הקבוצה להתגייס ולהעביר כספים, אלא התובעת גייסה כספים מחברים והיא אף קיבלה חזרה כספים מסרג'.

77. לאחר עיון בראיות התובעת והנתבעים, אין ספק בעיני כי גרסת התובעת הינה הגרסה האמיתית לעניין סכומי הכסף שהועברו לשם רכישת אותה אחוזה, בין אם תקרא לה אחוזה ובין אם תקרא לה בית בכפר, כטענת הנתבעים, ואי השבת מלואם. הנתבע 2 הודה בחקירתו הנגדית כי כספים אמנם הועברו אליו. הניסיון להראות כי סכומי כסף אלה נמסרו מיוזמת חברי הקבוצה והתובעת בראשה, אינו עולה בקנה אחד עם עצם קבלת הכספים, ואף השבתם במלואם כביכול באשר עסקינן ב"הלוואה". טענה זו סותרת את עצם אי הידיעה שבגרסתו הראשונה של הנתבע 2. בסיכומו של יום מודה הנתבע 2 כי סכומי הכסף אמנם התקבלו אך טוען כי הוחזרו, יש בכך כדי להוות משום טענת "הודאה והדחה", אלא שהנתבע 2 אינו מוכיח בשום דרך ואופן כי אמנם השיב את סכומי הכסף הנתבעים או כי אלה הושבו ע"י אחר. מכאן, שלאור הוכחת העברת הסכומים כאמור בראיות התובעת, הנני מחייב את הנתבעים 1-2, אליהם הגיע סכום זה, לשלם לתובעת הסך של 10,000 אירו כפי ערכם בשקלים חדשים, נכון לאוגוסט 2003, מועד תשלומם ולכן גם במסגרת תקופת ההתיישנות, על פי ערך של 5 ₪ לאירו כפי טענת התובעת שלא נסתרה, ובסך הכול 50,000 ₪. סכום זה כשהוא נושא הפרשי הצמדה וריבית

כדין להיום עומד על הסך של **83,921 ₪**. סכום זה יישא הפרשי הצמדה וריבית כדין מהיום ועד למועד התשלום בפועל.

דמי חברות בקבוצה

78. לטענת התובעת, מדי 4 שבועות היא שילמה במזומן את "המנחה החודשית" שעמד בעת הצטרפותה לקבוצה על 1,500 ₪ ובעת עזיבתה על כ- 8,000 ₪. הנתבעים עצמם הכחישו בסעיף 51 לכתב הגנתם, כי בכל התקופה עד לשנת 2008 ההשתתפות במפגשים היתה כרוכה בתשלום כלשהו ורק מ-2008 הועמדו הסכומים על 800 ₪ לחודש, שחלקו הועבר לנתבעת 1 עבור הנחיית המפגשים. בהמשך כתב ההגנה טענו, כי עד ל-2008 שולמו סכומים על ידי חברי הקבוצה כל אחד כפי יכולתו ישירות לנתבעת 1, סכומים מצומצמים ולא בגובה הנטען על ידי התובעת. גרסה זו של הנתבעים, כך התובעת, הופרכה על ידי עדי הנתבעים, ואילו התובעת עצמה לא נחקרה על אותן "מנחות" ומכאן שעדותה לעניין הסכומים ששילמה לא נסתרה. התובעת אף הפנתה לכך שהנתבע 2 הפליג בחוסר הידע אודות הסכומים שהתקבלו והתקש שלא ידע מה מצוי באותן מעטפות שבפועל שימשו אותו ואת הנתבעת 1 למחייתם. מעבר לאלה, העידו הן עו"ד אורי ד', הן אלון בוהר, טל ראשוני, אורי צייג, נעמי אברמסון, ורדה שמואלי, חיים מ', רמי מ' ורחל ליכטנשטיין בין מידיעה אישית ובין עפ"י מה ששמעו מהתובעת אודות הסכומים ששולמו מדי חודש לנתבעת 1.

79. הנתבעים טענו בסיכומיהם, כי איש לא כפה או דרש מחברי הקבוצה לשלם את התשלומים החודשיים וכל אחד שילם כמה שחשב שזה שווה עבורו (דברי התובעת עמ' 276 לפרו' מול ש' 2). מן הראוי לציין, כי התובעת גם הוסיפה מיד בהמשך שהיתה תחרות סמויה בין חברי הקבוצה מי נותן יותר. מכאן, שלטענת הנתבעים מדובר באקט של נתינה ללא כל דרישה מכוח חברות משותפת.

80. תהיתי, האם נכון יהיה בנסיבות העניין להורות על השבת סכומי כסף אותם שילמה התובעת מדי חודש בחודשו עבור השתתפות בשיעורים שאותם קיבלה בפועל, שהרי בסיכומו של יום ניתנה לכאורה תמורה על ידי חברי הקבוצה והתובעת ביניהם עבור השיעורים, אפילו עסקינן בתמורה גבוהה, שהרי מחיי היומיום למדנו כי רכישת ידע והשלכה עולים לא אחת ממון רב. יחד עם זאת, משהנתבעים עצמם לא סברו כי מדובר בסכומי כסף המשתלמים עבור שיעורים שהעבירה הנתבעת 1, כי אז מובן גם בעיני כי התשלום אינו עבור עצם ההשתתפות בשיעורים אלא מהווה מתנה או כלשון הנתבעים "מנחה". אך אפילו תאמר כי עסקינן בתשלומים עבור שיעורים, עדיין יש מקום לשאלה השאלה האם היה מקום לשלם עבור השיעורים ועלותם, שכן ברור שהתשלום – אותן "מנחות", נולדו כדי להוות חלק מנורמת התנהלות בקבוצה אליה כוונה הנתבעת 1 ו/או הנתבעים וכחלק מהחובות המוטלות על החברים בקבוצה.

לאחר ששקלתי בעניין לא מעט סברתי, כי בסיכומו של יום נוכח התנהלות הנתבעת 1 למול כלל הקבוצה לאורך השנים, יצרה הנתבעת 1 אצל חברי הקבוצה ציפייה לקבלת תשלום חודשי קבוע בין אם מדובר בשיעורים שנתנה ובין אם כך יש לנהוג במסגרת הקבוצה. מכאן, שהתשלום מקורו בנתבעת 1 ובתרבות הקבוצתית שהשרישה לאורך השנים בדבר הצורך במימון. התשלומים כבר אינם רק בגדר "נתינה" של כל אחד עפ"י רצונו, אלא מנגנון מקובל מדי חודש בחודשו, של מתן

"מנחה" כהוקרה לנתבעת 1. עצם הגדרת התשלום כ"מנחה" היא הנותנת למשמעות התשלום שלא מהווה תמורה עבור השיעורים, אלא תשורה לנתבעת 1. משתכני השיעורים כללו נושאים שהביאו את התובעת למצב בו היא מצויה ביחסי אמון עמוקים עם הנתבעת 1, ושגרמו לתובעת להוציא מכיסה סכומי כסף כה גדולים גם לנושא זה, כי אז נושא ההשפעה הבלתי הוגנת קיים לטעמי גם בהיבט התשלומים החודשיים, למרות שלכאורה ניתן היה לראות בכך כתשלום עבור שיעור ככל שיעור אחר ללא הבדל. אלא שההבדל כאמור קיים ונמצא בתוכן השיעור ולא רק בעצם העברת האינפורמציה היבשה בו מה שהביא התובעת, וכפי הנראה גם חברי קבוצה רבים אחרים, להכניס יד עמוק לכיסם לשם כיסוי הוצאות המחייבה של הנתבעת 1 והנתבע 2 ולא רק מחמת השתתפותם ב"חוג לפילוסופיה", על המשמעות התמימה של מונח זה מצד הנתבעים.

81. בכל הקשור עם הסכומים אותם שילמה התובעת בפועל לעניין זה, אין כל הוכחה, למעט עצם ביצוע התשלום, המגובה בעדויות חברי הקבוצה על עצם ביצוע תשלומים אלה, כמו גם הודאה בדבר קבלתם של סכומים אלה בעדותי הנתבע 2. בסיכומיה (נספח ב') טענה התובעת לסכום של 700,000 ₪, אך נדמה בכל הכבוד, כי סכום זה אינו מגובה באסמכתאות, למעט טיעוני התובעת שאף היא מודה שאינה יכולה לדייק בהם. משציינו לעיל, כי ניתן לתבוע אך סכומים מתאריך 27.10.2001, וכאשר מועד עזיבתה את הקבוצה היה אמצע מאי 2006, כי אז עסקינן בתקופה של 55 חודשים. בתקופה זו סבירה בעיני הוצאה חודשית ממוצעת בסך של 4,000 ₪, בגין אותן מנחות ובסך הכול 220,000 ₪. סכום זה ישולם ע"י הנתבעים 1 ו-2 למרות שבעיקרו שולם לנתבעת 1 באשר לא האמנתי כי הסכום שימש את הנתבעת 1 בלבד מה גם שלא העידה אודות השימוש שעשתה בו. הסכום כשהוא נושא הפרשי הצמדה וריבית אמצע תקופה להיום עומד על הסך של 364,296 ₪ והוא יישא הפרשי הצמדה וריבית כדין מהיום ועד למועד התשלום בפועל.

מימון עלויות נסיעות לחו"ל

82. לטענת התובעת, נסיעות הנתבעים 1-2 וכן בתם לחו"ל מומנו ע"י חברי הקבוצה, כאשר היא הוציאה לנושא זה בסך הכול סך של 500,000 ₪ (בנספח ב' לסיכומים עמד הסכום על 567,000 ₪ לפני הפרשי הצמדה וריבית). גרסת הנתבעים, כך התובעת, ולפיה הם מימנו את נסיעותיהם התכופות לחו"ל התרסקה בחקירה נגדית לאור מסמכי חברת גלקסי (חברת הנסיעות ת/12) שהוכיחו, כי חברי הקבוצה מימנו באופן קבוע את נסיעותיהם של הנתבעים 1-2 ובתם דניאל לחו"ל. התשלומים שולמו לא רק עבור שדרוג כרטיסי הטיסה של הנתבעת 1 למחלקת עסקים כטענת הנתבעים, אלא שולמו למימון מלא או חלקי של מלוא עלויות הנסיעה ולרבות כרטיסי טיסה, ביטוח ולעיתים גם השכרת רכב. התובעת צרפה לסיכומיה אסמכתאות רבות על התשלומים שבוצעו על ידי חלק ניכר מחברי הקבוצה, מהם עולה, כי בין השנים 2001-2006 מימנה התובעת באמצעות שיקים, כרטיסי אשראי ומזומן וכן שיקים של מטופלים, סך של 85,391 ₪. יתר חברי הקבוצה מימנו באותה תקופה סך של 308,807 ₪. הנתבע 2 עצמו הודה, כי אין לו את כמות חשבונות הבנק העצומה שמהם מומנו הסכומים השונים לנסיעות אלה (358 חשבונות בנק שונים ו-32 כרטיסי אשראי שונים), מה גם שהתובעת הצהירה, כי שילמה בממוצע 2,000 ₪ לחודש עבור הנסיעות של נתבעים 1-2. מעבר לאלה **אלון בוהר** העיד שחברי הקבוצה כולם השתתפו בהוצאות הנסיעה (עמ' 160 ש' 15 ; 162 ש' 11 עד עמ' 164 ש' 3). גם **טל ראשוני** אישרה דברים אלה בחקירתה (עמ' 125 ש' 27 עד עמ' 186 ש' 4), עו"ד אורי ד' אישר זאת בתצהירו (סעיף 19(ז) ו-22(ב)); **אורי**

שחם אישר בחקירתו כי חברי הקבוצה גם תרמו לנסיעות לחו"ל "נקרא לזה לתת" (עמ' 260 מול ש' 5-6); הגב' **ורדה שמואלי**, שטיפלה עבור הנתבעים בנסיעותיהם לחו"ל למול סוכנות הנסיעות, ניסתה בכל דרך להימנע ממתן משמעות מיוחדת לקשר שיש לה עם סוכנות הנסיעות בשם הנתבעים 1-2 לאורך כ- 20 שנה, אך בפועל אף היא אישרה את גרסת התובעת לפיה בוצעו תשלומים עבור הנתבעים 1 ו-2 ע"י חברי הקבוצה ולבסוף הנתבע 2 עצמו הודה, כי ורדה שמואלי היתה אחראית לטפל בנושא התשלומים עבור נסיעות לחו"ל וכי חברים בקבוצה השתתפו בכך אלא שמדובר בהלוואות שהוחזרו. משכך, סברה התובעת, כי יש לערוך החישוב לפי כ- 13 שנות חברות בקבוצה במכפלת 2,000 ₪ לחודש, ובסה"כ על הנתבעים להשיב לה 312,000 ₪, כאשר ל- 17 נסיעות משותפות בהם השתתפה עם הנתבעים ושילמה 15,000 ₪ לנסיעה, על הנתבעים להשיב לה 255,000 ₪. סך הכול 567,000 ₪.

83. הנתבעים מצדם טענו בסיכומיהם, כי נושא השדרוגים של הנתבעת 1 למחלקת עסקים בטיסות היה רעיון של הגב' שמואלי ולא של מי מהנתבעים (עמ' 276 מול ש' 4-6). **הגב' שמואלי** אף אישרה שאת התשלומים עבור הטיסות שילם הנתבע 2, ואת הכסף לטיסות היא קיבלה מהנתבעים 1-2 והעבירה אותו לסוכנות הנסיעות, למרות שיתכנו מקרים שהשתתפה אף היא בסכומים קטנים. כך גם העיד **אלון בוהר** שאיש לא חייב את חברי הקבוצה לשלם והם עשו כן מרצונם, מכאן שלא היתה כל חובה שכזו על חברי הקבוצה והם עשו כן מרצונם. הנתבע 2 העיד, כי הוא אמנם קיבל עזרה מחברי הקבוצה ו"הסתדר" עמם בהמשך (עמ' 78 ש' 3-5 לעדותו). מכל מקום הנתבעים באו טרונייה עם טענות התובעת באשר לא אחת היא טסה עם בתה לחו"ל יחד עם הנתבעים 1-2 ולא המציאה כל תימוכין לכך שבאותן נסיעות משותפות לא הוצאו הסכומים גם עבורה ועבור בתה.

84. תימוכין לסכומים ששילמה התובעת עבור נסיעות לחו"ל מצאתי במסגרת חומר הראיות מחברת גלקסי שצורף אף בתמצית לסיכומי התובעת (נספח ב' של הסיכומים). מתמציות אלה, כמו גם מאסמכתאות חברת גלקסי עצמה למדתי, כי חברי הקבוצה השתתפו לא מעט בתשלום עבור הוצאות הנתבעים 1-2 לחו"ל. אין לשכוח, כי הנתבעים 1-2 לא אחת עם בתם, יצאו לחו"ל פעמיים עד שלוש בחודש. עסקינן בממוצע שנתי של 130 נסיעות לחו"ל. בכל הנסיעות שודרגה הנתבעת 1 למחלקת עסקים. מכאן, שעסקינן על פניו בכמות עצומה של כסף הנדרשת למימון נסיעות אלה. הנתבעים, והנתבע 2 בראשם, לא הצליחו להוכיח בשום דרך ואופן מהם מקורותיהם הכספיים להוצאות אלה, ולמעט דיבורים בעלמא בדבר עצם ביצוע התשלום וכן אודות השבת סכומי כסף ששילמו חברי הקבוצה, ככל שנדרשו לעזור, לא הציג הנתבע 2 ראיה ואף לא ראשית ראיה. המסקנה המתבקשת הינה, כי חברי הקבוצה השתתפו באופן פעיל בהוצאות נסיעות הנתבעים 1-2 לחו"ל וכשהצטרפו לנסיעה, אף הוציאו סכומים נוספים גבוהים עוד יותר.

שאלה נפרדת הינה, מהם הסכומים אותם הוציאה התובעת כאמור. תימוכין להוצאות שהוציאה בסך 85,391 ₪ (סעיף 97 לסיכומיה בעמ' 2 לאסמכתא א' לסיכומים) לא נשלל. סכום זה מתייחס לתקופה שבין 2001-2006, היינו לאחר תקופת ההתיישנות ומשכך הם פני הדברים, כפי המופיע בחומר הראיות שהוצג מטעם גלקסי, ומתייחס לנסיעות אותן שילמה התובעת עבור הנתבעים 1-2 ובתם דניאל, להבדיל מסכומי כסף אותם הוציאה עבור עצמה. לפיכך, סברתי כי על הנתבעים 1 ו-2 להשיב לתובעת סכום זה בסך 85,391 ₪. סכום זה יישא הפרשי הצמדה וריבית כדין מאמצע

התקופה שבין אוקי' 2001-2006, והינו עומד נכון להיום על הסך של 141,398 ₪. סכום זה יישא הפרשי הצמדה וריבית כדין מהיום ועד למועד התשלום בפועל. מיותר לציין, כי טיעוני הנתבעים לעניין העדר כל דרישה לביצוע תשלומים אלה מטעמם, הינו טיעון שאינו מקומו לאור קביעותיי כאמור לעיל בדבר ניצול התובעת.

מימון נסיעת הנתבעת 1 ליפן

85. לטענת התובעת, בשנת 2005 היא ממנה בעצמה חלק מעלויות נסיעת הנתבעת 1 ליפן, נסיעה שאליה הצטרפו בני משפחת הנתבעת 1 וחברים מהקבוצה. התובעת הוציאה בסך הכול כ- 30,000 ₪, עבור המלון ביפן, בין היתר באמצעות נטילת הלוואה מהבנק (סעיף 158.4.2 לתביעה). הנתבעים, כך התובעת, הכחישו וטענו, כי אמנם מספר חברים בקבוצה נסעו ליפן בשנת 2005, אך את הסכום הנטען הלוותה התובעת לדני גולדברג והלוואה זו הוחזרה לתובעת במלואה לאחר שמר ג' שב מיפן. התובעת הודתה, כי מי שהנחה אותה לאיזה חשבון להעביר את סכום הכסף שנטלה כהלוואה היה מר ג'. יחד עם זאת, טענת הנתבעים כי ההלוואה ניתנה לבקשת מר ג' וכי זה השיב את הסכום, לא הוכחה. מעבר לסכום זה, טענה התובעת, כי שילמה 19,060 ₪ עבור חלק מעלות כרטיס הטיסה של הנתבעים 1-2 מצרפת ליפן במחלקת עסקים בכרטיס האשראי שלה (מוצג ת/12, מסמך 70, דוקט 150236, קבלה 13163), מכאן שעבור נסיעת הנתבעים ליפן שילמה 49,060 ₪.

הנתבעים מצדם חזרו על טיעוניהם, כי מדובר על נתינה בהסכמה ולא התייחסו לעניין זה באופן נרחב בסיכומיהם.

86. עיון בראיות התובעת כאמור לעיל מעלה, כי היא אמנם הוציאה את הסך המדובר לטובתם של הנתבעים 1-2, בין אם עסקינן בתשלום המלון ביפן לבקשת מר דני גולדברג, ובין אם עסקינן בהשתתפות בתשלום כרטיסי הטיסה. בסיכומו של יום, מי שעשה שימוש בסכומים אלה הם הנתבעים 1-2 ומכאן שסכומים אלה הוצאו כאמור בין במישרין ובין בעקיפין לבקשתם ויש להשיבם לתובעת. במצב דברים זה, יש להורות לנתבעים 1 ו-2 להשיב לתובעת הסך של 49,060 ₪ בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כדין מיום 15.4.05 להיום. סכום זה עומד נכון להיום על הסך של 76,770 ₪. סכום זה יישא הפרשי הצמדה וריבית כדין מהיום ועד למועד התשלום בפועל.

מימון רכישת ג'יפ מרצדס

87. לטענת התובעת, היא נטלה מהבנק הלוואה בסך 52,000 ₪ למימון חלק מעלות הגיפ וזאת בשנת 2003 (סעיף 202 לתביעה, נספח 42 לראיותיה). מי שנכח בעת מימון הרכישה היה מר אורי צייג ועדותה של התובעת בעניין זה לא נסתרה בחקירה נגדית. הנתבעים מצדם הכחישו אמנם טענה זו, אך נמנעו מלפרט מי רכש את הגיפ ולא צרפו כל מסמכים בקשר למימון, כאשר בחקירה נגדית הנתבע 2 ניסה להמעיט מהחשיבות שבעניין זה כשציין שגיפ מרצדס אינו מכונית פאר (עמ' 90 מול ש' 16 לפרו').

הנתבעים טענו, כי התובעת לא הוכיחה כלל שהשתתפה במימון רכישת הגיפ, כמו גם לא ציינה את המועד שבו העבירה את הכספים הנטענים והראיה היחידה שלה הינו הסכם הלוואה מחודש פברואר 2003, בו נכתב בסעיף מטרת ההלוואה "כנגד רכישת 5,000 יורו". הנתבעים אף הפנו לכך

כי במכתב ההתראה ששלחה התובעת קודם הדיון המשפטי, נטען לסכום של 25,000 דולר ואילו בתביעה עצמה ציינו 50,000 ₪.

88. גם בנושא זה העדפתי את גרסת התובעת על פני גרסת הנתבעים שבנסיבות העניין לא העידו את מר אורי צייג שהשתתף במימון הרכישה, כמו גם לא את הנתבעת 1 עבורה נרכש אותו גייפ, ומכאן שנושא זה הינו בעוכריהם. מעבר לאלה, אין חולק, כי התובעת נטלה הלוואה מהבנק בסכום של 52,000 ₪ (נספח 42 לראיותיה). התובעת העידה, כי מסרה את הסכום לנתבע 2 ולא בסכום שנקב במכתב ההתראה ששלח עו"ד אורי ד' טרם הגשת התביעה (עמ' 276 מול ש' 16-23). בכל מקרה, הנתבעים גם בעניין זה, כמו בעניינים רבים נוספים במהלך המשפט, לא הסבירו מקור המימון ממנו נרכש הגייפ, ואף לא העידו כאמור עדים רלוונטיים לעניין זה. מכאן, שעל הנתבעים **1-2**, כמי שנרכש עבורם הגייפ וכמי שקיבלו למעשה את הכסף, לשאת גם בסכום זה. סכום זה בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כדן מתאריך 1.3.2003 ועד ליום מתן פסה"ד עומד על הסך של **88,709 ₪**. סכום זה יישא הפרשי הצמדה וריבית כדן מהיום ועד למועד התשלום בפועל.

תשלום עבור שכר לימוד לבתם של הנתבעים 1-2

89. לטענת התובעת, היא נשאה בתשלום סך של 12,000 ₪ עבור שכר לימוד של בת הנתבעים 1 ו-2 בביה"ס האמריקאי. הנתבעים מצדם הכחישו זאת מכל וכל. התובעת טענה לעניין זה (סעיף 203 לתצהירה), כי כך הם פני הדברים ותמכה עדותה זו בתצהירו עו"ד אורי ד' (סעיף 22(ד) לתצהירו), בעוד הנתבעים עצמם לא העידו את בתם וכן את הנתבעת 1 בעניין זה. בסיכומיהם טענו הנתבעים, כי אף טענה זו הינה טענה בעלמא, מה גם שלא מצוין מועד התשלום ועבור מי שילמה.

90. אכן, בעניין זה לא מצליחה התובעת להוכיח מהו מועד ביצוע התשלום. מאחר ועניין זה יכול ויימצא בחוץ לתקופת ההתיישנות ושלא במסגרת התביעה, כאשר הנושא המצוי לפתחה של התובעת בהיותה בבחינת "המוציא מחברו", כי אז נושא זה לא מוכח לטעמי כדבעי, ומכאן שדינו להידחות בהיבט זה כעילה שהתיישנה.

רכישת תנור "הגה"

91. לטענת התובעת, היא רכשה תנור מסוג "הגה" לאחוזת הנתבעת 1 בסרז'אק בסכום של 50,000 ₪ יחד עם דני גולדברג. התנור ניתן כמתנה ליום הולדתה של הנתבעת 1. הנתבעים הכחישו זאת אך הודו, כי הן התובעת והן מר ג' רכשו תנור אך זאת עשו מרצונם החופשי. במהלך עדות הנתבע 2 ציין זה, כי התנור נועד למעשה לשימוש כלל חברי הקבוצה, אך לטענת התובעת מדובר בעדות כבושה במיוחד כאשר האחווה עצמה רשומה ע"ש הנתבעת 1 ולא ע"ש חברי הקבוצה. באשר לשווי התנור, טענה התובעת כי גרסתה לא נסתרה.

הנתבעים בסיכומיהם ציינו, כי לא הובאה לעניין זה כל ראיה, מה גם שמדובר במתנה, וכדברי הנתבע 2 חפצים שהביאו חברי הקבוצה לאותו מקום, ניתנו לשימושם של כלל חברי הקבוצה.

92. נדמה, כי אין חולק שהאחווה רשומה ע"ש הנתבעת 1 לפיכך, בהעדר ראייה אחרת, גם המצוי בה שייך לה. בכל הקשור עם שווי התנור, גם לעניין זה גרסת התובעת לא נסתרה, וכאשר האחווה בדרום צרפת נרכשה בשנת 2003, כי אז גם אין תחולה לדיני ההתיישנות בנושא זה. בכל הקשור לחלקה של התובעת וחלקו של דני גולדברג ברכישת התנור שכן שניהם יחדיו רכשו אותו (סעיף 203.1 לתצהיר התובעת), לא הבנתי מדוע תובעת התובעת את מלוא הסכום לעצמה בסיכומיה. כאשר עסקינן בשניים שרוכשים מוצר אחד מבלי שאיש מהם מוכיח למעשה מה חלקו (תצהירו של מר ג' נמשך מהתיק), כי אז סביר בעיני, כי שני הרוכשים רוכשים את אותו מוצר בחלקים שווים ולכן יש לחייב את הנתבעים 1-2 שלשימושם בפועל נועד התנור, להשיב לתובעת סך של 25,000 ₪. סכום זה כשהוא נושא הפרשי הצמדה וריבית כדין מיום 1.8.2003 להיום עומד על הסך של 41,960 ₪. סכום זה יישא הפרשי הצמדה וריבית כדין מהיום ועד למועד התשלום בפועל.

רכישת מקרר מסוג ויקינג

93. לטענת התובעת, היא רכשה עבור הנתבעת 1 מקרר בשווי כ- 10,000 אירו כמתנת יום הולדתה של התובעת בשנת 2005, אך הספיקה לשלם רק חלק מן העלות מאחר ועזבה את הקבוצה סמוך לאחר מכן. הנתבעים טענו, כי התובעת אספה כספים מחברי הקבוצה לרכישת המקרר, ביטלה את ההזמנה ולא החזירה את הכספים שאספה, אלא שהתובעת הצהירה (סעיף 203.2 לתצהירה) כי שילמה עבור המקרר בסך הכול 8,655 אירו (48,153 ₪) והסתמכה על מסמכים בנקאיים המתעדים רכישת מט"ח וביצוע העברות בנקאיות מחשבונה לחשבון החברה הצרפתית ממנה נרכש התנור (ר' גם מסמכי העברה בנקאית ע"ס 4,285 אירו מ- 24.7.05 ו- 3,500 אירו מ- 26.8.05). כמו כן נטלה התובעת הלוואה בסך 20,000 ש"ח (נספח 45 ו- 46 לראיותיה). התובעת הכחישה בעדותה טענת הנתבעים ולפיה קיבלה חזרה מחברה זו את הסכומים ששילמה ולפיכך הוכח לטענת התובעים, כי הסך של 48,153 ₪ נומינלית אמנם שולם.

הנתבעים עצמם טענו, כי התובעת לא הוכיחה שרכשה את המקרר דווקא עבור הנתבעת 1, במיוחד כאשר הנתבע 2 העיד, כי התובעת יזמה איסוף כספים עבור רכישת אותו מקרר לרווחת כל מי שבא להתארח ובמיוחד כאשר עסקינן במתנה.

94. עיון בנספח 45 מלמד, כי אמנם התובעת עסקה ברכישת המקרר שבו עסקינן. יחד עם זאת, לא מובן מהנספחים, בהיות כולם בשפה הצרפתית וללא תרגום מתאים, כי הסכומים המצוינים במסמך הראשון לנספח 45 אמנם הועברו. המסמך הראשון מציין בסופו את סכום ההזמנה העומד על 9,924 אירו ומפרט בתוכו מה כוללת ההזמנה, אך לא נלמד לא ממנו ולא מהמסמכים שלאחריו, עד כמה שניתן להבין מהם, כי סכומי כסף בסכומים הנטענים בסיכומי התובעת אמנם הועברו לחברת המקררים, (2,485 אירו ב- 24.7.05 וכן 3,500 אירו ב- 26.8.05). מה יותר פשוט מלקבל אישור על ביצוע העברות אלה על ידי התובעת לחברה זו? במיוחד מוקשית טענת התובעת, כי סכומי הכסף לא הושבו לה, מקום בו העסקה לא יצאה אל הפועל כטענתה. מדוע התקשתה התובעת להשיב לעצמה את סכום הכסף ששילמה כאשר לא הועבר כל מקרר בסיכומו של יום?

מעבר לכך, נספח 46 אמנם מתייחס לקבלת הלוואה בסך 20,000 ₪, אך מטרת הלוואה הינה רכישת ציוד לעבודה בחו"ל באופן שאינו קושר את המקרר בו עסקינן להלוואה זו בהכרח. מכאן,

שהמסקנה המתבקשת הינה, כי לא מוכחת העברת הכספים באופן הנדרש במשפט אזרחי כאשר הנתונים היו אפשריים להצגה על ידי התובעת, וכאשר התובעת, שהעסקה היא על שמה, יכולה היתה לבטלה ולקבל חזרה סכום זה או חלקו. לפיכך דין תביעתה בראש פרק זה להידחות.

רכישת סט סירים יוקרתי

95. לטענת התובעת, בשנת 2006 היא רכשה סט סירים לאחוזת הנתבעת 1 בצרפת ליום הולדתה של הנתבעת 1, בעלות של 5,000 ₪. הנתבעים הכחישו טענה זו. התובעת הצהירה כי רכשה אותם בחנות "דומו" בהרצליה ואף צרפה פרוט החיוב על כך בסך 4,999.70 ₪ מ- 1.3.06 (נספח 47) 3 ימים לפני יום הולדתה הלועזי של הנתבעת 1. התובעת טענה, כי נחקרה על כך וגרסתה לא נסתרה (עמ' 276 מול ש' 27-28).

הנתבעים מצדם טענו, כי לא הובאה כל הוכחה לרכישת הסירים דווקא עבור הנתבעת 1, וככל שנרכשו על ידה כאמור, היתה זו מתנה.

96. גם בנושא זה סברתי, כפי סברת התובעת, כי הסך של 4,999.70 ₪ אמנם הוצא על ידה כמתנת יום הולדת עבור הנתבעת 1. הכחשה לעניין זה לא מסייעת לנתבעים שאמורים היו להעיד את הנתבעת 1 לעניין זה אך לא טרחו לעשות כן. מכאן, שיש לחייב הנתבעת 1, כמי שנרכשה המתנה עבורה בלבד, בסכום של 5,000 ₪ במעוגל כסכום שהוצא עבורה במסגרת היות התובעת חברה בקבוצה ולא כמתנה כשלעצמה הנטולה כל קשר למערכת היחסים המעוותת שבין הנתבעת 1 לחברי הקבוצה. סכום זה כשהוא נושא הפרשי הצמדה וריבית כדין מ- 1.3.06 ועד ליום מתן פסה"ד, עומד על הסך של **7,405 ₪**. סכום זה יישא הפרשי הצמדה וריבית כדין מהיום ועד למועד התשלום בפועל.

כאן המקום לציין, כי בכל הקשור עם רכישת תנור מסוג לקורנו לבית הנתבעים 1-2 בתל אביב, חזרה בה התובעת מתביעתה זו.

מימון שיפוץ חדר האמבטיה

97. לטענת התובעת, בשנת 2005 היא רכשה עבור הנתבעים 1-2 כלים סניטריים וכן סייעה בשיפוץ חדר אמבטיה בדירתם בתל אביב בסכום של 30,000 ₪. טענה זו הוכחה על ידי הנתבעים שטענו, כי התובעת רכשה מהנתבע 2 עבודת אומנות ומהכספים שהתקבלו מרכישה זו בוצע שיפוץ האמבטיה בדירתם בתל אביב. התובעת הוסיפה וטענה, כי גרסת הנתבעים רעועה, הם לא ציינו מהי אותה עבודת אומנות וכיצד בוצע התשלום ואף לא צורפה קבלה או חשבונית, מה גם שהתובעת הוכיחה, כי שילמה את הסכום ישירות לחנות ממנה נרכשו הכלים הסניטריים בשם ספדה ולא לידי הנתבעים, וצרפה צילום שיק ע"ס 25,000 ₪ ששולם לאותה חנות בתאריך 1.2.05 (נספח 50) וכן את אישור חברת האשראי על תשלום סך של 3,911 ₪ באמצעות כרטיס אשראי לאותה חנות ספדה, מכאן שסה"כ 28,911 ₪ שולמו עבור רכישת כלים סניטריים אותם יש להשיב לתובעת.

הנתבעים מצדם טענו, כי לא הובאה כל ראיה שהתובעת אמנם מימנה את שיפוץ חדר האמבטיה וכי מה שנרכש, נרכש ע"י הנתבעים 1-2.

98. בנסיבות המקרה דנא, האמנתי לתובעת, כי אמנם רכשה את המוצרים עבור הנתבעים 1-2 לדירתם. הנתבעים בסיכומיהם לא טרחו לחזור על טענתם בדבר מכירת עבודת אומנות לתובעת. בעצם אי חזרתם על טענה זו מלמדת שהיא נזנחה ולכן קשרו הנתבעים עצמם לרכישת הכלים הסניטריים בספדה ולהעברתם לביתם לשם השיפוץ. לפיכך, ובהמשך לסיבות שצוינו לאורך כל הסיכומים, על הנתבעים 1-2, עבור דירתם בוצעה הרכישה, להשיב הסכום שהתקבל כחלק ממערכת יחסי אמון שבין התובעת לנתבעת 1, ולכן עליהם להשיב לתובעת סך של 28,911 ₪ בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כדין מ- 1.2.05 ועד ליום מתן פסה"ד 45,319 ₪. סכום יישא הפרשי הצמדה וריבית כדין מהיום ועד למועד התשלום בפועל.

רכישת ריהוט יוקרתי בשנת 1998

99. משריהוט זה נרכש בשנת 1998 עילת התביעה בענייניו התיישנה ולכן לא אדון בנושא זה.

מימון רכישת והתקנת אח בבית הנתבעת 1-2 בתל אביב

100. לטענת התובעת, היא מימנה רכישת והתקנת אח בבית הנתבעים 1-2 ברחוב מבוא גילת בתל אביב בעלות של 40,000 ₪ (סעיף 203.7 לתצהירה) נושא שלא נסתר בחקירה נגדית, והנתבע 2 לא התייחס אליו בתצהירו.

הנתבעים טענו, כי התובעת לא ציינה את מועד הרכישה ולא הובאה כל ראיה לשם כך. נדמה שהדין בעניין זה עם הנתבעים באשר על התובעת להוכיח מועד הרכישה על מנת שלא לצאת ממסגרת תקופת ההתיישנות. משהמועד לא הוכח, דין הטענה להידחות ככזו הנכנסת לגדר תקופת ההתיישנות.

רכישת פסל נוצרי עתיק בשנת '93

101. משהתובעת מודה שהפסל נרכש בשנת '95 וכפי שצוין לעיל כל התביעות קודם לאוקי' 2001 התיישנו, כי אז דין הטענה להידחות.

רכישת עגילים מצריים בשווי של 10,000 דולר

102. לטענת התובעת, היא רכשה עבור הנתבעת 1 ביום הולדתה עגילים מצריים עתיקים בשווי 10,000 דולר. הנתבעים הכחישו זאת מכל וכל וטענו בסיכומיהם כי לא צוין מועד הרכישה והעברת הכספים. גם בנושא זה הדין עם הנתבעים באשר בהעדר מועד רכישה לא ניתן לייחס את הרכישה למועדים שבהם התביעה טרם התיישנה ושאינן הוכחה למועד הרכישה, כי אז דין הטענה להידחות ככזו שלא נכנסת לגדר עילות התביעה המותרות.

רכישת חפצי נוי לחצר האחוזה בצרפת

103. לטענת התובעת, היא רכשה מבני אבן ייחודיים מיפן לחצר בית האחוזה בסרז'אק בעלות של \$5,000 ליום הולדתו של הנתבע 2 (ס' 158.8.4 לכתב התביעה). הנתבעים הכחישו זאת בכתב הגנתם תוך טענה בדבר עיוות המציאות.

לטענת התובעת, עדותה בעניין זה לא נסתרה (ס' 204.4 לתצהירה) ואף הובאה ראיה חיצונית התומכת בגרסתה (נספח 52), אלא שעיון בנספח 52 מציין העברה לבנק בחו"ל בשיעור של 1,270 אירו ולא מציין לאיזו מטרה הועבר הכסף בתאריך 31.7.2005. מכל מקום תאריך יום ההולדת של הנתבע 2 לא אמור להיות חסוי לעניין זה וניתן להוכיחו על נקלה. התובעת ציינה, כי הנתבע 2 למעשה לא הכחיש בעדותו דבר קבלת מתנה זו ליום הולדתו.

הנתבעים בסיכומיהם טענו, כי התובעת אינה מציינת המועד להעברת הכספים ואין כל ראיה לרכישה כך גם לעניין העברה הבנקאית בנספח 52 אינה מציינת דבר לעניין מהותה.

104. לטעמי יש ממש בחלק מטענות הנתבעים. בעוד שנושא עצם רכישת אותם מבנים ייחודיים הוכח לטעמי במאזן הסתברויות לאחר שהנתבע 2 לא ממש הכחיש את עצם קבלתם, עדיין שיעור עלותם שנוי במחלוקת ולא מוכח במלואו. התובעת מציינת סכום עגול של \$ 5,000 בעוד שנספח 52 מציין העברת 1,270 אירו בלבד, כך גם הנספח אינו מציין את מטרת העברה. מעבר לכך מצוין בנספח שם המוטב כ-"provenance services trading et" האם עסקינין ביבואן? ואם בפרובנס עסקינין, כי אז לכאורה מדובר בחנות צרפתית, מדוע יש קושי לקבל את פרטי ההזמנה המדויקת? המסקנה הינה כי מעבר לסך של 1,270 אירו לא מוכיחה התובעת דבר בדרישתה זו. לפיכך **הנתבעים 1 ו-2**, עבור ביתם נרכשו חפצי הנוי, ישלמו לתובעת סך של 6,350 ₪ (1,270 אירו). סכום זה כשהוא נושא הפרשי הצמדה וריבית כדין מתאריך 31.7.2005 ועד ליום מתן פסה"ד עומד על סך **9,741 ₪**. סכום זה יישא הפרשי הצמדה וריבית כדין מהיום ועד למועד התשלום בפועל.

רכישת איקונות נוצריות

105. לטענת התובעת, היא רכשה לנתבעת 1 כ- 25 איקונות נוצריות בעלות של כ- 1,500-3,000 דולר האחת. בסך הכול שילמה כ- 100,000 ₪ וכולן, למעט אחת, נרכשו במנזר הבנדיקטי בירושלים.

הנתבעים הודו בקבלת שלוש איקונות בשווי נמוך הרבה יותר. התובעת מציינת, כי עדותה בעניין זה לא נסתרה ונתמכת בשיקים על סך 19,250 ₪ למנזר הבנדיקטיות (נספח 54) המאשש את שווי האיקונות ואת תדירות הרכישות. כמו כן היא תמכה נושא זה בעדותם של רמי מ', שושי מ' וחיים מ' ואלון בוהר. התובעת ביקשה לקבל עמדתה ולדחות עמדתו הלא מהימנה של הנתבע 2 בעניין זה ובשל העדר גרסה מטעם הנתבעת 1.

הנתבעים מצדם טענו, כי לא צוין מועד הרכישה ולא הובאה כל ראיה לרכישה הנתבעת, וגם שני השיקים שצורפו כנספח 54 אינם מלמדים על עצם הרכישה לטובת הנתבעת 1 דבר.

106. בפועל אין חולק מטעם הצדדים כי התובעת מסרה לנתבעים 1-2 איקונות. השאלה הינה כמות האיקונות ושוויים. בכל הקשור לשוויים צרפה התובעת אסמכתאות מספקות בעיני (שיקים לפקודת המנזר (נספח 54 לראיות התובעת) המעלים כי שולם סך של 7,850 ₪ נכון ל- 10.9.04, 2,000 ₪ ל-

15.2.05, 2,000 ₪ ל- 15.3.2005, 2,000 ₪ ל- 21.2.2006, 2,000 ₪ ל- 21.3.2006, 2,000 ₪ ל- 21.4.2006, 1,400 ₪ ל- 10.7.2006. במצב דברים זה אין מנוס מן המסקנה ולפיה על הנתבעים 1-2, להם נמסרו האיקוונות כאמור, להשיב לתובעת סכומים אלה כפי שהוכחו. סכומים אלה כשהם נושאים הפרשי הצמדה וריבית כדין עומדים נכון להיום על הסך של **29,619 ₪**. סכום זה יישא הפרשי הצמדה וריבית כדין מהיום ועד ליום התשלום המלא בפועל.

רכישות עטים יוקרתיים

107. לטענת התובעת, היא רכשה 5 עטים בעלות כוללת של 25,000 ₪. הנתבעים הכחישו וטענו כי הנתבעת 1 קיבלת עת 1 בלבד כמתנת יום הולדת, אלא שלטענת התובעת עדותה בעניין זה לא נסתרה (ס' 204.6 לתצהירה) ונתמכה בדברי עוה"ד דניאל (ס' 22.י. לתצהירו). עוד הפנתה התובעת לתיעוד השיעורים בידי ורדה שמואלי בעניין זה (נספח 7 לתצהיר התובעת וכן עדות הגב' שמואלי בעמ' 290 ש' 11-18) מה גם שהנתבעת 1 לא הגיעה לדיון להפריך טענה זו. בסיכומיהם טענו הנתבעים כי התובעת לא ציינה מועד רכישה וכל ראייה שהיא לרכישה וככל שאמנם נרכשו חלה לגביהם התיישנות.

108. לטעמי יש ממש בטענות הנתבעים. למעט העובדה ולפיה אמנם נרכשה עט אחת לפחות, לא הוכח דבר אודות המועד בו נרכשו העטים. בכך נכשלת התובעת בהוכחת מועד הרכישה לעניין טענת ההתיישנות שהועלתה כנגדה מעבר לעובדת העדר כל תיעוד אודות שיעור ההוצאה ומכאן שדין הטענה להידחות.

רכישת תכשיטים עבור הנתבעת 1

109. לטענת התובעת (כמופיע בכתב התביעה וכן בסעיף 204.7 לתצהירה), היא, כמו גם חברי קבוצה אחרים, השתפו ברכישת תכשיטים יקרי ערך עבור הנתבעת 1. הנתבעת 1 דיברה בשיעורים על הצורך ביהלומים "לצורכי תודעה" או לצרכי "השליחות" שלה, ולכן התובעת בעצמה רכשה לה יהלום במשקל 3/4 קראט בסמוך לאחר שהצטרפה לקבוצה. התובעת גם השתתפה ברכישת יהלום בסך \$5,000. מעבר לכך מטבעת יהלום שמסרה לנתבעת 1 הוציאה הנתבעת 1 את היהלום והתובעת מבקשת אותו חזרה, כך גם רכשה כלי כסף בסך 10,000 ₪ עבור הנתבעת 1 וכן רכשה אבנים יקרות בהזדמנויות רבות (קריסטל, קוורץ, לפיס ועוד) אותם העריכה בסכום של 15,000 ₪. התובעת הפנתה לכך שהאמור בתצהירה לא נסתר ואושש ע"י עוה"ד דניאל (ס' 22.ח. לתצהירו), טל ראשוני (עמ' 177 ש' 1-2 בכל הקשור לרכישת מתנות משותפות לנתבעת 1 ע"י חברי הקבוצה).

הנתבעים מצדם טענו. כי לא צוינו מועדי הרכישה ואין כל תיעוד על רכישה שכזו.

110. אין מנוס גם בנושא זה לדחות את תביעת התובעת בהעדר נתונים מתאימים אודות מועדי הרכישה למעט היהלום בגודל 3/4 קראט שנרכש בסמוך לאחר כניסת התובעת לקבוצה ולכן מובן שהתביעה לגבי התיישנה. במצב דברים זה, כאשר התובעת אינה מוכיחה כי עלית התביעה מצויה במסגרת המועדים הנדרשים כאמור לעיל (לאחר 27.10.2001), ובהעדר נתונים מספיקים אודות העלויות כאמור, אין מנוס מלדחות כאמור תביעה זו.

השתתפות ברכישת יצירות אומנות

111. לטענת התובעת, היא השתתפה ברכישת יצירות אומנות עובר הנתבעים. לטענתה, שאינה מוכחת באשר היא אינה זוכרת סכומים כפי העולה מתצהירה, מדובר בסכומים של עשרות אלפי שקלים (סעיף 204.8 לתצהירה), וזאת כחלק מהוצאה כוללת שהוציאו חברי הקבוצה שהצטברה לכדי מאות אלפי שקלים, וכללה פסלים, רישום מקורי של פאבלו פיקסו, רישום מקורי של רמברנד, רישום מקורי של אדוארדו צ'ילידה וציורים של אביבה אורי. בדומה לפריט הקודם, גם ביחס לפריטים אלה שנרכשו על ידה, אין פירוט אודות תאריכים שבהם נרכשו אלה ולפיכך הינם נכנסים לגדר טענת ההתיישנות של הנתבעים. מעבר לכך, אין כל תיעוד אודות ההוצאה עצמה וכפי טענת הנתבעים, כעולה בסיכומיהם, אין מנוס מלדחות תביעתה זו של התובעת.

השתתפות ברכישת מנורת הולוגרמה

112. לטענת התובעת, כעולה מסעיף 204.9 לתצהירה היא השתתפה ברכישת מנורת הולוגרמה בסך 5,000 אירו כמתנת יום הולדת לנתבע 2. טענה זו נתמכה בעדות עו"ד אורי ד' (סעיף 22(ג) לתצהירו). הנתבע 2 לא הכחיש זאת בתצהירו ולפיכך ביקשה לקבל תביעתה. גם בנושא זה לא צוין מועד הרכישה ולא הובאה כל ראיה לביצועה. מכאן, שגם טענות התובעת בכל הקשור למנורת ההולוגרמה, כפי טענת הנתבעים, דינה דחיה מאחר ואין התובעת מוכיחה כי נרכשה במסגרת תקופת ההתיישנות, מעבר לעלות הנדרשת שאף היא אינה מוכחת כאמור.

השתתפות בסכום הפשרה בתביעת עדינה פז ויצחק רביצקי

113. לטענת התובעת, בשנת 2004 היא השתתפה בסכום של 20,000 ₪ כחלק מהסכם פשרה שבין הנתבעת 1 לאחיה בתביעה שהתנהלה ביניהם (סעיף 205.1 לתצהירה). הנתבעים לא הכחישו זאת אך טענו כי הסכום הושב לתובעת. לטענת התובעת הנטל להוכיח טענה זו שהינה בבחינת הודאה והדחה, לא הורם לאחר שהנתבעים טענו ביחס אליו טענות בעלמא (סעיף 85.22 לתצהיר הנתבע 2).

114. הנתבעים מצדם טענו, כי אמנם קיבלו את הסכום אך זה הוחזר. הם הפנו לכך שבספטמבר 2004 הושבו לתובעת שלושה סכומים: 180,000 ₪, 195,205 ₪ ו-184,000 ₪, כאשר רק סכומים של 70,000 ₪ ועוד 45,000 ₪ הוחזרו על ידי התובעת לצדדים שלישיים מהם היא לוותה ולכן רוב רובם של הכספים שהוחזרו לה נותרו בידה ולפיכך הסכומים שהוחזרו לה כוללים גם את ה-20,000 ₪. עוד טענו, כי כאמור בחקירתה בעמ' 273 מול ש' 3, התובעת לא זכרה כמה הוחזר לה בסך הכול, מה גם שעל פי הצהרתה של התובעת כעולה מ-28/8 שנחתמה ב-20.9.05, לאחר שהועברו סכומי הכסף, אישרה התובעת שהנתבעים 1-2 אינם חבים לה דבר.

115. לטעמי, לא די בהפניית הנתבעים לסכומי הכסף אותם קיבלה התובעת בחזרה. אין לשכוח, כי התובעת הוציאה סכומים ניכרים בעבור הנתבעים וסכומים אותם קיבלה חזרה והעבירה לצדדים שלישיים אינם מעידים כי רק סכומים אלה שולמו על ידה, להבדיל מסכומים שהוציאה מכיסה. בכל מקרה, הנתבעים אינם מוכיחים, כי השיבו את הסכום המדובר הם עצמם או מי מטעמם, ולנוכח היקף הסכומים הגבוהים שקיבלו הנתבעים לאורך השנים, היה בהחלט מקום לציין זאת

ברחל בתך הקטנה. למרבה צערם של הנתבעים, הם אינם עומדים בנטל להוכיח, כי אמנם השיבו לתובעת סכומים אלה. למען הסר ספק אציין, כי עיינתי עיין היטב בנספח 33 לראיות התביעה אליו הפנו הנתבעים ככזה המציין שלושה סכומים שהושבו לכאורה כאמור לעיל לתובעת, אלא שבפועל לא כך הם פני הדברים, שכן הפעולות בדפי החשבון שבנספח 33 כולן ממוספרות בצד ימין ורק פעולה 173 מציינת סכום של 180,000 ₪ (העמוד החמישי והאחרון לנספח), בעוד שהסכומים המצוינים בראש כל אחד מהעמודים של הנספח אינם מעידים על קבלת סכום כלשהו כהשבה. הסכום היחיד שממנו ניתן ללמוד כי אמנם הושב, הינו כאמור 180,000 ₪. כך גם לא ניתן להבין מתצהיר התובעת לעניין זה (סעיף 198.9.7), כיצד סכומים בסדר גודל של 195,205 ₪ וכן 184,000 ₪, כפי שמציינת התובעת, אמנם הופקדו בחשבונה כאשר סכומי השיקים באותם דפים אינם מגיעים לשיעורים אלה ומחייבים הסבר שלא ניתן לא על ידי התובעת ולא על ידי מי מטעם הבנק. אפילו אני, כי סכומים אלה אמנם הופקדו בחשבון התובעת מי לידי יתקע כי עסקינן בהשבת סכום זה אותו שילמה התובעת? לפיכך, אין מנוס מלקבוע, כי רישומי נספח 33 כאמור, אינם מעידים על השבת הסך של 20,000 ₪ לתובעת ומכל מקום, אין בנספח זה, לטעמי, כדי לפגום בטענת התובעת ולפיה סכום בסך של 20,000 ₪ אותו שילמה בגין אותה פשרה, לא הושב לה. מן הראוי היה כי הנתבעים, שטענו כאמור להשבה, יוכיחו את ההשבה הפרטנית בראיות, אך אלה כאמור לא הוגשו ומכאן שדין טענת התובעת להתקבל ועל הנתבעת 1 להשיב לתובעת סך של 20,000 ₪ בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כדין מתאריך 22.7.04 הוא המועד שנדרש לתשלום אותם 20,000 ₪ עפ"י מכתב משרד עו"ד רוכברג (ר' נספח 55 לראיות התביעה). סכום זה עומד נכון להיום על הסך של **31,998 ₪** והוא יישא הפרשי הצמדה וריבית כדין מהיום ועד ליום התשלום המלא בפועל.

מימון תשלומים עבור גן דניאל לשנת 2004

116. לטענת התובעת, כעולה מתצהירה בסעיף 205.2, היא מימנה עבור גן דניאל תשלומים בסך של כ- 50,000 ₪. הנתבעים הודו בקבלת 45,000 ₪ אך טענו, כי סכום זה הוחזר (סעיף 219 לכתב ההגנה). בהיות טענה זו טענת הודאה והדחה, על הנתבעים להוכיח את הסך לא עמדו בנטל, במיוחד לא הנתבעת 3, המנהלת את הגנים ותצהירה נמשך, בעוד עדות הנתבע 2 הינה לכל היותר עדות מפי השמועה, מה גם שמדובר בטענה בעל פה מול מסמך בכתב, כך התובעת (ר' נספח 56 שהינו בקשה לקבלת הלוואה על ידי התובעת בסך של 45,000 ₪).

117. הנתבעים מצדם טענו, כי אמנם קיבלו עזרה כספית עבור גן דניאל מהתובעת. זוהי הנגיעה היחידה של הנתבעת 3 לתיק. אלא שהסכום הוחזר במלואו, כמפורט בסעיף 85.23.4 לתצהירו של הנתבע 2, מה גם שנספח 56 שעניינו הלוואה כאמור שנטלה התובעת, מציין כי זו ניטלה עבור עסקה הפרטי. הנתבעים חזרו וציינו, כי התובעת אינה זוכרת כמה הוחזר לה וכי בפועל הוחזרו לה אף סכומים גבוהים יותר מהסכומים ששילמה בסעיף זה.

118. אין חולק אם כן, כי הנתבעת 3 קיבלה מהתובעת סך של 45,000 ₪ כעזרה לגן דניאל. משהסכום שולם בשנת 2004, הוא אינו נכנס לגדר טענת ההתיישנות. טענת השבת הסכום עומדת לפתחה של הנתבעת 3, אלא שזו כאמור מודה רק "במקצת", תצהירה נמשך והנתבע 2 שהתייחס לכך במסגרת תצהירו, אינו יותר מאשר מי שמעיד על כך מפי השמועה. מעבר לכך, אין אסמכתא

מפורשת וברורה ולפיה נערכה התחשבנות בין הצדדים גם בנושא זה, בדיוק כשם שביהמ"ש מצפה מהתובעת להוכיח טענותיה בגין הנזקים שנגרמו לה בראיות, לא די בדיבורים על מנת לעמוד בנטל המוטל על הנתבעים להוכיח שהסכום הושב לתובעת. מכאן, שבהעדר הוכחה כאמור, על הנתבעת 3 בנסיבות להשיב לתובעת הסך של 45,000 ₪ בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כדין מיום קבלת ההלוואה כעולה מנספח 46 (14.10.04). סכום זה נכון להיום עומד על הסך של 71,274 ₪. סכום זה יישא הפרשי הצמדה וריבית כדין מהיום ועד ליום התשלום המלא בפועל.

החזר הלוואה לעו"ד א.ד.

119. לטענת התובעת, היא העבירה לבקשת הנתבעים 1 ו-2 סך של 100,000 ₪ לעו"ד אורי ד' כחלק מסכסוך משפטי שהתנהל בניהם. הנתבעים מודים בכך אך טוענים כי הלוואה זו הושבה במלואה. לטענת התובעת, הנטל בעניין זה המוטל על הנתבעים לא הורם. במיוחד כך, כאשר הנתבע 2 בחקירתו הנגדית לא הצליח למסור פרטים אודות ההשבה. התובעת ראתה בגרסת הנתבע 2 גרסה שהינה בלתי מהימנה ומלאת חורים, בעוד שעדות התובעת לא נסתרה. התובעת אף התייחסה לטענת הנתבעים ולפיה, לא יתכן, כי הסכם הפשרה נחתם ב- 11.12.05, בעוד שהתובעת פנתה כבר ב- 28.9.05 בבקשת הלוואה למר אברהם ולדזי לצורך מימון הסכם הפשרה, אלא שבטענה זו אין ממש שכן הנתבעים הודו בקבלת הסכום, מה גם שדרישת עו"ד אורי ד' מהנתבעים להשבת הסכום נשלחה כבר ב- 11.8.05 (נ/8), ולכל המאוחר ב- 20.9.05, התובעת הוחתמה על ידי עו"ד איה לביא על ביטול הסכם הלוואה ביחס אליו טען על ידי עו"ד אורי ד' שקיים גם בין התובעת לנתבעים 1-2 (נספח 65) ולכן ממועד זה יודעת התובעת מהן דרישותיו של עו"ד אורי ד' בפועל. לאור אופי הקבוצה המתגייסת לגיוס כספים למטרותיה והלחצים שהופעלו על התובעת, פעלה זו לקבל את אותה הלוואה.

120. הנתבעים מצדם ציינו, כי אמנם קיבלו את הסכום כעזרה מהתובעת שהיתה זו שהציעה ויזמה. יחד עם זאת, ובדומה לסכומים אחרים שקיבלו הנתבעים מהתובעת והשיבו לה, התובעת גם כאן אינה זוכרת סך הכול כמה הוחזר לה ודי בכך כדי לדחות את גרסתה ולפיה לא הוחזרו סכומי הכסף שהלוו לה ושוב הפנו ל- נ/28, בו מצהירה התובעת, כי הנתבעים אינם חייבים לה דבר.

121. גם בנושא זה, כמו בנושאים אחרים בהם טענו הנתבעים לקבלת סכום כסף מהתובעת והשבתו, הנתבעים אינם מוכיחים, כי הסכום אמנם הושב. כאן המקום לציין, כי הסכום שולם בשנת 2005, והנתבעים כבר אינם יכולים לסמוך ידם על השבת סכומי כסף בספטמבר 2004 (נספח 33), כפי שטענו ביחס להשבת סכום הפשרה בתיק התביעה שבין הנתבעת 1 לאחיה. מכל מקום, גם כאן לא הוכח כי אמנם הסכום הושב בכל דרך שהיא, למעט כטענה בעלמא. לפיכך, על הנתבעים 1-2 להשיב לתובעת סך של 100,000 ₪ אותו שילמה להם לטובת חובם לעו"ד דניאל. סכום זה כשהוא נושא הפרשי הצמדה וריבית כדין מתאריך 28.9.05. להיום עומד על הסך של 150,687 ₪ והוא יישא הפרשי הצמדה וריבית כדין מהיום ועד ליום התשלום המלא בפועל.

השבת החזרי משכנתא לביתם של הנתבעים 1-2

122. לטענת התובעת, במשך כ- 6 שנים היא שילמה סך של 2,500 ₪ מדי חודש בחודשו בגין תשלומי משכנתא של דירת הנתבעים 1-2 ברחוב מבוא גילת בתל אביב. הנתבעים הכחישו טענה זו, אך לטענת התובעת, עדותה בעניין זה (סעיף 205.4 לתצהירה) לא נסתרה בחקירתה ונתמכה גם בעדותו של עו"ד א.ד. (סעיף 22(יד) ו- 19(ט) לתצהירו), בעדות מר רמי מ' (סעיף 13 לת/10) שלא נסתרה, בעדותם של אלון בוהר וטל ראשוני שאישרו דבר תשלומי הקבוצה לטובת המשכנתא (עמ' 179 ש' 1-10, עמ' 159 ש' 24), כאשר האחראית לאיסוף הכספים לטובת המשכנתא שהיתה והינה עדיין היא הגב' ורדה שמואלי (עמ' 281 ש' 22 עד 282 ש' 3), שאף הודתה שטיפלה בכך ושחברי הקבוצה סייעו בתשלום המשכנתא (עמ' 282 ש' 28). מעבר לאלה, גם הנתבע 2 הודה בכך אך טען כי עסקינן בהלוואות שהוחזרו (עמ' 85 ש' 18-27). ב"כ התובעת הביע פליאה רבה על כך שהנתבע 2 כלל לא ידע פרטים אלמנטריים אודות התנהלות זו באופן המעיד על האופי הפרברטי של הקבוצה המממנת לנתבעים 1-2 את המשכנתא לדירתם, בעוד שגב' ורדה שמואלי השיבה בעדותה ביחס לפרטי תשלומי משכנתא ולהיכרותם עמה כי "בטח יודעת, מחכה לרגע שזה יסתיים" (עמ' 282 ש' 25). התנהלות זו של חברי הקבוצה אינה התנהלות טבעית של "תלמידי חוג לפילוסופיה" כפי שהגדירו הנתבעים את הקבוצה.

הנתבעים מצדם טענו, שגם בנושא זה לא מציינת התובעת מועדים לביצוע התשלום, מה גם שהם מעולם לא יזמו או הנחו את השתתפות חברי הקבוצה בהחזרי המשכנתא. מעבר לכך, לא צרפה התובעת כל אסמכתא שהיא ובוודאי שלא סכומים מדויקים.

123. בתצהירה (סעיף 205.4.1) מציינת התובעת, כי התשלומים בוצעו משנת 2006-2000, משך כ- 6 שנים כאמור (72 חודשים). התשלומים בוצעו לגב' ורדה שפון שמואלי במזומן, בשיקים וכן בשיקים של לקוחות והוערכו על ידי התובעת בסכום של 180,000 ₪ בסך הכול. לא יכול להיות חולק, כי התובעת אינה יכולה לקבל החזר על תשלומים קודם ל- 27.10.01, בשל התיישנות כאמור ומעבר לכך, לא מוכחים הסכומים ששילמה התובעת בפועל מעבר לטענה כי אמנם שולמו ולהוכחה כי אמנם אלה התקבלו אצל הגב' ורדה שמואלי, כאמור בראיות שציטטה התובעת לעיל. במצב דברים זה, כאשר הוכח התשלום אך לא הוכח שיעורו. לפיכך סברתי כי נכון יהיה להורות לנתבעים 1-2 להשיב לתובעת הסך של 75,000 ₪. סכום זה כשהוא נושא הפרשי הצמדה וריבית מחצית התקופה ממועד התיישנות התביעה עד ליום מתן פסה"ד עומד על סך של 124,192 ₪. סכום זה יישא הפרשי הצמדה וריבית כדין מהיום ועד למועד התשלום המלא בפועל.

טיפול שיניים לנתבעת 1

124. לטענת התובעת, היא שילמה עבור טיפולי שיניים לנתבעת 1 בצרפת סך של 10,000 ₪, אלא שהסכום אינו זכור לה במדויק וגם המועדים אינם זכורים לה כאמור בסעיף 206 לתצהירה. במצב דברים זה, אין מנוס מלדחות תביעת התובעת שעילתה אינה מוכחת ככזו הנכנסת לתקופת ההתיישנות, מה גם שאין כל תימוכין לכך שהסכום שולם ומתי.

תשלום בסך 10,000 ₪ כעונש

125. לטענת התובעת, היא נטלה על עצמה לשלם סך של 10,000 ₪ כעונש לאחר שלא הגיעה לשיעור של הנתבעת 1 מבלי שקיבלה לכך אישור. גרסתה בעניין זה לא נסתרה, כך טענה, ונתמכת

בשיק על סך 10,000 ₪ (נספח 19 לתצהירה) מ- 24.5.04. הנתבעים מצדם כלל לא התייחסו בסיכומים לנושא זה.

126. משאין כל התייחסות מצד הנתבעים לנושא זה, וכאשר הסכום שולם ב- 24.5.04, כי אז יש לקבל את טענת התובעת ולפיכך **הנתבע 2**, לפקודתו ניתן השיק, ישיב לתובעת סך של 10,000 ₪ בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כדין מתאריך 24.5.04. סכום זה עומד נכון להיום על הסך של **16,179 ₪** והוא יישא הפרשי הצמדה וריבית כדין מהיום ועד ליום התשלום המלא בפועל.

השבת היהלום

127. לטענת התובעת היא מסרה בידי הנתבעת 1 טבעת עם יהלום. את היהלום הנתבעת 1 פרקה מהטבעת ולא השיבה אותו לתובעת. לא מצאתי אסמכתאות מתאימות למועד מסירת הטבעת ולפיכך גם נושא זה של השבת היהלום דינו להידחות כנושא שהתיישן בהעדר מועד ברור למתן היהלום כאמור.

סך כל נזקי התובעת המוכחים עומדים על **1,283,468 ₪** נכון להיום.

הגשת התביעה גם כנגד הנתבעים 2 ו-3

128. התובעת מציינת בעדותה, כי הגישה את התביעה כנגד הנתבעים 2 ו-3 בהיותם יד ימינה של הנתבעת 1 בקבוצה. הם היו לטעמה המוציאים לפועל של דרישותיה (עמ' 238 לפרוטוקול מ- 11.11.12 מול 23-24) יחד עם זאת, התובעת היתה מוכנה לראות גם בהם קורבנות של הנתבעת 1 (עמ' 239 מול 2-3). בנסיבות, לא מצאתי כי נכון לחייב את הנתבעים ביחד ולחוד בכל נזקי התובעת, אלא כי ראוי להפריד בין הסכומים השונים שעל הנתבעים להשיב לתובעת בהתייחס לכל השבה בהתאם למי שזכה בתשלום התובעת בסיכומו של יום, כאמור בסיפת כל דרישה ודרישה לעיל. לפיכך, הנתבעים 1-2 ישלמו לתובעת הסך של **1,156,612 ₪** ביחד ולחוד. הנתבעת 1 תישא לבדה בסכום של **39,403 ₪**. הנתבע 2 יישא לבדו בסכום של **16,179 ₪** ואילו הנתבעת 3 תישא לבדה בסכום של **71,274 ₪**. סכומים אלה יישאו הפרשי הצמדה וריבית כדין מהיום ועד למועד התשלום המלא בפועל.

התביעה שכנגד

129. טענו התובעים שכנגד (להלן: "הנתבעים"), בכתב התביעה שכנגד, כי כתב התביעה אוחז עשרות עמודים שכולם מלאי דיבה רעה ובהם, כי הנתבעת שכנגד (להלן: "התובעת") עברה שיעבוד טוטאלי אלימות והטרדה נפשית, סחיטה, שליטה וניצול; כי הנתבעים פעלו כנגדה תוך שימוש בשטיפת מוח, שיעבוד מנטלי והפעלת לחצים פסיכולוגיים וקבוצתיים, כי הנתבעים הוציאו ממנה סכומי עתק בעורמה ובמרמה כאשר סכומים אלה נועדו לממן חיי פאר ורهب של הנתבעים; כי התובעת כתוצאה ממעשי הנתבעים עברה אונס נפשי; וכי הנתבעת 1 נהגה לספר כי היא אחת מחמשת הקיסרים של הפלנטה ומתקשרת עם מורים מחוץ לכדור הארץ. בכל אלה ראו הנתבעים פגיעה בשמם הטוב (ר' לעניין זה גם סעי' 74-82 לתצהירו של הנתבע 2). לטענת הנתבע 2 כאמור

בתצהיר עדותו הראשית, התובעת פנתה לכל דכפין והפיצה את השמועות הזדוניות וחסרות השחר אודות הקבוצה, כך כלפי בני משפחת חברי הקבוצה, כך גם פנתה למרכז הישראלי לנפגעי כתות, פניה שחוללה מחול שדים ממש סביב הנתבעים, מה שהביא גם לפרסומה של כתבה באתר האינטרנט של עיתון מעריב על ידי מנכ"ל המרכז לנפגעי כתות, הגב' איילת קדם, ב-10.7.07, כתבה שנחזית להיות מבוססת על תחקיר מעמיק ומקיף ופורסמה במקביל להפצת השמועות ע"י התובעת, כאשר התובעת מודה שאת המידע מאחורי הכתבה היא סיפקה. עוד ציין, כי מחול השדים נמשך עד למועד חתימת תצהירו כאשר כתבה נוספת פורסמה ב-3.4.09 ומבוססת רובה ככולה על ציטוטים מכתב התביעה, למרות טענת התובעת כי ביקשה למנוע פרסום זה. מעבר לכך, התפרסמו שתי כתבות נוספות ב-8.2.10 ו-23.4.10 המבוססות אף הן על טענות התובעת והוצגו כתחקיר עיתונאי. הנתבע 2 הוסיף, כי במעשיה אלה מבקשת התובעת לבסס את תביעת הסרק שהגישה, תוך הסבת נזק גדול לנתבעים ובמיוחד לגן דניאל. עוד טענו הנתבעים, כי התובעת חזרה על טיעוניה במסגרת כתב התביעה על מנת לנצל את ההגנה הנתונה לה [בסעיף 513\(5\) לחוק איסור לשון הרע](#), תשכ"ה-1965 (להלן: "חוק איסור לשון הרע"), וכל זאת על מנת ליצור כלפי הקבוצה דעה קדומה ולהתעשר שלא כדין על חשבון הנתבעים. הנתבעים הדגישו, כי התובעת עשתה כל שלא ידה על מנת לפרסם הטיעונים העולים בכתב התביעה בעיתונות, באינטרנט והכל במגמה להכפיש ולהשחיר חברי הקבוצה והקבוצה בכללותה. כך, בכל הקשור עם חזרה על המונח "כת" המטילה עננה על חברי הקבוצה, ובמיוחד כך כשנטען כי עסקינן ב"כת אלימה ומסוכנת" שפעלה, ל"שעבוד נפשי" של חבריה תוך ניצולם למטרות הנתבעים. הנתבעים הודו בסיכומיהם, כי הגנת [סעיף 513\(5\) לחוק איסור לשון הרע](#) הינה מוחלטת בכל הקשור עם ההליך המשפטי, אך אינה יכולה לחול בכל הקשור עם מה שהתרחש טרם הגשת התביעה ביחס אליו יש לבחון טענותיהם.

הנתבעים הדגישו בנוסף, כי הכתבה שפורסמה באתר האינטרנט NRG ב-10.7.07 פורסמה לאחר שהתובעת ידעה אודות הכתבה ויום קודם לפרסומה נפגשה כותבת המאמר עם התובעת. אי הבאתה של הגב' קדם, כותבת המאמר, לעדות, פועלת לרעת התובעת בעניין זה ומחזקת את טענת הנתבעים, כי התובעת היא זו שיזמה את הפרסום.

הנתבעים הדגישו בנוסף, כי הדברים שיוחסו להם הינם דברי בלע, לזות שפתיים ורשע צרוף תוך זריקת סיסמאות ארסיות לחלל האוויר בכוונה ליצור אווירה שלילית כלפי הנתבעים בביהמ"ש, כמו גם תוך שימוש במילים כמו "כת" ו"שעבוד נפשי". הנתבעים ציינו, כי למרות שהכתבה לא מציינת את שמות הנתבעים, ניתן להבין כי בראש הקבוצה – הכת – עומדת הנתבעת 1. הנתבעים תקפו את טענת התובעת שביקשה למנוע פרסום כתבה נוספת ב-3.4.09 אך לא עשתה כן ביחס לכתבה מחודש יולי 2007.

130. בכל הקשור עם המסגרת הנורמטיבית בדבר לשון הרע ציינו, כי בהתאם למבחן האובייקטיבי הפרסום באותה כתבה עלול לבזות עפ"י המונח הטבעי והרגיל של המילים בעיני הקורא הסביר, כאשר דבר אותו לשון הרע מתייחס לאותם שקרים והכפשות שהובאו בפני המרכז הישראלי לנפגעי כתות. עוד ציינו, כי למרות העבודה שהכתבה אינה מציינת את שם הנתבעת 1 מפורשות, ניתן ללמוד ממנה אודות זהות התובעת באשר הכתבה מתייחסת לאישה בת 40 פלוס; כת הרסנית במיוחד בת 40 חברים; מכרה את ביתה לטובת גורואית הדוניסטית; שילמה מדי חודש 8,500 ₪ לא כולל מתנות וסיוע ברכישת טירה בצרפת ודירה בפאריס; האישה ניסתה להתאבד פעמיים;

בתה עדיין מנותקת ממנה לחלוטין. בכך ראו הנתבעים התאמה בין הפרסום לבין מערכת היחסים שבין התובעת לנתבעת 1 כאשר גם בתגובות שפורסמו לכתבה עלה קשר זה.

הנתבעים אף ציינו, כי גם ביחס לכתבה מ- 3.4.09 התובעת עומדת מאחורי כתבה זו באשר הכתבה מציינת דברים שנכתבו בכתב התביעה, אך לא יכולה לעמוד לה הגנת [חוק איסור לשון הרע](#) בכל הקשור עם תוכן הישיבה בביהמ"ש שפורסמה באותה כתבה. לטעמם של הנתבעים, כל אחד מהפרסומים מבזה עפ"י המובן הטבעי והרגיל של המילים בעיני הקורא הסביר. הבמה לפרסום הכתבות הינה עיתון מעריב בכתבה הראשונה, ובשניה בעיתון מקבוצת מעריב ובהם נחשפו הכתבות לעשרות אלפי אנשים לפחות ולתהודה שלילית רבה.

131. אשר להגנות התובעת מכוח [סעיף 13\(7\)](#), [14](#) ו- [15 לחוק איסור לשון הרע](#), הרי שלעניין [סעיף 14 לחוק](#) לא קמה לתובעת הגנת "אמת דיברתי" משלא הוכחה אובייקטיבית טענת השעבוד המנטלי ובעיקר לא הוכח, כי מדובר בכת או בכת מסוכנת ואלימה. במיוחד כך, כאשר התובעת לא הרימה את הנטל לטענת "אמת דיברתי" ברמת ההוכחה המוגברת הנדרשת ממנה בנסיבות בעלות אופי פלילי כפי המיוחס לנתבעים.

בכל הקשור עם הגנה מכוח [סעיף 15](#) בדבר "הבעת דעה" ([סעיף 15\(4\) לחוק איסור לשון הרע](#)), טענו הנתבעים כי לא מדובר על דעה אלא על קביעת עובדה, הן בכל הקשור למילים "גורו", "כת" או "שעבוד נפשי", או "ניתוק ממשפחות", "רכישת טירה" וכדומה. כך גם לא מדובר בדעה פרטית של התובעת, מה גם שההגנה המצריכה קיומו של תום לב והפרסומים, כמו גם האשמות וההכפשות, נטענו שלא בתום לב.

גם הגנת תום הלב כעולה [מסעיפים 15\(1\)](#) ו- [2\(15\) לחוק איסור לשון הרע](#), אינן עומדות לה לתובעת שכן לא ניתן לומר שלא ידעה ולא היתה חייבת לדעת על קיום הנתבעים, מה גם שלא ניתן להצביע על חובה חוקית, מוסרית או חברתית לבצע את הפרסום לאחר שהתובעת כשלה בהוכחת טענתה, כי עסקינן בכת או כי שועבדה נפשית. מעבר לכך, לא הוכחה התובעת כי מדובר במקרה חריג בו היתה חובה חוקית, מוסרית או חברתית לפרסם את הכתבה המכילה דברי בלע והשמצה שכל מטרתם לבזו וללעוג לנתבעים ולפגוע בשמם הטוב, כאשר הכתבה הינה "מוזמנת" ונועדה ליצר הכפשות לצורך התביעה העיקרית.

גם טענת ההגנה מכוח [סעיף 15\(3\) לחוק איסור לשון הרע](#), עת התובעת טוענת כי פעלה מתוך הגנה על בתה השבויה בכת, נטענה כלאחר יד, שכן ניתנה לתובעת ההזדמנות לחקור את "בתה השבויה" במהלך הדיון אך היא בחרה שלא לעשות כן.

לעניין טענת ההגנה מכוח [סעיף 13\(7\) לחוק](#) באשר לכתבה מ- 3.4.09, זו אינה יכולה לעמוד לתובעת שכן לא מדובר בפרסום מתוך פרוטוקול הדיון בביהמ"ש אלא של אי אמיתות והכפשות משוללות רסן כלפי הנתבעים מתוך כתב התביעה שהוגש ע"י התובעת.

לבסוף, עמדו הנתבעים על פיצויים ללא הוכחת נזק כעולה [מסעיף 7א\(ב\) לחוק איסור לשון הרע](#), תוך התחשבות במעמדו של הניזוק בקהילתו, בהשפלה שסבל, בכאב והסבל שהיו מנת חלקו

ובתוצאות הצפויות בעתיד וכן בהתנהלות הנפגע עצמו לפני הפרסום ולאחריו, ולפיכך עתרו להכיר בפיצוי בשיעור של מיליון ש"ח. בסיכומיהם העמידו את שיעור הפיצויים 300,000 ₪ וזאת בעקבות פסק דינו של ביהמ"ש העליון בעניין [רע"א 1104/07 פואד חיר נ' עודד גיל, פ"ד סג\(2\) 511\(2009\)](#) שניתן לאחר הגשת התביעה שכנגד וקבע כי החיסיון המוענק לפרסומי לשון הרע תוך כדי דיון שיפוטי, לפי [סעיף 513\(5\) לחוק איסור לשון הרע](#) הוא חיסיון מוחלט.

132. הנתבעים טענו בנוסף לרשלנות התובעת בעצם הגשת התביעה מקום בו קיימים לה חובת זהירות מושגית וקונקרטיית כלפיהם ועת הייתה חייבת לצפות כי הפרת החובה תגרום להם נזקים חמורים. מעבר לכך טענו לקיומה של עוולת השקר במפגיע. הנתבעים התייחסו בסיכומיהם לעילות אלה בקצרה, במיוחד לעוולת השקר במפגיע שהוזכרה בשתי שורות בדיוק, מה שמלמד כי אלה בפועל נטענות בסיכומו של יום בלשון רפה ובצדק יש לומר.

133. התובעת מצדה טענה ביחס לתביעה שכנגד, כי מאחר ודין תביעתה העיקרית להתקבל כי אז ובמקביל, דין תביעת הנתבעים להידחות מחמת זו בלבד. התובעת הוסיפה, כי הינה מתייחסת לארבעת הנושאים ביחס אליהם נטען כי פורסם על ידה דבר לשון הרע והם עצם הפניה למרכז הישראלי לכתות; כתבה מ- 10.7.07; פרסום לשון הרע בכתב התביעה ובכתבי ביה"ד וכתבת סוף שבוע במעריב מ- 3.4.09.

כבר עתה אציין, כי הנתבעים למעשה חזרו בהם מטענותיהם בכל הקשור עם פרסום לשון הרע בכתבי ביה"ד, כפי העולה מסעיף 27 לסיכומיהם ולפיכך לא אחזור לדון בנושא זה.

134. בכל הקשור עם הפניה למרכז הישראלי לנפגעי כתות ציינה התובעת, כי היא שיוועה לעזרה לאחר שנים רבות בהם הייתה תחת השפעת הנתבעים והודתה כי פנתה למרכז, נפגשה עם איילת קדם ושטחה בפניה בלבד בעל פה את סיפורה האישי וביקשה סיוע. פניה זו אינה מהווה לטעמה עוולה עפ"י [חוק איסור לשון הרע](#) מאחר והעובדות שעלו בה מקנות לתובעת הגנה מכוח "אמת דיברתי", כמו גם קיים בהם "עניין ציבורי". כמו כן לפרסום נתונות ההגנות [בסעיפים 15\(2\), 15\(3\)](#), [15\(4\)](#) ו- [15\(8\) לחוק איסור לשון הרע](#). הפניה לגוף פרטי, להבדיל מגוף ממשלתי, אין בה לטענת התובעת כדי להעלות או להוריד באשר הפניה כולה נעשתה בתום לב ולפיכך עומדת לתובעת הגנת [סעיף 16 לחוק](#), כאשר תוכן הפניה לא חרג מהסביר בנסיבות, ותוך שהתובעת מאמינה בתום לב באמיתות פנייתה, אפילו הסתבר לה בסיכומו של יום כי אמונתה מוטעית ([ע"א 788/79 ריימר נ' רייבר, פ"ד לו\(2\) 141, 149 \(1981\); רע"א 7699/11 פלקסר נ' ברנדס](#) [פורסם בנבו] (25.12.13)).

135. בכל הקשור עם פרסום הכתבה באתר NRG מ- 10.7.07, טענה התובעת כי לא היא שפרסמה את הכתבה ובוודאי שלא הודתה בפרסום הכתבה והכחישה זאת מכל וכל כאשר הנטל הוא על הנתבעים להוכיח, כי התובעת עמדה מאחורי הפרסום אלא שהם לא הרימו נטל זה, מה גם שהתובעת לא ידעה על הפרסום בזמן אמת ולא הסכימה לו. התובעת ציינה, כי הנתבעים יכלו להעיד את מפרסם הכתבה בדבר ידיעת התובעת אודות הכתבה אך לא עשו כן, מה גם שהפרסום לא נעשה בעיתון, ברדיו או בטלוויזיה אלא באתר אינטרנט ולכן לא חל לגביו [סעיף 11\(א\) לחוק](#).

מעבר לכך עומדת לתובעת הגנת אמת דיברתי בכל רכיבי הפרסום, מה גם שפרסום זה מוגן מכוח [סעי' 15\(2\)](#), [15\(3\)](#) ו- [15\(4\)](#) לחוק ולתובעת עומדת חזקת תום הלב כאמור [בסעיף 16](#) לחוק.

136. בכל הקשור עם פרסום הכתבה במוסף סוף שבוע של עיתון מעריב מ- 3.4.09, טענה התובעת כי מדובר בהרחבת חזית, באשר התביעה שכנגד הוגשה ב- 22.12.08 ולא יכולה לכלול פרסום שבוצע 4 חודשים לאחר מכן. התובעים שכנגד אמנם ביקשו לתקן את כתב התביעה, אך בחרו למשוך בקשתם זו ולפיכך אין אפשרות לדון בטענתם זו. מעבר לכך, לא הוכח כי התובעת עמדה מאחורי פרסום זה ובכל מקרה לא שיתפה פעולה עם העיתון, מה גם שמדובר בדין וחשבון נכון והוגן שנתן בימה גם להצגת עמדת הנתבעים בהליך, לרבות ציטוטים נרחבים מכתב הגנתם וכך גם עומדת לתובעת הגנת "אמת דיברתי" והפרסום מוגן לפי [סעיפים 15\(2\)](#), [15\(3\)](#), [15\(4\)](#) ו- [15\(5\)](#). [לחוק איסור לשון הרע](#). כמו גם עומדת לתובעת חזקת תום הלב כאמור [בסעיף 16 לחוק איסור לשון הרע](#), כאשר התובעת ניסתה לעשות כל שלאל ידה למניעת הפרסום לרבות הגשת בקשה למתן צו איסור פרסום שהוסר בשל חוסר יכולת כלכלית מצידה להעמיד ערובה.

137. התובעת הדגישה, כי הנתבעים מלינים על הפרסומים השונים אך לא טרחו לתבוע את אותם מפרסומים, כמו גם לא את עוה"ד דניאל, שכתבה אודות תביעתו התפרסמה באפריל 2010, ומכאן שלא תבעו את המעוולים העיקריים באופן המלמד, כי תביעת אותם אמצעי תקשורת היתה מובילה בהכרח לאישוש המידע שפורסם בכתבה. מכל מקום, התובעת טוענת כי הוכיחה את תביעתה מעבר לכל ספק, ולכן התביעה שכנגד אינה אלא תביעת סרק זדונית ובכל מקרה עומדות לה הגנות כאמור.

138. בכל הקשור עם עוולת הרשלנות, טענה התובעת כי מדובר בעילה שנטענה בעלמא ללא כל ראיה באשר לנזק המחויב בהוכחה בעוולה זו, מה גם שישודות עוולת הרשלנות לא הוכחו. לטענת התובעת, קיימת בין הצדדים חובת זהירות מושגית אך תביעה מכוחה מן הראוי כי תוגש רק במקרים חריגים וקיצוניים בהם הוכח כי התביעה מבוססת על עובדות כוזבות שהתובע לא האמין באמיתותן ופעל מתוך זדון. משכך, עתרו לדחיית התביעה שכנגד. התובעת בסיכומיה לא התייחסה לעוולת השקר במפגיע באופן פרטני, יחד עם זאת לאור התוצאה אין בכך כדי להעלות או להוריד.

דיון

139. לא יכול להיות חולק, כי גם הכתבה במוסף מעריב מ- 3.4.09 אינה חלק מהמחלוקות בתיק זה לאחר שלא צורפה כדין לכתב התביעה שכנגד, שהוגש כאמור עוד קודם לביצוע הפרסום וכתב התביעה שכנגד לא תוקן כדין.

במצב דברים זה, ולאחר שהעילות מכוח [חוק איסור לשון הרע](#) מתייחסות עתה רק לנושא הפניה למרכז הישראלי לנפגעי כתות וכן לכתבה מ- 10.7.07, לאחר שהנתבעים עצמם משכו את טענתם בכל הקשור עם פרסום לשון הרע בכתב התביעה ובנספחי ביה"ד כאמור לעיל, אדון בטענות אלה בלבד.

140. הפרסום אליו מכוונים הנתבעים פורסם כאמור בכתבה באתר NRG מתאריך 10.7.2007 וכותרתו "ישראל: גן עדן לכתות". הכתבה כוללת ארבעה וחצי עמודי אורך על נושא הכתות בישראל בכלל ומתייחסת לענייננו בשבע שורות (יובהר, כי כל עמוד מאותם 4.5 עמודים מכיל לא פחות מ-44 שורות). הכתבה מציינת כך:

"יום לפני כתיבת שורות אלה, למשל, הגיעה למשרדי אישה בת ארבעים פלוס, שורדת כת ישראלית הרסנית במיוחד בת כ-40 חברים. היא מכרה את ביתה לטובת גורואית הדוניסטית שלה שילמה מדי חודש 8500 ₪, לא כולל מתנות מידי יום שישי וסיוע ברכישת הטירה המפוארת שלה בצרפת, זירה בפריס ווילה במרכז הארץ, המכותרת גן יפאני. האישה ניסתה להתאבד פעמיים. היום היא מלקקת את הפצעים ומנסה להמשיך הלאה. ביתה-עדיין שם, מנותקת ממנה לחלוטין".

זוהי למעשה הכתבה בה עסקינן לצורכי הדיון דנא. מובן על פניו, כי אין בכתבה דבר וחצי דבר שיש בו כדי לזהות עם העולה ממנה עם הנתבעת 1 או התובעת עצמה, למעט מי שנהירים להם כלל הפרמטרים. מכאן, שאין לקורא התם כל מושג אודות מי מדובר. לפיכך, אין לדבר על עשרות אלפי אנשים שנחשפו אל הכתבה וידעו בהכרח אודות מי מדובר. יחד עם זאת, אין לי ספק כי מי שקשור עם הקבוצה ודאי ידע לשייך את הנאמר בה לקבוצה שבראשה הנתבעת 1 והתובעת הינה זו שמספרת את שעלה מהכתוב.

141. [סעיף 1 לחוק איסור לשון הרע](#) מגדיר בין היתר מהו לשון הרע וקובע בסעיפיו הרלוונטיים כך:

"לשון הרע מהי

1. לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול –
 - (1) להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדם;
 - (2) לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו;
 - (3) לפגוע באדם במשרתו, אם משרה ציבורית ואם משרה אחרת, בעסקו, במשלח ידו או במקצועו;
 - (4) לבזות אדם בשל גזעו, מוצאו, דתו, מקום מגוריו, מינו או נטייתו המינית.
- "...

כב' הש' בייניש כתוארה אז ציינה ביחס לסעיף 1 במסגרת ע"א 1104/00 דוד אפל נ' איילה חסון, [פ"ד נו \(2\) 607, 616 \(2002\) כד](#):

"ההגדרה בסעיף 1 הנ"ל מורכבת אפוא מארבע חלופות: החלופה הראשונה היא מעין חלופת-סל רחבת היקף. יש בה כדי לתאר את מהותה של לשון הרע כפרסום העלול לפגוע בשמו הטוב של אדם בעיני אחרים ולפגום בהערכתו בעיני הבריות (ע"א 723/74 הוצאת עתון "הארץ" בע"מ נ' חברת החשמל לישראל בע"מ (להלן – פרשת הוצאת עתון "הארץ" בע"מ [1]), בעמ' 293; א' [שנהר דיני לשון הרע](#) [13], בעמ' 121; והשוו: M. Brazier, J. Murphy Street on Torts [16], at p. 439; P.F. Carter-Ruck, R. Walker, H.N.A. Starte On Libel and Slander [17], at pp. 37-39). שלוש החלופות הנותרות מהוות מקרים קונקרטיים יותר של לשון הרע. בכל ארבע החלופות אין הכרח להוכיח קיומו של נזק, ועל כך מצביע הביטוי 'עלול'. ודוק, ההגדרה בסעיף 1 לחוק אינה מתנה קיומה של לשון הרע באי-אמיתות הפרסום. לפיכך עשוי פרסום להיות אמת, ובכל זאת להיחשב לשון הרע (אם כי לא תוטל בגינו אחריות, אם תוכח אחת מן ההגנות הקבועות בחוק)".

המבחן לפרשנות הפרסום הוא מבחן אובייקטיבי – מהי, לדעת השופט היושב בדיון, המשמעות שאדם סביר היה מייחס למילים נושא הפרסום (ע"א 740/86 תומרקין נ' העצני, פ"ד מג(2) 333, 337 (1989)). היינו יש לבחון מהי משמעותם המקובלת של המילים בציבור כולו ועל פי הבנתו של "האדם הרגיל" (ע"א 723/74 הוצאת עיתון הארץ בע"מ ואח' נ' חברת החשמל בע"מ ואח', פ"ד

לא (2) 281, 300 (1977); וכן ע"פ 279/63 בלאו נ' נובוגרודצקי, פ"ד יח (2) 427, 431 (1964)). בנוסף, הורתה הפסיקה, כי יש לפרש את הפרסום לפי "המובן הטבעי והרגיל של המילים" (פס"ד עיתון הארץ, בעמ' 300, 318).

142. לא יכול להיות חולק בעיני, כי פרסום כתבה אודות התנהלות אדם כראש כת, כאשר במסגרת זו הינו נוטל כספי חברי הכת לטובתו האישית, שהינה בבחינת התנהלות פסולה על גבול התנהלות פלילית, הינה בגדר פרסום שעלול להשפיל את הנתבעת 1 בעיני הבריות או לעשותה מטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדם. מכאן, שהפרסום בהסתכלות האובייקטיבית הנדרשת בדין בעיני ביהמ"ש, הינו בגדר לשון הרע. יחד עם זאת, בכך אין כדי להוות סוף פסוק, שכן על ביהמ"ש לבחון גם האם קיימות לתובעת כל אותן הגנות המוקנות לה במסגרת [חוק איסור לשון הרע](#), כפי טענותיה שלה, בין היתר במסגרת [סעיפים 14 ו-15](#) לחוק.

143. כבר עתה אומר, לנוכח קבלת תביעת התובעת בכל הקשור עם היותה של הקבוצה קבוצה בעלת מאפיינים כיתתיים, כי הפניה למרכז הישראלי לנפגעי כתות – הגב' איילת קדם, וציון אופן התנהלות הנתבעים כלפיה במסגרת הקבוצה וכן פרסום הכתבה ב-NRG ב-10.7.07 חוסות תחת הגנת [סעיף 14 לחוק איסור לשון הרע](#) הקובע:

14. " במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה שדבר שפורסם היה אמת והיה בפרסום ענין ציבורי; הגנה זו לא תישלל בשל כך בלבד שלא הוכחה אמיתותו של פרט לוואי שאין בו פגיעה של ממש".

144. באשר [לסעיף 14 לחוק איסור לשון הרע](#) כבר קבעה כב' הש' ארבל בע"א 10281/03 אריה (אריק) קורן נ' עמינדב (עמי) ארגוב [פורסם בנבו] (12.12.06), כדלקמן:

"שני יסודות מצטברים נדרשים אם כן להוכחתה של ההגנה: אמיתות תוכן הפרסום וקיומו של עניין ציבורי בפרסום. ההכרעה בדבר קיומם של שני אלה נעשית על פי מבחן אובייקטיבי (אורי שנהר דיני לשון הרע (תשנ"ז) 216. להלן: שנהר). שני היסודות המכוננים את ההגנה יוצרים ביניהם תמהיל שמבקש לאזן כאמור בין חופש הביטוי לזכות לשם טוב. איזון זה עיקרו בנכונות לפרוש את ההגנה הרחבה הנתונה לחופש הביטוי על פרסומים שתכנם אמת ושקיים אינטרס ציבורי בפרסומם. זאת, מתוך הנחה כי קיימת תועלת חברתית בקיומו של דיון ציבורי בנושא בו עוסק הפרסום, על בסיס עובדות נכונות"

אשר ליסוד אמיתות הפרסום קבע ביהמ"ש כך:

"יסוד אמיתות הפרסום עיקרו בבחינה האם תואם תוכנו של הפרסום את האמת, את המציאות 'האובייקטיבית' (ע"א 3199/93 קראוס נ' ידיעות אחרונות בע"מ, פ"ד מט (2) 843, 857 (1995)). דרישה זו באה להבטיח כי במסגרת ההגנה על שמו הטוב של אדם, לא תינתן הגנה לפרסום שאין בו אמת. משמעותו של הפרסום תיקבע על פי המובן שייחס לתכנו קורא או מאזין סביר, על פי ה"מובן הטבעי והרגיל של המילים" (ע"א 723/74 הוצאת עיתון "הארץ" בע"מ נ' חברת החשמל לישראל בע"מ, פ"ד לא (2) 281, 300 (1977)). יחד עם זאת, אין נדרשת זהות מוחלטת בין מצב הדברים בפועל לבין תוכן הפרסום, אלא נדרש כי המשמעות הכללית העולה מן הפרסום והתוכן העולה ממנו יתאמו (שנהר, בע' 221). גם כאשר נוכח בית המשפט כי קיים פער בין המציאות לבין התיאור בפרסום, עדיין יכול הוא לקבוע כי עומדת לנתבע הגנת הסעיף, אם מצא כי מדובר ב"פרט לוואי שאין בו פגיעה

של ממש", היינו פרט לוואי שמשקלו קל במידה כזו שאין פרסומו גורם פגיעה ממשית."

אשר ליסוד "העניין הציבורי" בפרסום קבע ביהמ"ש :

"יסוד זה מחייב את בית המשפט לבחון האם מתקיים אינטרס ציבורי בפרסום. זה יתקיים אם ניתן לומר כי הבאת המידע בפני הציבור תתרום ליכולתו של הציבור לגבש דעתו בעניינים ציבוריים או להביא לשיפור באורחות חייו (שנהר, עמ' 225; ע"א 439/88 מדינת ישראל נ' ונטורה, פ"ד מח(3) 826, 808 (1994); זאב סגל 'הזכות לפרטיות למול הזכות לדעת' עיוני משפט ט (תשמ"ג) 175, 196). בחינה זאת נעשית על דרך של איזון בין האינטרס של הפרט הנפגע שלא יפורסמו עליו פרטים נכונים אך פוגעים, לבין חופש הביטוי והאינטרס של הציבור בידיעת הפרטים. ברי כי ככל שהפרסום נוגע לעניינים הקשורים במישרין לציבור הרחב, קטן באיזון הכולל משקל האינטרס של הנפגע וגובר משקלה של זכות הציבור לדעת (ראו: שנהר, עמ' 227, 233)".

מובן כי הנטל להוכיח את קיומה של ההגנה מוטל על התובעת.

145. טענות הנתבעים באשר ללשון הרע העולה מהשיחה שהתנהלה בין התובעת לגב' איילת קדם מהמרכז לנפגעי כתות, שכדרך אגב אינה מוכחת כדבעי, ושמצאה ביטוי בכתבה שפורסמה בסמוך לאחר מכן ב- 10.7.07, מתייחסת לטענות בדבר קבוצת הלימוד בה התובעת נאלצה להוציא הוצאות בסכומים גבוהים מידי חודש לטובת הנתבעים ובראשם הנתבעת 1, כי רכשה מתנות וסייעה ברכישת הנכסים בצרפת כמו גם שילמה עבור משכנתא לדירת הנתבעים 1 ו-2 בת"א. התובעת גם ניסתה להתאבד פעמיים ועל כך אין ויכוח. כל אלה הם דברי אמת שפורסמו בעיתון. אשר להיותם של חברי הקבוצה נתונים לשליטת הנתבעת 1 גם נושא זה הובהר עוד לעיל וגם בכך יש מן האמת. אשר לטענת הנתבעים כי טענו כלפיהם שהקבוצה הינה כת הרסנית ואלימה והחברים בה נתונים לשעבוד נפשי, כאשר הנתבעת 1 יוצרת אצל חברי הקבוצה תלות בה לשם סחיטת כספים וכפייה להעביר לידיה סכומי כסף, על כך יש לומר כי אמנם נושא השעבוד הנפשי לא הוכח כאמור לעיל לטעמי, אך אופן התנהלות הנתבעת 1 כלפי חברי הקבוצה ואופן התנהלות חברי הקבוצה כלפי אלה המבקשים לטעמם לפגוע בה אינה "קונבנציונאלית" כפי שצויין לעיל בהרחבה. מכאן, שהנתונים העובדתיים בין אלה שפורסמו בכתבה ובין אלה שנטען כי הופצו ע"י התובעת למרכז לנפגעי כתות הינם בגדר נתוני אמת.

מעבר לכך, לא יכול להיות חולק, כי קיומה של קבוצה בעלת סממנים כיתתיים בה חברי הקבוצה נדרשים לתרומות כספיות גדולות שנועדו לרווחת ראש הקבוצה ובעלה, הינה בגדר ענין ציבורי המצדיק את הפרסום. התנהלות שכזו אינה התנהלות שניתן לראות בה התנהלות נורמטיבית יומיומית והינה חריגה במידת האינטנסיביות שלה כלפי כל קבוצה אפילו הינה פועלת במסגרת מוסכמת שלא נועדה לגרום נזק כלשהו לחבר מחבריה אך מציינת מצב שאינו יומיומי ולכן יש בכך כדי להצדיק את קיומו של העניין הציבורי שבביצוע הפרסום.

המסקנה המתבקשת הינה, כי התובעת הוכיחה בכמות ראיות הנדרשת במשפט אזרחי את אמיתות האמירות המיוחסות לה וכן כי יש בפרסום, בהיבטו האובייקטיבי, משום עניין לציבור ולפיכך, נתונה לתובעת הגנת "אמת הפרסום". די בכך כדי לדחות את תביעת הנתבעים.

146. מעבר להגנת אמת בפרסום, נתונה לתובעת גם הגנת תום הלב כעולה [מסעיף 15\(3\) לחוק](#) [איסור לשון הרע](#) הקובע:

15. במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה אם הנאשם או הנתבע עשה את הפרסום בתום לב באחת הנסיבות האלו:

(3) הפרסום נעשה לשם הגנה על ענין אישי כשר של הנאשם או הנתבע, של האדם שאליו הופנה הפרסום או של מי שאותו אדם מעונין בו ענין אישי כשר;

סעיף משנה זה נועד להגן על פרסומים שנעשו לשם הגנה על אחד משלושת האינטרסים המצוינים בו. בהתאם לסעיף משנה זה יש להראות כי הפרסום אכן נועד להגן על אותו ענין, כי הוא הופנה רק לאנשים מסוימים שזהותם מתחייבת מהוראת הסעיף, וכי הפרסום נעשה בתום לב ([שנהר, דיני לשון הרע](#)).

147. השיחה עם המרכז לנפגעי כתות כמו גם השיחה עם כותבת המאמר ב- NRG נעשו על מנת להגן על ענין אישי כשר של התובעת והוא הפגיעה אותה חשה לאחר סיום הקשר עם הקבוצה ועל העובדה שביתה עדיין נתונה באותה מסגרת שאין כיום חולק שהינה מסגרת העלולה לפגוע בחבריה, ועל ההשלכות שיש לאלה עליה עצמה ועל הציבור למעשה בכללותו הנדרש לטעמה להיות מודע למתרחש במסגרת אותה קבוצה, הן כלפיה והן כלפי ביתה. פניה שכזו לעיתונאי או לגוף שיכול לסייע לתובעת בבעיה בה נתונה התובעת למול הנתבעים והנתבעת 1 בראשם ולסברתה גם ביתה נתונה באותה בעיה, ועל מנת שיציף ההתנהלות הבעייתית מצד הנתבעים כלפי חברי הקבוצה חוסה בעיני תחת הגנת תום הלב באשר התובעת סברה, כי יש להפסיק עם התנהלות פוגענית זו שאף ביהמ"ש רואה בה ככזו בסיכומו של יום ולכן התובעת למעשה פונה לפרסום על מנת להגן על אינטרס אישי כשר שלה ושל ביתה שאף היא הינה לטעמי אינטרס אישי כשר אם כי נושא הקשר שבין התובעת לביתה אינו בר דיון בתובענה דנא.

המסקנה מכל האמור לעיל הינה כי דין עילת לשון הרע להידחות.

עילת הרשלנות והשקר במפגיע

148. אדרש לנושא זה בקצרה באשר עילות אלה למעט טיעון בעלמא בסיכומים (סעיפים 28-30), לא מוצאת בפועל ביטוי ממשי והיא למעשה על פניו זנחת. טענת הנתבעים ולפיה תביעת התובעת הוגשה ברשלנות אינה יכולה להיטען מקום בו תביעת התובעת מתקבלת. מציינים ב"כ התובעת ובצדק, כי תביעה בעילת רשלנות כנגד תובע בשל תביעתו מן הראוי שתוגש רק באותם מקרים בהם התביעה שהוגשה התבססה על עובדות כוזבות שהתובע לא האמין באמיתותן ופעל לשם כך תוך זדון והכל על מנת שלא ייווצר מצב ובו יחששו תובעים פוטנציאליים מהגשת תביעתם לביהמ"ש וימצא שכרו של תובע המבקש להגיש תביעת אמת בהפסדו (ר' [ת"א\(ת"א\) 4057-05-10 פלונית נ' אלמוני](#) [פורסם בנבו] (14.9.14)). מעבר לכך על הנתבעים להוכיח נזקיהם כאשר עסקינן בעולת הרשלנות והם אינם עושים כן ואף מטעם זה דין התביעה להידחות. מכאן, שבהעדר עילה אמיתית לענין זה דינה של עילה זו להידחות גם כן.

אשר לעוולת השקר במפגיע, [סעיף 58 לפקודת הנזיקין](#) [נוסח חדש] קובע:

58. (א) שקר מפגיע הוא פרסום הודעה כוזבת בזדון, בין בעל פה ובין בדרך אחרת, בנוגע לעסקו של אדם, למשלח ידו, למקצועו, או לטובין שלו או לזכות קנין שלו; אך לא יפרע אדם פיצויים בעד פרסום כזה, אלא אם סבל על ידי כך נזק ממון.

תחילה יצוין, כי אין מדובר בפרסום בזדון לאחר שמצאתי כי נתונה לתובעת הגנת תום הלב בפרסום. כך גם אין מדובר בהודעה כוזבת לאחר שקבעתי כי נתונה לתובעת הגנת אמת בפרסום ולבסוף אין הנתבעים מוכיחים נזק. לאור כל אלה לא קמה לנתבעים עילת תביעה בנושא זה ולכן גם דינה להידחות.

לאור כל האמור לעיל, דין התביעה שכנגד בכללותה להידחות.

שתי הערות טרם חתימה

149. לכל אורך הדיונים ובסיכומיהם, ניסו הנתבעים להציג את התובעת, כפי שצויין לעיל, כמי שמעידה על עצמה שאינה דוברת אמת. במיוחד כך כאשר התובעת מודה בריש גלי כי שיקרה עבור הנתבעת 1 בתצהיר שהוגש לביהמ"ש לענייני משפחה במאבק המשפטי בין הנתבעת 1 לאחיה אודות ירושת אימה וכאשר התצהיר שהגישה התובעת נועד לאשש קיומה של "צוואת שכיב מרע" שנמסרה לכאורה לאוזניה ע"י אם הנתבעת 1. חמור ככל שעניין זה נראה על פניו, לא סברתי כי הינו חורג ממסגרת ההתנהלות שכפתה הנתבעת 1 על התובעת כמו גם על חברים נוספים בקבוצה שראו את בקשותיה כציווי לא פחות והיו מוכנים ללכת כברת דרך ארוכה מאוד למימוש משאלותיה על מנת שאלה ימולאו עד תומן. בכך, יש כדי להוות תימוכין נוספים לסד בו הייתה מצויה התובעת לאורך השנים במסגרת הקבוצה על ההשלכות שהיו לכך על התנהלותה לרבות לעניין חתימתה על התצהיר השקרי. כך גם בכל הקשור עם מכתביה לנתבעים כפי שהוגשו כחלק מנספח הגנת הנתבעים, לא ראיתי בהם אלא חלק מהיותה של התובעת חברה בקבוצה שהתנהלות בה אינה יומיומית לשון המעטה, ובכל מקרה אפילו העלו דבריה עובדות שאינן נכונות (כמו היותה פסיכולוגית – 19/ג), עדיין לא ראיתי בכך כדי להביא לדחיית גרסתה ביחס לקבוצה כפי שעלה בתצהירה ועדותה שלה אך גם עלה ע"י עדים וממסמכים נוספים. ויובהר פעם נוספת, הנתבעת 1 לא ראתה בתובעת יותר מאשר כלי למימוש רצונותיה. רצונות אלה מולאו בצורה מיטבית ע"י חברי הקבוצה כמו גם ע"י התובעת בעצמה.

150. התובעת ציינה בתביעתה, כי הינה שומרת על זכותה לתבוע בגין נזקה הנפשיים וכן לבקש פיצול סעדים בשל נזקה או לתקן תביעתה. התובעת התייחסה בכך לנזקים הנפשיים שנגרמו לה לטענתה בשל התנהלות הנתבעים כלפיה. בסיכומיה עתרה לפיצול סעדים. הנתבעים מצדם לא ראו כל בקשה מתאימה בעניין זה.

תחילה יצוין, כי עסקינן במערכת עובדתית אחת שהצמיחה את הנזקים הנטענים הן בכל הקשור עם נזקי הרכוש (הצורך בהשבה) והן עם כל הקשור לנזקי הגוף (הנזק הנפשי הנטען). לפיכך עילת התביעה הינה בנסיבות אחת כאשר הפסיקה רואה בעילה עילה זהה כאשר הסכסוך בשאלה המהותית זהה. במילים אחרות כאשר אותה מסכת עובדתית מולידה סעדים מתחום הרכוש והגוף

יש צורך בפיצול סעדים (ר' [גורן, סוגיות בסדר דין אזרחי](#) (מהדורה 11) 335). עוד יצוין, כי הבקשה יכול ותוגש בכל עת בו ביהמ"ש טרם סיים תפקיד (גורן שם 341-342). חשיבות העניין הינה כידוע באי הטרחת ביהמ"ש והנתבע בשל אותו עניין בדיוק מספר פעמים בביהמ"ש מבלי שהתקבל ההיתר המבוקש לפיצול כאמור.

מעבר לעובדה ולפיה לא ראיתי כי הוגשה בקשה מסודרת ובכתב לעניין זה (לצורך בהיות הבקשה לפיצול סעדים בקשה בכתב ר' גורן עמ' 342), לכל אורך הדיון דנא, טענה התובעת לנזקים נפשיים מהם הינה סובלת ועשתה בהם שימוש לצורך הדיון בהשבה. כך למשל היא התייחסה לא אחת לניסיונותיה האובדניים ואף צרפה לראיותיה "תעודת רופא" פסיכיאטר אודות מצבה הנפשי. מכאן, שלא היתה כל מניעה לתבוע הנתבעים גם ביחס לנזקיה הגופניים כבר עתה על דרך תיקון כתב התביעה מבלי להטריח את ביהמ"ש פעם נוספת. משניצלה התובעת בפועל את זכותה להתדיין בנושאים אלה בדיון עתה, אין מקום לנהל דיון נוסף באותם נושאים באופן שיחזור למעשה על הדיון דנא כאשר נזקי התובעת בתחום הנפשי כבר מגובשים או ניתנים לגיבוש ותוך פגיעה בזמנו של ביהמ"ש ובנתבעים מקום בו ניתן היה על נקלה לקיים דיון גם בסעד זה. בקשת פיצול הסעדים אם כן אינה נמנית על אותם מקרים סבוכים בהם יש הצדקה להתיר פיצול הסעדים. כך גם אין כל הצדקה בנסיבות להרבות בדיונים ובניהול הליכים תוך ניהול התדיינות שלא לצורך. לפיכך, הבקשה לפיצול סעדים נדחית.

סוף דבר

151. תביעת התובעת מתקבלת בחלקה. תביעת הנתבעים נדחית במלואה. במצב דברים זה הנתבעים ישיבו לתובעת הסך של **1,283,468 ₪** כפי חלקיהם כאמור בסעיף 128 לעיל.

לאור קבלת חלק מהתביעה ודחיית התביעה שכנגד, הנתבעים יישאו בהוצאות התובעת וכן בשכ"ט ב"כ בסכום כולל בסך 400,000 ₪. סכום זה יתחלק בין הנתבעים כפי חלקם בשיעור החוב לתובעת. בקובעי סכומים אלה לקחתי בחשבון גם בקשות שלא נפסק בהן שכ"ט במהלך ההליך ונושא זה הושאר לפסה"ד.

זכות ערעור לביהמ"ש העליון בתוך 45 ימים מיום קבלת עותק פסה"ד.

המזכירות תשלח עותק פסה"ד בדואר לצדדים.

ניתן היום, כ"ג תשרי תשע"ו, 06 אוקטובר 2015, בהעדר הצדדים.

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)

אליהו בכר 2114/08-54678313
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה